

**Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska
na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019- 2022
dla Gminy Włodowice**

Zamawiający:
Gmina Włodowice
ul. Krakowska 24,
42-421 Włodowice

Wykonawca:
Mgr Emilia Miniak
Mgr Paulina Stankiewicz

listopad 2015

Spis treści

1. WPROWADZENIE	4
1.1. CEL I ZAKRES OPRACOWANIA	4
1.2. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA	5
1.3. HORYZONT CZASOWY	5
1.4. METODYKA OPRACOWANIA.....	6
2. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE	7
 PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA DLA OPRACOWANIA PROGRAMU WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW WYŻSZEGO SZCZEBLA	7
2.1. DOKUMENTY GMINNE	7
2.2. DOKUMENTY POWIATOWE	8
2.3. DOKUMENTY WOJEWÓDZKIE.....	12
2.4. DOKUMENTY KRAJOWE.....	17
3. ANALIZA STANU OBECNEGO GMINY WŁODOWICE	25
3.1. DANE OGÓLNE.....	25
3.2. HISTORIA GMINY WŁODOWICE.....	27
3.3. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA.....	
3.4. SYTUACJA GOSPODARCZA.....	
4. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	47
4.1. POŁOŻENIE FIZYCZNOGEOGRAFICZNE I RZEŹBA TERENU	47
4.2. WARUNKI KLIMATYCZNE	49
4.3. LASY.....	49
5. PRZYRODNICZE OBIEKTY I OBSZARY CHRONIONE	59
6. ZAGROŻENIA I OCHRONA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO KRAJOBRAZU GMINY 80	
6.1. CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY PRZYRODY I KRAJOBRAZU	80
PRZYJĘTE CELE I PRIORYTETY, JAKO GŁÓWNE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA STANU DOCELOWEGO W DZIEDZINIE OCHRONY PRZYRODY I KRAJOBRAZU. TO:	81
6.2. OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI OCHRONA ZASOBÓW KOPALIN	83
6.3. OCHRONA ZASOBÓW ZŁOŻ NIEEKSPLOATOWANYCH	86
6.4. OCHRONA WÓD POWIERZCHNIOWYCH	86
6.5. OCHRONA WÓD PODZIEMNYCH.....	87
6.6. POWAŻNE AWARIE I ZAGROŻENIA NATURALNE.....	90
6.7. OCHRONA POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO	92
6.8. OCHRONA PRZED HAŁASEM.....	97
6.9. OCHRONA PRZED ODDZIAŁYWANIEM PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH.....	99
6.10. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA, KANALIZACJA I OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW.....	100
6.11. GOSPODARKA ODPADAMI.....	104
6.12. ZAOPATRZENIE W GAZ.....	106
6.13. ELEKTROENERGETYKA.....	107
6.14. ZAOPATRZENIE W CIEPŁO.....	109
6.15. WYKORZYSTANIE ENERGII ODNAWIALNEJ.....	110
7. INFRASTRUKTURA DROGOWA	114
 SIEĆ DROGOWA W GMINIE WŁODOWICE	115
8. NARZĘDZIA I INSTRUMENTY REALIZACJI PROGRAMU	116
8.1. STRUKTURA ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKIEM.....	116
8.2. NARZĘDZIA I INSTRUMENTY REGLAMENTUJĄCE MOŻLIWOŚCI KORZYSTANIA ZE ŚRODOWISKA	118

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022 dla Gminy Włodowice

<i>8.3. DZIAŁALNOŚĆ KONTROLNA GMINY.....</i>	<i>124</i>
<i>8.4. EDUKACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ.....</i>	<i>124</i>
<i>8.5. SYSTEM ZARZĄDZANIA PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY WŁODOWICE.....</i>	<i>125</i>
9. MONITORING POLITYKI ŚRODOWISKOWEJ	126
10. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ WRAZ Z ASPEKTAMI FINANSOWYMI REALIZACJI PROGRAMU	128

1. WPROWADZENIE

1.1. Cel i zakres opracowania

Obowiązek opracowania Programu ochrony środowiska dla gminy wynika z art. 17 Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r., Nr 25 poz. 150 z późn. zm.). Artykuł ten obliguje organ wykonawczy gminy do sporządzenia i uchwalenia Programu ochrony środowiska obejmującego okres czterech lat oraz uwzględniającego działania na kolejne cztery lata. Głównym celem opracowania jest realizacja polityki ekologicznej państwa uchwalonej przez Sejm. Programy te, na podstawie aktualnego stanu środowiska powinny określać w szczególności: cele i priorytety ekologiczne, poziomy celów długoterminowych, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych oraz środki niezbędne do realizacji celów. Organ wykonawczy, ma obowiązek zapewnić możliwość udziału społeczeństwa w postępowaniu sporządzenia POŚ, na zasadach i w trybie określonym w art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Realizacja Programu powinna doprowadzić do poprawy stanu środowiska naturalnego, oraz zapewnić skuteczne mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją, a także stworzyć warunki dla stałego i ciągłego wdrożenia wymagań aktualnie obowiązującego prawa.

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Włodowice na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022 opracowana została z uwzględnieniem wszystkich wyszczególnionych w Polityce ekologicznej państwa elementów. Są to głównie:

- racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych,
- poprawa jakości środowiska,
- narzędzia i instrumenty realizacji programu,
- harmonogram realizacji i nakłady na realizację programu,
- kontrola realizacji programu.

Niniejsza Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska została opracowana ze względu na to, iż zaszły zmiany w środowisku, które powodują iż poprzedni dokument stał się nie aktualny i odbiega od stanu faktycznego. W niniejszym opracowaniu autorzy starali się wykonać porównanie stanu środowiska, z roku 2009 z obecnym. Jest to możliwe dzięki dokładnemu pozyskiwaniu informacji dotyczących stanu środowiska pochodzących zarówno od Gminy, jednostek uczestniczących w życiu Gminy, a także badających i gromadzących dane o środowisku.

Nawiązując do układu i zawartości Polityki ekologicznej Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016 niniejsze opracowanie zawiera takie elementy jak:

1. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego

- Ochrona przyrody i krajobrazu,
- Ochrona i zrównoważony rozwój lasów,
- Ochrona powierzchni ziemi,
- Ochrona zasobów kopalin,

2. Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii

- Materiałochłonność, wodochłonność, energochłonność i odpadowość produkcji,
- Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych,
- Kształtowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i skutkami suszy.

3. Środowisko i zdrowie- dalsza poprawa, jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

- Jakość wód,
- Zanieczyszczenie powietrza,
- Gospodarka odpadami,
- Poważne awarie,
- Oddziaływanie hałasu,
- Oddziaływanie pól elektromagnetycznych,

Struktura Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Włodowice na lata 2015-2022 obejmuje:

- Omówienie kierunków ochrony środowiska w Gminie i instytucjach w odniesieniu do racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych w tym racjonalnego użytkowania lasów i zasobów przyrodniczych, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, ochrony gleb, ochrony powietrza, ochrony przed hałasem, ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych z podaniem ich stanu aktualnego,
- Ocenę stanu wyjściowego i stanu docelowego umożliwiając tym samym identyfikację potrzeb w tym zakresie. Stan docelowy zostanie osiągnięty po zrealizowaniu zaproponowanych zadań stanowiących zarówno zadania Gminy, a także instytucji i podmiotów działających na analizowanym terenie,
- Dowodów osiągnięcia stanu docelowego dostarczać będzie ocena efektów działalności środowiskowej, dokonywana okresowo w formie Raportu z Realizacji Programu Ochrony Środowiska.

Całość działań proekologicznych zamykają wnioski, w których wyspecyfikowane zostały najważniejsze informacje i uwagi odnośnie zadań i potrzeb Gminy.

Dla każdego kierunku działań utworzony został harmonogram realizacji zadań. Zawiera on wykaz zadań własnych, czyli finansowanych w większości ze środków własnych i zadań koordynowanych, czyli takich, które realizowane są na terenie Gminy, ale nie koniecznie z własnych środków finansowych. Zadania te będą realizowane często bez zaangażowania środków finansowych gminy przez przedsiębiorstwa czy mieszkańców.

Harmonogram określa terminy i jednostki odpowiedzialne za realizację zadań, planowane efekty ekologiczne oraz planowane szacunkowe koszty przedsięwzięć. Harmonogramy są zebrane w jedną całość, jako zbiorcze zestawienie w końcowej części opracowania. Pomagają one w realizacji całości zamierzeń inwestycyjnych Gminy Włodowice.

W tej części aktualizacji zostały przedstawione potencjalne i możliwe do pozyskania źródła bezzwrotnego, a także preferencyjnego i komercyjnego dofinansowania.

1.2. Podstawa prawna opracowania

Projekt "Aktualizacji Programu ochrony środowiska na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019- 2022 dla Gminy Włodowice" (zwany dalej POŚ) został opracowany przez firmę INTERIOR Robert Miniak , Łódź, na podstawie umowy z dnia 10 października 2015 r.) zawartej z Gminą Włodowice.

1.3. Horyzont czasowy

Zgodnie z zapisami Ustawy Prawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2013r., poz. 1232 z późn. zm.) program ochrony środowiska musi spełniać wymagania określone w tejże ustawie, związane z polityką ekologiczną państwa.

Programy opracowywane są na okres 4 lat z perspektywą na następne 4 lata. Ustawa nakłada obowiązek sporządzenia programu przez organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy, w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, sporządza odpowiednio wojewódzkie , powiatowe i gminne programy ochrony środowiska, uwzględniające cele ekologiczne , priorytety ekologiczne poziomy celów długoterminowych, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych oraz środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno- ekonomiczne i środki finansowe.

Dodatkowo, co dwa lata powinien zostać sporządzony raport z wdrażania programu , co umożliwi prowadzenie jego bieżącego monitoringu. Art. 84 cyt ustawy, konkretyzuje zakres programu , sposób jego opracowania, zawartość oraz sposób prowadzenia monitoringu efektu jego realizacji.

1.4. Metodyka opracowania

Sposób opracowania Programu został podporządkowany metodologii właściwej dla planowania strategicznego, polegającej na:

1. **Określeniu diagnozy stanu środowiska przyrodniczego** w gminie Włodowice, zawierającej charakterystykę poszczególnych komponentów środowiska wraz z oceną ich stanu;
2. **Określeniu konstruktywnych działań zmierzających do poprawy w zakresie ochrony środowiska** poprzez przedstawienie celów strategicznych, celów dług- i krótkoterminowych oraz kierunków działań wraz z opracowaniem programów operacyjnych dla poszczególnych segmentów środowiska;
3. **Przedstawieniu uwarunkowań realizacyjnych Programu** w zakresie rozwiązań prawno-instytucjonalnych, źródeł finansowania, systemu zarządzania środowiskiem i Programem;
4. **Określeniu zasad monitorowania** efektów wdrażania Programu.

POŚ opracowywano w odniesieniu do aktualnego stanu środowiska oraz stanu infrastruktury ochrony środowiska na dzień 15.10.2015.

Program ochrony środowiska jest opracowaniem kompleksowo przedstawiającym politykę ekologiczną gminy, będącym równocześnie aktualnym źródłem informacji o stanie środowiska i kierunkach zmian wynikających z realizacji zapisanych w Programie celów i zadań dla Gminy Włodowice. Należy nadmienić, że efektywność realizowanych działań w zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego zależy przede wszystkim od polityki i rozwiązań przyjętych na szczeblu lokalnym oraz pozyskania zainteresowania i zrozumienia ze strony społeczności lokalnych.

Jako punkt odniesienia dla niniejszego Programu ochrony środowiska, przyjęto aktualny stan środowiska oraz stan infrastruktury ochrony środowiska na dzień 15.10.2015 roku z uwzględnieniem dostępnych danych za lata wcześniejsze.

Aktualizacja Programu ochrony środowiska na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022 dla Gminy Włodowice” jest dokumentem aktualizującym poprzedni dokument t.j. Program ochrony środowiska dla gminy Włodowice na lata 2009- 2011, opracowaną przez Firmę WESSLING consult sp z o.o , z siedzibą w Warszawie , 2008 rok

Źródłami informacji dla Programu... były materiały uzyskane z Urzędu Gminy Włodowice, ze Starostwa Powiatowego w Zawierciu, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach, Głównego Urzędu Statystycznego, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego, a także prace instytutów i placówek naukowo – badawczych z zakresu ochrony środowiska oraz gospodarki odpadami, jak również dostępna literatura fachowa.

Koncepcja Programu oparta jest o zapisy następujących aktów prawnych oraz dokumentów:

- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity: Dz.U. z 2013r., poz.1232 z późn.zm.). Definiuje ona ogólne wymagania w odniesieniu do programów ochrony środowiska opracowywanych dla potrzeb województw, powiatów i gmin.
- Polityka ekologiczna państwa w latach 2009 - 2012 z perspektywą do 2016 roku,
- Program Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego do roku 2013 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2018”, w dokumencie tym określono długoterminową politykę ochrony środowiska dla województwa śląskiego, przedstawiono cele krótkoterminowe i sposób ich realizacji, określono sposoby zarządzania środowiskiem i aspekty finansowe realizacji programu.
- Program ochrony środowiska powiatu zawierciańskiego,
- Wytyczne do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym, które podają sposób i zakres uwzględniania polityki ekologicznej państwa w programach ochrony środowiska oraz wskazówki, co do zawartości programów. W gminnym programie powinny być uwzględnione:

- zadania własne gminy (pod zadaniami własnymi należy rozumieć te przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji gminy),
- zadania koordynowane (pod zadaniami koordynowanymi) należy rozumieć pozostałe zadania związane z ochroną środowiska i racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla centralnego, bądź instytucji działających na terenie gminy, ale podległych bezpośrednio organom centralnym).

2. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE

Podstawowe założenia dla opracowania Programu wynikające z dokumentów wyższego szczebla

2.1. Dokumenty gminne

2.1.1 Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Włodowice

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej (PGN) jest dokumentem zawierającym katalog działań i przedsięwzięć sprzyjających transformacji gospodarki w gospodarkę niskoemisyjną oraz zmierzające do redukcji emisji gazów cieplarnianych oraz identyfikującym obecny poziom emisji dwutlenku węgla na terenie gminy.

Założenia do przygotowania planu gospodarki niskoemisyjnej:

- objęcie całości obszaru geograficznego gminy/gmin,
- skoncentrowanie się na działaniach niskoemisyjnych i efektywnie wykorzystujących zasoby, w tym poprawie efektywności energetycznej, wykorzystaniu OZE, czyli wszystkich działań mających na celu zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza w tym pyłów, dwutlenku siarki, tlenków azotu oraz emisji dwutlenku węgla, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów, na których odnotowano przekroczenia dopuszczalnych stężeń w powietrzu,
- współuczestnictwo podmiotów będących producentami i/lub odbiorcami energii (z wyjątkiem instalacji objętych systemem EU ETS) ze szczególnym uwzględnieniem działań w sektorze publicznym,
- objęcie planem obszarów, w których władze lokalne mają wpływ na zużycie energii w perspektywie długoterminowej (w tym planowanie przestrzenne),
- podjęcie działań mających na celu wspieranie produktów i usług efektywnych energetycznie (np. zamówienia publiczne),
- podjęcie działań mających wpływ na zmiany postaw konsumpcyjnych użytkowników energii (współpraca z mieszkańcami i zainteresowanymi stronami, działania edukacyjne),
- spójność z nowotworzonymi bądź aktualizowanymi założeniami do planów zaopatrzenia w ciepło, chłód i energię elektryczną bądź paliwa gazowe (lub założeniami do tych planów) i programami ochrony powietrza.

Wymagania wobec planu gospodarki niskoemisyjnej:

- przyjęcie do realizacji planu poprzez uchwałę Rady Gminy,
- wskazanie mierników osiągnięcia celów,
- określenie źródeł finansowania,
- plan wdrażania, monitorowania i weryfikacji,

- spójność z innymi planami/programami (miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, założenia/plan zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, program ochrony powietrza),
- zgodność z przepisami prawa w zakresie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.
- kompleksowość planu, tj.: wskazanie zarówno zadań nieinwestycyjnych, takich jak planowanie miejskie, zamówienia publiczne, strategia komunikacyjna, promowanie gospodarki niskoemisyjnej jak i zadań inwestycyjnych.

Inwentaryzacja emisji dwutlenku węgla dla Gminy Włodowice

Celem inwentaryzacji jest określenie wielkości emisji z obszaru gminy, tak aby umożliwić dobór działań służących jej ograniczeniu.

Na potrzeby przeprowadzonej analizy przyjęto następujące założenia:

Podstawą oszacowania wielkości emisji jest zużycie energii finalnej w kluczowych obszarach gospodarczych gminy:

- transporcie,
- budynkach pozostających w zarządzie gminy,
- oświetleniu ulicznym,
- budynkach mieszkalnych,
- przemyśle i usługach.

Poprzez zużycie energii finalnej rozumie się zużycie:

- energii elektrycznej,
- gazu systemowego,
- paliw opałowych,
- paliw wykorzystywanych w transporcie.

Inwentaryzacja obejmuje całkowity obszar administracyjny gminy Włodowice (76,29 km²) Rokiem na którym przeprowadzono inwentaryzację jest rok 2013. W dalszej części dokumentu rok ten określany będzie jako *rok obliczeniowy*.

Rokiem dla którego prognozowana jest wielkość emisji jest rok 2020. W dalszej części dokumentu rok ten określany będzie jako *rok docelowy*. Rok ten stanowi również horyzont czasowy dla założonego planu działań.

2.2. Dokumenty powiatowe

2.2.1. Strategia Rozwoju Powiatu Zawierciańskiego NA LATA 2011 – 2020

Misja powiatu zawierciańskiego

Misja wyraźnie określa charakter powiatu i wskazuje jego atuty. Z misji bezpośrednio wynikają obszary, które powinny być rozwijane. Obszary rozwojowe powiatu zawierciańskiego wzajemnie się uzupełniają.

W dalszej części strategii przedstawiono priorytety, cele i kierunki działania dla każdego z priorytetów życia społeczno – gospodarczego (społeczność, infrastruktura, gospodarka, przestrzeń i ochrona środowiska).

Misja:

- OBSZAR ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU SPOŁECZNOGOSPODARCZEGO OPARTY NA DUŻYM POTENCJALE GOSPODARKI ROLNEJ, SPRZYJAJĄCY AKTYWIZACJI ZAWODOWEJ MIESZKAŃCÓW ORAZ ROZWOJOWI MAŁEJ I ŚREDNIEJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI, KULTURY I USŁUG REKREACYJNO-TURYSTYCZNYCH,
- ATRAKCYJNY TURYSTYCZNY POWIAT O LICZNYCH WALORACH KULTUROWYCH OPARTYCH O BAZĘ CENNYCH ZABYTKÓW ARCHITEKTURY.
- CZYSTE ŚRODOWISKO I PRZYJAZNY KLIMAT DO ROZWOJU TURYSTYKI OPARTEJ O ZINTEGROWANĄ PROMOCJĘ POWIATU ZAWIERCIAŃSKIEGO.

W zakresie ochrony środowiska, scharakteryzowano i wyszczególniono:

- Wartością pozytywną w obszarze środowiskowym jest istnienie wielu obszarów prawnie i zwyczajowo chronionych. Są one podstawą do rozwoju działalności turystycznej i agroturystycznej,
- Wartością pozytywną w tym kontekście są podejmowane działania zapewniające ochronę najcenniejszych przyrodniczo obszarach powiatu, w szczególności na terenie Wyżyny Częstochowskiej i tworzenia spójnego systemu ochrony przyrody dostosowanego do bieżących wymagań prawa i warunków trwałej egzystencji ekosystemów, a także potrzeb związanych z turystyką i dydaktyką.
- Wartością negatywną jest brak sieci kanalizacyjnej i niski stopień oczyszczania ścieków, zanieczyszczenie wód powierzchniowych w większości obszarów wiejskich oraz zanieczyszczenie powietrza (tzw. niska emisja) w części miejskiej powiatu.
- Zjawiskiem negatywnym jest niski poziom segregacji odpadów w stosunku do ogólnej ilości odpadów komunalnych i wymaga działań z zakresu upowszechniania wśród mieszkańców powiatu założeń selektywnej zbiórki odpadów u źródła ich wytwarzania i wdrażania zapisów Planu gospodarki odpadami dla powiatu zawierciańskiego.
- Dla zwiększenia atrakcyjności przestrzeni powiatu zawierciańskiego, a także w celu poprawy jakości środowiska należy działać w kierunku zachowania bioróżnorodności terenów oraz promowania zrównoważonego systemu gospodarowania m.in. poprzez odpowiednie użytkowanie gleb i ochronę wód.
- Powierzchnia terenów leśnych (ponad 30% powierzchni powiatu) daje podstawę do optymizmu w zakresie prowadzonych działań na rzecz ochrony powietrza i powinna być przyczynkiem do dalszego prowadzenia zalesień na gruntach o niskiej klasie bonitacyjnej i nieprzydatnych rolniczo.
- Koniecznym działaniem przed przystąpieniem do wielu rozwiązań proekologicznych jest w dalszym ciągu propagowanie szeroko rozumianej edukacji ekologicznej zarówno wśród dzieci i młodzieży szkolnej, jak i dorosłych mieszkańców powiatu.

Uwarunkowania wynikające ze "Strategii rozwoju powiatu zawierciańskiego"

W dokumencie „Strategii rozwoju powiatu zawierciańskiego” nie wyodrębniono celu strategicznego odnoszącego się do ochrony i kształtowania środowiska. Jedynie w niektórych poszczególnych celach strategicznych zapisano działania bezpośrednio lub pośrednio związane z ochroną środowiska.

I tak:

Obszar: Gospodarka i infrastruktura techniczna

Cel strategiczny: I. Opracowanie programów i planów

Zadania:

- Opracowanie spójnego programu powiatowego w zakresie ponad gminnych inwestycji infrastrukturalnych
- Opracowanie projektów wykonawczych w zakresie budowy i modernizacji sieci wodociągowych oraz kanalizacji

Cel strategiczny: IV. Oferty inwestycyjne

Zadania:

- Rewitalizacja terenów przemysłowych dla celów zagospodarowania przez przemysły alternatywne (elektroniczny, samochodowy)

Cel strategiczny: V. Infrastruktura komunikacyjna

Zadania:

- Budowa nowych obwodnic: Szczekociny – Zawiercie – Poręba – Lotnisko , Zawiercie – Kroczyce

- Poprawa stanu istniejących dróg oraz chodników, ścieżek pieszo – rowerowych i dydaktycznych
- Wprowadzenie okresowych analiz natężenia ruchu drogowego oraz optymalizacja organizacji ruchu
- Budowa sieci dróg lokalnych i ścieżek rowerowych pod kątem intensyfikacji turystyki
- Zadrzewienie pasów przydrożnych

Cel strategiczny: VI. Infrastruktura techniczna, komunalna i rolnicza

Zadania:

- Opracowanie programu i wniosków do budowy wodociągów i kanalizacji na terenach wiejskich – z możliwością wykorzystania środków z funduszu SAPARD
- Rozbudowa sieci gazowych, wodno-kanalizacyjnych,
- Budowa oczyszczalni ścieków i wysypisk śmieci
- Podniesienie standardu mieszkań komunalnych m.in. poprzez doprowadzenie kanalizacji, wody i centralnego ogrzewania
- Budowa i modernizacja urządzeń melioracyjnych na terenach wiejskich
- Rozbudowa sieci ciepłych w miastach

Obszar: Rolnictwo i przemysł przetwórczy

Cel strategiczny: I. Edukacja rolnicza

Zadania:

- Prowadzenie kursów i szkoleń dla rolników w zakresie działalności agroturystycznej
- Propagowanie poprawy stanu sanitarnego produkcji rolnej i hodowli. Poprawa obsługi weterynaryjnej

Cel strategiczny: V. Warunki klimatyczne i glebowe

Zadania:

- Zalesienie terenów zdegradowanych przez przemysł
- Likwidacja nieużytków, zalesienie gruntów V i VI klasy
- Rekultywacja gruntów

Obszar: Turystyka i organizacja czasu wolnego

Cel strategiczny: III. Kontynuacja działań w zakresie rozwoju turystyki w zgodzie ze środowiskiem naturalnym

Zadania:

- Maksymalne wykorzystanie walorów środowiska naturalnego w zgodzie z uwarunkowaniami wynikającymi z ochrony obszarów prawnie chronionych
- Rewitalizacja (likwidacja zanieczyszczeń azbestem) terenów w Ogrodzieńcu
- Wykorzystanie wyjątkowych walorów ekologicznych w miejscowościach oddalonych od szlaków komunikacyjnych

Cel strategiczny: VI. Promocja i eksponowanie regionalizmu oraz zabytków dziedzictwa kulturowego powiatu

Zadania:

- Opracowanie mapy pomników kultury i przyrody w powiecie

Obszar: Inne

Cel strategiczny: V. Pozostałe

Zadania:

- Budowa międzygminnych spalarni odpadów i kompostowni

Podsumowując, należy stwierdzić, że istniejące zapisy prawne i dokumenty strategiczne stwarzają dobre podstawy dla wypracowania celów i priorytetów programu ochrony środowiska dla powiatu zawierciańskiego, zgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Powiatowe priorytety programu ochrony środowiska

Główne zagrożenia środowiska w powiecie zawierciańskim

Analiza stanu środowiska naturalnego jak również kierunków rozwojowych powiatu i gmin powiatu pozwala na sprecyzowanie zagrożeń, problemów i obszarów konfliktowych. Zagrożenia środowiska mogą mieć charakter naturalny i antropogeniczny. Ich rodzaj i intensywność wiąże się ze specyfiką obszaru, jego rozwojem gospodarczym w powiązaniu z warunkami fizyczno-geograficznymi.

Zagrożenia naturalne:

- powódzie,
- susze i pożary,
- erozja gleb;

Zagrożenia antropogeniczne

Gospodarka komunalna

Największe zagrożenie, szczególnie dla wód powierzchniowych i podziemnych stanowią ścieki komunalne nieoczyszczone lub niedostatecznie oczyszczone. Większość gmin wiejskich powiatu zawierciańskiego nie posiada sieci kanalizacyjnej.

Zagrożeniem dla środowiska są także dzikie wysypiska i zamknięte składowiska, które nie spełniają wymagań ochrony środowiska a obecnie wymagają rekultywacji.

Niska emisja, która znajduje odzwierciedlenie we wzroście stężeń dwutlenku siarki, pyłu, benzo-a-pirenu oraz sumy WWA w sezonie grzewczym. Problem występuje zarówno w Zawierciu, jak i na terenach wiejskich powiatu.

System transportowy

Głównym zagrożeniem środowiska z tytułu transportu na terenie powiatu zawierciańskiego jest emisja zanieczyszczeń powietrza i generowanie hałasu. Zagrożenie to w największym stopniu dotyczy samego Zawiercia. Kolejną istotną konsekwencją jest degradacja walorów przyrodniczych.

Energetyka zawodowa i przemysł

Zakłady przemysłowe są źródłem zagrożeń dla środowiska w związku z emisją zanieczyszczeń do powietrza, odprowadzaniem ścieków, wytwarzaniem odpadów, degradacją powierzchni ziemi, zużywaniem zasobów naturalnych, emisją hałasu i awariami przemysłowymi.

Największe zakłady przemysłowe powiatu zawierciańskiego zlokalizowane są w Zawierciu.

Rolnictwo

Intensywna gospodarka rolna jest potencjalnym źródłem zanieczyszczeń obszarowych, odpadów niebezpiecznych (pozostałości po środkach ochrony roślin) będących głównym zagrożeniem dla wód powierzchniowych i podziemnych.

Turystyka i rekreacja

Tereny atrakcyjne turystycznie i rekreacyjnie są potencjalnym miejscem niekontrolowanego, „dzikiego” zagospodarowywania obszarów, jak również występowania lokalnych zanieczyszczeń środowiska (zaśmiecanie, dewastacja parków, dzikie wysypiska).

Obszary priorytetowe z punktu widzenia działań w zakresie ochrony środowiska

Ocena aktualnego stanu środowiska i zasobów przyrodniczych oraz główne tendencje rozwojowe powiatu pozwalają na zdefiniowanie (wyznaczenie) potencjalnych obszarów najbardziej zagrożonych na niekorzystne zmiany środowiska a więc obszarów priorytetowych z punktu widzenia konieczności podejmowania działań zmierzających do poprawy lub zachowania aktualnego stanu środowiska. Są to: **Gminy:** Ogrodzieniec, Pilica, Kroczyce, **Włodowice**, Łazy.

- występowanie obszarów najbardziej cennych przyrodniczo (Park Krajobrazowy Orlich Gniazd), potencjalne zagrożenie z tytułu rozwijającej się intensywnie turystyki na tym terenie,
- duże rozproszenie osadnictwa utrudniające objęcie znacznej części mieszkańców systemem kanalizacji,
- zagrożenie zanieczyszczeniami obszarowymi z terenów rolnych,
- niska emisja,
- emisja komunikacyjna;

2.3. Dokumenty wojewódzkie

1) Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego - Wizja województwa śląskiego w roku 2020

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego – Projekt przyjęty przez Zarząd Województwa Śląskiego w grudniu 2009 roku.

Województwo śląskie będzie regionem zapewniającym dostęp do usług publicznych o wysokim standardzie, o nowoczesnej i zaawansowanej technologicznie gospodarce oraz istotnym partnerem w procesie rozwoju Europy.

PRIORYTET A.

WOJEWÓDZTWO ŚLĄSKIE REGIONEM NOWEJ GOSPODARKI KREUJĄCYM I SKUTECZNIE ABSORBUJĄCYM TECHNOLOGIE

Podstawą rozwoju regionu są jego mieszkańcy z ich wiedzą, kompetencjami i umiejętnościami. Konieczne jest, zatem promowanie stałego doksztalcania, zwiększania kwalifikacji zawodowych i poziomu wykształcenia mieszkańców oraz mobilności na rynku pracy. Podjęte działania będą wpływały na podniesienie aktywności ekonomicznej ludności, a co za tym idzie, przyczynią się do poprawy zatrudnialności. Wspieranie zróżnicowania kierunków kształcenia, poprawa, jakości i rozwój systemu edukacji na wszystkich poziomach zdecydują o pozycji konkurencyjnej regionu. Istotne jest, zatem zarówno zapewnienie rozwoju odpowiedniej, jakości bazy edukacyjnej, jak i wykwalifikowanej kadry, otwartej na realizację nowatorskich programów nauczania i wykorzystanie nowoczesnych metod i technik przekazywania wiedzy.

CEL STRATEGICZNY 1: Wysoki poziom wykształcenia i umiejętności mieszkańców

Kierunek działań:

- 1.1: Poprawa, jakości kształcenia
- 1.2 Rozwój kompetencji i usług społeczeństwa informacyjnego
- 1.3: Poprawa zatrudnienia i aktywności zawodowej mieszkańców

CEL STRATEGICZNY 2: Rozwinięta infrastruktura nowej gospodarki

Kierunek działań:

- 2.1: Poprawa warunków inwestycyjnych w regionie
- 2.2: Finansowe i organizacyjne wsparcie biznesu
- 2.3: Rozwój informatyki i telekomunikacji
- 2.4: Rozbudowa i unowocześnienie systemów energetycznych i przesyłowych

CEL STRATEGICZNY 3: Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka

Kierunek działań:

- 3.1: Wspieranie wdrożeń nowych technologii i rozwój sektora B+R
- 3.2: Wspieranie procesów restrukturyzacji i adaptacji gospodarczej
- 3.3: Unowocześnienie rolnictwa i wsparcie przeobrażeń gospodarczych na terenach wiejskich

PRIORYTET B.

WOJEWÓDZTWO ŚLĄSKIE REGIONEM O POWSZECHNEJ DOSTĘPNOŚCI DO REGIONALNYCH USŁUG PUBLICZNYCH O WYSOKIM STANDARDZIE

Rozwój gospodarczy regionu musi być ściśle powiązany z poprawą, jakości życia mieszkańców. Przyjazne warunki życia oznaczają m.in. powszechny i łatwy dostęp mieszkańców do opieki zdrowotnej, wysokiej, jakości przestrzeni publicznych i warunków zamieszkania, systemu pomocy społecznej oraz zapewnienie bezpieczeństwa zarówno socjalnego, jak i publicznego. Usługi publiczne są elementem kluczowym dla społecznej, ekonomicznej i regionalnej spójności

w Europie. Usługi te muszą być wysokiej jakości oraz dostępne dla każdego – oczywiście w ramach stanowiących prawem zasad. Dostarczanie ich powinno być oparte na rachunku ekonomicznym, uwzględniającym korzyści społeczne związane z inwestowaniem w kapitał ludzki i wysoką jakość życia.

CEL STRATEGICZNY 1: Zdrowy i bezpieczny mieszkaniec województwa

Kierunek działań:

- 1.1: Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług medycznych
- 1.2: Upowszechnienie oraz promocja aktywnego i zdrowego stylu życia
- 1.3: Podniesienie skuteczności polityki społecznej
- 1.4: Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego

PRIORYTET C.

WOJEWÓDZTWO ŚLĄSKIE ZNACZĄCYM PARTNEREM KREACJI KULTURY, NAUKI I PRZESTRZENI EUROPEJSKIEJ

Województwo śląskie jest obszarem wielokulturowym o licznych powiązaniach kulturowych i cywilizacyjnych. Zróżnicowanie kulturowe województwa śląskiego stwarza możliwości do wzmacniania atrakcyjności regionu, zarówno dla mieszkańców, jak i przyjezdnych. Przełamaniu stereotypowego wizerunku województwa i wzmocnieniu funkcji metropolitalnych ośrodków regionalnych powinny służyć inwestycje, m.in. w sferze kultury i nauki oraz rozwoju infrastruktury o znaczeniu europejskim. Istotnym zagadnieniem rozwoju w procesie kształtowania przestrzeni europejskiej oraz wzmacniania jej spójności terytorialnej i kreowania nowej gospodarki regionu jest również stworzenie odpowiedniej infrastruktury komunikacyjnej, podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną województwa i ułatwiającej jego rozwój gospodarczy.

CEL STRATEGICZNY 1: Duże znaczenie metropolii i miast regionu w przestrzeni europejskiej

Kierunki działań:

- 1.1: Wspieranie rozwoju obszarów metropolitalnych
- 1.2: Rozbudowa i integracja systemu transportowego
- 1.3: Organizacja i uczestnictwo w przedsięwzięciach o zasięgu międzynarodowym

CEL STRATEGICZNY 2: Wysoka pozycja regionu w procesie kreowania rozwoju Europy

Kierunek działań:

- 2.1: Rozwój współpracy międzyregionalnej, transnarodowej i transgranicznej
- 2.2: Intensyfikacja współpracy wewnątrzregionalnej
- 2.3: Kreowanie pozytywnego wizerunku regionu

CEL STRATEGICZNY 3: Silny ośrodek nauki i kultury

Kierunek działania:

- 3.1: Tworzenie warunków rozwoju nauki i wzmocnienie potencjału uczelni wyższych oraz ośrodków badawczych
- 3.2: Zwiększenie uczestnictwa mieszkańców w kulturze i wzmocnienie środowisk twórczych
- 3.3: Rozbudowa i modernizacja infrastruktury kultury regionu

2) Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006 - 2020

Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006 – 2020 stanowi integralną część Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 200 – 2020 wpisując się w jej priorytety:

- edukacja,
- kultura,
- mobilność i aktywizacja zasobów ludzkich,
- integracja społeczna,-
- bezpieczeństwo i zdrowie,
- ochrona i kształtowanie środowiska oraz przestrzeni,
- priorytety horyzontalne:
 - Współpraca międzyregionalna i międzynarodowa, w tym transgraniczna,
 - Współpraca wewnątrzregionalna.

ZADANIE: POPRAWA WARUNKÓW I JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

Priorytety polityki społecznej województwa śląskiego w perspektywie rozwoju samorządności i społeczeństwa obywatelskiego:

- Wspieranie rodzin w pełnieniu ich funkcji,
- Rozwój ekonomii społecznej, jako instrumentu aktywnej polityki społecznej,
- Wspieranie działań na rzecz ochrony dzieci i młodzieży przed zjawiskami dezorganizacji społecznej,
- Tworzenie warunków sprzyjających aktywizacji osób niepełnosprawnych,
- Przełamywanie barier w aktywizacji osób starszych,
- Wspieranie działań na rzecz integracji systemu pomocy społecznej.
- Rozwój systemu kształcenia ustawicznego kadr służb pomocy społecznej,
- Bezpieczeństwo publiczne.
 - Cel strategiczny 1: wzmocnienie polityki prorodzinnej,
 - Cel strategiczny 2: wyrównywanie szans wychowawczych i edukacyjnych dzieci i młodzieży,
 - Cel strategiczny 3: wspieranie osób starszych w pełnieniu ról społecznych,
 - Cel strategiczny 4: wzmacnianie równych szans osób niepełnosprawnych,
 - Cel strategiczny 5: wspieranie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień,
 - Cel strategiczny 6: przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu,
 - Cel strategiczny 7: Wzmacnianie bezpieczeństwa publicznego.

3) Strategia Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego Województwa Śląskiego – „Śląskie mocne informacją”

Województwo śląskie w 2020 roku będzie regionem:

- wizerunku województwa sieciowego, otwartego i aktywnie współuczestniczącego w rozwoju globalnego społeczeństwa informacyjnego,
- z powszechnym multikanalowym dostępem do technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT),
- którego mieszkańcy są w pełni świadomi możliwości jakie stwarza rozwój ICT oraz posiadają wiedzę i umiejętności niezbędne do wykorzystania potencjału kreowanego w ramach społeczeństwa informacyjnego,
- zapewniającym użyteczne, przyjazne i powszechne e-usługi dla mieszkańców, przedsiębiorców i turystów,
- o znaczącym udziale sektora ICT w tworzeniu dochodu województwa,
- który dzięki zbudowaniu gospodarki wiedzy i społeczeństwa informacyjnego osiąga zrównoważony poziom rozwoju.

Cele rozwojowe społeczeństw:

Cel 1 - Podniesienie poziomu świadomości i kompetencji w zakresie możliwości wykorzystania potencjału technologii informacyjnych i komunikacyjnych

Kierunek działań:

- Rozpropagowanie idei SI wśród mieszkańców województwa,
- Tworzenie i rozwijanie narzędzi oraz wspieranie inicjatyw umożliwiających ustawiczny rozwój kompetencji niezbędnych do wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych.

Cel 2. Poprawa technicznej i ekonomicznej dostępności infrastruktury informacyjnej i komunikacyjnej

Kierunek działań:

- Koordynacja działań związanych z rozbudową sieci teleinformatycznych w województwie,
- Rozbudowa i modernizacja infrastruktury teleinformatycznej z zapewnieniem jej bezpieczeństwa oraz mechanizmów kontroli jakości,

- Wspieranie działań ukierunkowanych na zwiększenie intensywności konkurencji w obszarze ICT w województwie śląskim.

Cel 3. Zwiększenie ilości i użyteczności usług i treści cyfrowych

Kierunek działań:

- Rozbudowa interoperacyjnych platform e-usług publicznych
- Tworzenie, integracja i promocja elektronicznej informacji i wiedzy o województwie.

Cel 4. Wzrost udziału technologii informacyjnych i komunikacyjnych w procesie rozwoju gospodarczego

Kierunek działań:

- Kreowanie warunków sprzyjających powstawaniu i rozwojowi firm z sektora ICT,
- Wspieranie nowatorskich rozwiązań z wykorzystaniem ICT w relacjach biznesowych.

Cel 5. Poprawa koordynacji i zarządzania e-rozwojem

Kierunek działań:

- Wsparcie instytucjonalne podmiotów odpowiedzialnych za rozwój SI w województwie śląskim,
- Wspieranie zmian organizacyjno-prawnych kształtujących rozwój SI.

4) Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego

WIZJA PRZYSZŁOŚCI PRZESTRZENI WOJEWÓDZTWA

Przyszły przestrzenny rozwój województwa śląskiego winien być oparty na konkurencyjności, efektywności, innowacyjności i postępie technicznym. Priorytetem polityki przestrzennej województwa śląskiego winien być rozwój dużych miast i obszarów metropolitalnych, jako biegunów wzrostu gospodarki opartej na wiedzy. Obszary metropolitalne winny stać się punktem styku polskiej gospodarki z gospodarką światową oraz środowiskiem zdolnym do absorpcji i adaptacji innowacji, ale przede wszystkim do kreowania innowacji i wytwarzania szczególnego kulturowego klimatu podkreślającego tożsamość regionu. Polityka przestrzenna województwa śląskiego konfrontując pojawiające się szanse i zagrożenia z istniejącą sytuacją województwa, dążyć winna do zapewnienia wysokiej jakości życia, do pobudzania rozwoju metropolii i kształtowania harmonijnego śląskiego obszaru metropolitalnego o znaczeniu europejskim, a zagospodarowanie przestrzenne województwa winno sprzyjać przełamywaniu ograniczeń i barier rozwoju, redukowaniu napięć i konfliktów w funkcjonowaniu struktur przestrzennych oraz wykorzystywaniu szans płynących z otoczenia i sił tkwiących w zagospodarowaniu przestrzennym a także poprawianiu ładu przestrzennego. W konsekwencji zmieni się w przyszłości wizerunek województwa śląskiego, ulegną zmianie jego powiązania z otoczeniem i umocniona zostanie jego konkurencyjna pozycja w Polsce i w Europie.

CEL GENERALNY:

KSZTAŁTOWANIE HARMONIJNEJ STRUKTURY PRZESTRZENNEJ WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO SPRZYJAJĄCEJ WSZECHSTRONNEMU ROZWOJOWI WOJEWÓDZTWA CELE POLITYKI PRZESTRZENNEJ:

- I. Dynamizacja i restrukturyzacja przestrzeni województw,
- II. Wzmocnienie funkcji węzłów sieci osadniczej,
- III. Ochrona zasobów środowiska, wzmocnienie systemu obszarów chronionych i wielofunkcyjny rozwój terenów otwartych
- IV. Rozwój ponadlokalnych systemów infrastruktury,
- V. Stymulowanie innowacji w regionalnym systemie zarządzania przestrzenią,
- VI. Rozwój współpracy międzyregionalnej w zakresie planowania przestrzennego.

5) Program Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego

Naczelną zasadą przyjętą w Programie jest zasada zrównoważonego rozwoju, umożliwiająca harmonizację rozwoju gospodarczego i społecznego z ochroną walorów środowiskowych. A więc długoterminowy cel programu można sformułować następująco:

Rozwój województwa, w którym możliwy jest postęp ekonomiczny i społeczny w harmonii z wymogami ochrony środowiska.

Cel ten jest zgodny z wizją rozwoju województwa śląskiego zdefiniowaną w "Strategii rozwoju województwa śląskiego". Jest nią wizja "regionu realizującego podstawowe zasady zrównoważonego rozwoju, czystego we wszystkich wymiarach środowiska naturalnego i o kompletnej infrastrukturze ochrony środowiska, radzącego sobie z problemami zanieczyszczenia pochodzącego z różnych źródeł oraz odtwarzającego wartości środowiska naturalnego i powiększającego różnorodność biologiczną obszarów".

Cele długoterminowe ochrony środowiska dla głównych dziedzin rozwoju województwa:

- System transportowy - poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności transportowej województwa poprzez optymalizację wykorzystania istniejącej infrastruktury, a także poprzez modernizację i rozbudowę urządzeń i tras komunikacyjnych, poprawę efektywności zarządzania systemem ze szczególnym uwzględnieniem rozwiązań zmniejszających lub tam, gdzie jest to możliwe eliminujących szkodliwy wpływ transportu na środowisko,
- Przemysł - Restrukturyzacja istniejących zakładów przemysłowych (zwłaszcza górnictwa i hutnictwa) oraz rozwój nowoczesnych innowacyjnych sektorów przemysłowych, pod warunkiem, że emisje zanieczyszczeń będą spełniały wymagania UE a budowa nowych zakładów będzie miała miejsce na ściśle wyznaczonych terenach,
- Rolnictwo i rozwój terenów wiejskich - Dostosowanie struktur obszarów wiejskich do warunków integracji z UE z uwzględnieniem charakteru regionalnego produkcji rolniczej, minimalizacja wpływu gospodarki rolnej na środowisko i rozwój infrastruktury ochrony środowiska obszarów wiejskich,
- Turystyka i rekreacja - Podniesienie atrakcyjności turystycznej regionu poprzez optymalne wykorzystanie jego atutów przyrodniczych i kulturowych przy pełnej ich ochronie oraz rozwój komfortowego zaplecza turystycznego i rekreacyjnego w warunkach pełnej zgodności z wymogami ochrony środowiska,
- Rozwój terenów miejskich - Podniesienie jakości życia mieszkańców miast, poprawa estetyki obszarów zurbanizowanych poprzez przebudowę starych dzielnic zdegradowanych oraz rewitalizację terenów poprzemysłowych i pogórnich.

W obecnie obowiązującym „Programie Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego do roku 2013 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2018” - naczelną zasadą jest zasada zrównoważonego rozwoju, umożliwiająca harmonizację rozwoju gospodarczego i społecznego z ochroną walorów środowiskowych, w związku z tym nadrzędny cel Programu Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego sformułowany jest następująco: Rozwój gospodarczy przy zachowaniu i poprawie stanu środowiska naturalnego województwa. Cel ten jest zgodny z wizją rozwoju województwa śląskiego zdefiniowaną w Strategii rozwoju województwa śląskiego „Śląskie 2020”. Osiągnięcie nakreślonej w Strategii wizji rozwoju powinno być realizowane poprzez założenie, że województwo śląskie będzie regionem „czystym” we wszystkich komponentach środowiska naturalnego, zapewniającym zachowanie bioróżnorodności obszarów, stwarzającym warunki do zdrowego życia i realizującym zasady zrównoważonego rozwoju.

Obowiązek realizacji zasady zrównoważonego rozwoju spoczywa na wszystkich obywatelach Polski. Wynika on z Konstytucji RP (art.5). Zrównoważony rozwój jest naczelną zasadą polityki państw - członków Unii Europejskiej i Organizacji Narodów Zjednoczonych, jak również Polityki Ekologicznej Państwa. Cele i kierunki ochrony środowiska do 2018 r. określono na podstawie analizy stanu środowiska oraz prognozowanych zmian w oparciu o obowiązujące przepisy oraz nowe wymagania prawne, a także Programy rządowe oraz regionalne w zakresie poszczególnych komponentów. Definiując cele środowiskowe wzięto również pod uwagę wyniki przeprowadzonej analizy - wskazane główne problemy i ich hierarchię. Przy formułowaniu celów wzięto również pod uwagę specyficzne uwarunkowania województwa śląskiego, a także bariery i wytyczne określone w Raporcie z realizacji Programu ochrony środowiska oraz możliwości finansowania działań.

2.4. Dokumenty krajowe

1. Polityka Ekologiczna Państwa

W dniu 22 maja 2009 roku Sejm Rzeczypospolitej Polskiej Uchwałą (M.P. z 2009 r., Nr 34, poz. 501) przyjął Politykę ekologiczną Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016.

W poszczególnych rozdziałach Polityki ekologicznej Państwa, scharakteryzowano szczegółowo kierunki działań, jakie powinny być podjęte w najbliższych latach. Ujęte one zostały jako:

- 1) Kierunki działań systemowych (uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych, aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska, zarządzanie środowiskowe, udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska, rozwój badań i postęp techniczny, odpowiedzialność za szkody w środowisku, aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym);
- 2) Ochrona zasobów naturalnych (ochrona przyrody, ochrona i zrównoważony rozwój lasów, racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi, ochrona powierzchni ziemi, gospodarowanie zasobami geologicznymi);
- 3) Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego (środowisko a zdrowie, jakość powietrza, ochrona wód, gospodarka odpadami, oddziaływanie hałasu i pól elektromagnetycznych, substancje chemiczne w środowisku).

1) Kierunki działań systemowych

a) Uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych

Stan wyjściowy

Wszystkie działania człowieka są prowadzone w środowisku przyrodniczym, mają więc wpływ na jego stan obecny i przyszły. Stąd też w art. 5 Konstytucji RP zapisane zostało, że „Rzeczpospolita Polska (...) zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”. Oznacza to konieczność takiego gospodarowania, aby zachować środowisko w możliwie dobrym stanie dla przyszłych pokoleń. Tak więc kryteria rozwoju zrównoważonego powinny być uwzględnione we wszystkich dokumentach strategicznych sektorów gospodarczych. Dokumenty te, zgodnie z art. 40 ustawy - Prawo ochrony środowiska, powinny być poddawane tzw. strategicznym ocenom oddziaływania na środowisko w celu sprawdzenia, czy rozwiązania w nich zawarte nie przyniosą zagrożenia dla środowiska teraz i w przyszłości.

Cele średniookresowe do 2016 r.

Głównym celem strategicznym jest doprowadzenie do sytuacji, w której projekty dokumentów strategicznych wszystkich sektorów gospodarki będą, zgodnie z obowiązującym w tym zakresie prawem, poddawane procedurze oceny oddziaływania na środowisko i wyniki tej oceny będą uwzględniane w ostatecznych wersjach tych dokumentów.

b) Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska

Stan obecny

Od 1989 r. Polska wkroczyła na drogę gospodarki rynkowej, w której zadaniem państwa jest tworzenie rozwiązań prawno-ekonomicznych sprzyjających rozwojowi gospodarczemu oraz kontrola przestrzegania prawa przez podmioty działające na rynku. Niemniej jednak, podobnie jak we wszystkich dojrzałych demokracjach, rolą państwa jest też stymulacja działań pożądaných ze społecznego lub ekonomicznego punktu widzenia, aby była realizowana konstytucyjna zasada rozwoju zrównoważonego.

Cele średniookresowe do 2016 r.

Głównym celem jest uruchomienie takich mechanizmów prawnych, ekonomicznych i edukacyjnych, które prowadziłyby do rozwoju proekologicznej produkcji towarów oraz do świadomych postaw konsumenckich zgodnie z zasadą rozwoju zrównoważonego. Działania te powinny objąć pełną internalizację kosztów zewnętrznych związanych z presją na środowisko.

c) Zarządzanie środowiskowe

Stan wyjściowy

Systemy zarządzania środowiskowego (SZŚ) są dobrowolnym zobowiązaniem przyjmowanym przez przedsiębiorstwa i instytucje do podejmowania konkretnych działań technicznych i organizacyjnych w celu zmniejszenia ich oddziaływania na środowisko.

W 2004 r. weszła w życie ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o krajowym systemie ek zarządzania i audytu (EMAS) (Dz. U. Nr 70, poz. 631, z późn. zm.), która zdefiniowała ramy organizacyjne systemu EMAS w Polsce. Zasady te są zgodne z postanowieniami Rozporządzenia (WE) nr 761/2001 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 marca 2001 r. dopuszczającego dobrowolny udział organizacji w systemie zarządzania środowiskiem i audytu środowiskowego we Wspólnocie (EMAS), definiującego zasady dobrego zarządzania z punktu widzenia ochrony środowiska. Jakkolwiek już w 2005 r. zarejestrowano pierwszą krajową organizację w tym systemie, to nadal nie jest on szeroko znany w kraju.

Trzeba też wspomnieć, że poza tym setki organizacji zaangażowanych jest w tzw. Stowarzyszenie Polski Ruch Czystszej Produkcji (do roku 1998 – Polski Ruch Czystszej Produkcji). Inny program: „Odpowiedzialność i Troska” zrzesza 37 największych przedsiębiorstw branży chemicznej, a certyfikaty dotyczące spełnienia normy ISO 14001 posiada około 1 700 organizacji. Jest to niewiele, a firmy i instytucje stawiając sobie ambitne cele prośrodowiskowe osiągają niewiele korzyści z tego tytułu.

Cele średniookresowe do 2016 r.

Celem podstawowym jest jak najszersze przystępowanie do systemu EMAS oraz rozpowszechnianie wiedzy wśród społeczeństwa o tym systemie i tworzenie korzyści ekonomicznych dla firm i instytucji będących w systemie

d) Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska

Stan wyjściowy

Świadome, aktywne społeczeństwo jest fundamentem ustroju demokratycznego. Dotyczy to całości funkcjonowania państwa, a więc i ochrony środowiska. W tej dziedzinie świadome wspólnoty społeczne podejmują liczne lokalne akcje proekologiczne oraz sprawują społeczną kontrolę nad działaniami przedsiębiorstw i instytucji. Aby mogły skutecznie wypełniać tę rolę, jest konieczne zapewnienie im dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie oraz o działaniach instytucji w sektorze ochrony środowiska.

Szczególne rolę pełnią tu pozarządowe organizacje ekologiczne, które grupują najbardziej aktywnych, świadomych członków społeczeństwa, a tym samym są najbardziej cenionym partnerem kontrolującym działania organów państwowych oraz przedsiębiorstw z punktu widzenia ochrony środowiska. Przepisy prawa gwarantują udział społeczeństwa, w tym w szczególności organizacji ekologicznych, w postępowaniu w sprawie ochrony środowiska, w opiniowaniu projektów aktów prawnych, a także projektów finansowanych ze środków publicznych, w tym przede wszystkim ze środków Unii Europejskiej.

Cele średniookresowe do 2016 r.

Głównym celem jest podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa, zgodnie z zasadą „myśl globalnie, działaj lokalnie”, prowadzącą do:

- proekologicznych zachowań konsumenckich,
- prośrodowiskowych nawyków i pobudzenia odpowiedzialności za stan środowiska,
- organizowania akcji lokalnych służących ochronie środowiska,
- uczestniczenia w procedurach prawnych i kontrolnych dotyczących ochrony środowiska

e) Rozwój badań i postęp techniczny

Stan wyjściowy

Chroniczne niedoinwestowanie badań naukowych w Polsce powoduje, że kraj nasz niewiele wnosi do światowego czy europejskiego postępu technicznego.

Również w dziedzinie ochrony środowiska liczba rozwiązań nowatorskich jest bardzo niewielka, chociaż posiadamy znaczną liczbę placówek naukowych i dobrze wykształconych naukowców. Stan ten jest wynikiem słabego wyposażenia laboratoriów badawczych i stanowisk do badań półtechnicznych oraz stale jeszcze zbyt słabo rozwiniętych kontaktów zarówno z polskim przemysłem, jak i z zagranicznymi placówkami naukowymi. Trzeba też przyznać, że przemysł polski nie jest nastawiony na wdrażanie rozwiązań będących efektem polskiej myśli technicznej lecz chętniej korzysta ze sprawdzonych technologii renomowanych firm zagranicznych, dlatego przewiduje się utrzymanie systemu monitorowania technologii środowiskowych, który

powinien stać się łącznikiem między zapotrzebowaniem ze strony przemysłu a ofertą jednostek naukowo-badawczych stymulując rozwój technologii służących ochronie środowiska.

Cele średniookresowe do 2016 r.

Głównym celem jest zwiększenie roli polskich placówek badawczych we wdrażaniu ekoinnowacji w przemyśle oraz w produkcji wyrobów przyjaznych dla środowiska.

f) Odpowiedzialność za szkody w środowisku

Stan wyjściowy

Ustawa – Prawo ochrony środowiska rozróżnia dwa rodzaje odpowiedzialności za szkody wyrządzone w środowisku: odpowiedzialność administracyjną oraz odpowiedzialność cywilnoprawną.

W wyniku działalności produkcyjnej, transportowej, usługowej mogą się pojawić zagrożenia dla środowiska oraz szkody lub groźba ich pojawienia się.

Obowiązkiem Inspekcji Ochrony Środowiska jest kontrola podmiotów gospodarczych i informowanie organów administracji państwowej lub samorządowej o wszelkich naruszeniach prawa. Organ, który wydaje zezwolenie na eksploatację instalacji jest zobowiązany, w zależności od sytuacji, do wydania nakazu do przywrócenia środowiska do stanu poprzedniego, wstrzymania eksploatacji, cofnięcia pozwolenia na eksploatację instalacji czy zapłaty określonej kwoty pieniężnej w przypadku niewykonania obowiązku restytucji naturalnej.

Za powstanie szkody w środowisku sprawca ponosi także odpowiedzialność cywilno-prawną, która jest przedmiotem działania sądów powszechnych. Sprawy te reguluje co do zasady Kodeks cywilny, chyba, że ustawa – Prawo ochrony środowiska zawiera regulacje szczegółowe.

Cele średniookresowe do 2016 r.

Celem polityki ekologicznej jest stworzenie systemu prewencyjnego, mającego na celu zapobieganie szkodom w środowisku i sygnalizującego możliwość wystąpienia szkody. W przypadku wystąpienia szkody w środowisku koszty naprawy muszą w pełni ponieść jej sprawcy.

g) Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym

Stan wyjściowy

Miejscowy plan, zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 2003 r., jest podstawowym instrumentem kształtowania ładu przestrzennego, pozwalającym gminom na racjonalną gospodarkę terenami.

Poza planem miejscowym w systemie planowania przestrzennego występują instrumenty pomocnicze, w postaci decyzji lokalizacyjnych. Pomimo istnienia ustawy oraz ustaw określających kompetencje w tym zakresie samorządów wszystkich szczebli, znaczna powierzchnia kraju nie jest objęta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego..

Cele średniookresowe do 2016 r.

W perspektywie średniookresowej jest konieczne przywrócenie właściwej roli planowania przestrzennego na obszarze całego kraju, w szczególności dotyczy to miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które powinny być podstawą lokalizacji nowych inwestycji.

2) Ochrona zasobów naturalnych

a) Ochrona przyrody

Stan wyjściowy

Położenie Polski w środku Europy, brak naturalnych barier klimatycznych na wschodzie i na zachodzie oraz nakładanie się wpływów klimatu morskiego i kontynentalnego, decydują o specyfice polskiej przyrody w skali europejskiej. Występują tu bogate siedliska leśne i bagienne, urozmaicone zespoły łąkowe, zespoły torfowisk wysokich i niskich. Rzeka Wisła i szereg innych rzek na dużych odcinkach nie są uregulowane, tworząc unikatowe nisze ekologiczne dla licznych gatunków fauny i flory. W sumie różnorodność biologiczna w Polsce należy do największych w Europie Środkowej. Podstawowym zadaniem jest jej ochrona przed skutkami niekontrolowanej antropopresji. Temu służy przede wszystkim ustanowienie obszarów prawnie chronionych.

Tak więc łącznie około 30% terytorium Polski, najcenniejsze pod względem przyrodniczym i krajobrazowym, jest objęte formami ochrony.

Cele średniookresowe do 2016 r.

Podstawowym celem jest zachowanie bogatej różnorodności biologicznej polskiej przyrody na różnych poziomach organizacji: na poziomie wewnątrzgatunkowym (genetycznym), gatunkowym oraz ponadgatunkowym

b) Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

Stan wyjściowy

Obszary leśne stanowią obecnie 28,9% powierzchni Polski (około 9 mln ha). W latach 1945-2006 lesistość kraju wzrosła o 8,1%, przy czym największe zalesienia miały miejsce w latach 1950-1980. W ostatnich 20 latach corocznie zalesianych było około 20 tys. ha. Zgodnie z planami Ministra Środowiska zawartymi w „Krajowym programie zwiększania lesistości”, lesistość Polski powinna wzrosnąć do 30% w 2020 r. i do 33% w 2050 r., jednak obecnie osiągnięcie wyznaczonego celu napotyka coraz większe trudności związane z niską podażą gruntów do zalesiania.

W strukturze własnościowej lasów w Polsce dominują lasy Skarbu Państwa stanowiące 81,2% powierzchni wszystkich lasów. W zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego „Lasy Państwowe” znajduje się 78,1% powierzchni lasów, pozostałymi lasami Skarbu Państwa zarządzają parki narodowe i inne jednostki. Lasy prywatne i gminne stanowią 18,8% powierzchni lasów w Polsce.

Większość polskich lasów stanowią lasy sosnowe. Udział sosny jako gatunku panującego zmalał obecnie do 69%. Zwiększa się udział gatunków liściastych.

Cele średniookresowe do 2016 r.

W perspektywie średniookresowej zakłada się dalsze prace w kierunku racjonalnego użytkowania zasobów leśnych przez kształtowanie ich właściwej struktury gatunkowej i wiekowej, z zachowaniem bogactwa biologicznego. Oznacza to rozwijanie idei trwale zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej.

c) Racjonalne gospodarowanie zasobami wody

Stan wyjściowy

Polska jest krajem o niewielkich zasobach wodnych. Zasoby te w przeliczeniu na jednego mieszkańca kształtują się średnio na poziomie 1 700 m³/rok, a w roku suchym - 1 450 m³/rok. Pod tym względem Polska zajmuje 22 miejsce w Europie. Zasoby wód rzecznych się na poziomie 60 mld m³/rok, co odpowiada odpływowi jednostkowemu 5 l/s km², przy średniej europejskiej - 9,5 l/s km². Niemal na 20% terytorium kraju notuje się rocznie opady poniżej 500 mm wody, co odpowiada najbardziej suchym regionom Europy.

Przytoczone dane świadczą o tym, że racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi, jakimi dysponujemy, powinno być jednym z najważniejszych priorytetów narodowych, tym bardziej, że wobec nieuniknionych zmian klimatycznych jest spodziewany pogłębiający się deficyt wody na obszarze Polski. Z drugiej strony zwiększona labilność klimatu powodować będzie częstsze niż dotąd okresy deszczy nawalnych, będących przyczyną letnich powodzi.

Trwająca przez dziesięciolecia melioracja odwadniająca znacząco zmniejszyła możliwości naturalnej retencji wody na terenach podmokłych łąk, torfowisk i bagien oraz na terenach leśnych. Niewielka jest też pojemność zbiorników retencyjnych, stanowiąca zaledwie 5,7% średniego rocznego odpływu, co nie może zapewnić wystarczających możliwości reagowania na zagrożenia powodzią czy suszą.

Cele średniookresowe do 2016 r.

Głównym celem średniookresowym jest racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych w taki sposób, aby uchronić gospodarkę narodową od deficytów wody i zabezpieczyć przed skutkami powodzi oraz zwiększenie samofinansowania gospodarki wodnej. Naczelnym zadaniem będzie dążenie do maksymalizacji oszczędności zasobów wodnych na cele przemysłowe i konsumpcyjne, zwiększenie retencji wodnej oraz skuteczna ochrona głównych zbiorników wód podziemnych przed zanieczyszczeniem.

d) Ochrona powierzchni ziemi

Analizując podział powierzchni Polski w zależności od rodzaju użytkowania, widać, iż niemal 2/3 kraju zajmują użytki rolne, z czego grunty orne stanowią 45%, a łąki i pastwiska około 13%.

Pod względem powierzchni gruntów ornych kraj nasz zajmuje trzecie miejsce w Unii Europejskiej (12,2 mln ha) za Francją (18,5 mln ha) i Hiszpanią (13,7 mln ha). Większy od Polski udział gruntów ornych w całej powierzchni państwa mają tylko: Dania, Węgry i Litwa. Można więc powiedzieć że kraj nasz ma dość duży potencjał produkcji żywności. Jednak gleby użytkowane rolniczo nie są zbyt zasobne. Jak widać, ponad 1/3 użytków rolnych stanowią gleby najsłabsze, V i VI klasy bonitacyjnej, a gleby najbardziej żyzne (I-III klasa) to tylko 26% użytków rolnych.

Cele średniookresowe do 2016 r.

Głównymi celami średniookresowymi dla ochrony powierzchni ziemi, a w szczególności dla ochrony gruntów użytkowanych rolniczo jest:

- rozpowszechnianie dobrych praktyk rolnych i leśnych, zgodnych z zasadami rozwoju zrównoważonego,
- przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno-błotnych przez czynniki antropogenne,
- zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych i zdewastowanych, przywracając im funkcję przyrodniczą, rekreacyjną lub rolniczą;

e) Gospodarowanie zasobami geologicznymi

Stan wyjściowy

Właściwe gospodarowanie zasobami geologicznymi powinno prowadzić do ochrony zasobów kopalni i wykorzystania środowiska geologicznego dla celów produkcyjnych. Stan rozpoznania geologicznego w Polsce należy uznać za dobry. Wynikiem wieloletniego prowadzenia rozpoznania budowy geologicznej kraju jest ponad 9 tysięcy udokumentowanych złóż, w tym złóż zagospodarowanych jest 3 tysiące. Niewystarczający jest jedynie stan rozpoznania geologicznego co do możliwości podziemnego magazynowania gazu ziemnego, ropy naftowej i dwutlenku węgla a także złóż wód termalnych. Konieczna jest także kontynuacja rozpoznania zasobów węgla, niekonwencjonalnych węglowodorów i kruszywa. Osiągnięto natomiast znaczne rozpoznanie struktury sejsmicznej skorupy ziemskiej na obszarze kraju, które jest uznawane za najlepsze w Europie. Zrealizowano I etap rejestracji i inwentaryzacji osuwisk stoków górskich zagrażających mieszkańcom w wyniku gwałtownych deszczy, w ramach budowy systemu osłony przeciw-osuwiskowej.

Cele średniookresowe do 2016 r.

Podstawowym celem jest racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i wodę z zasobów podziemnych oraz otoczenia ich ochroną przed ilościową i jakościową degradacją.

Do 2016 r. konieczne jest:

- doskonalenie prawodawstwa dotyczącego ochrony zasobów kopalni i wód podziemnych,
- ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac geologicznych i eksploatacji kopalni,
- eliminacja nielegalnej eksploatacji kopalni,
- wzmocnienie ochrony niezagospodarowanych złóż kopalni w procesie planowania przestrzennego,
- wykonanie bilansu pojemności struktur geologicznych, w których możliwa jest sekwestracja dwutlenku węgla na terenie Polski,
- rozpoznanie geologiczne złóż soli kamiennej, wyczerpanych złóż ropy i innych struktur geologicznych pod kątem magazynowania ropy naftowej i gazu ziemnego oraz składowania odpadów, w tym promieniotwórczych,
- dokończenie dokumentowania zasobów dyspozycyjnych wód leczniczych i termalnych oraz głównych zbiorników wód podziemnych.

3) Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

a) Jakość powietrza

Stan wyjściowy

Do roku 1988 zanieczyszczenie powietrza w Polsce należało do najwyższych w Europie.

Na około 10% powierzchni kraju, które zamieszkiwało 30% ludności, stężenie głównych zanieczyszczeń, takich jak: dwutlenek siarki, pyły i tlenki azotu, a także stężenia metali ciężkich, permanentnie przekraczały wartości dopuszczalne w sezonie zimowym, tworząc groźny dla zdrowia smog kwaśny. Straty materialne, jakie Polska ponosiła w wyniku zanieczyszczenia powietrza, szacowane były na około 5% dochodu narodowego.

Po 1988 r. uczyniony został ogromny postęp w redukcji emisji zanieczyszczeń atmosfery. W latach 1988-2005 emisję SO₂ zmniejszono o 65%, emisję pyłu o 80%, emisję tlenków azotu o 45%, a tlenku węgla i dwutlenku węgla o 30%. W emisji metali ciężkich – ołowiu, kadmu, rtęci, arsenu i niklu, i w tych przypadkach redukcja emisji była bardzo znacząca, gdyż wynosiła 38-60%.

b) Ochrona wód

Stan wyjściowy

W rozdziale tym omówiona została konieczność racjonalizacji gospodarowania wodami w Polsce tak, aby uniknąć spodziewanych deficytów wody dla mieszkańców kraju oraz na cele gospodarcze. Wskazano przy tym, że nasz kraj posiada bardzo niewielkie zasoby wód, w związku z czym szczególnej wagi nabierają działania dla zagwarantowania wysokiej jakości wody w rzekach i jeziorach. Niestety, w latach 70-tych i 80-tych szybka industrializacja kraju dokonywana bez uwzględnienia zasad ochrony środowiska oraz szybki wzrost liczby ludności zamieszkującej okręgi miejsko-przemysłowe doprowadziły do dramatycznego pogorszenia stanu czystości śródlądowych wód powierzchniowych i podziemnych oraz Morza Bałtyckiego. W 1988 r. 420 miast nie miało oczyszczalni ścieków lub były to tylko oczyszczalnie mechaniczne. Dotyczyło to też większości zakładów przemysłowych, które swoje ścieki kierowały do rzek bez oczyszczenia lub do oczyszczalni istniejących, powodując drastyczny spadek skuteczności ich działania. W efekcie 35% rzek miało wodę tak zanieczyszczoną, że nie nadawała się nawet do celów przemysłowych

Po zmianie ustroju w 1989 r. za najważniejszy priorytet w sektorze ochrony środowiska został uznany cel - przywracanie czystości wód. W latach 1990-2005 wybudowano w Polsce około 3 000 oczyszczalni ścieków (w tym około 1 000 w miastach i 2 000 na obszarach wiejskich), przy czym niemal wszystkie te instalacje reprezentują wysoki poziom techniki i wysoką sprawność oczyszczalni ścieków.

Cele średniookresowe do 2016 r.

Do końca 2015 r. Polska powinna zapewnić 75% redukcji całkowitego ładunku azotu i fosforu w ściekach komunalnych kończąc krajowy program budowy oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnych dla wszystkich aglomeracji powyżej 2 000 RLM. Osiągnięcie tego celu będzie oznaczało przywrócenie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych w całym kraju, a także realizację Bałtyckiego Programu Działań dotyczącego walki z eutrofizacją wód Bałtyku. Naczelnym celem polityki ekologicznej Polski w zakresie ochrony zasobów wodnych jest utrzymanie lub osiągnięcie dobrego stanu wszystkich wód, w tym również zachowanie i przywracanie ciągłości ekologicznej cieków.

Ten długofalowy cel powinien być zrealizowany do 2015 r. tak, jak to przewiduje dla wszystkich krajów Unii Europejskiej Ramowa Dyrektywa Wodna 2000/60/WE, natomiast w polskim prawodawstwie ustawa - Prawo wodne. Cel ten będzie realizowany przez opracowanie dla każdego wydzielonego w Polsce obszaru dorzecza planu gospodarowania wodami oraz programu wodno-środowiskowego kraju.

c) Gospodarka odpadami

Cele średniookresowe do 2016 r.

Celami średniookresowymi w zakresie gospodarki odpadami są:

- utrzymanie tendencji oddzielenia ilości wytwarzanych odpadów od wzrostu gospodarczego kraju (mniej odpadów na jednostkę produktów, mniej opakowań, dłuższe okresy życia produktów itp.),
- znaczne zwiększenie odzysku energii z odpadów komunalnych w sposób bezpieczny dla środowiska,
- zamknięcie wszystkich składowisk, które nie spełniają standardów UE i ich rekultywacja,

- sporządzenie spisu zamkniętych oraz opuszczonych składowisk eliminacja kierowania na odpadów wydobywczych, wraz z identyfikacją obiektów wpływających znacząco na środowisko (obowiązek wynikający z dyrektywy 2006/21/WE oraz ustawy z dnia 10 lipca 2008 r. o odpadach wydobywczych (Dz. U. Nr 138, poz. 865),
- składowiska zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz zużytych baterii i akumulatorów,
- pełne zorganizowanie krajowego systemu zbierania wraków samochodów i demontaż pojazdów wycofanych z eksploatacji,
- takie zorganizowanie systemu preselekcji sortowania i odzysku odpadów komunalnych, aby na składowiska nie trafiało ich więcej niż 50% w stosunku do odpadów wytworzonych w gospodarstwach domowych.

d) Oddziaływanie hałasu i pól elektromagnetycznych

Stan wyjściowy

Nadmierny hałas stanowi jedno z najbardziej uciążliwych zanieczyszczeń środowiska w miastach i wzdłuż szlaków komunikacyjnych. Ocenia się, że w Polsce około 13 mln osób, czyli 35% ogółu mieszkańców kraju, narażonych jest na ponadnormatywny poziom hałasu w czasie dnia oraz w nocy. Ponad 80% tej uciążliwości jest związane z oddziaływaniem hałasu z dróg publicznych. Ostatnio wzrasta też zagrożenie hałasem powodowanym przez lotnictwo, w związku z dynamicznym rozwojem tej gałęzi transportu. Polskie prawo zostało w 2005 r. zharmonizowane z prawem unijnym przez wdrożenie do Prawa ochrony środowiska przepisów dyrektywy 2002/49/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 czerwca 2002 r. odnoszącej się do oceny i zarządzania poziomem hałasu w środowisku.

Wprowadzono też nowe metody oceny klimatu akustycznego oraz opisano referencyjne metody pomiarów hałasu w środowisku. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych oraz sposobu sprawdzania dotrzymania tych poziomów, rozpoczęło tworzenie systemu monitorowania pól elektromagnetycznych w ramach Inspekcji Ochrony Środowiska oraz zakupiono odpowiednią aparaturę pomiarową.

Cele średniookresowe do 2016 r.

Celem średniookresowym w zakresie ochrony przed hałasem jest dokonanie wiarygodnej oceny narażania społeczeństwa na ponadnormatywny hałas i podjęcie kroków do zmniejszenia tego zagrożenia tam, gdzie jest ono największe. Podobny jest też cel działań związanych z zabezpieczeniem społeczeństwa przed nadmiernym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych.

e) Substancje chemiczne w środowisku

Stan wyjściowy

Cywilizacja nie może obecnie funkcjonować bez użycia setek tysięcy substancji chemicznych, których obecność często w ogóle nie jest dostrzegana – zarówno we wszystkich produktach przemysłowych jak i spożywczych oraz farmaceutycznych. Nie ma dziedziny życia człowieka bez stosowania w niej preparatów chemicznych. Przemysł chemiczny jest obecnie nie tylko ważnym składnikiem ale i motorem postępu gospodarczego i cywilizacyjnego. Substancje chemiczne mają jednak często działanie zagrażające zdrowiu człowieka i czystości środowiska, a w wielu przypadkach jest to działanie toksyczne. Jest więc oczywiste, że większość państw, a wśród nich Polska, już dawno wdrożyły akty prawne dotyczące bezpieczeństwa w produkcji i przy wprowadzaniu do obrotu, a także wycofywaniu z rynku substancji chemicznych. Unia Europejska z dniem 1 czerwca 2007 r. wydała Rozporządzenie REACH, aby w jednym kompleksowym akcie prawnym ująć wszystkie zagadnienia dotyczące kontroli oraz warunków produkcji i obrotu chemikaliami. Celem Rozporządzenia REACH jest przede wszystkim ochrona zdrowia ludzkiego i ochrona środowiska, zachęta do wprowadzania nowych, bezpieczniejszych substancji, zwiększenie przejrzystości systemu obrotu chemikaliami i ograniczenie do minimum badań na zwierzętach kręgowych.

Cele średniookresowe do 2016 r.

Średniookresowym celem polityki ekologicznej w odniesieniu do chemikaliów jest stworzenie efektywnego systemu nadzoru nad substancjami chemicznymi

dopuszczonymi na rynek, zgodnego z zasadami Rozporządzenia REACH.

2.Strategia Rozwoju Kraju

Strategia Rozwoju Kraju (SRK) na lata 2007 – 2015 została przyjęta przez Radę Ministrów 29 grudnia 2006 roku jako nadrzędny, wieloletni dokument rozwoju społeczno – gospodarczego Polski. Jej zadaniem jest określenie celów i priorytetów polityki rozwoju w perspektywie najbliższych lat i wskazanie warunków, które miałyby sprzyjać temu rozwojowi.

Nadrzędnym celem charakteryzowanego dokumentu jest szeroko rozumiane podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców Polski – zarówno poszczególnych obywateli jak i rodzin, którego warunkiem ma być szybki oraz trwały rozwój gospodarczy. Co więcej, powyższy cel może zostać osiągnięty tylko w warunkach realizacji zasad zrównoważonego rozwoju oraz pielęgnowania i zachowania dziedzictwa kulturowego kraju.

W celu realizacji przedstawionego powyżej celu głównego oraz w oparciu o zdiagnozowane problemy społeczno – gospodarcze wytypowane zostały następujące priorytety:

- 1) Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki,
- 2) Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej,
- 3) Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości,
- 4) Budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa,
- 5) Rozwój obszarów wiejskich,
- 6) Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej;

Ich realizacja, zgodnie z założeniami SRK, będzie odbywać się poprzez działania regulacyjne, decyzyjne i wdrożeniowe władz państwowych i administracji publicznej, jak i innych podmiotów życia społeczno – gospodarczego. Dodatkowo przewiduje się utworzenie systemu oceny postępu realizacji poszczególnych zadań.

3.Narodowa Strategia Spójności

Narodowa Strategia Spójności 2007-2013 (Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia) określa priorytety i obszary wykorzystania oraz system wdrażania funduszy unijnych: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności (FS) na lata 2007-2013.

Celem nadrzędnym przedmiotowego dokumentu jest utworzenie warunków sprzyjających wzrostowi konkurencyjności polskiej gospodarki oraz stojących przed nią szans. Jego realizacja natomiast ma się odbywać za pośrednictwem Programów Operacyjnych (PO) zarządzanych przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego oraz 16 Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO) zarządzanych przez zarządy poszczególnych województw, w tym Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013.

4. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

Jednym z programów operacyjnych (PO) jest Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013 (zatwierdzony decyzją komisji Europejskiej z dnia 7 grudnia 2007 r.) – jego głównym celem jest podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej, przy czym powinno odbywać się to przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia społeczeństwa oraz zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej. W Programie Infrastruktura i Środowisko sformułowanych zostało 15 niżej wymienionych priorytetów:

- 1) Gospodarka wodno-ściekowa;
- 2) Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi;
- 3) Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska;
- 4) Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska;
- 5) Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych;
- 6) Drogowa i lotnicza sieć TEN-T;

- 7) Transport przyjazny środowisku;
- 8) Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe;
- 9) Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku i efektywność energetyczna;
- 10) Bezpieczeństwo energetyczne, w tym dywersyfikacja źródeł energii ;
- 11) Kultura i dziedzictwo kulturowe;
- 12) Bezpieczeństwo zdrowotne i poprawa efektywności systemu ochrony zdrowia;
- 13) Infrastruktura szkolnictwa wyższego;
- 14) Pomoc techniczna - Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego;
- 15) Pomoc techniczna - Fundusz Spójności.

5. Program Państwowego Monitoringu Środowiska na lata 2013 – 2015

Program Państwowego Monitoringu Środowiska na lata 2013 – 2015 opracowany został przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska i zatwierdzony 6 listopada 2012 r. przez Ministra Środowiska.

Obejmuje on zadania wynikające z polityki ekologicznej państwa i zobowiązań międzynarodowych, przede wszystkim związanych z integracją Polski z Unią Europejską, tj. z podpisanymi i ratyfikowanymi przez Polskę konwencjami środowiskowymi. Program jest odpowiedzią na stale poszerzające się obowiązki raportowania o presjach na środowisko i stanie jego poszczególnych komponentów. Informacje przekazywane są do instytucji i agend unijnych (Komisji Europejskiej i Europejskiej Agencji Środowiska).

Program Państwowego Monitoringu Środowiska stanowi system składający się z trzech bloków:

- 1) Presje;
- 2) Stan;
- 3) Oceny i prognozy.

Na poziomie województwa, zadania Inspekcji Ochrony Środowiska związane z Państwowym Monitoringiem Środowiska wykonuje wojewoda przy pomocy wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska. Jednocześnie wojewódzki inspektor ochrony środowiska wykonuje w imieniu wojewody zadania i kompetencje Inspekcji Ochrony Środowiska określone w ustawie o Inspekcji i przepisach odrębnych (art. 3 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2002 r. Nr 112, poz. 982 z późn. zm.).

W realizacji zadań PMS uczestniczą również inne jednostki i służby zobowiązane do tego na mocy prawa np. organy administracji rządowej i samorządowej, zarządzający drogami, lotniskami, koleją, prowadzący instalacje,

Program Państwowego Monitoringu Środowiska opracowany przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska i zatwierdzony w dniu 6 listopada 2012 r. przez Ministra Środowiska jest podstawą do opracowania programów wojewódzkich monitoringu na lata 2013-2015.

3. ANALIZA STANU OBECNEGO GMINY WŁODOWICE

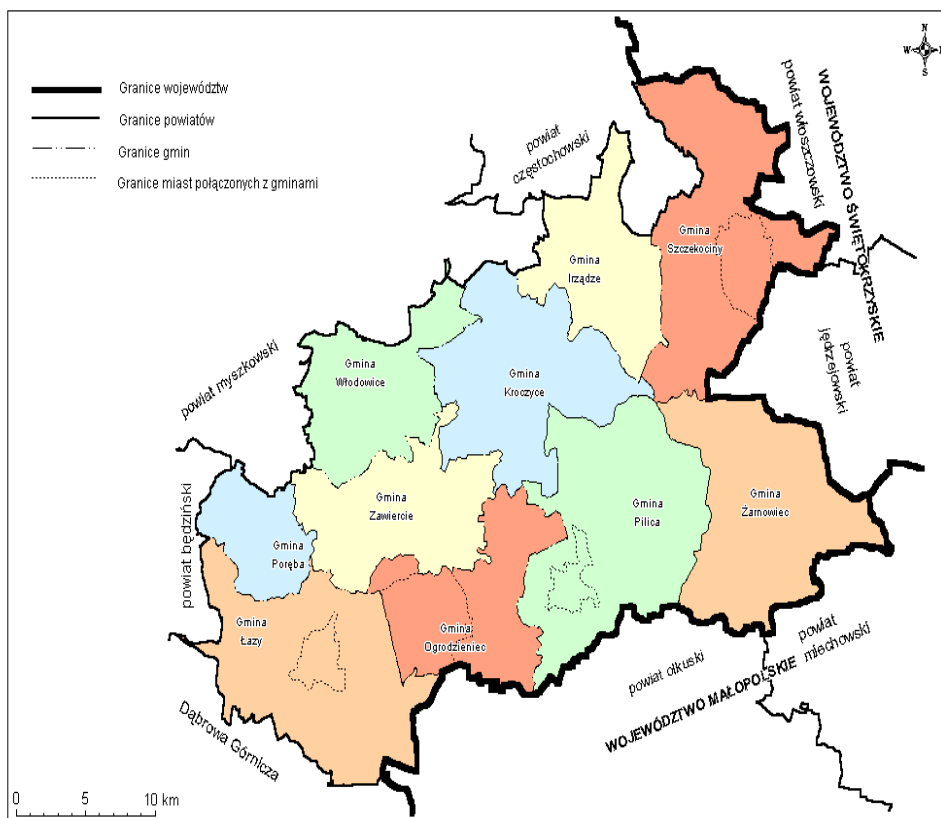
3.1. Dane ogólne

Gmina Włodowice, to gmina wiejska, położona w województwie śląskim, w powiecie zawierciańskim. Gmina zajmuje obszar o powierzchni 7629 ha..

Użytki rolne stanowią 57% całkowitej powierzchni a użytki leśne – 32%. 89% powierzchni gminy objętych jest ochroną, ze względu na Park Krajobrazowy Orlich Gniazd oraz otulinę Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych.

Gmina oddalona jest od Częstochowy o 45 km, od Katowic o 50 km. Przez teren gminy przebiega droga wojewódzka nr 792.

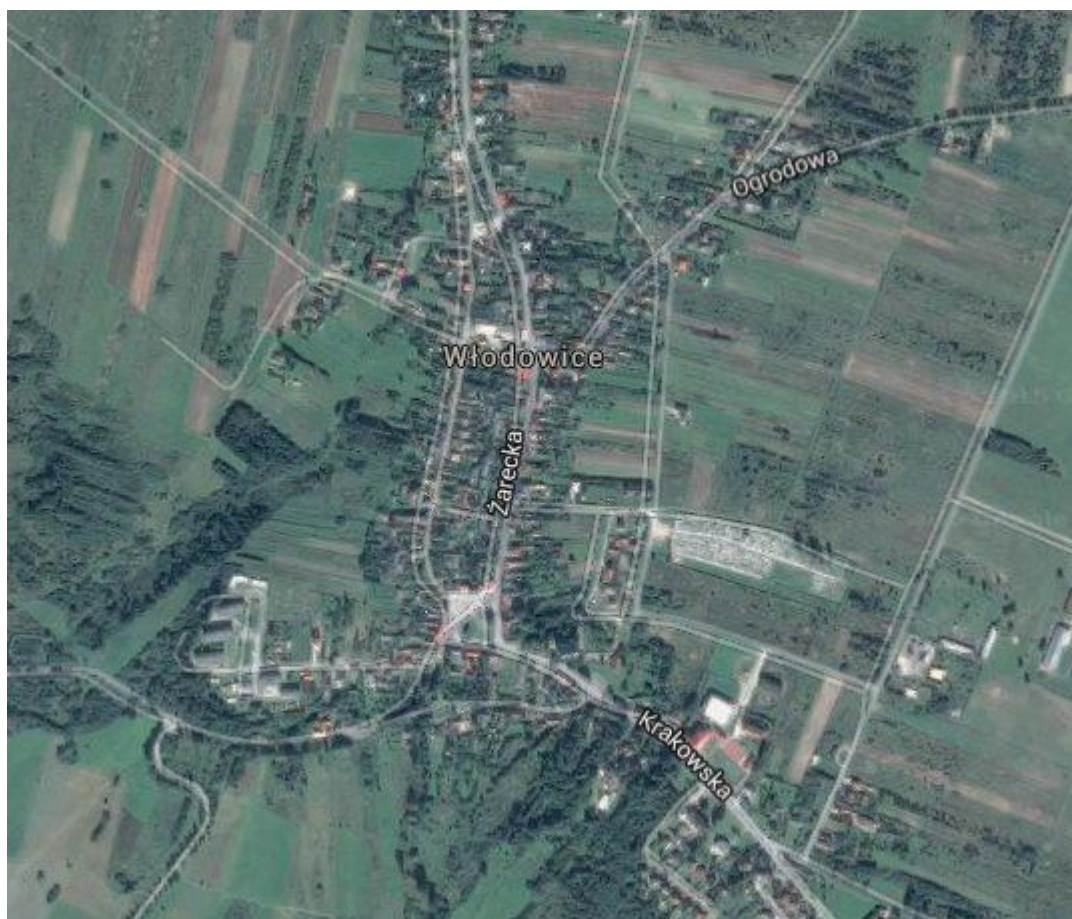
Włodowice to gmina o krajobrazowym charakterze i potencjale turystycznym, na który wpływa unikatowa rzeźba terenu – łagodne i malownicze skałki jury krakowsko-częstochowskiej z różnorodną szatą roślinną, otoczone lasami, łąkami i pastwiskami.

Położenie Gminy Włodowice na tle powiatu zawierciańskiego
 Źródło: Materiały Powiat Zawierciański:

Położenie Gminy Włodowice na tle terenów sąsiednich
 Źródło: strony www.google

Gmina Włodowice – widok z góry

Siedziba gminy: wieś Włodowice

Powierzchnia: 76,29 km²

Ludność:

Stan na 31.XII.2014 r. (Bank Danych Lokalnych GUS)

Ogółem: 5 297 mieszkańców,

w tym: mężczyźni- 2 582 ,
kobiety: 2715

W skład gminy wchodzi 10 sołectw :

- 1) Góra Włodowska-Wieś,
- 2) Góra Włodowska-Kolonia,
- 3) Hucisko,
- 4) Morsko,
- 5) Włodowice,
- 6) Parkoszowice,
- 7) Rudniki,
- 8) Rzędkowice,
- 9) Skalka,
- 10) Zdów;

3.2. Historia gminy Włodowice

Włodowice – gmina wiejska w województwie śląskim, w powiecie zawierciańskim. W latach 1975-1998 gmina położona była w województwie częstochowskim.

Siedziba gminy to Włodowice.

Wieś Włodowice istniała już na początku XIII wieku. Pierwsza o niej wzmianka pochodzi z 1220 roku, kiedy to Włodowice częściowo były własnością książęcą, częściowo zaś w posiadaniu klasztoru mstowskiego.

W tymże roku Iwo Szawłowicz Odrowąż biskup krakowski, wydał klasztorowi Kanoników Regularnych w Mstowie pergamin uposażeniowy, w którym między innymi wymienione są Włodowice.

W 1327 roku król Władysław Łokietek zamienia z klasztorem w Mstowie wsie Komorniki i Skarżyce na wieś Włodowice i Parkoszowice. Z rąk królewskich przeszły Włodowice w ręce Włodka II, herbu Sulima z Charbinowic. Następca Włodka, Bartosz Włodek Sulimczyk sprzedaje Włodowice w roku 1470 mieszczanom krakowskim Imbramowi i Piotrowi Salomonowiczom. Od Salomonowiczów Włodowice przeszły w ręce Jana Feliksa Rzeszowskiego, prepozyta przemyskiego, później Jana Pileckiego a następnie Mikołaja Pileckiego.

Dokument Władysława Łokietka, z 1327 roku, wymienia tę osadę jeszcze jako wieś, natomiast określenie "oppidum" pojawia się przy nazwie Włodowice po raz pierwszy w dokumencie Władysława Jagiełły z 1386 roku, przy okazji nadania tego miasta Włodkowi z Charbinowic, później z Ogrodzieńca, herbu Sulima, podówczas cześnikowi krakowskiemu. Kiedy nastąpiła lokacja osady dokładnie nie wiadomo.

Okolo roku 1470 Jan Bartosz Włodek z Ogrodzieńca sprzedał Włodowice wraz z kilkoma wsiami mieszczanom krakowskim: Ibrachimowi i Piotrowi Salomonowiczom. Spisującym w owym czasie swoją "księgę beneficjów" Jan Długosz, odnotował istnienie w tym mieście kościoła parafialnego. Niebawem Salomonowicze odstąpili część majątku Rzeszowskiemu, a ci z kolei, w 1492 roku, zamienili dobra włodowickie z Janem z Pilicy herbu Leliwa, na Zawiercie. W rękach Pileckich pozostawało miasto do roku 1523, wtedy bowiem zakupił je Jan Boner. Wnukowie tegoż Jana zamienili w 1571 roku miejscową świątynię na zbór ariański, który kolejny właściciel osady, Mikołaj Firlej, przywrócił kościołowi rzymskokatolickiemu. Firlejowie weszli w posiadanie Włodowic dzięki małżeństwu Jana Firleja z Zofią, siostrą wspomnianych wyżej Seweryna i Fryderyka Bonerów. Dzierżyli oni ten majątek do roku 1669, po czym odstąpili go Stanisławowi Warszyckiemu herbu Abdank, kasztelanowi krakowskiemu. Po Warszyckich, drogą koligacji rodzinnych, Włodowice znalazły się w kompleksie majątkowym Męcińskich herbu Poraj, którzy pozostali właścicielami osady aż do początków XIX wieku.

Niewątpliwie prywatny charakter miasta i wyjątkowo częste zmiany właścicieli, nie sprzyjały poważniejszemu rozwojowi społeczno-gospodarczemu. Taki przebieg procesu historycznego spowodował, iż we Włodowicach nie wykształciła się nigdy struktura społeczna o charakterze zdecydowanie miejskim, chociaż osada usytuowana była przy ważnym w tej części kraju szlaku komunikacyjnym.

W 1581 roku żyło tu zaledwie 3 rzemieślników i 3 komorników. Również zaludnienie Włodowic nie było zbyt imponujące, skoro w roku 1662 liczba mieszkańców wynosiła zaledwie 382 osoby. Zaznaczyć jednak należy, że był to okres szczególnie niepomyślny w dziejach miasta, lata "potopu" szwedzkiego upamiętniły się bowiem poważnymi zniszczeniami i znacznym wyludnieniem osady. Stale funkcjonowały natomiast urzędy typowe dla ośrodków miejskich.

Niedorozwój rzemiosła sprawił stosunkowo późne ukształtowanie się organizacji cechowej. Istnienie cechów włodowickich było niezaprzeczalnym faktem dopiero w drugiej połowie XVIII wieku, kiedy właściciel miasta zatwierdził ich przywileje. Znacznie wcześniej, bo w roku 1603, ksiądz Jan Firlej założył miejscowy szpital - przytułek.

Do roku 1831, po Męcińskich, Włodowice przeszły w ręce Poleskich. Jeden z tejże rodziny - Michał Poleski, herbu Poraj, powstaniec z 1863 r. i więzień X pawilonu warszawskiej cytadeli, osiadł w roku 1870 we Włodowicach.

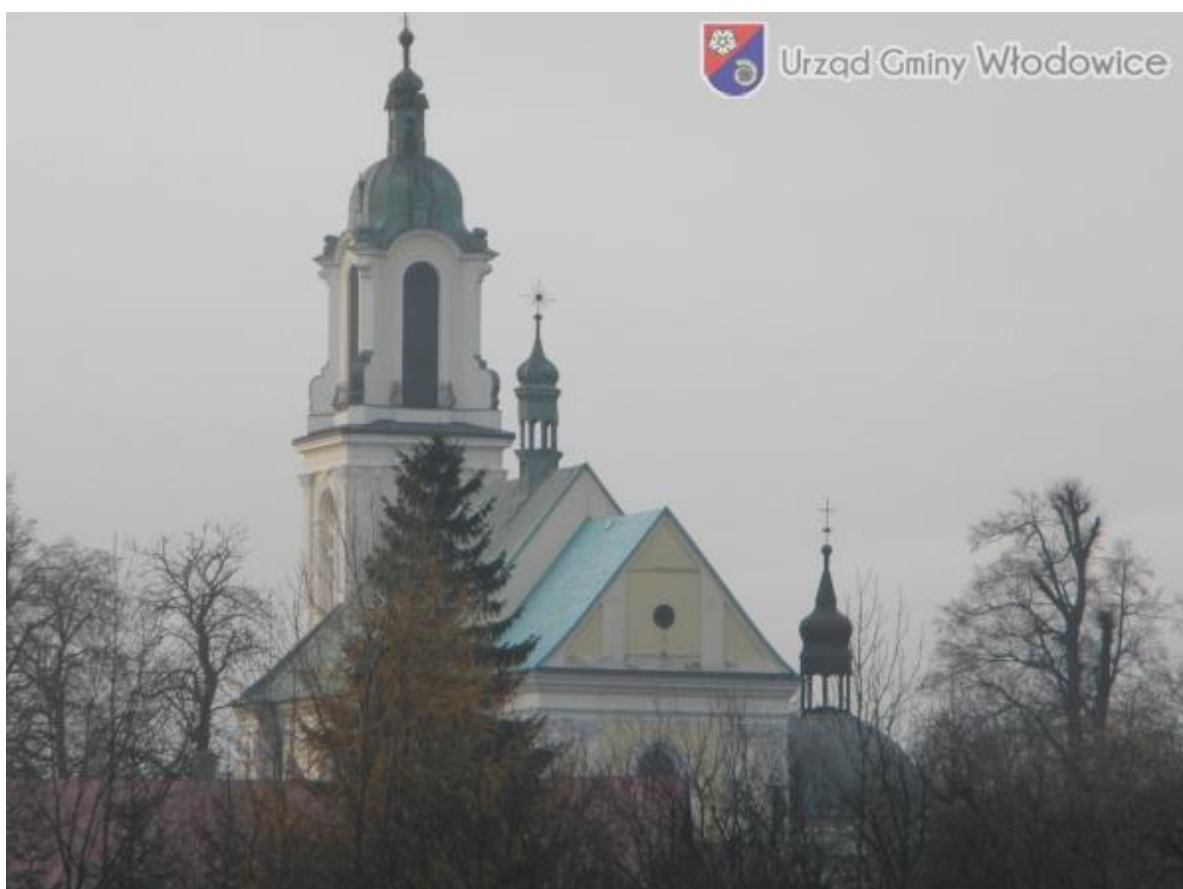
Wkrótce po tym Włodowice zyskały nazwę Aten Okulskich, bowiem były ośrodkiem wiedzy, kultury i wszelakiej nauki. Michał Poleski założył, w starym dworzyszczu włodowickim, prywatną szkołę agronomiczną. Przy szkole (własnym kosztem) urządził laboratorium chemiczne i fizyczne. W pokojach tzw. królewskich urządził bibliotekę, liczącą przeszło 10.000 tomów, archiwum starych i cennych akt i dokumentów po dawnych dziedzicach Włodowic :

Bonarach, Firlejach, Warszyckich i Męcińskich. W kilku pokojach umieszczone były kolekcje minerałów i okazy paleontologiczne, zebrane z terenu całej Polski, zbiór flory krakowskiej umieszczonej w olbrzymich zielnikach. Do pałacu włodowickiego przyjeżdżali uczeni z Polski i z zagranicy.

Pod koniec XVIII wieku Włodowice liczyły około 700 mieszkańców i 140 domów, oprócz kościoła i dworu całkowicie drewnianych. W mieście pracowały 3 młyny, istniała karczma i browar a nawet niewielka szkoła. Zdecydowana większość mieszkańców parała się rolnictwem. Niewiele zmian w obrazie osady przyniósł również wiek dziewiętnasty. Włodowice ostatecznie utraciły prawa miejskie w 1870 roku.

Atrakcje turystyczne:

- Unikatowy układ urbanistyczny średniowiecznego rynku we Włodowicach.
- Barokowy kościół p.w. św. Bartłomieja, wzniesiony w I dekadzie XVIII w.

Kościół parafialny pw. św. Bartłomieja,

- **Ruiny zniszczonego pożarami pałacu** z I połowy XVIII w. wzniesionego prawdopodobnie przez sławnego kasztelana krakowskiego Stanisława Warszyckiego na miejscu modrzewiowego dworu. W 1870 r. mieściła się tu wyższa szkoła agronomiczna założona przez Michała Poleskiego, ze słynną, świetnie wyposażoną biblioteką. Kolejne pożary w 1931 i w 1956 roku zupełnie zniszczyły pałac. Obecnie obiekt nie jest udostępniony do zwiedzania.

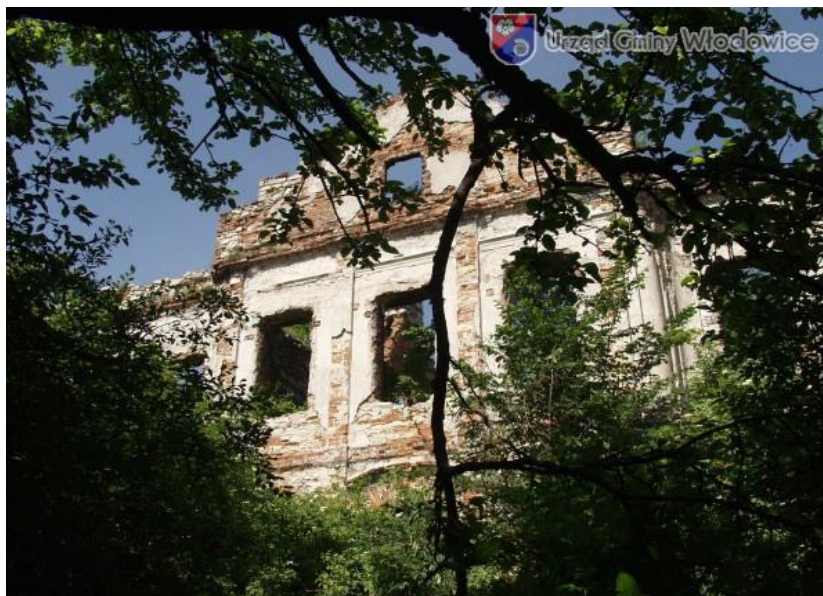
Ruiny pałacu we Włodowicach

Źródło: Urząd Gminy Włodowice

Ruiny pałacu we Włodowicach .Informacja o obiekcie

Źródło: Urząd Gminy Włodowice

Ruiny pałacu

Źródło: Urząd Gminy Włodowice

- **Pasma Skał Rzędkowickich** tworzą wzniesienia: Wysoka, Studnisko, Brzuchata, Okiennik i Leśna Turnia.- grupa skalnych ostańców i bloków skalnych powstałych z wapieni skalistych. Skałki te, w kształcie kilometrowej długości muru skalnego górującego nad okolicą, są jedną z najpiękniejszych i największych grup skalnych na Wyżynie Krakowsko – Częstochowskiej. Ze względu na różnorodność form, kształtów i wysokości poszczególnych skał oraz południową ekspozycję jest to jedno z najlepszych miejsc do uprawiania wspinaczki skalnej. Szczytowe partie największego ostańca przebija naturalne okno skalne, będące pozostałością dawnego systemu jaskiniowego – to tzw. Okiennik Rzędkowicki (446 m npm). Podczas badań archeologicznych na Okienniku Rzędkowickim znaleziono bardzo ciekawe groty scytyjskie datowane na około 600 r. p. n. e. Piękne pasma Skałek Rzędkowickich przyciągają swym urokiem: piechurów, rowerzystów, i wspinaczy. W ścianach skał istnieje ponad 300 dróg wspinaczkowych. Coraz częściej można zobaczyć tutaj paralotniarzy.

Walorem przyrodniczym związanym z budową geologiczną obszaru jest obecność skamieniałości, głównie amonitów.

Pasma Skał Rzędkowickich

Jest też świetnym miejscem do organizowania przejazdów konnych

Skałki w Rzędkowicach
Źródło: Strony urzędu Gminy we Włodowicach

Skałki w Rzędkowicach
Źródło: Strony urzędu Gminy we Włodowicach

Skałki w Rzędkowicach
Źródło: Urząd Gminy we Włodowicach

Skałki w Rzędkowicach
Źródło: Urząd Gminy we Włodowicach

- Ścieżka przyrodniczo-dydaktyczna Rzędkowice – Morsko (długość - 6 km, czas przejścia - około 3 godzin, liczba przystanków – 9). Ścieżka wytyczona została na obszarze o dużej wartości przyrodniczej. Teren obejmuje trzy pasma wzgórz, są to Skałki Rzędkowickie, Podlesickie i Morskie.
- Źródła Białki Zdowskiej na wschód od Zdowa. W rozległej dolinie bierze początek Białka będąca jedną z bardziej malowniczych jurajskich rzeczek. Jest to cały zespół źródeł krasowych, tworzący kilka zróżnicowanych nisz źródliskowych, od typowych wypływów szczelinowych po ciekawe źródła podwodne tworzące pulsujące na dnie pola piasku. W 2005r. okresowe Źródło Spod Skałki zostało uznane za pomnik przyrody nieożywionej.
- Góra Grdyń to częściowo zalesione i zwieńczone niewielkimi skałkami wzgórze, położone na wschód od Włodowic. Stanowi doskonały punkt widokowy na centrum Północnej Jury w tym Skałki Rzędkowickie, Skałki Morskie i Podlesickie. U podnóża wzgórza najprawdopodobniej mieściły się pierwotne Włodowice zniszczone w czasie najazdu tatarskiego w XIIIw.

Góra Gdyn

Źródło: Urząd Gminy we Włodowicach

- Kamionki na Białej Górze położone między Włodowicami, Rzędkowicami i Górą Włodowską są tradycyjnym obszarem wydobywania łamanego kamienia wapiennego, typowego dla Jury materiału budowlanego. Dla turystów i kolekcjonerów skamieniałości jest to ciekawe miejsce ze względu na masowe występowanie typowych dla jury górnej, stanowiących wręcz symbol regionu amonitów, belemnitów, gąbek, ramienionogów itp.
- Godny poświęcenia uwagi jest również cmentarz rzymsko – katolicki na którym znajdują się mogiły wojenne żołnierzy z I i II Wojny Światowej.
- Ciekawą historię ma także tutejsza Góra Głowienna, leżąca przy dawnym rozwidleniu dróg do Siewierza i Lelowa. Podobno w czasach pogańskich o wschodzie słońca odprawiano tu obrzędy zażegnania. Dym z płonących korzeni jałowca miał skutecznie odżegnywać złe moce.
- Zalew we Włodowicach

Źródło: Urząd Gminy we Włodowicach

Piękno wody

Źródło: Urząd Gminy we Włodowicach

Obiekty małej architektury

Źródło: Urząd Gminy we Włodowicach

Zabytki

Dane: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Katowicach
Rejestr zabytków województwa śląskiego

Gmina Włodowice – powiat zawierciański – województwo śląskie

Adres	Obiekt	Numer rejestru zabytków Data wpisu
Rudniki	Dwór wraz z parkiem, powstały na przełomie XIX i XX wieku. Wpis do rejestru obejmuje budynek dworu wraz z parkiem w granicach zaznaczonych na mapce, stanowiącej załącznik do decyzji	A/560/95 30 III 1995 województwo częstochowskie
Włodowice	Układ urbanistyczny	A/121/76 1 III 1978 województwo częstochowskie
Włodowice ulica Krakowska 1	Kościół parafialny pod wezwaniem świętego Bartłomieja, z początku XVIII wieku, rozbudowany na przełomie XIX i XX wieku, barokowy Granice ochrony obejmują obiekt wraz z otoczeniem w granicach ogrodzenia i wyposażenie wnętrza	A/123/7 17 III 1978 województwo częstochowskie A/792/67 12 VI 1967 województwo katowickie
Włodowice ulica Krakowska	Zespół pałacowy z XVIII wieku: • pozostałości parku Granice ochrony obejmują zespół z najbliższym otoczeniem	A/791/67 17 VI 1967 województwo katowickie

Najciekawsze szlaki występujące i przebiegające przez teren Gminy Włodowice

Do najciekawszych szlaków przebiegających przez miejscowości znajdujące się na terenie Gminy Włodowice zaliczyć można:

1) Szlak Kroczyce - Zamek Morsko

kolor czarny

Rozpoczynamy w Kroczycach. (koniec w Morsku)

Długość szlaku - 5 km

Od skrzyżowania dróg koło kościoła w Kroczycach maszerujemy szosą, kierując się w stronę Zawiercia (południowy - zachód).

Za cmentarzem wchodzimy na wzgórze po prawej stronie.

Na szczycie znajduje się cmentarz żołnierzy, poległych podczas pierwszej wojny światowej. Za

wzgórzem, koło domów przysiółka Lgotka, wchodzimy w las. Przed kolejną grupą domów skręcamy na lewo. Idziemy kilkaset metrów, zachowując dotychczasowy kierunek marszu. Za drugą grupą pól skręcamy w lewo. Na szczycie pagórka ponownie w lewo i po chwili - na prawo (południowy zachód). Kilkakrotnie zmieniamy kierunek marszu i docieramy do szerokiej drogi przy polu. Wędrujemy na lewo, za polami - na prawo i u stóp wzgórza porośniętego bukami - na zachód.

Mijamy grupę Skał Podlesickich. Idąc lasem bukowym docieramy do węzła szlaków, znajdującego się na terenie ośrodka wypoczynkowego w Morsku.

2) Część szlaku "Zamonit"

kolor żółty

Rozpoczynamy w Kroczycach. (koniec w Mirowie)

Długość szlaku - 13,5 km

Przy skrzyżowaniu, koło kościoła rozpoczyna się czarny szlak, prowadzący do Morska. Początkowo biegnie on wzdłuż drogi do Zawiercia.

Asfaltową drogą skręcamy w prawo w kierunku Kostkowic. Mijając kolejno restaurację, urząd gminy, pocztę (za nią pomnik przyrody, stara lipa) kąpielisko, ośrodek zdrowia, opuszczamy Kroczyce i asfaltową szosę. Idziemy prosto pod górę, wzdłuż sosnowego lasu. Przekraczamy wzniesienie pokryte buczyną. Schodzimy do piaszczystej doliny i w lewo (północny - zachód) podchodzimy łagodnie wzwyż. Na grzbiecie spotykamy niebieski Szlak Warowni Jurajskich, który prowadzi od pobliskiej Góry Zborów do Kostkowic. Schodzimy na przeciwną stronę grzbietu. Koło zabudowań Kuźni (nal. do Kostkowic) ponownie spotykamy szlak niebieski. Razem z nim pod most na przeciwną stronę nasypu kolejowego Centralnej Magistrali Kolejowej, łączącej Śląsk ze stolicą.

Niebieskie znaki prowadzą poprzez drewniany most na rzece Białce między zabudowania Młynów - przysiółka Zdowa.

Idziemy na lewo, w górę Białki. Spotykamy Szlak Orlich Gniazd i razem z nim wędrujemy przez Zdów do zamku w Bobolicach.

Wędrujemy drogą przez pola. Przy najbliższym rozgałęzieniu wybieramy drogę środkową, wiodącą na zachód. Mijamy wywierzysko i staw połączony z Białką. Piaszczysty trakt prowadzi w młodnik sosnowy. Po kilometry dochodzimy do szkoły w Bobolicach. Zmierzamy ku ruinom bobolickiego zamku. Podążamy dalej między skałami i jałowcami na zachód, do zamku w Mirowie.

3) Część szlaku "Orlich Gniazd"

kolor czerwony

Rozpoczynamy w Karlinie k. Podzamcza. (koniec w Mirowie)

Długość szlaku - 25 km

Karlin to wieś położona w dużej kotlinie, otoczonej lesistymi i polnymi wzgórzami. Asfaltową szosą przecinamy wieś, koło przystanku PKS opuszczamy drogę. Mijamy przystanek, sklep i granitowy pomnik, za którym skręcamy w lewo na zachód. Alejką brzożową wchodzimy między domy.

Bezpośrednio za wsią drogi rozwidlają się. Maszerujemy na północ do widocznego lasu. Łagodnie skręcamy tam na lewo i w górę zboczem zalesionej doliny, przez las sosnowy, później bukowy. Wychodzimy na pole. Widać stąd zabudowania Żerkowic oraz drogę Zawiercie - Kroczyce.

Skręcamy skrajem lasu w prawo i następnie schodzimy przed brzeziną w dół na dno wąwozu. Pod dębami i bukami maszerujemy w kierunku północnym do wylotu wąwozu. Jar kończy się laskiem brzożowym. Zostawiamy brzozy z prawej strony. Polna droga doprowadza nas do Żerkowic.

Dochodzimy do prostopadłej drogi, którą kilkadziesiąt metrów pod górę i w prawo, miedzą,

między krzakami a polem. Pierwszą spotkaną miedzą na lewo na zachód, do asfaltowej szosy Zawiercie - Kroczyce. Dwieście metrów pod górę. Opuszczamy drogę i wspinamy się stromym podejściem w prawo, do widocznych na szczycie ostańców. Na południe otwiera się wspaniała panorama ogrodzienieckiego zamku.

Wchodzimy ścieżką między brzozy. Docieramy do prostopadłej drogi i nią na prawo, na północ. Przy pierwszym rozwidleniu wybieramy lewą, obniżającą się odnogę, którą dochodzimy do wąskiej dróżki. Schodzimy nią na dno rozległej, porośniętej lasem doliny. Przecinamy na ukos piaszczystą drogę i po kilkuset metrach jesteśmy na asfaltowej szosie, biegnącej do Skarżyc. Skręcamy nią w lewo. Mijamy ostatnie zabudowania Żerkowic, za którymi ukazują się skalny masyw Okiennika Dużego. Polną drogą wędrujemy w jego kierunku na północ.

Przed samotnym gospodarstwem, leżącym u stóp Okiennika, spotykamy początek zielonego Szlaku Tysiąclecia, który wśród pól odchodzi w lewo do Skarżyc. Opuszczamy drogę, gdy tylko skręca ona w prawo. Wznoszącą się miedzą idziemy prosto, do lasu sosnowego, dalej zboczem wielkiego wąwozu.

Przecinamy drogę Skarżyce - Piaseczno. Po prawej stronie mijamy samotną skałkę. Wchodzimy na drogę ciągnącą się przez pola. Za ostatnią grupą ostańców wchodzimy w las sosnowy. Po kilkudziesięciu metrach dochodzimy do polany, dalej wzdłuż jej lewego skraju, przy końcu polany wchodzimy na leśną drogę. Minąwszy skrzyżowanie, skręcamy w prawo. Przekraczamy rów przeciwczołgowy z czasów ostatniej wojny. Za lasem spotykamy niebieski Szlak Warowni Jurajskich. Dwa szlaki prowadzą dalej razem.

Leśną drogą skręcamy w prawo. minąwszy wzniesienie dochodzimy do ośrodka wypoczynkowego na zamku w Morsku. Na jego terenie znajdują się basen kąpielowy, sala gimnastyczna, sympatyczna knajpka pod zamkiem, wyciąg narciarski, wiata i węzeł szlaków. Rozpoczyna się tu szlak czarny do pobliskich Kroczy; odchodzi on w prawo. Prosto biegnie szlak niebieski.

Idziemy w lewo, wzdłuż granicy ośrodka, aby skręcić później w prawo, początkowo trawersem, następnie stromo w dół. Szlak wiedzie na przeciwne (północne) zbocze szerokiej doliny.

Na Apteke wspinamy się stromą ścieżką. Koło skałek szczytowych skręcamy w lewo. Maszerujemy początkowo trawersem. W gęstym młodniku sosnowym przekraczamy grzbiet i dalej wzdłuż granicy lasu. Mijając grupę małych ostańców wchodzimy drogą w kolejny młodnik, przez który dostajemy się na grzbiet. Kończy się on grupą skałek, otoczonych laskiem bukowym, za którym polną drogą skręcamy w prawo, wraz z zielonym szlakiem Mrzygłód - Góra Zborów.

Przecinamy asfaltową szosę Żarki - Kroczyce. Dochodzimy przez pola do węzła szlaków od Górą Zborów, mijając tablicę, upamiętniającą potyczkę oddziału BCh z Niemcami. Ze spotkanym niebieskim Szlakiem Warowni Jurajskich wspinamy się pod Górę Zborów (462 m n.p.m.). Przekraczamy przełęcz między skałkami pasma Zborowa. Schodzimy między ostańcami w prawo. Będąc już w młodniku, przecinamy prostopadłą drogę (w nią na prawo prowadzi szlak niebieski). Droga obniża się. Z tyłu zostają ostańce należące do pasemka Kołoczyka.

Następne dwa kilometry wędrujemy u podnóża Skał Kroczyckich (ich grzbietem wiedzie szlak Warowni Jurajskich) w kierunku północno-wschodnim.

Ostatnie kilkaset metrów szlak prowadzi równoległe do nasypu kolejowego Centralnej Magistrali Kolejowej, łączącej Śląsk z Warszawą.

Pod wiaduktem przechodzimy na drugą stronę torów. Skręcamy pod górę, w prawo, na północny wschód. Maszerując lasem i wśród pól docieramy do rzeki Białki. Spotykamy Szlak Zamomitu, który towarzyszyć nam będzie do Bobolic. Dalej wędrujemy brzegiem, w górę rzeki, aż do jej zakrętu (w prawo) idziemy prosto, zachowując dotychczasowy kierunek.

Przechodzimy między zabudowaniami samotnego gospodarstwa i dalej piaszczystą drogą na zachód. Mijamy jedno ze źródeł Białki (zimna, pyszna woda). Zbliżamy się do zabudowań wsi Zdów. We wsi, przy rozwidleniu dróg skręcamy w prawo, dochodzimy do placu z przystankiem PKS i sklepem. Maszerujemy prosto asfaltową szosą i gdy skręca na lewo (przez wieś Hucisko dochodzi do drogi Żarki - Kroczyce), idziemy w dotychczasowym kierunku. Widać stąd ruiny zamku w Bobolicach.

Wędrujemy drogą przez pola. Przy najbliższym rozgałęzieniu wybieramy drogę środkową, wiodącą na zachód. Mijamy wywierzyisko i staw połączony z Białką. Piaszczysty trakt prowadzi w młodnik sosnowy.

Po kilometryrce dochodzimy do szkoły w Bobolicach. Zmierzamy ku ruinom bobolickiego zamku, który mijamy z prawej. Podążamy dalej między skałkami i jałowcami na zachód do zamku w Mirowie.

Tutaj kończy się nasza wędrowka, jednak szlak prowadzi dalej a więc zapraszamy na wędrowkę.

4) Szlak Mrzygłód - Góra Zborów

kolor zielony

Rozpoczynamy z Mrzygłodu (koniec na Górze Zborów).

Długość szlaku - 18 km

Z Mrzygłodu podążamy na północ do linii kolejowej Katowice - Częstochowa. Wędrując wzdłuż torów docieramy do miejscowości Myszków - światowit, koło stacji kolejowej o tej samej nazwie. Za torami idziemy ul. Partyzantów wzdłuż Myszkowskiej Fabryki Naczyń Emaliowanych "światowit", za fabryką w lewo, po czym w prawo i dalej prosto ul. Stawową. Skręcamy wraz z drogą i opuszczamy Myszków.

Asfaltową drogą maszerujemy przez wieś Bory, leżącą na wielkiej polanie. Za wsią przekraczamy tory Centralnej Magistrali Kolejowej, skręcamy w prawo wzdłuż lasu. Drogą przez las, początkowo na południe, później na wschód, na widoczną Górę Włodowską (410 m npm). Stanowi ona część kuesty - wyraźnej granicy Wyżyny Krakowsko - Częstochowskiej i śląskiej. W tym rejonie wysokości względne wynoszą około stu metrów.

Przekroczywszy wzgórze, z którego roztacza się wspaniały widok, schodzimy do wsi Góra Włodowska.

Krętą drogą dochodzimy do szosy Katowice - Zawiercie. Idziemy w prawo i między domami wychodzimy na trakt, opuszczamy zabudowania Góry Włodowskiej i mijając pola i niewielkie kamieniołomy docieramy do wsi Rzędkowice. Przed wejściem między zabudowania widok na wieżę telewizyjną w Niegowej, zamek w Mirowie oraz biały masyw Skał Rzędkowickich. Przecinamy skraj wsi i wzdłuż Skał Rzędkowickich podążamy na wschód.

Skały Rzędkowickie stanowią miejsce nauki i treningów całej rzeszy taterników. Oni też nazwali poszczególne skałki. Ścieżką schodzimy w dół, przez las. Potem szerszą drogą docieramy do prostokątnej polanki i jej prawym brzegiem idziemy na północ. Zagłębiając się ponownie w las i spotkany trakt wędrujemy na wschód.

Przed samą Górą Zborów spotykamy Szlak Orlich Gniazd (kolor czerwony).

5) Część szlaku "Warowni Jurajskich"

kolor niebieski

Rozpoczynamy w Zawierciu. (koniec w Podlesicach)

Długość szlaku - 16,5 km

Ruszamy z dworca PKS i PKP. Idziemy równoległą do torów ul. 3 Maja, potem ul. Kościuszki. Przekraczamy Wartę. Za neogotyckim kościołem przecinamy na ukos skwerek z pomnikiem Nieznanego Żołnierza. ul. Nowotki w prawo, po czym ul. Moniuszki w lewo. Skręcamy pierwszą przeczną spotkaną na terenie ogródków działkowych. Zaraz w lewo ul. Broniewskiego, aż do Zaparkowej (na prawo), dalej ul. Zacisze i przez osiedle domków jednorodzinnych do pawilonu spożywczego przy ul. Warmińskiego idziemy w prawo w kierunku Blanowic. Obok istniejącego Wapiennika przez wzniesienie kuesty ul. Tetmajera schodzimy do Blanowic. W centrum miejscowości omijając z lewej strony Kaplicę Miłosierdzia Bożego wspinamy się ul. Wygon przechodzącą w polną drogę w kierunku północnym. Następnie skręcającą w kierunku wschodnim i wchodzącą do miejscowości Pomrożyce po przecięciu drogi Włodowice - Kromołów ul. Krańcową cały czas w kierunku wschodnim poprzez pola dochodzimy do nowego lasu sosnowo - brzoźowego obierając kierunek północno - wschodni. Po minięciu następnego zagajnika dochodzimy do miejscowości Skarżyce ul. Andrzeja Kmicica. Po przecięciu ul.

Turystycznej mijając po lewej stronie zespół ostańców ze Skałą Czubatą dochodzimy i przecinamy drogę asfaltową Skarzyce - Morsko i polną drogę przyległą do zagajników podążymy w kierunku wzniesień i lasu Morsko, mijając po prawej stronie skałę Barwinek.

Szlak zagłębień prowadzi nas w stronę dużego masywu leśnego - las bukowy, przy nowo budowanym ogrodzeniu posesji prywatnej w stronę Ośrodka Wypoczynkowego "Morsko". Z ośrodka wypoczynkowego prowadzi w kierunku Podlesic.

3.3.Sytuacja demograficzna

Gmina Włodowice, na koniec 2014 r. liczyła 5297 mieszkańców. Zagęszczenie ludności w 2014 roku wynosiło 69 mieszkańców/km².

Wybrane dane demograficzne Gminy Włodowice w latach 2009 - 2014						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ludność	5289	5279	5281	5289	5282	5297
Ludność/km²	69	69	69	69	69	69

Ludność wg grup wieku i płci

ogółem – 5 297 osób,

w tym:

mężczyźni - 2582

kobiety - 2715

Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci

- W wieku przedprodukcyjnym - 903

w tym:

mężczyźni - 438

kobiety - 465

- W wieku produkcyjnym - 3352

w tym:

mężczyźni - 1813

kobiety - 1539

- W wieku poprodukcyjnym - 1042

w tym:

mężczyźni - 331

kobiety – 711,

Wskaźnik obciążenia demograficznego

- ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym – 58,0 osób,
- ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym – 115,5 osób,
- ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym - 31,1 osób.

Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem,

- w wieku przedprodukcyjnym - 17,0 %,
- w wieku produkcyjnym - 63,3%,
- w wieku poprodukcyjnym – 19,7 %.

Współczynnik feminizacji

- ogółem - 105

Gęstość zaludnienia - wskaźniki

- ludność na 1 km² – 69 osób,
- zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców : (- 0,4)

Urodzenia i zgony

- urodzenia żywe:
 - ogółem – 52, (mężczyźni – 32, kobiety – 20),

- zgony
- ogółem – 61, (mężczyźni – 37, kobiety – 24),

Przyrost naturalny

- ogółem (-9),
- mężczyźni (-5),
- kobiety (-4),

Urodzenia żywe, zgony i przyrost naturalny na 1000 ludności

- urodzenia żywe na 1000 ludności – 9,8,
- zgony na 1000 ludności - 11,49,
- przyrost naturalny na 1000 ludności (-1,7)

Małżeństwa zawarte

- ogółem – 29,
- na 1000 ludności – 5,5

Migracje wewnętrzne i zagraniczne

- zameldowania w ruchu wewnętrznym
- ogółem – 82 osoby,
- mężczyźni – 34 osoby,
- kobiety – 48 osób,
- zameldowania z zagranicy
- ogółem 1 mężczyzna.
- wymeldowania w ruchu wewnętrznym
- ogółem – 46 osoby,
- mężczyźni – 20 osoby,
- kobiety – 26 osób,
- saldo migracji wewnętrznych
- ogółem– 36 osoby,
- mężczyźni – 14 osoby,
- kobiety – 22 osób,
- Saldo migracji
- ogółem – 37 osób,
- Saldo migracji na 1000 osób,
- ogółem – 7 osób,

Według prognoz Głównego Urzędu Statystycznego, zakładany jest spadek ilości mieszkańców do roku 2020. Wariant ten należy traktować jako pesymistyczny (rysunek 2). Porównując trendy demograficzne ostatnich lat bardziej prawdopodobnym wariantem jest trend ostatnich lat, z którego wynika, że liczba mieszkańców do roku 2020 nie zmieni się znacząco

3.4. Sytuacja gospodarcza

Podmioty Gospodarki Narodowej wpisane do REJESTRU REGON

Podmioty wg sektorów własnościowych

- podmioty gospodarki narodowej ogółem - 393
- sektor publiczny - ogółem - 13
- sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego -10
- sektor prywatny - ogółem - 380
- sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą - 326
- sektor prywatny - spółki handlowe - 10
- sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego - 1
- sektor prywatny - spółdzielnie - 2
- sektor prywatny - fundacje - 1
- sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne - 17

Podmioty wg grup rodzajów działalności PKD 2007

- Ogółem – 393,
- rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – 2,
- przemysł i budownictwo – 98,
- pozostała działalność - 293

Gminne i powiatowe samorządowe jednostki organizacyjne wg PKD 2007

- Gminne samorządowe jednostki organizacyjne
– Ogółem - 6
- Powiatowe samorządowe jednostki organizacyjne
– Ogółem - 1

Podmioty wg klas wielkości (liczba zatrudnionych osób)

- Ogółem – 393,
- 0-9 osób - 379,
- 10- 49 osób – 13,
- 50- 249 – 1,

Podmioty Gospodarki Narodowej – wskaźniki

- podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności - 742
- jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności - 64
- jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności -60
- podmioty wpisane do rejestru na 1000 ludności - 74
- podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym – 117,2
- osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności - 62
- osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym – 9,7
- fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców 3
- fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców -34
- podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym - 101
- udział podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON – 8,1 %

Do największych sektorów gospodarki należą handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, artykułów użytku osobistego i domowego. Największym obiektem przemysłowym na terenie Gminy Włodowice jest zakład produkcyjny należący do „AGRO-DUDA Sp. z o. o.”.

Prognoza do roku 2020 dla podmiotów gospodarczych w Gminie Włodowice.

3.5. Warunki mieszkaniowe i jakość życia

Zasoby mieszkaniowe Gminy (komunalne)- mieszkania socjalne

Mieszkania – 5

powierzchnia użytkowa mieszkań 101 m²

Zasoby mieszkaniowe

Ogółem - 1924

mieszkania - 7843

powierzchnia użytkowa mieszkań - 162976 m²

Budynki mieszkalne w gminie

Ogółem – 1715

Zasoby mieszkaniowe – wskaźniki

- Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkaniowa- 84, 7 m²
- przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę – 30,8 m²
- mieszkania na 1000 mieszkańców – 363,2

Według danych udostępnionych w Głównym Urzędzie Statystycznym, przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w Gminie Włodowice na lata 2009 – 2013 klasyfikowała się na podobnym poziomie. W roku 2009 przeciętnie na jedną osobę przypadało 30,1 m² powierzchni użytkowej mieszkania. Po niewielkim spadku od 2010, następuje regularny wzrost powierzchni użytkowej mieszkania na 1 osobę do 30,3 m² w 2012 roku (2010 – 2012) i wzrosło do 30,8 m² w 2014 r.

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę

rok	2009	2010	2011	2012	2014
m ²	30,1	29,8	30,1	30,3	30,8

Na terenie Gminy Włodowice działa sześć Kół Gospodyń Wiejskich:

- 1) z Góry Włodowskiej,
- 2) Huciska,
- 3) Parkoszowic,
- 4) Rzędkowic,
- 5) Rudnik,
- 6) i Włodowic

oraz Kapela Jurajska z Rzędkowic..

Działają też prężnie jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych

(źródło: Strategia rozwoju powiatu zawierciańskiego na lata 2011-2020)

Pomoc społeczna

Ośrodek Pomocy Dziecku i Rodzinie w Górze Włodowskiej

Ośrodek Pomocy Dziecku i Rodzinie w Górze Włodowskiej rozpoczął swoją działalność dnia 1.10.1989 r. na podstawie decyzji Kuratora Oświaty i Wychowania w Częstochowie z dnia 21 sierpnia 1989r. Nr OWI-0138-2/11/89. Dnia 25 11.1999 r. uchwałą Rady Powiatu Zawierciańskiego Nr XIII/95/99 Dom Dziecka został przekształcony w Ośrodek Pomocy Dziecku i Rodzinie w Górze Włodowskiej. Uchwalony dnia 29 czerwca 2006 roku Statut Ośrodka (Uchwała Nr XLII/ 467/06) oraz Regulamin Organizacyjny (Uchwała Zarządu Powiatu Nr 67/20 z dnia 12 sierpnia 2008 r.) dały Ośrodkowi prawne możliwości realizacji zadań z zakresu: - placówki socjalizacyjnej – obecnie realizowane funkcje domu dziecka, - placówki interwencyjnej w rozumieniu rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 października 2007 roku w sprawie placówek opiekuńczo – wychowawczych (Dz. U. Nr 201, poz. 1455), tj. placówki opiekuńczo – wychowawczej, przyjmującej dzieci w sytuacjach wymagających natychmiastowego rozpoczęcia sprawowania opieki i wychowania, - interwencji kryzysowej rozumianej zgodnie z art. 47 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.) jako „zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. Celem interwencji kryzysowej jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej”.

Placówka obejmuje opieką 40 wychowanków: 30 w placówce socjalizacyjnej oraz 10 dziewcząt w Grupie Usamodzielnienia w oddzielnym budynku.

Wychowankowie pochodzą z terenu województwa śląskiego. Placówka prowadzi ponadto Ośrodek Interwencji Kryzysowej, w ramach którego udziela się natychmiastowej specjalistycznej pomocy psychologicznej, poradnictwa socjalnego, prawnego, a w sytuacjach uzasadnionych schronienia w hostelu. W placówce zwraca się uwagę na stworzenie klimatu sprzyjającego dzieciom. Dużą uwagę przywiązuje się do wzmacniania poczucia bezpieczeństwa, godności dzieci, poczucia ich własnej wartości.

Nie stosuje się kar fizycznych, zapobiega przemocy wśród dzieci starając się rozbudzać współpracę, tolerancję, opiekuńczość starszych wobec młodszych, a także prowadząc zajęcia profilaktyczne i reedukacyjne.

Powyższe udaje się, a jednym z przejawów jest szybka aklimatyzacja nowych dzieci oraz odpowiedzialność starszych wychowanków nad młodszymi.

Wychowankowie pracują na rzecz placówki w zależności od wieku i możliwości. Starsi uczestniczą w corocznych remontach przy współudziale wychowawców zdobywając umiejętności niezbędne w dorosłym życiu.

Placówka współpracuje z szeroko rozumianym środowiskiem, tj. rodzinami macierzystymi, rodzinami zaprzyjaźnionymi, szkołami, sądami, poradniami zdrowia, poradnią psychologiczną, policją, ośrodkami adopcyjnymi, ośrodkami pomocy społecznej w celu poprawy funkcjonowania dzieci i rodzin, a także umieszczenia dzieci w optymalnym środowisku wychowawczym.

Praca z rodziną odbywa się poprzez kontakty rodziców w placówce, wizyty dzieci i pracowników w domach rodzinnych, stały kontakt telefoniczny. W placówce rodziny objęte są pomocą psychologiczno-pedagogiczną, doradztwem mającym rozwijać kompetencje rodzicielskie oraz odpowiedzialność za dzieci.

Zagospodarowanie czasu wolnego

Na terenie Gminy Włodowice wybudowano w ostatnich latach dużo obiektów edukacyjnych i sportowych. Są to obiekty nowoczesne, bardzo dobrze wyposażone i pozwalające dzieciom i młodzieży na pozytywne spędzanie wolnego czasu.

Nowe obiekty sportowo- rekreacyjne

Źródło: Urząd Gminy Włodowice

4. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

4.1. Położenie fizycznogeograficzne i rzeźba terenu

Gmina Włodowice według Regionalizacji (J. Kondrackiego 2000) położona jest na pograniczu dwóch makroregionów – Wyżyny Woźnicko – Wieluńskiej i Wyżyny Krakowsko – Częstochowskiej.

Województwo śląskie, w granicach którego są zlokalizowany jest obszar gminy Włodowice , wg podziału fizycznogeograficznego Polski J. Kondrackiego znajduje się w obrębie trzech prowincji: Nizu Środkowoeuropejskiego, Wyżyn Polskich oraz Karpat Zachodnich z Podkarpaciem. Ukształtowanie terenu województwa jest bardzo zróżnicowane i można wyróżnić tutaj następujące formy: góry (Beskid Śląski i Żywiecki), wyżyny (Pogórze Beskidzkie, Wyżyna Śląska, Wyżyna Krakowsko-Częstochowska) i niziny (Nizina Śląska).

Podział fizycznogeograficzny województwa śląskiego wg J. Kondrackiego

Wyżynę Woźnicko – Wieluńską obejmującą zachodnią część Gminy reprezentuje mezoregion Obniżenie Górnej Warty, który tworzy wypreparowana w mało odpornych iłach jurajskich bruzda morfologiczna, ciągnąca się od Zawiercia do Częstochowy. Wyżyna Krakowsko – Częstochowska, której częścią jest tutaj Wyżyna Częstochowska, obejmująca wschodnie rejony Gminy, przedstawia się w postaci falisto – pagórkowatej, miejscami wyrównanej powierzchni wierzchowiny jurajskiej, opadającej wyraźnym progiem morfologicznym ku Obniżeniu Górnej Warty na zachodzie.

Krajobraz gminy Włodowice urozmaicają wzgórza wapienne, których wierzchołki wieńczą ostańce skalne (rejon Morska, Rzędkowic, Parkoszowic). Widocznym elementem rzeźby terenu są również płaskie suche doliny wypełnione piaskami, którymi okresowo odpływają wody opadowe.

Strukturę geologiczną obszaru Gminy tworzą głównie utwory czwartorzędowe- mułki, piaski i żwiry rzeczne, piaski i gliny deluwialne. W ich podłożu zalegają utwory jurajskie – wapienie skaliste, płytowe i margliste malmu a także iły, iłowki i iłowce doggeru.

Teren Gminy Włodowice i terenów ją otaczających cechuje się dużymi różnicami wysokości względnej, dochodzącej miejscami do 300 m.

4.2. Warunki klimatyczne

Gmina Włodowice (wg. W. Okołowicza) znajduje się w zasięgu regionu klimatycznego śląsko – małopolskiego, w strefie klimatu kształtującego się pod wpływem gór i wyżyn.

Ważniejsze dane dotyczące klimatu:

- Temperatura stycznia: - 3,0° C;
- Temperatura lipca : 17,4 0° C;
- Średnia roczna temperatura powietrza waha się w granicach 7,5 – 9,0° C,
- Czas trwania zimy – 93 dni,
- Czas trwania lata – 60 dni,
- Liczba dni pogodnych – 60,
- Liczba dni pochmurnych- 120,
- Liczba dni z szatą śnieżną – 75,
- Opady roczne – ok. 650 mm.
- Przeważają wiatry słabe i umiarkowane, wiejące głównie z południowego zachodu, zachodu i wschodu.

4.3. Lasy

Gmina Włodowice znajduje się w zasięgu Nadleśnictwa Siewierz

Źródło; strony internetowe Nadleśnictwa Siewierz

Obszar Nadleśnictwa Siewierz (a więc i gminy Włodowice) znajduje się w zasięgu naturalnego występowania większości polskich gatunków lasotwórczych. Drzewostany cechują się bogatym zróżnicowaniem gatunkowym, jednak (tak jak w większości polskich lasów) przeważa w nich sosna zwyczajna zajmująca 65,93% powierzchni leśnej.

Lasy sosnowe są głównym źródłem surowca drzewnego i stanowią aż 72,15 % jego zapasu na pniu.

Inne gatunki ze znaczącym udziałem powierzchniowym w naszych lasach , to brzoza (12, 38% powierzchni) oraz dąb (7, 7% powierzchni), buk (3,8% powierzchni).

Pozostałe gatunki , m.in. modrzew, świerk, jodła, olsza, klon, jawor, jesion, grab, osika, wiąz, lipa i inne stanowią ważny element lasów Nadleśnictwa. Mają one znaczenie dla zróżnicowania biologicznego, stanowią domieszki biocenotyczne i uszlachetniające. Poprawiają stabilność biocenotyczną i urozmaicają krajobraz leśny.

Drzewostany są mało zróżnicowane gatunkowo, występują tu zarówno gatunki drzew rodzimych, jak i obcego pochodzenia.

Las jest siedliskiem życia wielu zwierząt oraz roślin. Spotkać tu można wiele gatunków chronionych, m.in. bocian czarny, żuraw, jeź europejski, wydra europejska, nietoperze, traszki. Wśród ciekawych gatunków flory spotkać można, m.in. obuwika pospolitego, rosiczkę okrągłolistną, cisa pospolitego, czosnek niedźwiedzi, pióropusznik strusi, pierwiosnek lekarski wyniosły, lilie złotogłów, wawrzynek wilcze łyczo, przylaszczka pospolita, konwalia majowa.

W celu ochrony lasów, należy realizować określone cele i kierunki działań, takie m.in. jak:

- zachowanie i zwiększanie istniejących zasobów leśnych,
- wzrost różnorodności biologicznej systemów leśnych,
- poprawa stanu zdrowotnego lasów,
- w powstających miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, należy – o ile to możliwe i racjonalne – lokalizować przyszłe zalesienia, w ramach opracowywanych planów zwiększenia lesistości, na wszystkich szczeblach podziału terytorialnego – począwszy od Gminy.

W planach zwiększania lesistości konieczne będzie uwzględnienie następujących aspektów:

- zapewnienie ciągłości i przestrzennej spójności systemu obszarów chronionych w granicach gminy, powiatu i województwa,
- zalesianie gruntów zdegradowanych, m.in. przez przemysł
- zalesianie nieużytków i gruntów najniższych klas bonitacyjnych (V, VI),
- zalesianie gruntów pełniących funkcje ochronne wód powierzchniowych i podziemnych,

Z uwagi na możliwość wystąpienia zagrożeń pożarowych konieczne jest prowadzenie stałego monitoringu lasów, zwłaszcza w miejscach najbardziej podatnych na wystąpienie pożarów. Dużą wagę w zakresie tego rodzaju zagrożeń przypisać należy edukacji ekologicznej szczególnie w zakresie wypalania traw i ściernisk.

Kierunki działań:

- wprowadzenie instrukcji zalesień i zadrzewień w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- systematyczne zalesianie gruntów nieprzydatnych rolniczo,
- stały monitoring środowiska leśnego w celu przeciwdziałania zagrożeniom ze strony czynników abiotycznych (szkody przemysłowe, pożary) i biotycznych (choroby drzew, działalność szkodników),
- zwiększenie różnorodności gatunkowej lasów i bieżąca ochrona istniejących kompleksów leśnych,
- edukacja ekologiczna społeczeństwa, w tym właścicieli lasów w zakresie wzbogacania oraz poszanowania i racjonalnego użytkowania zasobów leśnych.

Cele:

- zapewnienie na najcenniejszych przyrodniczo obszarach, spójnego systemu ochrony przyrody dostosowanego do bieżących wymagań prawa i warunków trwałej egzystencji ekosystemów, a także potrzeb związanych z turystyką i dydaktyką,
- zapobieżenie degradacji naturalnego krajobrazu w kontekście zubożenia wartości przyrodniczych, a także warunków rozwoju rolnictwa oraz turystyki i rekreacji,
- zapewnienie optymalnych warunków ochrony i rozwoju terenów zielonych,
- wzrost świadomości społeczeństwa w zakresie poszanowania przyrody, w tym głównie przestrzegania zasad ingerencji w sferę przyrodniczą obszarów chronionych.

Obszary i obiekty prawnie chronione

Warunkiem koniecznym do prawidłowego określenia kierunków i form ochrony przyrody jest dokładne poznanie zasobów przyrodniczych regionu oparte na obserwacji i analizie naukowej zawartej w formie stosownej dokumentacji.

Z Programu Wykonawczego do II Polityki Ekologicznej państwa wynika konieczność wsparcia prac badawczych dotyczących stanu przyrody i bioróżnorodności oraz rozpoznania ich zagrożeń przez jednostki administracji samorządowej.

Podstawowym opracowaniem dokumentującym stan wiedzy na temat zasobów przyrodniczych na poziomie gminy jest „Inwentaryzacja i waloryzacja przyrodnicza gminy”. Leży ono jednocześnie u podstaw określenia przestrzennej i czasowej strategii działań w zakresie ochrony przyrody na danym obszarze.

Dokładne rozpoznanie terenu ułatwi podjęcie decyzji, co i w jakiej formie należy otoczyć ochroną oraz jak zapobiec ewentualnej likwidacji bądź degeneracji przedmiotu ochrony.

Przez inwentaryzację przyrodniczą należy rozumieć rozpoznanie i udokumentowanie istniejących elementów lokalnej przyrody. Waloryzacja to wyróżnienie najbardziej wartościowych obiektów i obszarów i stworzenie z nich regionalnych sieci ekologicznych.

„Inwentaryzacja i waloryzacja przyrodnicza” jest zatem podstawą analizy stanu środowiska przyrodniczego gminy w kontekście projektowania i ustanawiania ochrony kolejnych jego komponentów, jednocześnie dostarczająca informacji niezbędnych w toku opracowywania planów zagospodarowania przestrzennego.

Jest to także jeden z elementów służący, przy odpowiednim otwarciu na potrzeby społeczności gminnych, kształtowaniu świadomości mieszkańców na temat najbliższego otoczenia.

Skutkuje to zgłaszaniem postulatów o poszerzenie systemu obszarów i obiektów przyrodniczych prawnie chronionych, najcenniejszych komponentów środowiska przyrodniczo – kulturowego, takich jak np. Skały Rzędkowickie w gminie Włodowice

Spójność systemu obszarów chronionych wspomniana przy określeniu celu, powinna polegać na systematycznym i wyważonym procesie poszerzania go o kolejne elementy w oparciu o kompletną wiedzę na temat przyrody całego obszaru z uwzględnieniem jego specyfiki.

Szczególnie ważny będzie również wzgląd na ekspansję ruchu turystycznego i tendencji w zakresie liczby turystów odwiedzających poszczególne rejony analizowanego obszaru. Zapisy prawne odnośnie obszarów chronionych i konsekwentne ich przestrzeganie powinny ograniczyć negatywny wpływ osób korzystających z dóbr przyrody.

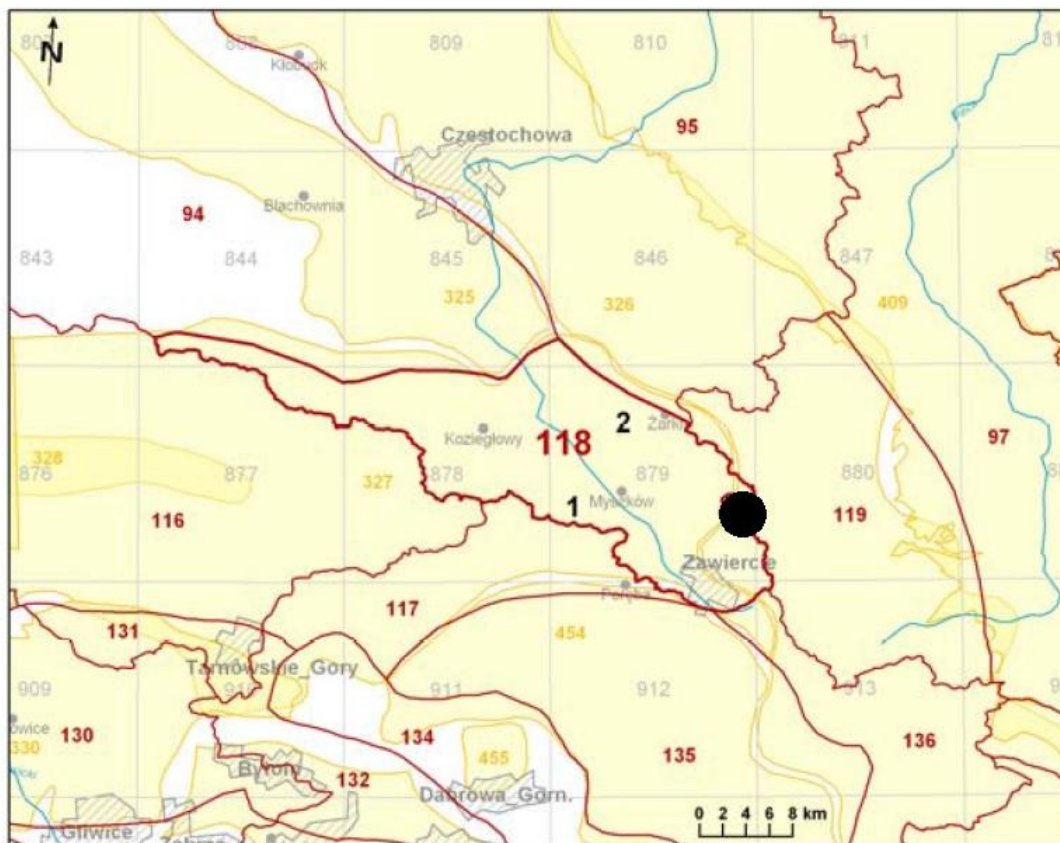
4.4. Jednolite części wód podziemnych/ Główne Zbiorniki Wód Podziemnych

Teren Gminy Włodowice zlokalizowany jest w jednolitej części wód podziemnych oznaczonych kodem JCWPd nr 118 i JCWPd nr 119.

JCWPd nr 118

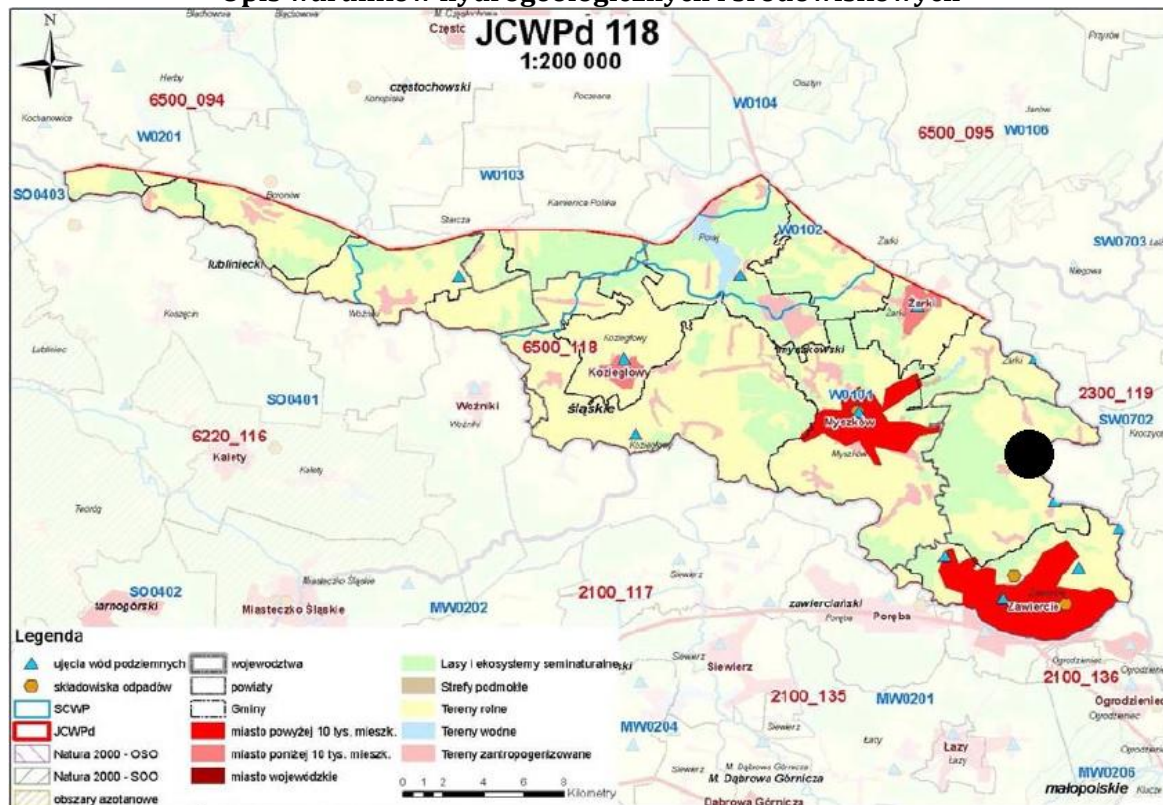
JCWPd nr 118 leży w obrębie regionu Warty i zajmuje powierzchnię 444,48 km². Leży ona w granicach Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 327 – Zbiornik Lubiniec- Myszków. Niewielkim fragmentem na zachodzie przebiega również GZWP nr 326 – Zbiornik Częstochowa.

Lokalizacja JCWPd nr 118 wyznaczono cztery piętra wodonośne: czwartorzędowe, jurajskie, triasowe oraz triasowo – dewońskie. Istotne pod względem zasobności zwykłych wód podziemnych są hydrostruktury związane z utworami jury środkowej, jury górnej oraz triasu środkowego i dolnego (kompleks wodonośny serii węglanowej triasu) pozostających lokalnie w łączności hydraulicznej z utworami węglanowymi dewonu.

Lokalizacja JCWPd nr 118. Źródło: PSH

Opis warunków hydrogeologicznych i środowiskowych

Elementy charakterystyki środowiskowej JCWPd nr 118. Źródło: Plan Gospodarowania Wodami

Czwartorzędowe piętro wodonośne związane jest z występowaniem rzecznych i rzeczno – peryglacialnych piasków i piasków ze żwirem tarasów doliny Warty i jej dopływów.

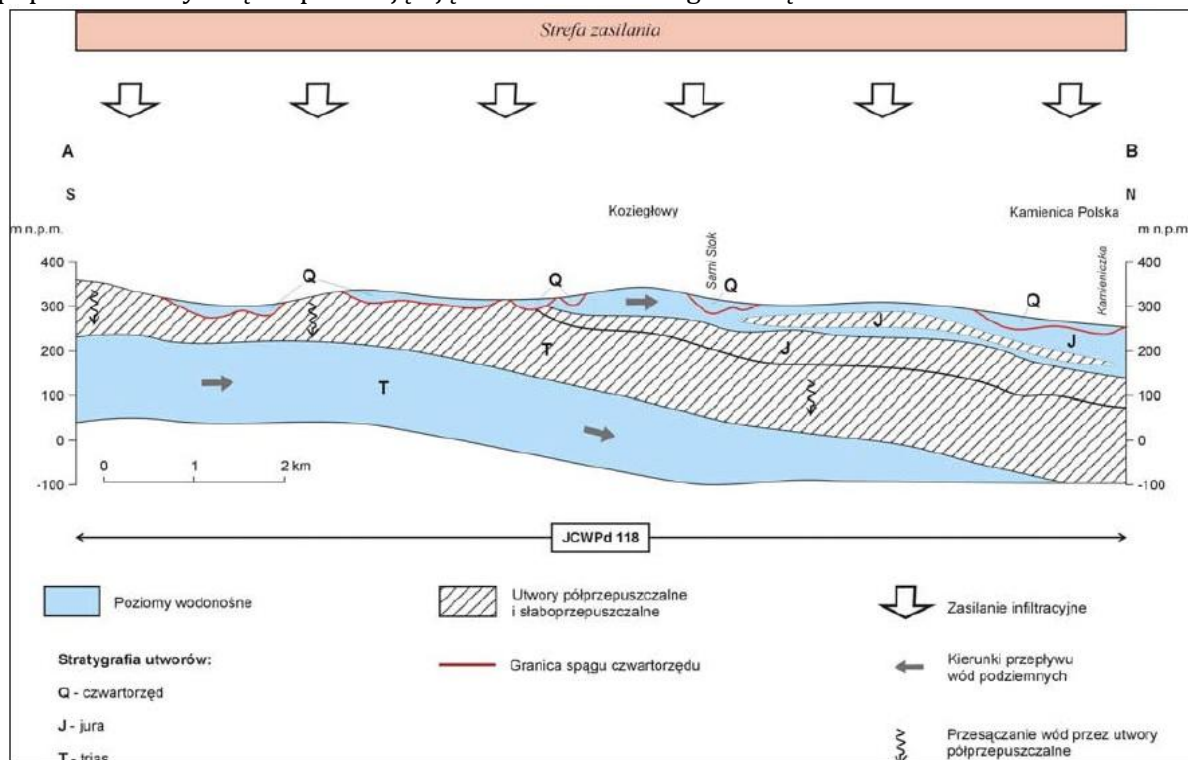
Miąszość warstwy wodonośnej zwykle nie przekracza 5 m, wzrastając w obrębie kopalnej doliny warty do 20 m. Zasilanie odbywa się na drodze bezpośredniej infiltracji opadów atmosferycznych. Warstwa wodonośna drenowana jest przez cieki powierzchniowe. Główną bazą drenażu jest dolina Warty. Wodozasobność opisywanego piętra jest niska, stąd jego znaczenie użytkowe jako podrzędne.

Piętro jurajskie występuje jedynie we wschodniej i północno – wschodniej części omawianej JCWPd. Reprezentowane jest przez dwa poziomy wodonośne: górnójurajski i środkowójurajski. Poziom górnójurajski budują utwory węglanowe keloweju i oksfordu. Miąszość serii węglanowej osiąga kilkadziesiąt metrów. Poziom środkowójurajski związany jest z piaszczystymi warstwami kościeliskimi. Miąszość utworów wodonośnych wynosi od 2 do powyżej 43 m. **Jurajskie piętro wodonośne zasilane jest w wyniku infiltracji opadów atmosferycznych na wychodniach oraz poprzez przepuszczalne utwory czwartorzędowe.**

W piętrze triasowym użytkowy charakter mają dwa poziomy wodonośne: wapienia muszlowego i retu zbudowane z utworów węglanowych (wapień, dolomity i margle).

Poziomy pozostają w więzi hydraulicznej ze sobą tworząc kompleks wodonośny serii węglanowej triasu. Wiąz hydrauliczną obu poziomów umożliwia lokalny brak ciągłości izolującej marglistej serii górnych warstw gogolińskich w obszarach jej zredukowanej miąszości, silnego zaangażowania tektonicznego oraz w obszarach gdzie uległa wtórnej dolomityzacji. Ponadto oba poziomy są sztucznie połączone przez studnie i źle zlikwidowane otwory wiertnicze. Głębokość występowania omawianego poziomu wodonośnego zwiększa się w kierunku monoklinalnego zapadania warstw z południa ku północy (**Rysunek poniżej**). Strop warstwy wodonośnej występuje na głębokości od około 30 m do około 350 m. Miąszość kompleksu wodonośnego serii węglanowej triasu wynosi od około 30 m na południu do około 200 m na północy.

Kompleks wodonośny serii węglanowej triasu pozostaje w łączności hydraulicznej z wodonośnymi utworami dewonu. Zasilanie omawianych poziomów odbywa się na drodze infiltracji opadów atmosferycznych w rejonie wychodni warstw oraz w wyniku przesączania wód z poziomów nadległych. Drenaż kompleksu wodonośnego zachodzi przede wszystkim poprzez intensywną eksploatację ujęć oraz działalność górniczą.

Schemat przepływu wód podziemnych w JCWPd nr 118. Źródło: PSH

Poniżej w tabelach zestawiono syntetyczne informacje dotyczące odpowiednio charakterystyki geologicznej i hydrogeologicznej, ocen stanu wykonanych w latach ubiegłych oraz ogólnej charakterystyki środowiskowej JCWPd

Ogólna charakterystyka geologiczna i hydrogeologiczna JCWPd nr 118

nr JCWPd	118
Powierzchnia Km2	444,48
Stratygrafia	Q,J,T,T-D
litologia	Piaski, piaskowce, wapienie, dolomity
Typ geochem. Utworów skalnych	S/c
Rodzaj utworów budujących warstwę wodonośną	Porowe, szczelinowe, szczelinowo - porowa, szczelinowo - krasowe
Średni współczynnik filtracji m/s	10 -4 - 10 -5
Średnia miąższość utworów wodonośnych	>40
Liczba poziomów wodonośnych	2-3
Charakter styka nadkładu warstwy wodonośnej	W równowadze utwory przepuszczalne i słabo przepuszczalne

Ocena stanu JCWPd	
Punkty monitoringu ilościowego	-
Punkty monitoringu jakościowego	Żar, Zawiercie
Ocena stanu wód	Stan ilościowy (2005 r.) - Dobry
	Stan ilościowy (2015r.) - Dobry
	Stan jakościowy - Dobry
Ocena ryzyka niespełnienia celów środowiskowych	Niezagrożona
Przyczyna zagrożenia osiągnięcia celów	brak
Istotne problemy	Niedostateczna sanitacja obszarów wiejskich i rekreacyjnych
Oddziaływanie JCWPd na wody powierzchniowe (stan ilościowy)	brak
Oddziaływanie JCWPd na wody powierzchniowe (stan jakościowy)	brak

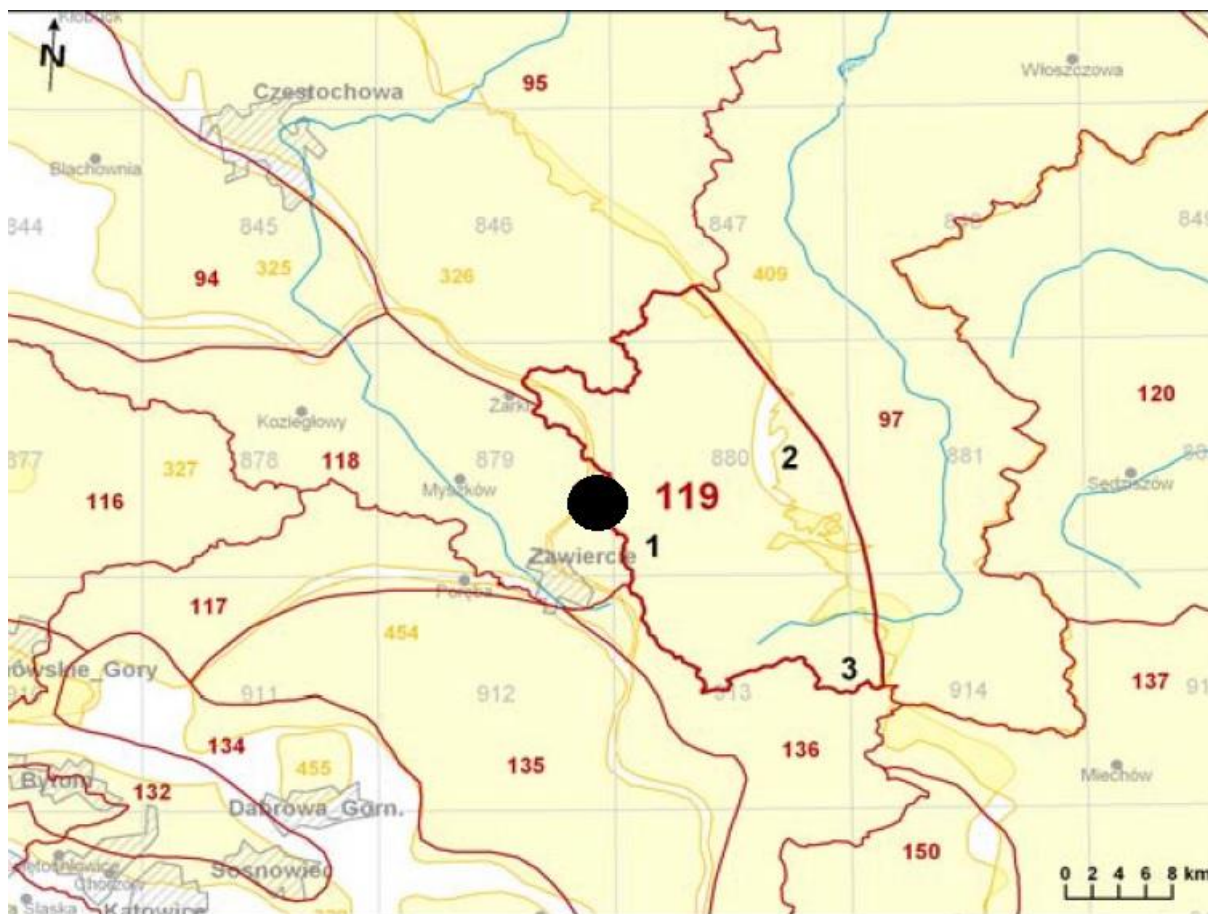
Występowanie GZWP, Obszarów Chronionych i szczególnych		
GZWP	Kod i nazwa GZWP	326 - Zbiornik Częstochowa (E)
	Powierzchnia (km2)	3257,0
	Powierzchnia w obrębie JCWPd(km2)	26,0
	Typ zbiornika	Szczelinowo - krasowy
	Stratygrafia	Jura górna
	Szacunkowe zasoby (tyś. M3/d)	1020,0
	Stopień udokumentowania	Nieudokumentowany
GZWP	Kod i nazwa GZWP	327 - Zbiornik Lubiniec - Myszków
	Powierzchnia (km2)	1729,0
	Powierzchnia w obrębie JCWPd(km2)	408,0
	Typ zbiornika	Szczelinowo - krasowy
	Stratygrafia	Trias dolny i środkowy
	Szacunkowe zasoby (tyś. M3/d)	312,0
	Stopień udokumentowania	nieudokumentowany
	OSO	brak
	SOO	brak
	Powierzchnia obszarów azotanowych (km2)	brak
	Strefy i obszary ochronne	brak

JCWPd nr 119

JCWPd nr 119 leży w obrębie regionu Środkowej Wisły i zajmuje powierzchnię 478,29 km². Przez omawianą jednostkę przebiega Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 326 – Zbiornik Częstochowa (E).

Dodatkowo niewielkim fragmentem przebiega również GZWP nr 408 – Niecka Miechowska (NW)

oraz GZWP nr 327 – Zbiornik Lubiniec- Myszków.

Lokalizacja JCWPd nr 118. Źródło: PSH

W granicach JCWPd nr 119 występują następujące piętra wodonośne:

- czwartorzędowe,
- kredowe,
- jurajskie,
- triasowe,
- dewońskie.

Charakter użytkowy ma piętro kredy, jury i triasu.

Opis warunków hydrogeologicznych i środowiskowych

Elementy charakterystyki środowiskowej JCWPd nr 119. Źródło: Plan Gospodarowania Wodami

Utwory piętra kredowego występują niewielkimi fragmentami we wschodniej części omawianej jednostki i osiągają miąższość do około 50 m.

Poziom wodonośny stanowią spękane, górnokredowe margle, opoki, wapienie oraz piaskowce. Zasilanie poziomu odbywa się drogą infiltracji opadów atmosferycznych. Drenaż natomiast zachodzi poprzez naturalny odpływ podziemny.

Piętro jurajskie jest niejednorodne pod względem litologicznym. W części górnej zbudowane jest z wapieni skalistych i płytowych jury górnej, a w części dolnej z wapieni piaszczystych, piasków i piaskowców, zlepieńców żelazistych jury środkowej oraz żwirów i zlepieńców jury dolnej.

Główną część jurajskiego piętra wodonośnego budują wapienie górnourajskie, których wychodnie zajmują przeważającą część obszaru Omawianej JCWPd.

Miąższość warstwy wodonośnej dochodzi do 300 m i zalega na głębokości od 5 do powyżej 200 m.

Poziom jury górnej zasilany jest przez infiltrację padów atmosferycznych bezpośrednio na wychodniach oraz poprzez utwory czwartorzędowe. Szeroko rozwarte szczeliny i kawerny krasowe sprzyjają szybkiemu wnikananiu wód opadowych.

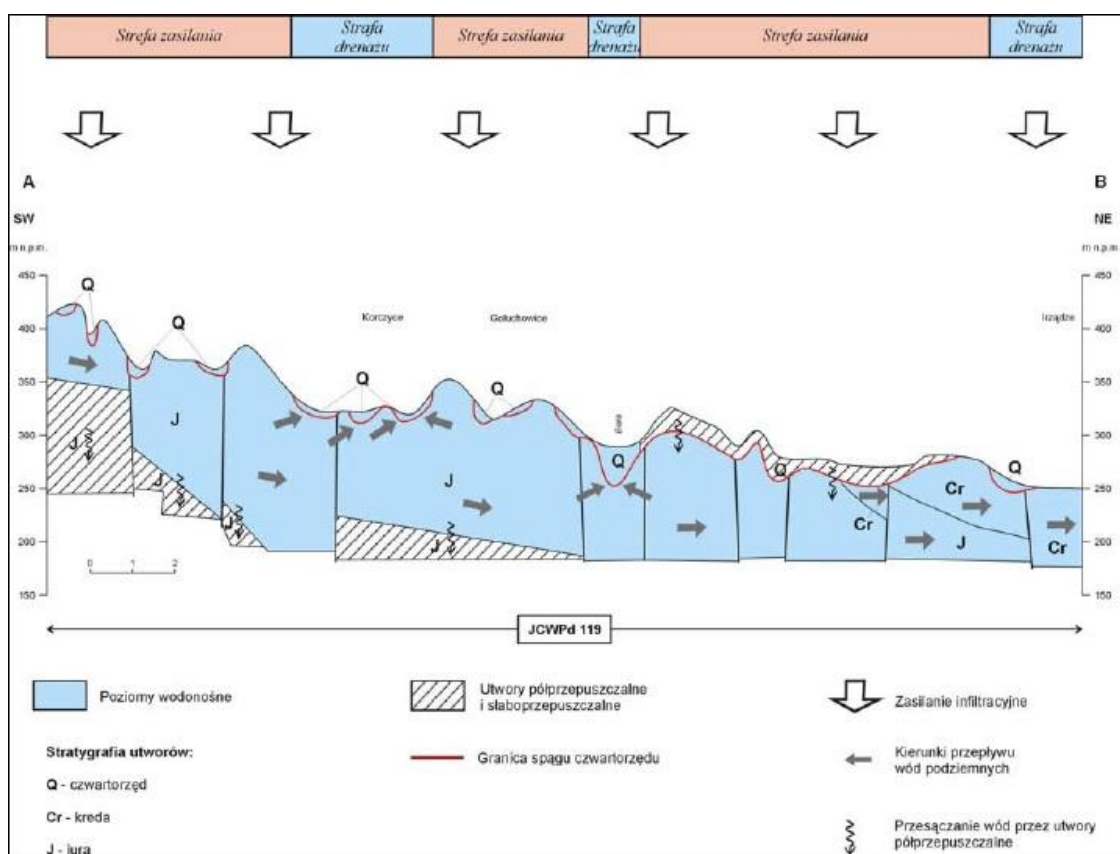
Naturalnymi strefami drenażu są cieki powierzchniowe oraz liczne źródła. Naturalne wypływy wód podziemnych występują najczęściej u podnóży krawędzi morfologicznych i w dolinach rzek. Ze względu na szczelinowo – krasowy charakter skał, wypływające z nich źródła cechują się dużą zmiennością wydajności od 10 do 50l/s. Wody głębszego systemu krążenia drenowane są przez Pilicę (**Rysunek poniżej**).

Poziomy wodonośne jury środkowej i dolnej mają znaczenie lokalne. Są wielowarstwowe i nieciągłe. Warstwę wodonośną budują piaski i zlepieńce występujące najczęściej w postaci wkładek pośród utworów ilastych. Możliwości zasilania i drenażu poziomu są ograniczone.

Na przeważającej części obszaru wapienie górnej jury są podścielone marglami jury środkowej oraz ilastymi utworami jury dolnej (iły i glinki, piaski i piaskowce), a także triasu górnego i środkowego (kajper) – iły, iłowce i mułowce. W południowo – wschodniej części omawianej JCWPd osady kajpru nie występują i utwory jury zalegają bezpośrednio na przepuszczalnych skałach węglanowych triasu środkowego i dolnego (retu). Ze względu na takie ułożenie warstw piętro jurajskie jest częściowo drenowane przez piętro triasowe.

Piętro triasowe reprezentowane jest przez zagregowany poziom wapienia muszlowego i retu. Warstwę wodonośną budują przede wszystkim dolomity i wapienie osiągające miąższość powyżej 300 m. Poziom leży na głębokości od 150 do powyżej 200 metrów.

Przepływ wód podziemnych w utworach węglanowych związany jest z siecią szczelin i kanałów krasowych. Zasilanie piętra triasowego odbywa się głównie drogą przesączania się wód z wapieni jurajskich. Drenaż następuje w wyniku pompowania wód podziemnych czynnymi ujęciami wód podziemnych i odwadnianymi wyrobiskami kopalń rud cynku i ołowiu w rejonie Olkusza.

Schemat przepływu wód podziemnych w JCWPd nr 119. Źródło: PSH

Poniżej w tabelach zestawiono syntetyczne informacje dotyczące odpowiednio charakterystyki geologicznej i hydrogeologicznej, ocen stanu wykonanych w latach ubiegłych oraz ogólnej charakterystyki środowiskowej JCWPd

Ogólna charakterystyka geologiczna i hydrogeologiczna JCWPd nr 119

nr JCWPd	119
Powierzchnia Km2	478,29
Stratygrafia	Q, Cr, J,T,D
litologia	Piaski, wapienie, dolomity
Typ geochem. Utworów skalnych	S/c
Rodzaj utworów budujących warstwę wodonośną	Porowe, szczelinowo - krasowe
Średni współczynnik filtracji m/s	10 ⁻⁴ - 10 ⁻⁵
Średnia miąższość utworów wodonośnych	>40
Liczba poziomów wodonośnych	1-3
Charakter styka nadkładu warstwy wodonośnej	Głównie utwory przepuszczalne

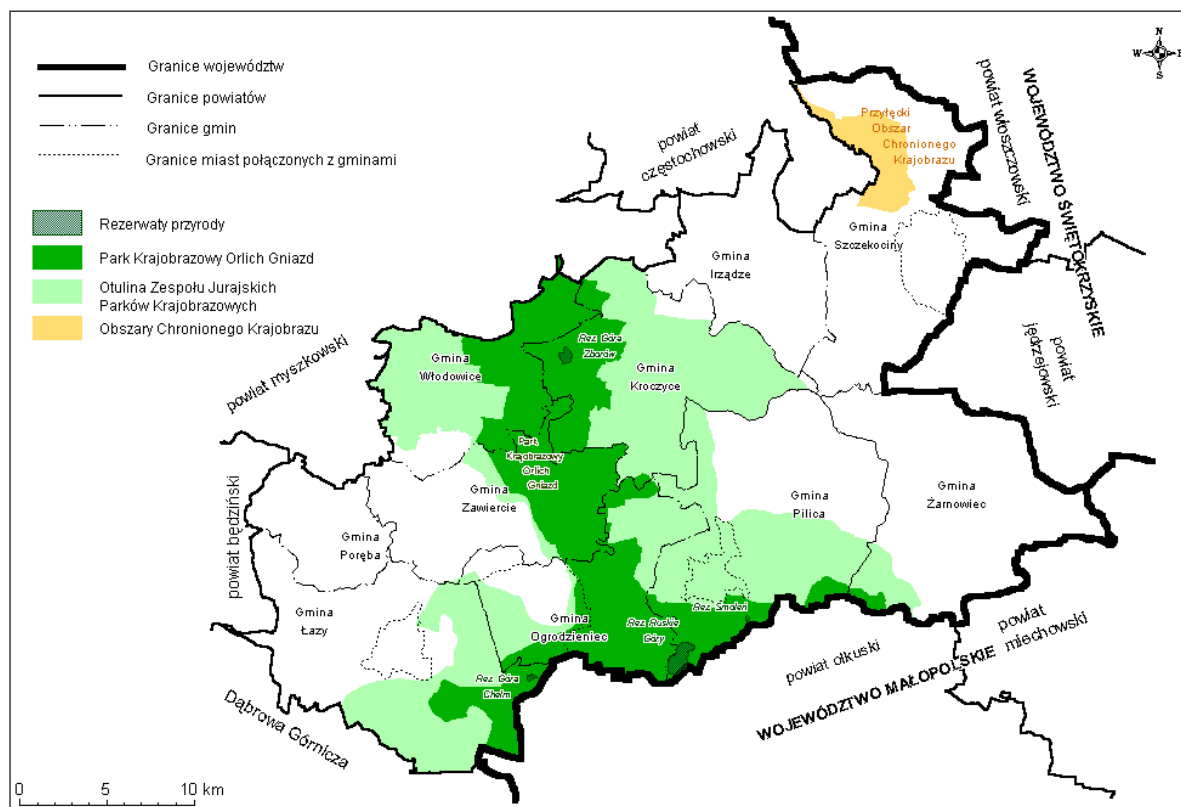
Ocena stanu JCWPd

Punkty monitoringu ilościowego	Podzamcze (2 pkt)
Punkty monitoringu jakościowego	Podzamcze (2 pkt), Pilica
Ocena stanu wód	Stan ilościowy (2005 r.) - Dobry Stan ilościowy (2015r.) - Dobry Stan jakościowy - Dobry
Ocena ryzyka niespełnienia celów środowiskowych	Niezagrożona
Przyczyna zagrożenia osiągnięcia celów	brak
Istotne problemy	Niedostateczna sanitacja obszarów wiejskich i rekreacyjnych
Oddziaływanie JCWPd na wody powierzchniowe (stan ilościowy)	brak
Oddziaływanie JCWPd na wody powierzchniowe (stan jakościowy)	brak

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022 dla Gminy Włodowice

Występowanie GZWP, Obszarów Chronionych i szczególnych		
GZWP	Kod i nazwa GZWP	326 – Zbiornik Częstochowa (E)
	Powierzchnia (km2)	3257,0
	Powierzchnia w obrębie JCWPd(km2)	26,0
	Typ zbiornika	Szczelinowo - krasowy
	Stratygrafia	Jura górna
	Szacunkowe zasoby (tyś. M3/d)	1020,0
	Stopień udokumentowania	Nieudokumentowany
GZWP	Kod i nazwa GZWP	327 – Zbiornik Lubiniec - Myszków
	Powierzchnia (km2)	1729,0
	Powierzchnia w obrębie JCWPd(km2)	10,15
	Typ zbiornika	Szczelinowo - krasowy
	Stratygrafia	Trias dolny i środkowy
	Szacunkowe zasoby (tyś. M3/d)	312,0
	Stopień udokumentowania	nieudokumentowany
	OSO	brak
	S00	brak
	Powierzchnia obszarów azotanowych (km2)	brak
	Strefy i obszary ochronne	brak
	GZWP	Kod i nazwa GZWP
Powierzchnia (km2)	3194,0	
Powierzchnia w obrębie JCWPd(km2)	60,18	
Typ zbiornika	Porowo - szczelinowy	
Stratygrafia	Kreda górna	
Szacunkowe zasoby (tyś. M3/d)	466,0	
Stopień udokumentowania	udokumentowany	
OSO	brak	
S00	PLH 240009 (3,50 km2)	
Powierzchnia obszarów azotanowych (km2)		
Strefy i obszary ochronne	Obszar ochronny GZWP 408 (proponowany)	

5. PRZYRODNICZE OBIEKTY I OBSZARY CHRONIONE

Podstawowe formy ochrony przyrody na terenie powiatu zawierciańskiego

Na terenie Gminy Włodowice do przyrodniczych obszarów prawnie chronionych, zaliczamy:

1. Obszar Natura 2000, Ostoja Kroczycka PLH 240032,
2. Park Krajobrazowy „Orlich Gniazd”,
3. Pomniki przyrody

1. Ostoja Kroczycka

Kod obszaru: PLH 240032

Forma ochrony w ramach sieci Natura 2000 – specjalny obszar ochrony siedlisk (Dyrektywa Siedliskowa)

Obszar biogeograficzny: kontynentalny

Powierzchnia : 1391,2 ha

Status formalny: Obszar zatwierdzony Decyzją Komisji Europejskiej

Opis przyrodniczy:

Obszar obejmuje pasma Skał Kroczyckich, Podlesickich, Rzędkowickich i in. w środkowej części Wyżyny Częstochowskiej, z licznymi malowniczymi ostańcami skał wapiennych, ze ścianami kilkudziesięciometrowej wysokości. Tworzą one priorytetowe siedliska „wapienne ściany skalne...”. Olbrzymim walorem obszaru są występujące tu jaskinie (około 20 większych obiektów jaskiniowych), np. jaskinia Piętrowa Szczelina z bogatą szatą naciekową w dolnych partiach, stanowiąca zimowisko nietoperzy z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej oraz środowisko życia dla kilkudziesięciu gatunków bezkręgowców. Teren w 82% porastają lasy, w tym: iglaste (drzewostany sosnowe)- 47% powierzchni, liściaste (ciepłolubne buczyny storczykowe) – 19%, a mieszane – 16%.

Tereny rolne zajmują 17%. Bardzo cenne są zbiorowiska roślinne związane z podłożem wapiennym. Na wschód i na południe od ośrodka rekreacyjnego Morsko oraz na południowych, południowo – zachodnich i zachodnich stokach Gór: Pośredniej, Popielowej, Łysak i Jastrzębnik w Skałach Kroczyckich znajdują się najcenniejsze płaty rzadkiej w Polsce buczyny storczykowej, drzewostany ponad 100 letnie, z osobnikami osiągającymi średnicę ok. 80 cm. Licznie występują tu gatunki z rodziny storczykowatych : Cephalantera alba- Buławnik wielokwiatowy, Cephalantera longifolia – buławnik mieczolistny, Epipactis helleborine – kruszczyk szerokolistny, Epipactia atrorubens – kruszczyk rdzawoczerwony, Neotia nidus – avis – gnieźnik leśny, Plantatera biforia – podkolan biały.

W sumie zajmują one 78,4 ha.

Na północnych stokach wzgórz znajdują się rozległe, doskonale zachowane płaty żyznej buczyny sudeckiej na granicy występowania. Buczyna storczykowa zajmuje eksponowane partie grzbietowe oraz stoki południowe i zachodnie, zaś żyzna buczyna górską porasta stoki północne i wschodnie. Jest to typowe dla buczyn na Jurze Krakowsko- Częstochowskiej. Bezleśne stoki natomiast zajmują zarośla z szakłakiem, dereniem, głógami, tarniną i leszczyną oraz fragmenty muraw ciepłolubnych i roślinność naskalna. W wielu miejscach dużą powierzchnię porastają priorytetowe płaty jałowca pospolitego na podłożu wapiennym. Na skałach rozwinęły się murawy naskalne i zbiorowiska paproci szczelinowych, z rzadkimi gatunkami roślin, m.in.: goździk siny Dianthus gratianopolitanus , kostrzewa blada Festuca pallens, skalnica Gronkowa, Saxifraga paniculata (relikt glacialny).

Opis turystyczny:

Obszar jest łatwo dostępny samochodem. Można tam dojechać drogą Zawiercie – Szczekociny, mniej więcej w połowie odległości między tymi miastami znajdują się Kroczyce.

Region ten dysponuje zróżnicowanymi atrakcjami turystycznymi. Specyficzne walory przyrodnicze stanowią o atrakcyjności ostoje i sprzyjają rozwojowi ekoturystyki . Warto zwiedzić wysokiej klasy zabytki kultury – przede wszystkim ciąg malowniczo położonych na wapiennych skałach ruin zamków średniowiecznych: Mirów, Bobolice, Olsztyn, Ogródzieniec – szlak orlich gniazd.

Jednak główną atrakcją turystyczną obszaru jest możliwość uprawiania turystyki kwalifikowanej- wspinaczkowej i jaskiniowej. Jest to jeden z najistotniejszych obszarów

intensywnie uprawianej wspinaczki skałkowej w Polsce. Nawet skałki małe i łatwo dostępne są zagrożone wydeptywaniem. W obszarze można skorzystać z wędrówek pieszych i rowerowych, jazdy konnej, udziału w kursach przetrwania, polowań. W miejscach największej koncentracji ruchu turystycznego powstały obiekty obsługi turystów – hotele: Kroczyce, Rzędkowice, Dobroszyce.

Zagrożenia:

Do głównych zagrożeń obszaru należą:

dla muraw kserotermicznych:

- zaniechanie wypasu, które uruchamia naturalną sukcesję,
- duży ruch turystyczny powodujący ich intensywne wydeptywanie, szczególnie w miejscach łatwo dostępnych.

dla zarośli jałowca:

- zaniechanie wypasu,
- nadmierne ocienienie prowadzi do stopniowego zamierania jałowców,

dla zbiorowisk muraw naskalnych oraz zbiorowisk paproci szczelinowych:

- wspinaczka skałkowa,

dla zachowania siedliska ciepłolubnej buczyny storczykowej:

- niewłaściwie prowadzona gospodarka leśna (zbyt sine zwarcie drzewostanu eliminujące rośliny typowe dla ciepłolubnej buczyny, jak i jego zbytne rozrzedzenie sprzyjające wnikaniu obcych gatunków, rębnia wielko powierzchniowa, protegowanie sosny na siedlisku buczyny).

Gmina Włodowice położona jest w granicach Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd

2. PARK KRAJOBRAZOWY „ORLICH GNIAZD”

Data utworzenia:

20 czerwca 1980r

Uchwała nr III/11/80 Woj. Rady Narodowej w Katowicach z 20 czerwca 1980r oraz Rozp.17/95 Woj. Katowickiego z 1 lutego 1995r (Dz. Urz. Woj. Katowickiego Nr 3/95), Uchwała Woj. Rady Narodowej w Częstochowie z 17 czerwca 1982r nr XVI/70/82 oraz Rozp nr 15/98 Woj. Częstochowskiego z 22 czerwca 1998r (Dz. Urz. Woj. Częstochowskiego nr 10poz 74 zmiana 1998Nr 20 poz. 220.

Rozporządzenie Nr 18/06 Wojewody Śląskiego z dnia 18 kwietnia 2006 r. w sprawie Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd – 51/1423.

Załącznik do uchwały Nr IV/48/2/2014 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 10 marca 2014 roku

PLAN OCHRONY PARKU KRAJOBRAZOWEGO „ORLICH GNIAZD”

Rozdział 1

Cele ochrony przyrody oraz przyrodnicze, społeczne i gospodarcze uwarunkowania ich realizacji

§ 1. Celami ochrony przyrody Parku Krajobrazowego „Orlich Gniazd”, zwanego dalej „Parkiem” są:

- 1) zachowanie zróżnicowanej, charakterystycznej rzeźby terenu Parku oraz procesów warunkujących jej istnienie;
- 2) zachowanie szaty roślinnej;
- 3) zachowanie specyficznego układu przestrzennego zbiorowisk nieleśnych i leśnych;
- 4) zachowanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych;
- 5) zachowanie różnorodności genetycznej i gatunkowej flory i fauny, szczególnie gatunków endemicznych i reliktowych;
- 6) zachowanie funkcji Parku jako korytarza ekologicznego umożliwiającego migrację gatunków;

7) zachowanie walorów krajobrazowych, a zwłaszcza powiązań fizjonomii krajobrazu z układami przyrodniczo-kulturowymi, charakterystycznymi dla Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej;
8) zachowanie elementów dziedzictwa kulturowego, w szczególności stanowisk archeologicznych oraz zabytków architektury drewnianej i murowanej.

§ 2. Przyrodnicze, społeczne i gospodarcze uwarunkowania realizacji celów ochrony przyrody Parku zawiera załącznik nr 1 do planu ochrony Parku Krajobrazowego „Orlich Gniazd”, zwanego dalej „Planem”.

Rozdział 2

Identyfikacja oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków

§ 3. Identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych Parku oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczenia tych zagrożeń oraz ich skutków określa załącznik nr 2 do Planu.

Rozdział 3

Obszary realizacji działań ochronnych

§ 4.1. Na terenie Parku w zależności od charakteru środowiska przyrodniczego i krajobrazu wyznacza się sześć obszarów i cztery podobszary realizacji działań ochronnych:

1) Obszar nr 1 – obszar krajobrazu podlegający niewielkiej antropopresji – stanowią go tereny o dużej naturalności procesów przyrodniczych oraz licznym występowaniu gatunków objętych ochroną prawną w formie rezerwatów;

2) Obszar nr 2 – obszar krajobrazu podlegający częściowej antropopresji – stanowią go tereny o częściowej naturalności procesów przyrodniczych oraz występowania gatunków objętych ochroną prawną. Urzędowy 3) Obszar nr 3 – obszar krajobrazu kulturowego zharmonizowanego – stanowią go tereny w przeszłości kształtowane przez człowieka, o harmonijnej kompozycji agrocenoz, obszarów leśnych, zadrzewionych oraz zabudowań gospodarczych i mieszkalnych, w których obecnie, w wyniku zaniechania działalności rolniczej, zachodzą wzmoczone procesy sukcesji wtórnej;

4) Obszar nr 4 – obszar krajobrazu kulturowego-nieharmonijnego – stanowią go tereny przekształcone w wyniku działalności człowieka, o chaotycznym występowaniu agrocenoz, obszarów leśnych, zadrzewionych, o rozproszonej zabudowie mieszkaniowej i gospodarczej;

5) Obszar nr 5 – obszar krajobrazu zurbanizowanego – stanowią go tereny o intensywnym występowaniu gatunków synantropijnych z dominującymi obszarami zwartej zabudowy mieszkaniowej i przemysłowej;

6) Obszar nr 6 – obszar krajobrazu zdegradowanego – stanowią go tereny silnie przekształcone w wyniku ingerencji człowieka, wymagające działań naprawczych.

2. Ze względów funkcjonalnych Obszary realizacji działań ochronnych nr 2 i 4 dzieli się na dwa Podobszary obejmujące:

1) 2A – tereny o wysokich walorach przyrodniczych;

2) 2B - atrakcyjne turystycznie rejonu nagromadzenia walorów przyrodniczych i krajobrazowych charakterystycznych dla obszaru Parku;

3) 4A – tereny o pośrednich wartościach przyrodniczych i krajobrazowych, rejonu poszukiwania rozwiązań w zakresie harmonizowania rozwoju obszaru;

4) 4B – tereny wzmacniania wartości kulturowych.

3. Zasięg terytorialny Obszarów i Podobszarów działań ochronnych, o których mowa w ust. 1 i ust. 2 przedstawia załącznik nr 3 do Planu.

Rozdział 4

Zakres prac związanych z ochroną przyrody i kształtowaniem krajobrazu

§ 5. Zakres prac związanych z ochroną przyrody i kształtowaniem krajobrazu w poszczególnych Obszarach i Podobszarach wymienionych w Rozdziale 3 zawiera załącznik nr 4 do Planu.

Rozdział 5

Obszary Parku udostępnione dla celów naukowych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, amatorskiego połowu ryb i dla innych form gospodarowania oraz określenie sposobów korzystania z tych obszarów

§ 6. Określenie obszarów Parku udostępnionych dla celów naukowych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, amatorskiego połowu ryb i dla innych form gospodarowania oraz określenie sposobów korzystania z tych obszarów określa załącznik nr 5 do Planu.

Rozdział 6

Ustalenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz planu zagospodarowania przestrzennego województwa śląskiego dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych.

§ 7.1. W celu określenia ustaleń planu ochrony Parku do stosowania w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i planie zagospodarowania przestrzennego województwa wyznacza się cztery strefy i sześć podstref funkcjonalnych:

- 1) Strefę I - przyrodniczą, w ramach, której wyznacza się następujące podstrefy funkcjonalne:
 - a) Podstrefę IA - obszary o wysokich walorach przyrodniczych (zasięgiem odpowiadającą Podobszarowi działań ochronnych 2A),
Podstrefę IB - obszary atrakcyjne turystycznie - rejon nagromadzenia walorów przyrodniczych i krajobrazowych charakterystycznych dla obszaru Parku (zasięgiem odpowiadającą Podobszarowi działań ochronnych 2B),
 - 2) Strefę II - zachowania powiązań przyrodniczych i krajobrazowych, w ramach której wyznacza się następujące podstrefy funkcjonalne:
 - a) Podstrefę IIA - obszary o wysokich walorach krajobrazowych (zasięgiem odpowiadającą Obszarowi działań ochronnych nr 3),
 - b) Podstrefę IIB - obszary o pośrednich wartościach przyrodniczych i krajobrazowych, rejon poszukiwania rozwiązań w zakresie harmonizowania rozwoju obszaru (zasięgiem odpowiadającą Podobszarowi działań ochronnych 4A),
 - 3) Strefę III - aktywności ekonomicznej i koncentracji osadnictwa (zasięgiem odpowiadającą Obszarowi działań ochronnych nr 5),
 - 4) Strefę IV - działań zachowawczych, rekultywacyjnych i rewitalizacyjnych, w ramach której wyznacza się następujące podstrefy funkcjonalne:
 - a) Podstrefę IVA - obszary wzmocnienia wartości kulturowych (zasięgiem odpowiadającą Podobszarowi działań ochronnych 4B),
 - b) Podstrefę IV B - obszary ograniczania negatywnego oddziaływania na otoczenie (zasięgiem odpowiadającą Obszarowi działań ochronnych nr 6).

2. Zasięg terytorialny Stref i Podstref funkcjonalnych o których mowa w § 7.1 przedstawia załącznik nr 3 do Planu.

3. W celu eliminacji lub ograniczenia zagrożeń zewnętrznych i wewnętrznych w Podstrefie IA w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i planie zagospodarowania przestrzennego województwa:

- 1) Nakazuje się stosowanie rozwiązań planistycznych przewidujących:
 - a) zachowawczą ochronę walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych,
 - b) określenie terenów rolnych z zakazem zabudowy,
 - c) utrzymanie i odtwarzanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych,
- 2) Zakazuje się stosowania rozwiązań planistycznych:
 - a) dopuszczających budowę i rozbudowę obiektów kubaturowych,

- b) dopuszczających realizowanie zabudowy zagrodowej poza działkami siedliskowymi wyznaczonymi w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego obowiązujących w momencie wejścia w życie Planu,
 - c) dopuszczających prowadzenie linii napowietrznych energetycznych i telekomunikacyjnych przez tereny leśne i zespoły skałkowe,
 - d) związanych z lokalizowaniem nowych dróg publicznych (z zastrzeżeniem pkt. i, j),
 - e) związanych z lokalizowaniem obiektów obsługi ruchu turystycznego,
 - f) związanych z lokalizowaniem obiektów sportowych i rekreacyjnych (związanych z aktywnym wypoczynkiem),
 - g) związanych z lokalizowaniem parkingów,
 - h) związanych z lokalizowaniem obiektów stanowiących dominantę oraz obiektów nie nawiązujących do tradycji lokalnych i cech charakterystycznych dla zabudowy miejscowej,
 - i) związanych z lokalizowaniem inwestycji infrastrukturalnych o znaczeniu ponadlokalnym z wyłączeniem inwestycji liniowych, których z przyczyn technicznych nie można realizować poza podstrefą,
 - j) związanych z lokalizowaniem inwestycji infrastrukturalnych o znaczeniu lokalnym lub ich elementów, dla których istnieją możliwości lokalizacyjne poza Podstrefą,
 - k) dopuszczających zalesianie łąk, pól i nieużytków poza granicą rolno – leśną,
 - l) dopuszczających wydobywanie kopalin,
 - ł) dopuszczających organizowanie imprez masowych,
 - m) związanych z lokalizowaniem miejsc składowania i unieszkodliwiania odpadów,
 - n) dopuszczających zagospodarowanie rekreacyjno-turystyczne zagrażające właściwemu stanowi gatunków i siedlisk przyrodniczych.
- 3) Dopuszcza się stosowanie innych rozwiązań planistycznych, niż określone w pkt 1 i 2, w szczególności przewidujących:
- a) lokalizację liniowych inwestycji infrastrukturalnych o znaczeniu lokalnym lub ich elementy, dla których nie istnieją możliwości lokalizacji poza Podstrefą,
 - b) lokalizację liniowych inwestycji infrastrukturalnych o znaczeniu ponadlokalnym, których z przyczyn technicznych nie można realizować poza Podstrefą,
 - c) lokalizację ekstensywnego zagospodarowania rekreacyjno - turystycznego niezagrażające właściwemu stanowi gatunków i siedlisk przyrodniczych, takiego jak: ścieżki spacerowe, rowerowe, hippiczne, ścieżki dydaktyczne i edukacyjne, punkty widokowe, postojowe itp.
 - d) realizację zabudowy zagrodowej na działkach siedliskowych wyznaczonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego obowiązujących w momencie wejścia w życie Planu.
4. W celu eliminacji lub ograniczenia zagrożeń zewnętrznych i wewnętrznych w Podstrefie IB w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i planie zagospodarowania przestrzennego województwa:
- 1) Nakazuje się stosowanie rozwiązań planistycznych przewidujących:
- a) ochronę walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych,
 - b) określenie terenów rolnych z zakazem zabudowy,
 - c) utrzymanie i odtworzenie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych,
- 2) Zakazuje się stosowania rozwiązań planistycznych:
- a) dopuszczających budowę obiektów kubaturowych, w tym także zabudowy zagrodowej,
 - b) dopuszczających rozbudowę istniejących obiektów kubaturowych, a także zmiany sposobu użytkowania tych obiektów i ich otoczenia w sposób odbiegający od zasad ochrony przyjętych dla tej Podstrefy,
 - c) dopuszczających prowadzenie linii napowietrznych energetycznych i telekomunikacyjnych przez tereny rezerwatów, tereny leśne i zespoły skałkowe,
 - d) związanych z lokalizowaniem nowych dróg publicznych (z zastrzeżeniem pkt. j),
 - e) związanych z lokalizowaniem parkingów, z wyłączeniem wskazanych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego obrzeży Podstrefy i bezpośredniego sąsiedztwa istniejących dróg publicznych,

- f) związanych z lokalizowaniem kubaturowych obiektów obsługi ruchu turystycznego,
- g) związanych z lokalizowaniem obiektów sportowych,
- h) związanych z lokalizowaniem obiektów stanowiących dominantę oraz obiektów nie nawiązujących do tradycji lokalnych i cech charakterystycznych dla zabudowy miejscowej,
- i) związanych z lokalizowaniem inwestycji infrastrukturalnych o znaczeniu ponadlokalnym,
- j) związanych z lokalizowaniem inwestycji infrastrukturalnych o znaczeniu lokalnym lub ich elementów, dla których istnieją możliwości lokalizacyjne poza Podstrefą,
- k) dopuszczających wydobywanie kopalin,
- l) dopuszczających organizowanie imprez masowych
- m) związanych z lokalizowaniem miejsc składowania i unieszkodliwiania odpadów,
- n) dopuszczających zagospodarowanie rekreacyjno-turystyczne zagrażające właściwemu stanowi gatunków i siedlisk przyrodniczych.

3) Dopuszcza stosowanie innych rozwiązań planistycznych, niż określone w pkt 1 i 2, w szczególności przewidujących lokalizację urządzeń obsługi ruchu turystycznego takich jak np.: szlaki turystyki pieszej i rowerowej, ścieżki dydaktyczne i edukacyjne, stałe miejsca ogniskowe, trasy wspinaczkowe oraz ściany wspinaczkowe, punkty widokowe, postojowe, kosze na śmieci itp.,

5. W celu eliminacji lub ograniczenia zagrożeń zewnętrznych i wewnętrznych w Podstrefie IIA w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i planie zagospodarowania przestrzennego województwa:

1) Nakazuje się stosowanie rozwiązań planistycznych przewidujących:

- a) ochronę walorów krajobrazowych i kulturowych,
- b) określenie terenów rolnych z zakazem zabudowy,
- c) utrzymanie i odtworzenie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych,
- d) realizację nowego budownictwa zagrodowego na nowych działkach siedliskowych w sposób nawiązujący do tradycji lokalnej - zapewniając zachowanie jego charakterystycznych cech związanych z:

- dachami dwuspadowymi symetrycznymi i wielospadowymi z kalenicą, z ewentualnymi naczółkami i przyczółkami, minimalnym wysięgu okapu i wiatrownic poza ścianę szczytową, nie mniejszym niż 60 cm, jednorodnymi formami dachu w całym budynku (nad gankami i przybudówkami), pokryciem

- dachówką lub materiałami dachówkopodobnymi. Lukarnami o jednakowym kącie nachylenia, takim samym jak głównych połaci, dachami lukarn występującymi na jednej połaci dachowej niełączącymi się.

- preferowanym wydłużonym, prostokątnym rzutem poziomym budynku, z ewentualnymi gankami i podcieniami,

- wyraźnie zaakcentowanymi poziomami okapu i cokołu (np.: poprzez zróżnicowanie kolorystyki i faktur) a także odcięciem dachu na linii okapu od ściany szczytowej.

- kolorystyką obiektów kubaturowych zachowującą ciemne barwy dachu (brąz, czerwień, szarość, czarny), elewacjami zharmonizowanymi z dachem i z zastosowaniem naturalnych faktur (zwłaszcza drewnianych, kamiennych, murowanych), kolorystyką kominów i innych elementów na dachu stonowaną z kolorystyką dachu.

e) realizację nowego budownictwa mieszkalnego w obrębie istniejącej działki siedliskowej w sposób nawiązujący do tradycji lokalnej - zapewniając zachowanie wymienionych w pkt. d) charakterystycznych cech oraz niżej wymienionych tradycyjnych rozwiązań polegających na zastosowaniu:

- dachów dwuspadowych symetrycznych i wielospadowych z kalenicą, o kącie nachylenia połaci 30-45 stopni,

- maksymalną wysokość budynku: do 12 m, licząc od poziomu terenu przy najniższym położonym wejściu do budynku lub jego części, znajdującym się na pierwszej kondygnacji nadziemnej budynku, do kalenicy dachu,

- horyzontalnego kształtu bryły budynku – szerokość traktu określającego maksymalną dopuszczalną rozpiętość dachu mierzoną po zewnętrznych krawędziach ścian max. 9,5 m,
 - powierzchni biologicznie czynnej: dla działki o powierzchni do 1000 m² - min 45 % powierzchni całkowitej; dla działki o powierzchni powyżej 1000 m² - min. 60 % powierzchni całkowitej,
 - f) dla istniejących w obrębie działki siedliskowej obiektów kubaturowych mieszkalnych przeznaczonych do rozbudowy i nadbudowy – zapewnienie zachowania tradycji lokalnej i cech charakterystycznych wymienionych w pkt. e) oraz:
 - dachów dwuspadowych symetrycznych i wielospadowych z kalenicą, o kącie nachylenia połaci 30-45 stopni,
 - maksymalną wysokość budynku: do 12 m, licząc od poziomu terenu przy najniższej położonym wejściu do budynku lub jego części, znajdującym się na pierwszej kondygnacji nadziemnej budynku, do kalenicy dachu,
 - horyzontalnego kształtu bryły budynku, g) w nowym budownictwie gospodarczym i gospodarczo - garażowym – zapewnienie zachowania tradycji lokalnej i cech charakterystycznych takich jak:
 - dachy o kącie nachylenia połaci 30-45 stopni, min. wysięg okapu i wiatrownic poza ścianę szczytową nie mniejszym niż 60 cm, pokryciu dachu - dachówką lub materiałami dachówkopodobnymi,
 - wysokość budynku - równa jednej kondygnacji,
 - kształt bryły - preferowany horyzontalny,
 - rzut poziomy - preferowany prostokątny,
 - kolorystyka - zapewniająca ciemne barwy dachu (brąz, czerwień, szarość - czarne),
 - elewacje zharmonizowane z dachem i z zastosowaniem naturalnych faktur (zwłaszcza drewnianych,
 - kamiennych, murowanych), kolorystyka kominów i innych elementów na dachu stonowana z kolorystyką dachu.
- 2) Zakazuje się stosowania rozwiązań planistycznych:
- a) dopuszczających budowę i rozbudowę kubaturowych obiektów budowlanych (z zastrzeżeniem pkt. c),
 - b) dopuszczających prowadzenie linii napowietrznych energetycznych i telekomunikacyjnych przez tereny rezerwatów, tereny leśne i zespoły skałkowe,
 - c) dopuszczających realizowanie zabudowy zagrodowej poza działkami siedliskowymi wyznaczonymi w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
 - d) związanych z lokalizowaniem obiektów stanowiących dominantę oraz obiektów nie nawiązujących do tradycji lokalnych i cech charakterystycznych dla zabudowy miejscowej,
 - e) związanych z lokalizowaniem inwestycji infrastrukturalnych o znaczeniu ponadlokalnym, z wyjątkiem liniowych inwestycji infrastrukturalnych, których z przyczyn technicznych nie można realizować poza podstrefą, f) dopuszczających wydobywanie kopalni,
 - g) związanych z lokalizowaniem miejsc składowania i unieszkodliwiania odpadów,
 - h) dopuszczających zagospodarowanie rekreacyjno-turystyczne zagrażające właściwemu stanowi gatunków i siedlisk przyrodniczych (z zastrzeżeniem pkt 3. lit. i)
- 3) Dopuszcza się stosowanie innych rozwiązań planistycznych, niż określone w pkt 1 i 2, w szczególności przewidujących:
- a) lokalizację liniowych inwestycji infrastrukturalnych o znaczeniu lokalnym lub ich elementów, dla których nie istnieją możliwości lokalizacji poza Podstrefą,
 - b) lokalizację liniowych inwestycji infrastrukturalnych o znaczeniu ponadlokalnym, których z przyczyn technicznych nie można realizować poza Podstrefą,
 - c) lokalizację urządzeń obsługi ruchu turystycznego, takich jak np.: szlaki turystyki pieszej i rowerowej, motorowej, hippicznej, stałe miejsca ogniskowe, trasy wspinaczkowe oraz ściany wspinaczkowe, kosze na śmieci itp.,
 - d) lokalizację inwestycji infrastrukturalnych o znaczeniu lokalnym, e) organizowanie imprez masowych,

f) zakładanie stawów i hodowlę ryb, g) realizację zabudowy zagrodowej na działkach siedliskowych wyznaczonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, h) zagospodarowanie rekreacyjno-turystyczne nie zagrażające właściwemu stanowi gatunków i siedlisk przyrodniczych.

i) zagospodarowanie rekreacyjno-turystyczne zagrażające właściwemu stanowi gatunków i siedlisk przyrodniczych, jeśli nie ma możliwości ich zlokalizowania poza Podstrefą, a interes społeczny przemawia za ich realizacją, jednocześnie w rozwiązaniach planistycznych przewidziano działania kompensacyjne.

6. W celu eliminacji lub ograniczenia zagrożeń zewnętrznych i wewnętrznych w Podstrefie IIB w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i planie zagospodarowania przestrzennego województwa:

1) Nakazuje się stosowanie rozwiązań planistycznych przewidujących:

a) realizację nowego budownictwa mieszkalnego, zagrodowego, letniskowego oraz rekreacyjnego w sposób nawiązujący do tradycji lokalnej: zapewniając zachowanie jego charakterystycznych cech określonych odpowiednio w ust. 5 pkt. 1 lit. d i e,

b) dla istniejących obiektów kubaturowych mieszkalnych, rekreacyjnych i letniskowych przeznaczonych do rozbudowy i nadbudowy – zapewnienie zachowania tradycji lokalnej i cech charakterystycznych określonych w podpunkcie a),

c) w nowym budownictwie użyteczności publicznej (np. kościoły, szkoły, sklepy, hotele itp.) – zapewnienie zachowania tradycji lokalnej i cech charakterystycznych wymienionych w podpunkcie a) oraz: - dachów dwuspadowych, symetrycznych i wielospadowych z kalenicą, o kącie nachylenia po- łąci 10-45 stopni, - wysokości budynku harmonijnie wkomponowanej w teren, - horyzontalnego kształtu bryły

d) w nowym budownictwie gospodarczym i gospodarczo - garażowym zapewnienie zachowania tradycji lokalnej i cech charakterystycznych takich jak:

- dachy o kącie nachylenia połąci 30-45 stopni, minimalny wysięg okapu i wiatrownic poza ścianę szczytową nie może być mniejszy niż 60 cm, pokrycie dachu: dachówką lub materiałami dachówkopodobnymi.

- wysokość budynku – równej jednej kondygnacji,

- horyzontalny kształt bryły, - prostokątny rzut poziomy,

- kolorystyka - zapewniająca ciemne barwy dachu (brąz, czerwień, szarość, czarny), elewacje zharmonizowane z dachem i z zastosowaniem naturalnych faktur (zwłaszcza drewnianych, kamiennych, murowanych), kolorystyka kominów i innych elementów na dachu stonowana z kolorystyką dachu.

2) Zakazuje się stosowania rozwiązań planistycznych:

a) dopuszczających realizowanie zabudowy mieszkaniowej w sposób rozproszony,

b) związanych z lokalizowaniem inwestycji infrastrukturalnych o znaczeniu ponadlokalnym z wy- łączeniem inwestycji liniowych, których z przyczyn technicznych nie można realizować poza podstrefą,

c) dopuszczających wydobycie kopalin na powierzchni powyżej 2 ha lub w ilości przekraczającej 20.000 m³ /rok.

3) Dopuszcza stosowanie innych rozwiązań planistycznych, niż określone w pkt 1 i 2, w szczególności przewidujących:

a) lokalizację urządzeń obsługi ruchu turystycznego takich jak np.: szlaki turystyki pieszej i rowerowej, motorowej, hippicznej, stałe miejsca ogniskowe, trasy wspinaczkowe oraz ściany wspinaczkowe, ścieżki dydaktyczne i edukacyjne, punkty widokowe i postojowe itp.,

b) lokalizację parkingów,

c) lokalizację obiektów obsługi ruchu turystycznego (kubaturowych) i obiektów sportowych,

d) inwestycje infrastrukturalne o znaczeniu lokalnym,

e) liniowe inwestycje infrastrukturalne o znaczeniu ponadlokalnym, których z przyczyn technicznych nie można realizować poza Podstrefą,

- f) realizację inwestycji związanych z rolnictwem: gospodarstwa rolne, usługi, przetwórstwo, produkcja na rzecz rolnictwa itp.,
- g) realizację budownictwa mieszkaniowego,
- h) realizację zabudowy letniskowej i rekreacyjnej,
- i) wydobywanie kopalin na powierzchni do 2 ha i w ilości nie przekraczającej 20.000 m³ /rok,
- j) organizowanie imprez masowych.

7. W celu eliminacji lub ograniczenia zagrożeń zewnętrznych i wewnętrznych w Strefie III w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i planie zagospodarowania przestrzennego województwa:

1) Nakazuje się stosowanie rozwiązań planistycznych przewidujących realizację nowego budownictwa w sposób nawiązujący do tradycji lokalnej - zapewniając zachowanie cech charakterystycznych określonych w ust. 4 pkt. 1 oraz ust. 5 pkt 1 lit. c i d. 2) Dopuszcza stosowanie innych rozwiązań planistycznych, niż określone w pkt 1, w szczególności przewidujących:

- a) lokalizację urządzeń obsługi ruchu turystycznego takich jak np.: szlaki turystyki pieszej i rowerowej, motorowej, hippicznej, stałe miejsca ogniskowe, trasy wspinaczkowe oraz ściany wspinaczkowe, ścieżki dydaktyczne i edukacyjne, punkty widokowe i postojowe, kosze na śmieci itp.,
- b) lokalizację parkingów,
- c) lokalizację obiektów obsługi ruchu turystycznego (kubaturowych) i obiektów sportowych,
- d) inwestycje infrastrukturalne o znaczeniu lokalnym,
- e) liniowe inwestycje infrastrukturalne o znaczeniu ponadlokalnym,
- f) realizację inwestycji związanych z rolnictwem: zagrody, usługi, przetwórstwo, produkcja na rzecz rolnictwa, g) realizację budownictwa mieszkaniowego,
- h) zabudowę letniskową i rekreacyjną,
- i) inwestycje związane z usługami, przetwórstwem,
- j) wydobywanie kopalin na powierzchni do 2 ha i w ilości nieprzekraczającej 20.000 m³/rok,
- k) organizowanie imprez masowych.

8. W celu eliminacji lub ograniczenia zagrożeń zewnętrznych i wewnętrznych w Podstrefie IVA w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i planie zagospodarowania przestrzennego województwa:

1) Zakazuje się stosowania rozwiązań planistycznych:

a) związanych z lokalizowaniem zabudowy letniskowej, b) związanych z lokalizowaniem inwestycji infrastrukturalnych o znaczeniu ponadlokalnym, c) związanych z lokalizowaniem miejsc składowania i unieszkodliwiania odpadów,

2) Dopuszcza stosowanie innych rozwiązań planistycznych, niż określone w pkt 1, w szczególności przewidujących:

- a) lokalizowanie urządzeń obsługi ruchu turystycznego takich jak np.: szlaki turystyki pieszej i rowerowej, stałe miejsca ogniskowe, trasy wspinaczkowe oraz ściany wspinaczkowe, ścieżki dydaktyczne i edukacyjne, punkty widokowe i postojowe, kosze na śmieci itp.,
- b) lokalizację parkingów,
- c) lokalizację obiektów obsługi ruchu turystycznego (kubaturowych) i obiektów sportowych,
- d) inwestycje infrastrukturalne o znaczeniu lokalnym,
- e) organizowanie imprez masowych.

9. W celu eliminacji lub ograniczenia zagrożeń zewnętrznych i wewnętrznych w Podstrefie IVB w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i planie zagospodarowania przestrzennego województwa:

1) Zakazuje się stosowania rozwiązań planistycznych przewidujących wydobywanie kopalin na powierzchni powyżej 2 ha lub w ilości przekraczającej 20.000 m³ /rok,

2) Dopuszcza stosowanie innych rozwiązań planistycznych, niż określone w pkt 1, w szczególności przewidujących:

- a) lokalizację urządzeń obsługi ruchu turystycznego takich jak np.: szlaki turystyki pieszej i rowerowej, motorowej, hippicznej, stałe miejsca ogniskowe, trasy wspinaczkowe oraz ściany wspinaczkowe, ścieżki dydaktyczne i edukacyjne, punkty widokowe i postojowe, kosze na śmieci itp.,
- b) lokalizację parkingów,
- c) lokalizację obiektów obsługi ruchu turystycznego (kubaturowych) i obiektów sportowych,
- d) inwestycje infrastrukturalne o znaczeniu lokalnym,
- e) liniowe inwestycje infrastrukturalne o znaczeniu ponadlokalnym,
- f) realizację inwestycji zwianych z rolnictwem: gospodarstwa rolne, usługi, przetwórstwo, produkcja na rzecz rolnictwa,
- g) realizację budownictwa mieszkaniowego,
- h) realizację zabudowy letniskowej i rekreacyjnej,
- i) realizację inwestycji zwianych z usługami, przetwórstwem, produkcją,
- j) wydobycie kopalin na powierzchni do 2 ha i w ilości nieprzekraczającej 20.000 m³/rok,
- k) organizowanie imprez masowych.

OKREŚLENIE ZAKRESU PRAC ZWIĄZANYCH Z OCHRONĄ PRZYRODY I KSZTAŁTOWANIEM KRAJOBRAZU

Obszar nr 1 – Obszar krajobrazu podlegający niewielkiej antropopresji

Działania ochronne

Ochrona czynna: utrzymanie w dotychczasowym użytkowaniu oraz wykonywanie czynności ochronnych związanych z ochroną zachowawczą (częściową i ścisłą) i dla celów naukowych i eksperymentalnych. Najcenniejsze obiekty w Obszarze Rezerwaty przyrody. Prace przygotowawcze – umożliwiające określenie zabiegów ochronnych i miejsc ich realizacji Wyznaczenie fragmentów objętych ochroną ścisłą oraz wyznaczenie fragmentów i opracowanie zakresu ochrony czynnej w oparciu o wytyczne do ochrony gatunków, siedlisk i obiektów przyrody nieożywionej Określenie technicznego zakresu prac realizacyjnych Praktyczna ochrona ścisła i/lub czynna – realizowana zgodnie z planem ochrony danej formy ochrony, lub przy jego braku z zakresem zadań ochronnych, a przy ich braku, z wytycznymi określonymi w ramach przygotowania proponowanych zabiegów.

Obszar 2 – Obszar krajobrazu podlegający częściowej antropopresji

Podobszar nr 2A – Obszary o wysokich walorach przyrodniczych

Działania ochronne:

1. Utrzymanie gruntów w dotychczasowym użytkowaniu; ekstensywna gospodarka rolna – głównie hodowla realizowana w oparciu o istniejące łąki;
2. Ekstensywne zagospodarowanie turystyczne – ścieżki spacerowe, rowerowe, trasy hippiczne, punkty widokowe i postojowe, ścieżki dydaktyczne i edukacyjne,
3. Ograniczanie zabudowy mieszkaniowej i rekreacyjnej.
4. Koordynowanie i nadzór na zakresie udostępnienia Podobszaru przez Dyrektora i Służbę Parku.

Najcenniejsze obiekty w Podobszarze - Gmina Mstów: dolina Warty: od Jaskrowa do Mstowa (w Mstowie północna część – Góra Dobra, zachodnia część Góra Kamień), Zarzyce Duże, wschodnia część Góra Wał, Góra Miedza, Małe Góry, dolina Warty w Rajsku; na północny - wschód od Kusiąt – wzgórze Skałki, Babiak, Wąwóz Małuski Jar; - Gmina Olsztyn: rejon Góra Biakło, Skałki Św. Idziego i obszar wokół, rejon rezerwatu Zielona Góra, obszar na północ od Kusiąt – między Dębową Górą a wzgórzem Skałki; - Gmina Janów: Apolonka, okolice rez. Kaliszak, oddziały leśne: 167,165,176, dolina Wiercicy w Żłotym Potoku; - Gmina Niegowa: Bukowiec, Wielka Góra, Mały Bukowiec, Starka, Grzęda Mirów – Bobolice; - **Gmina Włodowice: dolina Białki Zdowskiej od Zdowa**; - Gmina Żarki: Kuesta od Żarek do Jaworzniaka, strefa od Góry Piwnica do Koziegłównki; - Gmina Kroczyce: dolina w Jeziorkach, dolina Wodącej w

Podlesicach; - Gmina Łazy: od Skałbani wąskim pasem aż do źródeł (dolina rzeki Centurii); - Gmina Ogrodzieniec: okolice źródeł Centurii;

Prace przygotowawcze – umożliwiające określenie zabiegów ochronnych i miejsc ich realizacji

Rozpoznanie Podobszaru:

1. Projekty wstępne - proponowane do realizacji na powierzchni całego Podobszaru takie jak:

- 1) studium i typologizacja krajobrazu,
- 2) syntezy wartości etnograficznych,
- 3) syntezy zasobów archeologicznych,
- 4) określenie miejscowych cech tradycyjnej architektury, zabudowy wiejskiej i małomiasteczkowej.

2. Waloryzacja przyrodnicza terenów leśnych:

- 1) Gmina Olsztyn: Skały Św. Idziego.

3. Waloryzacja muraw kserotermicznych oraz muraw naskalnych:

- 1) Gmina Mstów: Góra Kamień, wschodnia część Góra Wał, Góra Miedza, Wąwóz Małuski Jar,
- 2) Gmina Olsztyn: rejon Góry Biakło,
- 3) Gmina Niegowa: Bukowiec, Mały Bukowiec, Grzęda Mirów – Bobolice.

4. Waloryzacja przyrodnicza agrocenoz.

5. Waloryzacja przyrodnicza jaskiń i schronisk.

6. Waloryzacja krajobrazowa ostańców skalnych:

- 1) Gmina Niegowa: Mirowskie Skały.

Określenie technicznego zakresu prac realizacyjnych

1. Zakres prac dla ochrony nieleśnych ekosystemów wodnych i podmokłych:

- 1) unikanie wprowadzania gatunków obcych w rodzimej florze i faunie,
- 2) ochrona naturalnych biotopów, a szczególnie niedopuszczenie do likwidacji roślinności naturalnej,
- 3) ochrona wywierzysk i źródeł przez objęcie ich ochroną prawną,
- 4) ochrona podziemnych zasobów wód przed nadmierną eksploatacją,
- 5) ochrona obszarów podmokłych, w tym łąk zalewowych, dawnych zbiorników młyńskich i stawów w celu odtworzenia ekosystemów mokradłowych- terenów naturalnych stref zalewowych i retencyjnych dolin rzecznych,
- 6) ekstensywna gospodarka rolna prowadzona na istniejących łąkach, 7) modernizacja i odtwarzanie dawnych systemów melioracyjnych zapewniających właściwy stan stosunków wodnych (odpowiedni dla danego siedliska),
- 8) pozostawianie miejsc nieużytkowanych do naturalnego zarośnięcia w procesie sukcesji.

2. Zakres prac dla ochrony ekosystemów leśnych o cechach olsów i łęgów:

- 1) preferowanie drzewostanów o wyższych klasach wieku,
 - 2) prowadzenie dolesień gatunkami charakterystycznymi dla danego siedliska,
 - 3) unikanie wprowadzania gatunków obcych rodzimej florze i faunie,
 - 4) zachowanie istniejących stosunków wodnych oraz ich odbudowa,
 - 6) ograniczenie do minimum ingerencji ludzkiej w drzewostan o wyższych klasach wieku,
 - 7) ochrona naturalnych biotopów, a szczególnie niedopuszczenie do likwidacji roślinności naturalnej,
 - 8) pozostawianie starych drzew, jako pełniących funkcję drzew nasiennych oraz funkcję mikrosiedlisk,
 - 9) utrzymywanie dużego zwarcia w nadrzecznych łęgach,
 - 10) zachowanie i niedopuszczenie do niszczenia roślinności charakterystycznej dla zbiorowiska.
3. Zakres prac dla ochrony ekosystemów leśnych o cechach buczyn, grądów, borów oraz innych lasów liściastych i mieszanych:

- 1) zachowanie wielofunkcyjnego charakteru lasu poprzez utrzymanie wielofunkcyjnych i wielowiekowych drzewostanów o cechach lasu naturalnego,
- 2) oznaczanie w planach urządzania lasu najcenniejszych fragmentów lasów o charakterze naturalnym i prowadzenie w odniesieniu do nich gospodarki leśnej jak przy drzewostanach zachowawczych,

- 3) dolesienia uwzględniające ochronę walorów przyrodniczych i krajobrazowych terenu,
- 4) dążenie do eliminacji zrębów zupełnych oraz stosowanie rębni umożliwiających naturalne odnowienie lasu i rozwój jego wielowarstwowej struktury
- 5) przebudowa drzewostanów sztucznego pochodzenia, zwykle sosnowych, w kierunku osiągnięcia drzewostanów mieszanych i liściastych, które będą odpowiadały warunkom glebowo – siedliskowym,
- 6) ochrona rzadkich i zagrożonych gatunków oraz ich siedlisk,
- 7) ograniczenie do minimum pozyskiwania drewna i przekształcania siedlisk w projektowanych rezerwatach,
- 8) pozostawianie starych drzew, jako pełniących funkcję drzew nasiennych oraz funkcję mikrosiedlisk,
- 9) ochrona naturalnych biotopów, a szczególnie niedopuszczenie do likwidacji roślinności naturalnej,
- 10) preferowanie drzewostanów o wyższych klasach wieku; Buczyny: kwaśna niżowa, żyzna niżowa, żyzna sudecka i storczykowa:
 - a) utrzymywanie dotychczasowej ochrony rezerwatowej,
 - b) objęcie ochroną rezerwatową terenów z dużymi płatami dobrze zachowanych buczyn,
 - c) przebudowa zbiorowisk zastępczych z drzewostanem sosnowym i odtwarzanie naturalnych buczyn,
 - d) usuwanie z płatów buczyn gatunków obcych i niepożądanych,
 - e) na płatach buczyn o pow. powyżej 1 ha należy zaprzestać usuwania martwych i zamierających drzew oraz zminimalizować działania powodujące przekształcanie siedliska,
 - f) w razie stwierdzenia nadmiernego zwarcia warstwy krzewów lub koron drzew, które powodują negatywny wpływ na rosnące rzadkie i chronione gatunki roślin (np. warzucha polska) należy przerzedzać oceniające je drzewa.

Grąd subkontynentalny:

- a) objęcie ochroną rezerwatową najcenniejszych zbiorowisk grądów,
- b) zwiększenie różnorodności biologicznej poprzez ograniczenie użytkowania płatów grądów.

Jaworzyna z języcznikiem zwyczajnym:

- a) objęcie ochroną rezerwatową każdego zbiorowiska o powierzchni pow. 1 ha,
- b) zaniechanie jakichkolwiek cięć pielęgnacyjnych,
- c) pozostawienie wykrotów i martwych drzew,
- d) w bezpośrednim otoczeniu jaworzyn należy unikać zrębów zupełnych i częściowych,
- e) ograniczenie presji rekreacyjnej i turystycznej,
- f) niedopuszczenie do niszczenia roślinności charakterystycznej dla zbiorowiska.

4. Zakres prac dla ochrony ekosystemów otwartych: wydmy, murawy, wzgórz ostańcowych z rumowiskami: wycinka, wykaszanie, odkrzaczanie oraz wypas, prowadzone na obszarze łąk i nieużytków –w celu przeciwdziałania procesowi sukcesji na terenach otwartych gdzie występują cenne zbiorowiska.

Wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi:

- a) ograniczenie presji rekreacyjnej i turystycznej,
- b) niedopuszczenie do zalesiania,
- c) stosowanie czynnej ochrony, polegającej na hamowaniu sukcesji roślinności.

Cieplolubne murawy napiaskowe:

- a) ochrona czynna - utrzymanie odpowiednich warunków siedliskowych poprzez zahamowanie procesów sukcesji wtórnej,
- b) usuwanie nalotu drzew i krzewów np. tarniny, brzozy, sosny,
- c) karczowanie drzew i krzewów,
- d) zapewnienie ekstensywnego wypasu zwierząt gospodarskich,
- e) ograniczenie presji rekreacyjnej i turystycznej.

Murawy naskalne:

- a) odsłanianie ścian eksponowanych na południe,
- b) niedopuszczenie do zacielenia terenów otwartych poprzez usuwanie drzew i krzewów,

c) ograniczenie presji rekreacyjnej i turystycznej,

Kwietne murawy kserotermiczne:

a) zahamowanie procesu sukcesji wtórnej poprzez usuwanie nalotu drzew i krzewów,

b) karczowanie drzew i krzewów,

c) zapewnienie ekstensywnego wypasu muraw przez zwierzęta gospodarskie,

d) ograniczenie presji rekreacyjnej i turystycznej.

Rumowiska:

a) ochrona nieczynnych kamieniołomów,

b) ochrona istniejących stanowisk przez prowadzenie wypasu,

c) ochrona szczelinowych zbiorowisk paproci poprzez ochronę umożliwiającą niezakłócone funkcjonowanie siedliska;

d) niedopuszczanie do zabudowy i grodzenia wzgórz, ciągów, dróg widokowych;

e) przeciwdziałanie niszczeniu zarośli i muraw kserotermicznych;

f) zabezpieczenie ruin przed dewastacją;

g) ochrona roślinności naskalnej;

h) monitoring i inwentaryzacja rzadkich i chronionych gatunków flory i fauny;

i) niedopuszczenie do niszczenia roślinności charakterystycznej dla zbiorowiska,

j) ograniczenie presji rekreacyjnej i turystycznej – skoordynowane zagospodarowanie i udostępnienie.

5. Zakres prac dla ochrony ekosystemów otwartych i półotwartych o szachownicowym układzie leśno-polno-łąkowym:

1) bezwzględna ochrona krajobrazu polno-leśnego przez niedopuszczanie do zabudowy;

2) utrzymanie istniejących stosunków wodnych przez niedopuszczanie do osuszania;

3) zabezpieczanie najcenniejsze fragmentów łąk przed zalesianiem i zmianą ich użytkowania na grunty orne;

4) stosowanie zabiegów typowych dla ekstensywnego rolnictwa: koszenie, okresowy wypas;

5) niedopuszczanie do usuwania zadrzewień śródpolnych;

6) utrzymanie mozaiki krajobrazu;

7) maksymalne ograniczenie nawożenia mineralnego i środków chemicznej ochrony roślin w celu ograniczenia nadmiernego dopływu miogenów i zmiany składu gatunkowego zbiorowisk;

8) powrót do gospodarki hodowlano-pasterskiej;

9) ograniczenie presji rekreacyjnej i turystycznej przez realizację skoordynowanego zagospodarowania i udostępnienia terenu.

10) promowanie programów rolno-środowiskowych;

11) edukacja ekologiczna w zakresie rolnictwa ekstensywnego i ekologicznego.

6. Zakres prac dla ochrony ekosystemów jaskiń:

1) opracowanie indywidualnego systemu ochrony jaskiń, w taki sposób, aby nie utrudniał dostępu nietoperzom, nie narażał nietoperzy wylatujących ze schronienia na ataki drapieżników, uniemożliwił wtargnięcie do wnętrza osobom niepowołanym i nie zmieniał mikroklimatu schronienia;

2) zabezpieczenie jaskiń nieudostępnionych dla masowego ruchu turystycznego przed penetracją;

3) wyznaczanie opiekuna jaskini ze środowisk lokalnych np. mieszkańców, stowarzyszeń, organizacji, działających na tym terenie speleoklubów itp.;

4) monitoring stanu jaskiń, hibernujących nietoperzy i pozostałej fauny jaskiń;

5) ograniczenie liczby grup zwiedzających, i wyłączenie udostępniania jaskiń w okresie hibernacji nietoperzy.

7. Zakres prac dla ochrony walorów kulturowych:

1) utrzymanie dotychczasowego sposobu użytkowania gruntów, z zachowaniem mozaiki terenów leśnych i otwartych;

2) zachowanie stanowisk archeologicznych do badań ratowniczych i nadzoru archeologicznego, realizowanych w przypadku planów zainwestowania tych obszarów;

- 3) wykorzystanie dziedzictwa kulturowego, jako atrakcji turystycznych stymulujących rozwój gospodarczy poszczególnych miejscowości i gmin;
- 4) inwentaryzacja i monitoring budownictwa regionalnego oraz objęcie najcenniejszych obiektów ochroną konserwatorską;
- 5) ochrona krajobrazu kulturowego wsi i jej wyrazu architektonicznego;
- 6) ochrona najlepiej zachowanych przykładów budownictwa wiejskiego;
- 7) wspomaganie i promocja inwestycji budowlanych o charakterze regionalnym nawiązującym do otaczającego krajobrazu;
- 8) renowacja lub budowa nowych obiektów w nawiązaniu do historycznej formy domu;
- 9) ochrona ruin średniowiecznych zamków i strażnic;
- 10) ochrona stanowisk archeologicznych o własnej formie krajobrazowej;
- 11) ochrona zespołów pałacowo-folwarcznych wraz z przyległymi parkami;
- 12) ochrona zabytkowych kościołów, cmentarzy oraz kapliczek i krzyży przydrożnych;
- 13) ochrona zabytkowych budowli technicznych: młynów, cegielni itp.;
- 14) kształtowanie harmonijnego krajobrazu współczesnego i form zabudowy związanej z otoczeniem;
- 15) uwydatnienie historycznych układów przestrzennych miejscowości;
- 16) utrzymanie skali dotychczasowych układów osadniczych i ograniczenie rozproszenia zabudowy poprzez porządkowanie i uzupełnianie istniejących układów przestrzennych;
- 17) ograniczenie zabudowy terenów cennych widokowo;
- 18) kształtowanie ciągów i osi widokowych z jednoczesnym ograniczeniem zadrzewień i zakrzewień stanowiących bariery przestrzenne w tych miejscach;
- 19) likwidacja dzikich wysypisk śmieci oraz dzikich wyrobisk wapienia i piasku;
- 20) zachowanie starych drzew w osadach ludzkich z wyjątkiem drzew stanowiących niebezpieczeństwo dla ludzi i mienia;
- 21) ograniczenie budowy dominant krajobrazowych: sieci napowietrznych linii elektroenergetycznych, masztów przekaźnikowych;
- 22) zachowanie i odrestaurowanie starych zabudowań poprzez ich adaptację na cele zgodne z celami Parku (letniskowe, agroturystyczne);
- 23) wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych na obszarach Parku narażonych na procesy stepowienia określonych zgodnie z kartami tematu ujętymi w dokumentacji do planu ochrony Parku;
- 24) wycinka monokultur i zadrzewień pasowych negatywnie oddziałujących na krajobraz;
- 25) wykonywanie cięć pielęgnacyjnych zadrzewień pasowych (wzdłuż dróg i pod liniowymi obiektami infrastrukturalnymi), cięć pielęgnacyjnych w zadrzewieniach i drzewostanach na terenie całego Parku – pod nadzorem Służby Parku.

Podobszar 2 B - Obszary atrakcyjne turystycznie

Działania ochronne:

1. Utrzymanie lasów w dotychczasowym użytkowaniu, kontrolowane udostępnienie obszaru dla ruchu turystycznego poprzez:
 - 1) Zwiększenie chłonności terenu dla wypoczynku czasowego – lokalizację urządzeń obsługi ruchu turystycznego: szlaków turystyki pieszej i rowerowej, stałych miejsc ogniskowych, tras wspinaczkowych oraz ścian wspinaczkowych, punktów widokowych i postojowych, ścieżek dydaktycznych i edukacyjnych, koszy na śmieci itp.
 - 2) Porządkowanie ruchu turystycznego – lokalizacja parkingów na obrzeżach strefy, umieszczanie tablic informacyjnych o szlakach turystycznych, miejscach noclegowych.
 - 3) Ograniczenie możliwości wprowadzania nowych obiektów budowlanych.
 - 4) Koordynowanie i nadzór na zakresie udostępnienia Podobszaru przez Dyrektora i Służbę Parku

Najcenniejsze obiekty w Podobszarze: - Gmina Mstów: Srocko – Góra Liboradz, Miecka, Mała Maryśka, Duża Maryśka, Sowie Kąty, zachodnia część Góry Wał, Brzozowska Góra, Suche Doły, - Gmina Olsztyn: Góry Towarne, okolice Zrębic i Krasawy, Krasawa Zapiece, - Gmina Janów: od Siedlca do Złotego Potoku, okolice rez. Parkowe, Góry Gorzkowskie, Teodorów, Podłaziska, Lisia

Góra, od Siedlca Droga Klonowa (obszar od Bogdańca na południu), - Gmina Niegowa: Ostrężnik, Gorzków (oprócz wsi), Ludwinów (oprócz wsi), Osinowy Dół (okolice rez. Bukowa Kępa), Trzebniów – Dębina Góra, Rysia Góra, Bukowie, Walasówka, Wysucka Góra, Góra Leszczyny, Góra Jodłowa, Wąwóz Liszki, Góra Damiak, Osinowy Dół, Sieradki, Zagórze Sitkówka, Łutowiec – Poddebina, - **Gmina Włodowice: Rzędkowickie Skały, Pyrek, Jasieniec, Grzybówka, Mołgi, Skała Popielarka, Zagumnie, Skała Hyla (okolice Starej Wsi)**, - Gmina Żarki: Czatachowa – Górki, Dropska Droga, Kolonia Trzemeszów, Suliszowic (Skała Płaska, Markowa, Skokowa), Kolonia Zawada, dolina rzeki wypływającej ze źródła „Spod Brzozy” w Żarkach, Dziennik Urzędowy Województwa Śląskiego – 26 – Poz. 1763 - Gmina Zawiercie: Skały Podlesickie, Skały Morskie, Celiny, Góra Rzędowa, Biały Kamień, Kopaniny, na północ od przysiółka Dąbrowa do drogi Skarżyce – Żerkowice, - Gmina Kroczyce: Skały Kroczyckie, Podlesickie, Morskie (oprócz zamku), na wschód od Kobylinki, Skała Okiennik Duży, - Gmina Pilica: Dolina Wodąca, Ruskie Góry, Kolonia Złożeniec, na południowy – zachód od wsi Smoleń, Kąpiołki, Kleszczowski Las, Słony Dół, Brzuchacka Skała, Kocikowski Las, - Gmina Żarnowiec: Kleszczowski Las – część wschodnia, - Gmina Łazy: okolice rez. Góra Chełm, Niegowoniczki, Pasiaki, Żydowska Góra, Sadzone Sasinki, Góra Okrąglica, Mazurowa, Góra Stodólsko, - Gmina Ogrodzieniec: okolice Ryczowa: Straszynkowe Skały, Grochowiec, „Pustynia” Ryczowska, Żelazko, obszar od zamku w Podzamczu do Ryczowa, na północ od wzgórza Birów, wzgórze Bukowiec w Gieble.

Prace przygotowawcze – umożliwiające określenie zabiegów ochronnych i miejsc ich realizacji

Rozpoznanie Podobszaru:

1. Projekty wstępne - proponowane do realizacji na powierzchni całego Podobszaru takie jak:

- 1) studium i typologizacja krajobrazu.
- 2) syntezy wartości etnograficznych.
- 3) syntezy zasobów archeologicznych.
- 4) określenie miejscowych cech tradycyjnej architektury, zabudowy wiejskiej i małomiasteczkowej.

2. Waloryzacja przyrodnicza obszarów leśnych:

- 1) Gmina Łazy: Stodólska Góra, 2) Gmina Pilica: Dolina Wodąca, 3) Gmina Janów: od Siedlca do Złotego Potoku, Bogdaniec, 4) Gmina Niegowa: Leszczyny,

3. Rozpoznanie przyrodnicze oraz waloryzacja przyrodnicza muraw kserotermicznych oraz muraw naskalnych:

- 1) Gmina Pilica: Dolina Wodąca, Kolonia Złożeniec, 2) Gmina Łazy: Niegowonice i okolice, 3) Gmina Ogrodzieniec: okolice Ryczowa, Podzamcze i okolice, 4) Gmina Zawiercie: Bzów i okolice, Góra Rzędowa, 5) Gmina Olsztyn: Góry Towarne, 6) Gmina Żarki: Czatachowa, 7) Gmina Niegowa: Trzebniów – Dębina Góra, Rysia Góra, Bukowie, Walasówka, Wysucka Góra, Leszczyny, Jodłowa, Góra Damiak, Łutowiec,

8) Gmina Włodowice: Rzędkowickie Skały, 9) Gmina Kroczyce: Wzgórze Słupsko, Dziennik Urzędowy Województwa Śląskiego – 27 – Poz. 1763 10) Gmina Mstów: zachodnia część Góry Wał.

3. Waloryzacja przyrodnicza agrocenoz:

- 1) Gmina Dąbrowa Górnicza: Błędów i okolice, 2) Gmina Ogrodzieniec: Podzamcze i okolice.

5. Waloryzacja przyrodnicze jaskiń i schronisk.

6. Waloryzacja krajobrazowa ostańców skalnych.

- 1) Gmina Pilica: Smoleń, Złożeniec, 2) Gmina Ogrodzieniec: Podzamcze, Góra Zamkowa, Góra Birów, Ryczów, 3) Gmina Zawiercie: Skała Rzędowa, 4) Gmina Olsztyn: Góry Towarne, 5) Gmina Kroczyce: Okiennik Duży.

Określenie technicznego zakresu prac realizacyjnych

1. Zakres prac dla ochrony nieleśnych ekosystemów wodnych i podmokłych jak dla Podobszaru 2A.

2. Zakres prac dla ochrony ekosystemów leśnych o cechach olsów i łęgów jak dla Podobszaru 2A.

3. Zakres prac dla ochrony ekosystemów leśnych o cechach buczyn, grądów, borów oraz innych lasów liściastych i mieszanych jak dla Podobszaru 2A.

4. Zakres prac dla ochrony ekosystemów otwartych: wydmy, murawy, wzgórz ostańcowych z rumowiskami jak dla Podobszaru 2A.
5. Zakres prac dla ochrony ekosystemów otwartych i półotwartych o szachownicowym układzie leśno-polno-łąkowym jak dla Podobszaru 2A.
6. Zakres prac dla ochrony ekosystemów jaskiń jak dla Podobszaru 2A.
7. Zakres prac dla ochrony walorów kulturowych:
 - 1) utrzymanie dotychczasowego sposobu użytkowania gruntów, z zachowaniem mozaiki terenów leśnych i otwartych.
 - 2) zachowanie stanowisk archeologicznych do badań ratowniczych i nadzoru archeologicznego - realizowanych w przypadku planów zainwestowania tych obszarów.
 - 3) wykorzystanie dziedzictwa kulturowego, jako atrakcji turystycznych stymulujących rozwój gospodarczy poszczególnych miejscowości i gmin.
 - 4) inwentaryzacja i monitoring budownictwa regionalnego oraz objęcie najcenniejszych obiektów ochroną konserwatorską.
 - 5) ochrona ruin średniowiecznych zamków i strażnic w tym przez utrwalenie w wyniku konserwacji.
 - 6) ochrona stanowisk archeologicznych o własnej formie krajobrazowej.
 - 7) eliminacja możliwości jakiegokolwiek zabudowy terenów cennych widokowo.
 - 8) kształtowanie ciągów i osi widokowych z jednoczesnym ograniczeniem nieprzewidzianych zadrzewień i zakrzewień stanowiących bariery przestrzenne w tych miejscach.
 - 9) likwidacja dzikich wysypisk śmieci oraz dzikich wyrobisk wapienia i piasku.
 - 10) zachowanie starych drzew, bez drzew stanowiących niebezpieczeństwo dla ludzi i mienia.
 - 11) eliminacja możliwości budowy dominant krajobrazowych: sieci napowietrznych linii elektroenergetycznych, masztów przekaźnikowych
 - 12) zachowanie i odrestaurowanie starych zabudowań poprzez ich adaptację na cele zgodne z celami Parku (letniskowe, agroturystyczne)
 - 13) wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych na obszarach Parku narażonych na procesy stepowienia określonych zgodnie z kartami tematu ujętymi w dokumentacji do planu ochrony Parku,
 - 14) wycinka monokultur i zadrzewień pasowych negatywnie oddziałujących na krajobraz.
 - 15) wykonywanie cięć pielęgnacyjnych zadrzewień pasowych (wzdłuż dróg i pod liniowymi obiektami infrastrukturalnymi), cięć pielęgnacyjnych w zadrzewieniach i drzewostanach na terenie całego Parku – pod nadzorem służb ochrony przyrody – (w przypadku stwierdzenia niszczenia zadrzewień i drzewostanów w wyniku nieprawidłowo przeprowadzonych cięć pielęgnacyjnych Dyrektor Zespołu Parków podejmuje czynności wyjaśniające i kieruje sprawę do właściwych organów.

Obszar nr 3 - Obszar krajobrazu zharmonizowanego

Działania ochronne

1. Utrzymanie gruntów w dotychczasowym użytkowaniu rolnym i leśnym, wyznaczanie punktów i dróg widokowych, ograniczanie funkcji mieszkaniowej i rekreacyjnej.
2. Koordynowanie i nadzór na zakresie udostępnienia Podobszaru przez Dyrektora i Służbę Parku.

Najcenniejsze obiekty w Obszarze - Gmina Mstów: Rędzina, Gąszczyk, na południe od Mstowa: Sosinki, Grobelka, Skurzawa, wzgórze Borzykowskie, na południe od Srocka w kierunku Kusiąt, - Gmina Częstochowa: Kokocówka, - Gmina Olsztyn: na północ od linii kolejowej Kusiąta – Częstochowa – Kielce, Góra Rachowiec na południe od Kusiąt, Góra Skałki Małe, Duże w okolicach Olsztyna, Łysa Góra i okolice, Góra Ostrówek, Pańska Góra, Góra Dolne Lipówki, - Gmina Janów: Pabianice – od drogi Janów – Olsztyn, Bystrzanowice: Krzemionki, Łączki, Jelenia Góra – Dworskie, - Gmina Niegowa: Gorzków Stary – Wilczy Dół, Niwy, Liszki, Wąwóz Tarnówki, Serwituty, Trzebnów – Chudoba, Chraby, Moczydło – Piaski, Podkozice, Góra Wały, Wrzosa, Dąbrowa, Ostrówek, Łutowiec: Wały, Mirów - Las Pikułowy, Huby, Kolonia Bobolice, - **Gmina Włodowice: na południe od Zdowa – Hucisko Kolonia, Karlówki, między Kolonią Zagórze a Morskiem, Łany – na południe od Starej Wsi, Żelegówka, wschodnia część Góry Skałka, -**

Gmina Żarki: Zaborze: Hajduczka, Biedruniowa, Sroga Skała, Dębina, Babia Góra, Mrowianka, Góra Kamień, Celiny, rejon od Koloni Czatachowa przez Osikówki, Wał, Michonie, Pieczarki do Góra Parchowatka, Jaworznik Wołki, - Gmina Zawiercie: Zawiercie – Góry Chełmy, Góra Okrąglik, Doły Żerkowskie, Olkuskie Doły, Żerkowice, Suliny, Kobylinka, Góra Kamyk, Kalinówka, Dziurawianka, Gmina Kroczyce: Podnawozie, Rzeczyska, Podlesice Babia Góra, Kroczyce Pyrek, Piaseczno, Kajetanówka. - Gmina Pilica: Smolonek, Na Ścieżkach, na północ od wsi Smoleń, Sikorowa Skała, na wschód od Góry Bieńkówka: oddziały leśne 102, 104, 107, - Gmina Łazy: na północ od wzgórza Kromołowiec po lewej stronie drogi, Zabroje, Wierzgóry, - Gmina Ogrodzieniec: dolina Wodaça od Podzamcza do Kiełkowic, rejon na wschód od Podzamcza pomiędzy drogą Podzamcze – Pilica a drogą z Podzamcza na Ryczów, okolice wsi Kolonia Ryczów, - Gmina Dąbrowa Górnicza: okolice Błędowa – na północny – wschód od Lasów Błędowskich.

Prace przygotowawcze – umożliwiające określenie zabiegów ochronnych i miejsc ich realizacji.

Rozpoznanie obszaru:

1. Projekty wstępne - proponowane do realizacji na powierzchni całego Obszaru takie jak:

- 1) studium i typologizacja krajobrazu,
- 2) syntezy wartości etnograficznych,
- 3) syntezy zasobów archeologicznych,
- 4) określenie miejscowych cech tradycyjnej architektury, zabudowy wiejskiej i małomiasteczkowej

2. Waloryzacja przyrodnicza obszarów leśnych:

- 1) Gmina Mstów: Gąszczyk, 2) Gmina Niegowa: Góry Niegowskie,
3. Rozpoznanie przyrodnicze oraz waloryzacja przyrodnicza muraw kserotermicznych oraz muraw naskalnych: 1) Gmina Ogrodzieniec: Podzamcze i okolice, Ryczów i okolice, 2) Gmina Mstów: Kokocówka, 3) Gmina Janów: wzgórze Jurajskie (Czupurka, Siedlec, Krzyże) 4) Gmina Olsztyn: Góra Skałki, 5) Gmina Żarki: Góra Parchowatka, 6) Gmina Niegowa: Chudoba, Łutowiec,
4. Waloryzacja przyrodnicza agrocenoz,
5. Walory przyrodnicze jaskiń i schronisk,
6. Walory krajobrazowe ostańców skalnych: 1) Gmina Pilica: skały okolic Smolenia i Strzegowej.

Określenie technicznego zakresu prac realizacyjnych

1. Zakres prac dla ochrony nieleśnych ekosystemów wodnych i podmokłych jak dla Obszaru 2.
2. Zakres prac dla ochrony ekosystemów leśnych o cechach olsów i łągów jak dla Obszaru 2.
3. Zakres prac dla ochrony ekosystemów leśnych o cechach buczyn, grądów, borów oraz innych lasów liściastych i mieszanych jak dla Obszaru 2.
4. Zakres prac dla ochrony ekosystemów otwartych i półotwartych o szachownicowym układzie leśno-polno- łąkowym jak dla Obszaru 2.
5. Zakres prac dla ochrony ekosystemów jaskiń jak dla Obszaru 2.
6. Zakres prac dla ochrony walorów kulturowych jak dla Podobszaru 2A.
7. Zakres prac dla ochrony walorów krajobrazowych dotyczących projektowania architektonicznego zabudowy 1) realizacja nowej zabudowy w sposób nawiązujący do tradycji lokalnej -umożliwiający zachowanie obowiązujących w niej ogólnych zasad oraz miejscowych cech charakterystycznych.

2) w zakresie rozbudowy i nadbudowy istniejących obiektów kubaturowych – zgodnie z celami określonymi w pkt.1 Obszar nr 4 – Obszar krajobrazu kulturowego-nieharmonijnego Podobszar nr 4 A – Obszary o pośrednich wartościach przyrodniczych i krajobrazowych

Działania ochronne:

1. Wzmacnianie walorów środowiska przyrodniczego poprzez wzbogacanie środowiska przyrodniczego i krajobrazu przez wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, zadrzewień alejowych.
2. Wzmacnianie walorów środowiska przyrodniczego poprzez neutralizację negatywnego wpływu na środowisko istniejącego zagospodarowania terenu – wprowadzanie zadrzewień

kępowych w otoczeniu kompleksów zabudowy, ujednolicenie formy architektonicznej obiektów budowlanych.

3. Rozwój funkcji mieszkaniowej w strefie poprzez uporządkowane i intensywne zagospodarowanie turystyczne – lokalizacja obiektów obsługi ruchu turystycznego – parków wodnych, hoteli, restauracji, wypożyczalni sprzętu turystycznego, stadnin.

4. Rozwój funkcji mieszkaniowej w strefie poprzez organizację zespołów zabudowy rekreacyjnej z towarzyszącą infrastrukturą. 5. Koordynowanie i nadzór na zakresie udostępnienia Podobszaru przez Dyrektora i Służbę Parku.

Najcenniejsze obiekty w Podobszarze - Gmina Mstów: Wielki Dół, Cegielnia, Wancerzów, Rajsko, Tasarki, wschodnia część Góry Kamień, od Kamienne Doły do Góra Chrapki (Małusy), Srocko, Siedlec – Mstów – Gąszczyk, Grodzisko, - Gmina Olsztyn: reszta obszaru w Gminie, - Gmina Janów: Pabianice – Brus, Góra Kadzielnia, Siedlec Piekło, Ostra Góra, Szczypie, okolice dróg i zabudowa wsi, Siedlec Krzyże, Złoty Potok, Góra Krzemionka, Dębczynna, Hucisko – wieś, północno – zachodnia część Góry Gorzkowskie, Bystrzanowice Dwór, - Gmina Niegowa: Gorzków Stary Wieś, Trzebnów Wieś, Postaszowice, Niegowa, Okupniki, Mzurów, Ogorzelnik, Moczydło – Łyse Góry, Sadki, Poddębina, Zapasieczce, Mirów – Podłazie, Łysa Góra, Dąbrowa, - **Gmina Włodowice: Zdów Wieś, Grzybowa, Góra Włodowska, Rzędkowskie Gaje, Smolnik, Jezioro, Jęderki, Parkoszowice, Morsko okolice Cyganówki**, - Gmina Żarki: Kotowice, Podkotowice, Jaworzniak Niwy, Przewodyszowice, Pustkowie, na północny – wschód od Wysokiej Dziennik Urzędowy Województwa Śląskiego – 31 – Poz. 1763 Lelowskiej, Szczypie, Nowiny, Podlesie, na zachód od Zaborza, - Gmina Zawiercie: Piecki, Skarżyce, Kolinia Śmigówki, Kromołów, Karlin, Kol. Gościniec, Zamek Bąkowiec w Skarżycach, Dąbrowa – Zapole - Gmina Kroczyce: Pieseczno wieś, Podlesice Wieś, okolice ośrodka w Morsku, okolice Ostańca w Podlesicach, Kijoska, Lgotka, Kostkowie, Waleniec, - Gmina Pilica: Złożeniec, Dołki, między Kąpiołkami a Słonym Dołem, na północ od Grzebień, wieś Smoleń, - Gmina Żarnowiec: na północ od Zarzecza, - Gmina Łazy: klin pomiędzy Oстрыm Kamieniem a osadą Centurii – Hutki Kanki, Skałbania, - Gmina Ogrodzieniec: Podzamcze, Zuzanka, Góra Birów, Ryczów wieś, zabudowa Kolonii Ryczów, rejon między Centurią a Grochowcem, Morusy, Skolnica, - Gmina Dąbrowa Górnicza: Wałek.

Prace przygotowawcze – umożliwiające określenie zabiegów ochronnych i miejsc ich realizacji.

Rozpoznanie podobszaru:

1. Projekty wstępne - proponowane do realizacji na powierzchni całego Podobszaru takie jak:
 - 1) studium i typologizacja krajobrazu,
 - 2) syntezy wartości etnograficznych,
 - 3) syntezy zasobów archeologicznych,
 - 4) określenie miejscowych cech tradycyjnej architektury, zabudowy wiejskiej i małomiasteczkowej.
2. Waloryzacja przyrodnicza obszarów leśnych,
3. Rozpoznanie przyrodnicze oraz waloryzacja przyrodnicza muraw kserotermicznych i muraw naskalnych,
4. Waloryzacja przyrodnicza agrocenoz,
5. Walory przyrodnicze jaskiń i schronisk,
6. Walory krajobrazowe ostańców skalnych.

Określenie technicznego zakresu prac realizacyjnych

1. Zakres prac dla ochrony nieleśnych ekosystemów wodnych i podmokłych jak dla Obszaru 2 i 3.
2. Zakres prac dla ochrony ekosystemów leśnych o cechach buczyn, grądów, borów oraz innych lasów liściastych i mieszanych jak dla Obszaru 2 i 3.
3. Zakres prac dla ochrony ekosystemów otwartych: wydm, muraw, wzgórz ostańcowych z rumowiskami jak dla Obszaru 2 i 3.
4. Zakres prac dla ochrony ekosystemów jaskiń jak dla Obszaru 2 i 3.
5. Zakres prac dla ochrony walorów kulturowych jak dla Obszaru 2 i 3.

6. Zakres prac dla ochrony walorów krajobrazowych dotyczących projektowania architektonicznego dla zabudowy zagrodowej jak dla Obszaru 3.

Podobszar nr 4 B - Obszary wzmocnienia wartości kulturowych

Działania ochronne

1. Zależne od obszaru podstawowego w obrębie, którego wydzielono niniejszy podobszar, realizowane z poszanowaniem istniejących walorów kulturowych, w miarę możliwości podkreślające te walory.

2. Koordynowanie i nadzór na zakresie udostępnienia Podobszaru przez Dyrektora i Służbę Parku

Najcenniejsze obiekty w Podobszarze - Gmina Olsztyn: Wzgórze Zamkowe, Góra Cegielnia, Ostra Górka, - Gmina Janów: Żłoty Potok, Janów, - Gmina Niegowa: rejon zamków Mirów, Bobolice, - Gmina Żarki: Żarki oraz Przewodyszowice, - Gmina Ogrodzieniec: zamek w Podzamczu, wzgórze Suchy Połec i okolice, Góra Birów.

Prace przygotowawcze – umożliwiające określenie zabiegów ochronnych i miejsc ich realizacji
Rozpoznanie podobszaru:

1. Projekty wstępne - proponowane do realizacji na powierzchni całego Podobszaru takie jak:

1) studium i typologizacja krajobrazu,

2) syntezy wartości etnograficznych,

3) syntezy zasobów archeologicznych,

4) określenie miejscowych cech tradycyjnej architektury, zabudowy wiejskiej i małomiasteczkowej.

2. Waloryzacja przyrodnicza obszarów leśnych.

3. Rozpoznanie przyrodnicze oraz waloryzacja przyrodnicza muraw kserotermicznych oraz muraw naskalnych. 4. Waloryzacja przyrodnicza agrocenoz.

5. Walory przyrodnicze jaskiń i schronisk.

6. Walory krajobrazowe ostańców skalnych.

Określenie technicznego zakresu prac realizacyjnych

1. Zakres prac dla ochrony ekosystemów otwartych: wydmy, muraw, wzgórz ostańcowych z rumowiskami jak dla Obszaru 2 i 3.

2. Zakres prac dla ochrony ekosystemów jaskiń jak dla Obszaru 2 i 3.

3. Zakres prac dla ochrony walorów kulturowych jak dla Obszaru 2 i 3.

4. Zakres prac dla ochrony walorów krajobrazowych dotyczących projektowania architektonicznego jak dla Obszaru 3.

Obszar nr 5 - Obszar krajobrazu zurbanizowanego

Działania ochronne

Harmonijna realizacja usług ponadpodstawowych głównie w zakresie usług - centrów rozrywki, handlu, informacji turystycznej.

Najcenniejsze obiekty w Obszarze - Gmina Mstów: zabudowa Mstowa oraz Wancerzowa, - Gmina Olsztyn: miejscowość Olsztyn, - Gmina Janów: Żłoty Potok, Janów: wieś - Gmina Żarki: miasto Żarki, Gmina Ogrodzieniec - Gmina Olsztyn: kamieniołom Kielniki oraz teren usług kultury i usług turystyczno – wypoczynkowych zabudowany obiektami PIG (strefa IIB),

Prace przygotowawcze – umożliwiające określenie zabiegów ochronnych i miejsc ich realizacji

Rozpoznanie obszaru:

1. Projekty proponowane do realizacji na powierzchni całego Obszaru takie jak:

1) studium i typologizacja krajobrazu,

2) syntezy wartości etnograficznych,

3) syntezy zasobów archeologicznych,

4) określenie miejscowych cech tradycyjnej architektury, zabudowy wiejskiej i małomiasteczkowej.

Określenie technicznego zakresu prac realizacyjnych

1. Zakres prac dla ochrony walorów kulturowych jak dla Obszaru 3 i 4.

2. Zakres prac dla ochrony walorów krajobrazowych dotyczących projektowania architektonicznego dla zabudowy zagrodowej, budownictwa zaspokajającego potrzeby mieszkaniowe jak i obiektów kubaturowych usługowych, produkcyjnych, itp. jak dla Obszaru 3 i 4.

Obszar nr 6 - Obszar krajobrazu zdegradowanego

Działania ochronne Realizowane w celu ograniczenia czynników negatywnie oddziałujących na środowisko przyrodnicze uwarunkowane od obszaru w obrębie, którego wydzielono niniejszy obszar.

Najcenniejsze obiekty w Obszarze

Brak obiektów szczególnie cennych

Prace przygotowawcze – umożliwiające określenie zabiegów ochronnych i miejsc ich realizacji

Rozpoznanie obszaru:

1. Projekty proponowane do realizacji na powierzchni całego Obszaru takie jak:

1) studium i typologizacja krajobrazu,

2) syntezy wartości etnograficznych,

3) syntezy zasobów archeologicznych,

4) określenie miejscowych cech tradycyjnej architektury, zabudowy wiejskiej i małomiasteczkowej.

Określenie technicznego zakresu prac realizacyjnych

1. Zakres prac dla ochrony walorów kulturowych jak dla Obszaru 3 i 4.

2. Zakres prac dla ochrony walorów krajobrazowych dotyczących projektowania architektonicznego dla zabudowy zagrodowej, budownictwa zaspokajającego potrzeby mieszkaniowe jak i obiektów kubaturowych usługowych, produkcyjnych itp. jak dla Obszaru 3 i 4.

3. Pomniki przyrody

Pomniki przyrody to pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości naukowej, kulturowej, historyczno-pamiątkowej i krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, np.: sędziwe i okazałych rozmiarów drzewa i krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, głazy narzutowe.

Tabela Wykaz pomników przyrody na terenie gminy Włodowice

Lp	Nazwa pomnika przyrody i charakterystyka	Obowiązująca podstawa prawna wraz z oznaczeniem miejsca ogłoszenia aktu prawnego	Miejscowość
1	Skały Rzędkowskie Zespół wzgórz ostańcowych ze zbiorowiskami muraw kserotermicznych oraz stanowiskami roślin rzadkich i chronionych, powierzchnia: 445107 metrów kwadratowych	Rozporządzenie nr 4/09 Wojewody Śląskiego z dnia 25 lutego 2009 r., w sprawie uznania za pomnik przyrody (Dz. Urz. Z 2009 r. nr 35 poz. 799)	Rzędkowice
2.	Źródło spod Skałki	Rozporządzenie nr 37/04 Wojewody Śląskiego z dnia 2 lipca 2004 r., w sprawie uznania za pomnik przyrody (Dz. Urz. Z 2004 r. nr 58 poz. 1857)	Zdów
3	Zespół źródeł w Zdowie	Rozporządzenie nr 10/04 Wojewody Śląskiego z dnia 16 marca 2004 r., w sprawie uznania za pomnik przyrody (Dz. Urz. Z 2004 r. nr 19 poz. 750)	Zdów
4.	Grupa drzew Dąb szypułkowy (Quercus robur) - 6 szt.	Decyzja nr 11/80 Wojewody Częstochowskiego z 12.08.1980r. Rozporządzenie nr 4/96 z dn. 06.02.1996r. Wojewody Częstochowskiego -. Dz. U. nr 2/96, poz. 5.	Zdów

Źródłem informacji jest rejestr form ochrony przyrody prowadzony przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach, aktualizacja na dzień 25.08. 2015 r.

6. ZAGROŻENIA I OCHRONA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO KRAJOBRAZU GMINY

6.1. Cele i kierunki działań w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu

Cele krótkookresowe do 2018 r.:

1. Rozwój systemu zieleni osiedlowej, przydomowej, zapewnienie właściwej struktury i jakości terenów zieleni:
 - ustalanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i warunkach zabudowy terenów minimalnego wskaźnika powierzchni biologicznie czynnej,
 - zagospodarowanie zielenią terenów niewykorzystanych w obrębie istniejącej zabudowy,
 - wprowadzanie stref zieleni izolacyjnej wokół obiektów uciążliwych środowiskowo i krajobrazowo,
2. Poprawa stanu terenów zielonych poprzez użytkowanie zasobów leśnych i zieleni w sposób zgodny z zasadami ochrony przyrody, bioróżnorodności i krajobrazu:
 - konserwacja zieleni w pasach drogowych ulic,
 - konserwacja i rewitalizacja zieleni na terenie Gminy,
3. Podniesienie świadomości ekologicznej społeczności gminy odnośnie ochrony przyrody i zasobów przyrodniczych:
 - rozwój szlaków turystycznych i ścieżek dydaktycznych. Promocja proekologicznych form turystyki i wypoczynku. Rozbudowa infrastruktury turystycznej,

- zalesianie gruntów wyłączonych z użytkowania rolniczego oraz nieużytków i terenów zdegradowanych i przekształconych.
- 4. Zachowanie przyrodniczego układu Gminy stanowi warunek jej zrównoważonego rozwoju;
- 5. Zadrzewienia i zakrzewienia, które powinny być lokalizowane głównie na obszarach:
 - pobocza szlaków komunikacyjnych i niektórych dróg polnych,
 - obszary zabudowy różnych typów,
 - nieużytki przemysłowe i rolnicze (pod warunkiem, że istniejące nieużytki rolnicze nie zasługują na ochronę ze względu na walory przyrodnicze),
 - strefy ochronne wokół obiektów uciążliwych dla otoczenia,
 - strefy ujęć wody.
- 6. W zakresie zwiększenia różnorodności krajobrazu i jego odporności biologicznej proponuje się:
 - wprowadzać (głównie na gruntach nie użytkowanych rolniczo) zadrzewienia i zakrzewienia,
 - obsadzać pobocza dróg drzewami (zwłaszcza miododajnymi, np. lipa) i krzewami,
 - obsadzać brzegi rowów i naturalnych cieków drzewami i krzewami, o ile nie ma przeciwwskazań do takich działań,
 - bieżące uzupełnianie obumarłej zieleni i stała konserwacja stanu sanitarnego zadrzewienia.

Przyjęte cele i priorytety, jako główne wskaźniki osiągnięcia stanu docelowego w dziedzinie ochrony przyrody i krajobrazu. to:

- wdrożenie sieci obszarów i obiektów chronionych na mocy przepisów ustawy o ochronie przyrody,
- zachowanie ciągłości lokalnych ponadlokalnych „korytarzy” i „węzłów” ekologicznych (kompleksy leśne, zabytkowe założenia zieleni parkowej i inne elementy krajobrazu kulturowego),
- ustalenie spójnej koncepcji zagospodarowania przeobrażonych i zdegradowanych terenów poeksploatacyjnych,
- wyznaczenie obszarów dla rozwoju funkcji rekreacyjno – wypoczynkowych,
- poprawa konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu, jako realizacja założeń i celów Programu rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020;

Do celów długoterminowych zaliczyć można następujące działania:

- dostosowanie terenów leśnych do pełnienia funkcji rekreacyjno – wypoczynkowej, tworzenie innych terenów zieleni urządzonej (skwery, zieleńce); zagospodarowanie zielenią otoczenia gminnych obiektów użyteczności publicznej oraz rewitalizacja wybranych cennych zespołów i założeń zieleni w obiektach zabytkowych do celów rekreacyjno – wypoczynkowych,
- wspieranie proekologicznych działań lokalnych służb leśnych w realizacji obecnie obowiązujących planów urządzania lasu oraz „ programów ochrony przyrody”,
- zachowanie różnorodności biologicznej ekstensywnie użytkowanych agrocenoz, kompleksów stawów – wdrażanie przedsięwzięć rolno-środowiskowych na obszarach wiejskich,
- promocja agroturystyki, kwalifikowanych form rekreacji (wędkarstwo), turystyki pieszej, rowerowej, ukierunkowanej na aktywny odbiór walorów przyrodniczych i krajobrazowo – kulturowych (ścieżki przyrodniczo – dydaktyczne; punkty atrakcyjnych stanowisk roślin i siedlisk zwierząt),
- ustanawianie nowych pomników przyrody ożywionej i nieożywionej,
- rozpoczęcie prac pielęgnacyjno-konserwatorskich na obiektach przyrodniczych - pomnikach przyrody ożywionej i potencjalnych pomnikach przyrody - drzewach o wymiarach pomnikowych,
- ochrona szczególnie cennych drzew pomnikowych ,

- wprowadzanie nowych zadrzewień wzdłuż dróg,
- wsparcie działań organizacji ekologicznych, instytucji naukowych w zakresie ochrony czynnej wybranych gatunków fauny i flory (m.in. akcje edukacyjne w szkołach, promujące np. ideę „opiekunów przyrody”).

Dla osiągnięcia stanu docelowego w zakresie ochrony przyrody niezbędne staje się również stałe podnoszenie świadomości ekologicznej społeczności lokalnej: dzieci, młodzieży i dorosłych poprzez programy zintegrowanej edukacji ekologicznej, polegającej na łączeniu edukacji z konkursami, zabawami i ochroną przyrody. Działania te powinny być koordynowane przez lokalne organizacje i stowarzyszenia lub własną aktywność Gminy w tym zakresie.

Główne zagrożenia środowiska

Naturalne środowisko Gminy Włodowice jest szczególnie wrażliwe na aktywizację w zakresie turystyki. Wynika to z jednej strony z faktu ponadprzeciętnej wartości tutejszej przyrody, a szczególnie jej walorów krajobrazowych, z drugiej natomiast z dużej naturalnej „siły przyciągania” jaką przyroda ta wykazuje wobec turystów.

Tutejsze środowisko przyrodnicze jest więc podatne po pierwsze na negatywny wpływ niewłaściwych zachowań pojedynczych turystów (głównie nieprzestrzeganie zasad postępowania z odpadami, brak dbałości o florę), po drugie na wpływ masowy wynikający niekoniecznie ze świadomej ingerencji w otoczenie, ale ze specyfiki zjawisk, które trudno jest dopasować do środowiska bez szkody dla niego (koncentracja pojazdów silnikowych w miejscowościach turystycznych, wzrost produkcji ścieków w sezonie urlopowym itp.).

Główne zagrożenia środowiska wynikające z rozwoju turystyki w Gminie Włodowice i jej otoczeniu to:

- nielegalne pozostawianie odpadów głównie w lasach,
- duże natężenie ruchu samochodowego,
- degradacja szaty roślinnej,
- wzrost produkcji ścieków komunalnych przy skąpanym zabezpieczeniu infrastruktury technicznej,
- ingerencja w sferę przyrodniczą wbrew zasadom ochrony przyrody (m.in. dzikie biwakowanie)

Cel:

Dynamiczny rozwój turystyki optymalnie wykorzystującej uwarunkowania przyrodnicze Gminy i jej otoczenia z pełnym poszanowaniem zasad ochrony przyrody i krajobrazu

Kierunki działań minimalizujących zagrożenia

Minimalizację zagrożeń wynikających z rozwoju turystyki należy osiągnąć poprzez:

- przeprowadzenie inwentaryzacji stanu i potrzeb w zakresie bazy turystycznej i infrastruktury towarzyszącej,
- rozwój i odpowiednie znakowanie szlaków turystycznych wraz z tworzeniem bazy informacyjnej na ich temat,
- rozbudowa zaplecza turystycznego w tym głównie bazy noclegowej dla mniej zamożnej a zarazem najbardziej licznej części społeczeństwa, z naciskiem na zagospodarowanie pól namiotowych,
- kontrola przestrzegania przez turystów zasad korzystania ze środowiska poprzez zaangażowanie instytucji porządkowych oraz pracowników Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego,
- kontrola tzw. chłonności turystycznej danego obszaru,
- doskonalenie infrastruktury drogowej, w szczególności dróg dojazdowych do szlaków i miejsc atrakcyjnych turystycznie oraz parkingów w ich pobliżu,
- dostosowanie organizacji transportu publicznego do liczby oraz oczekiwań turystów,
- utworzenie Biura Promocji i Informacji Turystycznej,

- zorganizowanie stałej kampanii informacyjnej dla turystów oraz osób świadczących usługi turystyczne na temat zasad poszanowania dóbr przyrody.

6.2. Ochrona powierzchni ziemi. Ochrona zasobów kopalin

Na terenie powiatu zawierciańskiego (Gminy Włodowice) występują głównie złoża surowców skalnych, wśród których najbardziej powszechne są surowce ilaste, wapienie, margle i dolomity. Zdecydowana większość z nich zalega w zachodniej i południowo-zachodniej części powiatu, będąc związana z triasowymi strukturami geologicznymi Wyżyny Śląskiej. Największe złoża występują na terenach gmin Zawiercie, Łazy i Ogrodzieniec.

Jedną z najbardziej powszechnych na terenie powiatu zawierciańskiego kopalin są surowce ilaste ceramiki budowlanej. Występują one w formie udokumentowanych przez Państwowy Instytut Geologiczny złóż, z których większość zalega w rejonie Ogrodzieńca i Zawiercia (dzielnica Blanowice). Są to obecnie jedyne złoża w powiecie w obrębie których prowadzona jest legalna eksploatacja.

Znacznie mniejsze złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej występują w okolicach Żarnowca i Szczekocin.

Udokumentowano również złoża surowców ilastych do produkcji cementu - trzy w rejonie wsi Wysoka w gminie Łazy oraz jedno (Wiek II) w północnej części gminy Ogrodzieniec. Złoże Wysoka III, w obrębie którego eksploatacja została zaniechana było źródłem pozyskiwania kopalin dla pobliskiej fabryki cementu.

Pozostałe kopaliny występujące na terenie powiatu, to wapienie i margle o przeznaczeniu dla przemysłu cementowego i wapienniczego, a także dolomity, kruszywa naturalne, piaski formierskie i piaski kwarcowe oraz jedna z najbardziej powszechnych kopalin Wyżyny Śląskiej – rudy cynkowo-ołowiowe, występujące w rejonie Zawiercia i Łaz.

Zasoby bilansowe kopalin w powiecie zawierciańskim wg („Bilans zasobów kopalin”, PIG, Warszawa) tworzy: 7 655 tys. m³ surowców ilastych ceramiki budowlanej, 19 856 tys. ton surowców ilastych do produkcji cementu, 69 390 tys. ton wapieni i margli dla przemysłu cementowego, 76 232 tys. ton wapieni i margli dla przemysłu wapienniczego, 85 237 tys. ton dolomitu, 268 tys. ton wapienia budowlanego, 2 188 tys. ton kruszyw naturalnych, 4 365 tys. ton piasków kwarcowych do produkcji betonu, 890 tys. ton piasków formierskich oraz 100 062 tys. ton rud cynkowo-ołowiowych.

Na terenie powiatu istnieją też mniejsze złoża nie udokumentowane przez Państwowy Instytut Geologiczny w krajowym rejestrze, jak np. złoża torfów w dolinie Pilicy.

Istotnym zagadnieniem dotyczącym pozyskiwania surowców naturalnych jest nielegalna eksploatacja przeważnie na skalę lokalną, koncentrująca się głównie w obrębie złóż surowców skalnych, zwłaszcza wapieni jako kamieni budowlanych, lecz także m.in. piasków, wykorzystywanych przez miejscową ludność na własne potrzeby. **Miejscem największego w powiecie zawierciańskim skupienia tego typu wyrobisk jest teren pomiędzy Górą Włodowską a Rzędkowicami w gminie Włodowice, gdzie na obszarze ponad 100 ha znajduje się kilkadziesiąt punktów eksploatacji wapieni jurajskich.**

Cele i kierunki działań

Cele:

- zapewnienie ochrony zbóż o udokumentowanych zasobach oraz obszarów perspektywicznych, możliwych do eksploatacji,
- minimalizacja skutków dla środowiska w przypadku eksploatacji kopalin,
- zabezpieczenie wyeksploatowanych wyrobisk przed zaśmiecaniem, utrudniającym planowaną rekultywację i rozwój świata roślinnego i zwierzęcego

W przypadku eksploatacji złóż głównym zadaniem w kierunku zapewnienia ochrony jest maksymalne wykorzystanie zasobów w granicach udokumentowania, a następnie skuteczna i właściwa, z punktu widzenia gospodarki przestrzennej i ochrony środowiska, rekultywacja terenów poeksploatacyjnych.

Rolą organów administracji publicznej jest określenie warunków prowadzenia eksploatacji, jej zakończenia i rozliczenia. Na podejmującym eksploatację złoża spoczywa obowiązek sukcesywnego prowadzenia rekultywacji terenów poeksploatacyjnych oraz przywracania do właściwego stanu inne elementy przyrodnicze.

W przypadku złóż, na których eksploatacja nie została podjęta ważne jest zabezpieczenie udokumentowanych zasobów ich utratą poprzez wyłączenie terenu z zainwestowania uniemożliwiającego późniejszą eksploatację.

Zgodnie z Prawem Ochrony Środowiska warunki utrzymania równowagi przyrodniczej i racjonalną gospodarkę zasobami środowiska powinny być określone w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (Art. 72. ust. 1).

Warunki te określa się poprzez:

- ustalanie programów racjonalnego wykorzystania powierzchni ziemi, w tym na terenach eksploatacji złóż kopalin, i racjonalnego gospodarowania gruntami,
- uwzględnianie obszarów występowania złóż kopalin oraz obecnych i przyszłych potrzeb eksploatacji tych złóż.

W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego określa się także sposób zagospodarowania obszarów zdegradowanych w wyniku działalności człowieka oraz klęsk żywiołowych (Art. 72. ust. 3).

Ochrona złóż i obszarów perspektywicznych polega na uwzględnianiu tych obszarów w planach zagospodarowania przestrzennego i gminnych studiach uwarunkowań w postaci zapisów uniemożliwiających zagospodarowanie tych terenów w sposób trwały, wykluczający potencjalną eksploatację surowców.

W świetle ochrony powierzchni ziemi istotne znaczenie ma rekultywacja wyrobisk na których zakończono eksploatację oraz terenów zdegradowanych i zdewastowanych przez eksploatację kruszyw na cele budowlane przez okoliczną ludność.

Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych jest istotnym zagadnieniem także dla Gminy Włodowice (wyrobiska poeksploatacyjne i hałda w Rudnikach). **Rekultywacja wyrobisk eksploatacji wapienia w Rzędkowicach i Górze Włodowskiej**

Na dzień dzisiejszy proponuje się również podjęcie działań prewencyjnych, które w ujęciu praktycznym określiłyby status formalno-prawny dzikich wyrobisk pomiędzy miejscowościami Góra Włodowska i Rzędkowice, na terenach będących własnością gminy Włodowice.

Za działania takie uznać można wzmoczenie przez władze gminy i powiatu bądź też odpowiednie służby porządkowe kontroli w zakresie ingerencji ludzkiej w środowisko na tym terenie, ustanowienie ochrony prawnej dla zachowania wartości naukowych i dydaktycznych lub podjęcie innych aktów prewencji o podłożu prawnym.

Kierunki działań

- Kontynuacja badań geologicznych i poszukiwanie nowych złóż kopalin, zwłaszcza surowców, mogących stanowić element rozwoju gospodarczego,
- Sporządzenie inwentaryzacji istniejących złóż i obszarów perspektywicznych oraz opracowanie wskazań ochrony i docelowego zagospodarowania terenów występowania rezerw zasobów kopalin,

- Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych,
- Objęcie odpowiednio predysponowanych terenów poeksploatacyjnych ochroną prawną, np. w formie stanowiska dokumentacyjnego przyrody nieożywionej,
- Likwidacja i rekultywacja nielegalnych wyrobisk,
- Zapobieganie powstawaniu dzikich wyrobisk

Wyrobisko eksploatacyjne w pobliżu Góry Włodowskiej

Wyniki badań przeprowadzonych

Negatywnie na kondycję gleb wpływają praktyki polegające na wypalaniu roślinności polowej, łąkowej i ruderalnej. Wypalanie roślinności zakłóca równowagę glebową. Niszczenie substancji próchnicowych powoduje pogorszenie właściwości agrofizycznych gleb, zmniejszenie aktywności biologicznej i zawartości azotu organicznego, jak również osłabienie właściwości sorpcyjnych gleb, co w konsekwencji prowadzi do zmniejszenia żyzności gleby. Poza tym wypalanie roślinności powoduje przesuszanie gleb. Dymy z wypalania pod wpływem tlenu ulegają w atmosferze fizycznym i chemicznym przemianom, wskutek których powstaje zawiesina kwasu siarkowego i siarczanów zakwaszająca gleby i wody.

Przeobrażenia gleb i przekształcenia powierzchni ziemi

Nasilające się stałe wpływy różnorodnych form działalności przemysłowej, rolniczej i urbanizacyjnej przyczyniają się do znacznych zmian w naturalnych warunkach glebowych. Zmiany te przejawiają się w postaci szeregu form degradacji pokrywy glebowej i prowadzą do wytworzenia gleb o zmienionym profilu i właściwościach fizykochemicznych.

Procesy degradacji gleb związane są przede wszystkim z:

- rejonami intensywnej produkcji rolnej i hodowlanej,
- rejonami budowy nowych terenów mieszkaniowych,
- trasami komunikacyjnymi,
- terenami przemysłowymi,
- miejscami składowania odpadów;

Przekształcenia mechaniczne gleb powodowane są przez zabudowę terenu, utwardzanie i ubicie podłoża, zdjęcie pokrywy glebowej lub jej wymieszanie z elementami obcymi (np. gruzem budowlanym) oraz w wyniku formowania wykopów i wyrównań. Ważną rolę odgrywa emisja zanieczyszczeń powietrza i opad zanieczyszczeń oraz procesy chemicznego degradowania gleb przez niewłaściwie prowadzoną gospodarkę ściekową i odpadową.

Cele i kierunki działań w zakresie ochrony gleb i powierzchni ziemi

Gleby są jednym z podstawowych elementów środowiska przyrodniczego. Od ich jakości zależy w dużym stopniu stan roślin, świata zwierzęcego i zdrowie mieszkańców.

Cel długookresowy:

Racjonalne wykorzystanie gleb i gruntów wraz z ich ochroną i rekultywacją

Cele krótkookresowe do 2018r.

- ochrona gleb przed degradacją,
- zagospodarowanie gleb w sposób adekwatny do ich klasy bonitacyjnej i zanieczyszczenia;
- wzrost świadomości społeczeństwa, w zakresie zasad ich ochrony.

Kierunki działań krótkoterminowych:

- rekultywacja gleb i gruntów zdegradowanych, przeznaczanie gleb zdegradowanych do zalesiania lub rekreacji,
- prowadzenie działań edukacyjno – informacyjnych dla mieszkańców dotyczących stanu zanieczyszczenia gleb i ich prawidłowego wykorzystania;

6.3. Ochrona zasobów złóż nieeksploatowanych

Tereny udokumentowanych złóż surowców powinny podlegać ochronie przed zagospodarowaniem innym niż służące eksploatacji zawartych w nich zasobów.

Cele i kierunki działań w zakresie ochrony zasobów kopalin

Kierunki działań długoterminowe i krótkoterminowe:

- eliminacja nielegalnej eksploatacji kopalin, szczególnie na terenach rolniczych o wysokiej bonitacji gleb, terenów chronionych, leśnych i terenów o wysokich walorach krajobrazowych,
- uwzględnienie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego złóż nieeksploatowanych,
- rekultywacja terenów poeksploatacyjnych.

6.4. Ochrona wód powierzchniowych

Monitoring wód powierzchniowych

Obowiązek badania i oceny jakości wód powierzchniowych w ramach PMŚ wynika z art. 155a ust. 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r.– Prawo wodne (Dz. U. z 2012 r., poz. 145 z późn. zm.1) zwanej dalej ustawą – Prawo wodne, przy czym zgodnie z ust. 3 tego artykułu badania jakości wód powierzchniowych w zakresie elementów fizykochemicznych, chemicznych i biologicznych należą do kompetencji wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska.

Celem wykonywania badań jest stworzenie podstaw do podejmowania działań na rzecz poprawy stanu wód oraz ich ochrony przed zanieczyszczeniem, w tym ochrony przed eutrofizacją powodowaną wpływem sektora bytowo-komunalnego i rolnictwa oraz ochrony przed zanieczyszczeniami przemysłowymi, w tym zasoleniem i substancjami szczególnie szkodliwymi dla środowiska wodnego.

Źródła zanieczyszczenia wód powierzchniowych

Zgodnie z ogólnie przyjętą definicją, przez zanieczyszczenie wód rozumiemy niekorzystne zmiany właściwości fizycznych, chemicznych i bakteriologicznych wody, spowodowane wprowadzaniem w nadmiarze substancji nieorganicznych, organicznych, radioaktywnych czy

wreszcie ciepła, które ograniczają lub uniemożliwiają wykorzystanie wody do picia i celów gospodarczych.

Do głównych czynników, które negatywnie wpływają na środowisko wodne zaliczamy:

- Źródła punktowe – ścieki odprowadzane w zorganizowany sposób systemami kanalizacyjnymi, pochodzące głównie z zakładów przemysłowych i z obszarów zainwestowanych,
- Zanieczyszczenia obszarowe – zanieczyszczenia spłukiwane opadami atmosferycznymi z terenów zurbanizowanych, nie posiadających systemów kanalizacyjnych oraz z obszarów rolnych i leśnych,
- Zanieczyszczenia liniowe- zanieczyszczenia pochodzenia komunikacyjnego, wytwarzane przez środki transportu i spłukiwane z powierzchni dróg lub torowisk oraz pochodzące z rurociągów, gazociągów, kanałów ściekowych, osadowych.

Zanieczyszczenia obszarowe

Zanieczyszczenia obszarowe, pochodzące zwłaszcza z terenów rolniczych, są także znaczącym źródłem zanieczyszczeń wprowadzanych do rzek. Spływy powierzchniowe z tych terenów powodują wymywanie związków azotu i fosforu, będących pozostałością po stosowanych nawozach sztucznych oraz środkach ochrony roślin. Wzrost zużycia nawozów sztucznych i środków ochrony roślin w dużym stopniu wynika z rozwoju rolnictwa i jego chemizacji.

Zanieczyszczenia pochodzące z rolnictwa zawierają znaczne ilości miogenów, które są odpowiedzialne za powstawanie deficytu tlenowego w wodzie poprzez nadmierny rozwój glonów, co prowadzi do eutrofizacji zbiorników wodnych.

Poważnym zagrożeniem dla wód powierzchniowych są zanieczyszczenia wprowadzane razem z wodami opadowymi, pochodzące z utwardzonych obszarów: parkingów, terenów przemysłowych, handlowych.

Spływy powierzchniowe mogą być silnie zanieczyszczone, w szczególności po długim okresie bezdeszczowym lub zalegania śniegu.

W celu zminimalizowania negatywnego oddziaływania na wody niezbędne jest zastosowanie urządzeń odwadniających w powiązaniu z urządzeniami podczyszczającymi, które w znacznym stopniu zmniejszają zagrożenie.

6.5. Ochrona Wód Podziemnych

Jakość wód podziemnych

Celem monitoringu jakości wód podziemnych jest dostarczenie informacji o ich stanie chemicznym, śledzenie zmian oraz sygnalizacja zagrożeń w skali kraju, na potrzeby zarządzania zasobami wód podziemnych i oceny skuteczności podejmowanych działań ochronnych.

Przedmiotem monitoringu są jednolite części wód podziemnych (w tym części uznane za zagrożone nieosiągnięciem dobrego stanu), ze szczególnym uwzględnieniem obszarów narażonych na zanieczyszczenia pochodzenia rolniczego, znajdujących się na terenie niektórych jednolitych części wód podziemnych.

Badania jakości zwykłych wód podziemnych mają na celu obserwację zmian chemizmu tych wód, sygnalizowanie zagrożeń, a także wspieranie działań zmierzających do ograniczenia wpływu czynników antropogenicznych. Badania monitoringowe zwykłych wód podziemnych prowadzone są w ramach sieci krajowej oraz sieci regionalnej.

Stan czystości wód podziemnych

Źródła zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych

Zagrożenia środowiska ze strony zanieczyszczeń wód podziemnych są zależne nie tylko od wielkości i charakteru uciążliwych obiektów zanieczyszczających, ale też od wykształcenia skał stanowiących izolację poziomów wodonośnych, kierunków migracji oraz stopnia odporności na zanieczyszczenie.

Zagrożenia wód podziemnych wynikają z ich kontaktu z powierzchnią ziemi, wodami glebowymi, wodami powierzchniowymi, atmosferą oraz opadami atmosferycznymi. W

miejscach, gdzie brak jest izolacji poziomej wodonośnej lub izolacja jest niepełna, następuje szybka wymiana wody, a tym samym przemieszczanie się zanieczyszczeń.

Woda w czasie migracji ulega procesom samooczyszczania. Ma to miejsce na obszarach występowania trzeciorzędowego piętra wodonośnego, które jest częściowo izolowane, a zwierciadło wody występuje stosunkowo płytko

Gospodarka wodami opadowymi

Ograniczenie zanieczyszczeń niesionych w spływach opadowych powinno następować w sposób możliwie naturalny, najlepiej przez wpuszczenie wód opadowych do kanalizacji deszczowej lub naturalnych osadników. Ograniczenie zanieczyszczeń powinno się odbywać również poprzez utrzymanie czystości w zlewni, ale też nakładanie powszechnych kar za zanieczyszczenia np. jezdni. Bardzo istotne jest, aby wzdłuż dróg sadzona była zieleń, która nie dopuści do wymywania gruntu z niezagospodarowanych terenów. Separatory zanieczyszczeń są niezbędne na stacjach benzynowych i wszędzie tam, gdzie mogą wystąpić spływy deszczu z olejami napędowymi i benzyną.

Cele i kierunki działań w zakresie ochrony wód powierzchniowych i podziemnych oraz zasobów wodnych

Celem nadrzędnym polityki ekologicznej państwa w zakresie racjonalnego gospodarowania zasobami wody jest gospodarowanie zasobami wód powierzchniowych i podziemnych w taki sposób, aby uchronić gospodarkę narodową od deficytów wody i zabezpieczyć przed skutkami powodzi oraz zwiększyć samofinansowania gospodarki wodnej. Naczelnym zadaniem będzie dążenie do maksymalizacji oszczędności zasobów wodnych na cele przemysłowe i konsumpcyjne, zwiększenie retencji wodnej oraz skuteczna ochrona głównych zbiorników wód podziemnych przed zanieczyszczeniem.

Zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną (2000/60/WE), która stanowi podstawę dla osiągnięcia przez wody powierzchniowe dobrego stanu chemicznego i ekologicznego, natomiast przez wody podziemne dobrego stanu chemicznego i ilościowego cel ten powinien być zrealizowany do 2015 roku.

Cel długoterminowy:

Ochrona jakości i ilości wód oraz racjonalne wykorzystanie zasobów wodnych

Cele krótkoterminowe do roku 2018:

- Zaspokojenie potrzeb mieszkańców w zakresie dostarczania odpowiedniej ilości i jakości wody pitnej,
- Dążenie do relatywnego zmniejszenia zużycia wody w gospodarstwach domowych, przemyśle i usługach,
- Przeciwdziałanie zanieczyszczeniom wód powierzchniowych i podziemnych ze źródeł komunalnych,
- Rozwój i modernizacja infrastruktury techniczno – inżynierskiej w zakresie wodociągów i kanalizacji.

Kierunki działań krótkoterminowych:

- **Zaspokojenie potrzeb mieszkańców w zakresie dostarczania odpowiedniej ilości i jakości wody pitnej**
 - Ewidencja i eliminacja nieszczelnych zbiorników bezodpływowych,
 - Kontrola zagospodarowania ścieków na terenach nieskanalizowanych,
 - Zabezpieczenie lub likwidacja nieczynnych ujęć wody,
 - Wprowadzenie do likwidacji śliskości dróg w okresie jesienno – zimowym środków o najmniejszej szkodliwości dla wód (jak najmniejsza zawartość soli);

- **Dążenie do relatywnego zmniejszenia zużycia wody w gospodarstwach domowych, przemyśle i usługach**
 - Optymalizacja zużycia wody do celów socjalno-bytowych i produkcyjnych (stymulacja do zmniejszania jej zużycia),
 - Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy w zakresie ograniczania zużycia wody, poprzez edukację i informowanie;
- **Przeciwdziałanie zanieczyszczeniom wód powierzchniowych i podziemnych ze źródeł komunalnych**
 - Współpraca ponadlokalna w celu ochrony wód powierzchniowych i podziemnych,
 - Ograniczenie, a docelowo likwidacja zrzutów niedostatecznie oczyszczonych ścieków do wód powierzchniowych,
 - Inwentaryzacja źródeł zanieczyszczeń dopływających do wód powierzchniowych na terenie całej zlewni – współpraca gminy Włodowice z powiatem i sąsiednimi gminami,
 - Budowa nowych odcinków kanalizacji sanitarnej,
- **Rozwój i modernizacja infrastruktury techniczno – inżynierskiej w zakresie wodociągów i kanalizacji**
 - Rozbudowa i modernizacja ujęć wody,
 - Modernizacja wyeksploatowanej i budowa nowej sieci wodociągowej z uwzględnieniem obecnych i przyszłych odbiorców wody,
 - Rozwój i modernizacja gospodarki ściekowej gminy wraz z budową nowych odcinków kanalizacji sanitarnej zbiorczej,
 - Wspieranie budowy szczelnych zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków na obszarach o zabudowie ekstensywnej lub poza zasięgiem projektowanej sieci kanalizacyjnej,
 - Budowa systemu zbierania i unieszkodliwiania ścieków opadowych;

Podstawowe działania zmierzające do ograniczenia zanieczyszczeń wód podziemnych i opadowych, dotyczyć powinny takich działań , jak:

- mobilizacja dystrybutorów i użytkowników wody do relatywnego zmniejszania jej zużycia, np. poprzez wprowadzanie zamkniętych obiegów wody, poprawę stanu sieci wodociągowych, opomiarowanie i zakup urządzeń wodo-oszczędnych,
- likwidacja lub ograniczenie oddziaływania źródeł zanieczyszczenia wód powierzchniowych – punktowych, obszarowych i liniowych. Głównym czynnikiem zagrażającym czystości wód jest nieuporządkowana gospodarka ściekowa, stąd też priorytetowym działaniem będą inwestycje z tego zakresu oraz porządkujące użytkowanie wody,
- likwidacja niekontrolowanych zrzutów ścieków bytowych do cieków wodnych. W tym celu należy wykonać szczegółową inwentaryzację punktów zrzutu ścieków,
- zminimalizować dopływy rozproszone z pól, głównie przez tworzenie wokół zbiorników wód powierzchniowych stref zapobiegających migracji związków eutrofizujących do wód, zagospodarowywanych trwałą zielenią z jak największym udziałem zieleni wysokiej. Duże znaczenie ma obudowa biologiczna cieków.
- Na terenach zurbanizowanych należy dążyć do uporządkowania gospodarki wodami opadowymi, w szczególności wspierać działania zmierzające do likwidacji dopływów powierzchniowych zanieczyszczeń do wód z dróg (szczególnie w okresie zimy i jesieni, gdy używa się środków chemicznych do likwidacji śliskości pośniegowej).

Niezbędnymi przedsięwzięciami w zakresie poprawy jakości wód powierzchniowych będą działania inwestycyjne, polegające na:

- modernizacji ujęć wody i sieci wodociągowej,

- budowa systemu gospodarki ściekowej wraz z budową oczyszczalni ścieków komunalnych i punktu zlewnego,
- budowa kanalizacji zbiorczej, na obszarach, gdzie nie ma możliwości realizacji budowa przydomowych oczyszczalni ścieków,
- poszerzenie pasów zieleni izolacyjnej wzdłuż dróg,
- wykonywaniu nasadzeń roślinności (trawy, krzewy).

Poza zanieczyszczeniami obszarowymi również liniowe powodują zanieczyszczenia wód. I tak do liniowych źródeł zanieczyszczeń należą:

- drogi samochodowe,
- szlaki kolejowe,
- rurociągi substancji niebezpiecznych,
- kolektory ściekowe,
- na odcinkach ujściowych rowów przydrożnych planować należy powstanie stawów suchych lub mokrych o retencji pozwalającej na zatrzymanie zanieczyszczeń,
- należy dążyć do lepszego wyposażenia jednostek ratownictwa w zapory przechwytyjące zanieczyszczenia, w zapory sorbcyjne, sorbenty wiążące zanieczyszczenia ropopochodne,
- monitoring i większy wpływ i możliwość podejmowania skutecznych decyzji , mających wpływ na migrację ścieków z wyżej położonych gmin i terenów sąsiednich,
- wspieranie inicjatyw podmiotów gospodarczych oraz organizacji i instytucji zmierzających do uzyskania dofinansowania inwestycji eliminujących zagrożenia dla środowiska i wspierających rozwój zrównoważony ze środków krajowych i zagranicznych,
- wzrost uspołecznienia procesów podejmowania decyzji mających wpływ na stan środowiska,
- przestrzeganie zasad ustalonych dla stref i obszarów ochronnych ujęć wody, na których obowiązują zakazy, nakazy i ograniczenia w zakresie korzystania z wody i użytkowania gruntów.

6.6. Poważne awarie i zagrożenia naturalne

Przez poważną awarię (zgodnie z art. 3 pkt.23 i 24 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska) określa się zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem.

Zagrożenie powodziowe

Inwestycje w zakresie przeciwdziałania skutkom powodzi wykraczają znacznie poza możliwości gminy, możliwe jest jednak zwiększenie bezpieczeństwa powodziowego mieszkańców poprzez działania niezwiązane bezpośrednio z inwestowaniem w urządzenia przeciwpowodziowe.

W zasadzie wszystkie przedsięwzięcia można podzielić na czynne i bierne. Bardzo często ich rodzaj wymuszony jest własnością. W przypadku ochrony przeciwpowodziowej jest to również pewnego rodzaju wyróżnikiem, chociaż własność nie czyni tych działań determinującym.

Za działania związane z ochroną przeciwpowodziową odpowiada, zgodnie z ustawą Prawo wodne, Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej (RZGW). Z jego inicjatywy powstaje opracowanie projektu planu ochrony przeciwpowodziowej w regionie wodnym. RZGW jest również odpowiedzialne za prowadzenie działań informacyjnych i koordynację w razie powodzi lub suszy na podległym terenie.

Ochronę przed powodzią prowadzi się zgodnie z planami ochrony przeciwpowodziowej na obszarze kraju, planami ochrony przeciwpowodziowej regionu wodnego, a w szczególności przez:

- zachowanie i tworzenie wszelkich systemów retencji wód, budowę i rozbudowę zbiorników retencyjnych, suchych zbiorników przeciwpowodziowych oraz polderów przeciwpowodziowych,
- racjonalne retencionowanie wód oraz użytkowanie budowli przeciwpowodziowych, a także sterowanie przepływami wód;
- funkcjonowanie systemu ostrzegania przed niebezpiecznymi zjawiskami zachodzącymi w atmosferze oraz hydrosferze;
- kształtowanie zagospodarowania przestrzennego dolin rzecznych lub terenów zalewowych, budowanie oraz utrzymywanie wałów przeciwpowodziowych, a także kanałów ulgi.

Ochrona przeciwpowodziowa to zespół działań mających na celu ograniczenie strat powodziowych. Poczynania te mają charakter zabiegów technicznych oraz nietechnicznych. Pierwsze polegają na ograniczaniu wielkości fali powodziowej oraz jej zasięgu przestrzennego przy pomocy zbiorników retencyjnych, kanałów ulgi, polderów i obwałowań. Drugie - na edukowaniu mieszkańców terenów potencjalnie zagrożonych powodzią, stosowaniu systemów wczesnego ostrzegania, jak również specjalnych rodzajów ubezpieczeń.

W grupie środków nietechnicznych będą to:

- monitoring powodziowy dla całego powiatu oparty na koncepcji pozyskiwania skutecznej informacji o opadzie i odpływie w warunkach powodziowych, współpracujący z istniejącą i planowaną siecią IMGW,
- system ostrzeżeń gwarantujący mieszkańcom i użytkownikom terenów zalewowych możliwie szybkie powiadomienie o nadchodzącym zagrożeniu,
- wyposażenie drużyny ratowniczej w specjalistyczny sprzęt niezbędny do efektywnego prowadzenia akcji przeciwpowodziowej w warunkach cieków górskich,
- opracowanie bazy informacyjnej dla utrzymywania i projektowania systemu ochrony przed powodzią na obszarze powiatu,
- opracowanie materiałów informacyjnych z podstawowymi danymi umożliwiającymi identyfikację przez każdego mieszkańca zagrożonego obszaru zagrożenia powodziowego w jego otoczeniu.

W grupie środków technicznych będą to:

- bieżące remonty budowli regulacji rzek i potoków,
- bieżące remonty, stała konserwacja i renowacja przepustów, rowów i innych urządzeń odprowadzających wodę lub zabezpieczających odpływ,
- wycinka drzew i krzewów w korytach cieków, co przeciwdziała podnoszeniu się poziomu zwierciadła wód odpływowych oraz niszczeniu mostów i brzegowych ubezpieczeń dróg,
- systematyczne oczyszczanie z rumowiska koryt powyżej zapór przeciw-rumowiskowych i stopni wodnych, stabilizujących dno cieków.

Zagrożenia bezpieczeństwa publicznego.

Wynikają one z przebiegu przez obszary zabudowane dróg krajowych oraz dróg wojewódzkich, którymi przewozi się materiały niebezpieczne. Zagrożenie może powstać w przypadku awarii oraz kolizji pojazdów przewożących takie ładunki, poruszających się po tych drogach.

Obszary naturalnych zagrożeń geologicznych.

W gminie Włodowice nie występują obszary naturalnych zagrożeń geologicznych.

Cele i kierunki w zakresie ochrony przed poważnymi awariami i zagrożeniami naturalnymi

Poważne awarie i zagrożenia naturalne należą do trudno przewidywalnych zagrożeń środowiska, ale odpowiednio prowadzony monitoring potencjalnych sprawców poważnych awarii oraz zmian w środowisku (np. obserwacje meteorologiczne), a przede wszystkim

przestrzeganie obowiązków wynikających z uregulowań prawnych w zakresie m.in. prowadzenia zakładów o dużym ryzyku wystąpienia awarii czy też opracowania planu reagowania kryzysowego mogą zminimalizować w razie wystąpienia ich skutki.

Cel długookresowy:

- Zapobieganie poważnym awariom i zagrożeniom naturalnym oraz eliminacja i minimalizacja skutków w razie ich wystąpienia

Kierunki działań krótkookresowych:

- Minimalizacja ryzyka wystąpienia zagrożeń naturalnych lub katastrof
- utrzymywanie w gotowości sprawnego systemu zapobiegawczo – interwencyjno – ratunkowego na wypadek wystąpienia klęski żywiołowej lub katastrofy,
- wyznaczenie optymalnych (najbezpieczniejszych) tras dla przewozu substancji niebezpiecznych,
- odmulanie i renowacja koryt rzek i kanałów melioracyjnych;
- Ochrona ludności Gminy przed skutkami klęsk żywiołowych i katastrof
- modernizacja i doposażenie w sprzęt ratownictwa ekologicznego OSP,
- prowadzenie działań edukacyjno – informacyjnych dla mieszkańców Gminy o możliwości zapobiegania i postępowania w razie wystąpienia klęsk żywiołowych i katastrof;

Największe zagrożenie dla ogółu mieszkańców Gminy stwarza transport materiałów niebezpiecznych. Pojazdy transportujące materiały niebezpieczne powinny być przystosowane do tego celu, co poświadczają należyte systematycznymi kontrolami stwierdzającymi stosowanie się do odpowiednich przepisów, a trasy przewozu poprowadzone tak, aby omijały tereny gęstej zabudowy mieszkalnej oraz tereny cenne przyrodniczo. Zadania te leżą w gestii Gminy oraz Starostwa Powiatowego w Zawierciu, jako administratorów dróg gminnych i powiatowych oraz Zarządu Województwa Śląskiego.

6.7. Ochrona powietrza atmosferycznego

Podstawa prawna

Podstawą prawną monitoringu jakości powietrza jest Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2013r., poz. 1232 z późn. zm.). Określa ona zakres oraz organizację systemu oceny jakości powietrza w województwie. Podstawą określenia kształtu wojewódzkiego systemu oceny jakości powietrza są wstępne i 5-letnie oceny jakości powietrza sporządzane dla poszczególnych substancji w powietrzu. Ustawa oraz rozporządzenia Ministra Środowiska obligują do położenia szczególnego akcentu na monitorowanie jakości powietrza w aglomeracjach i strefach, w których na podstawie oceny wstępnej stwierdzono przekroczenie górnego progu szacowania stężeń.

Zagadnienie ochrony powietrza regulują też, „Wytyczne do opracowania wojewódzkich programów Państwowego Monitoringu Środowiska na lata 2013 – 2015”, opracowane przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, Warszawa październik 2012 r.

Zadania wojewódzkiego systemu oceny jakości powietrza

Celem wojewódzkiego systemu monitoringu jakości powietrza jest dostarczenie danych na potrzeby wstępnych, pięcioletnich i rocznych ocen jakości powietrza w strefach oceny określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2012 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza.

Monitoring jakości powietrza w województwie realizuje następujące zadania:

1. badanie i ocena jakości powietrza w strefach;
2. wstępna ocena jakości powietrza na potrzeby ustalenia odpowiedniego sposobu wykonywania rocznych ocen jakości powietrza;
3. pomiary stanu zanieczyszczenia powietrza pyłem PM_{2,5} dla potrzeb monitorowania procesu osiągnięcia krajowego celu redukcji narażenia;
4. monitoring tła miejskiego pod kątem WWA;

5. wspomaganie systemu oceny jakości powietrza metodami modelowania;
6. pomiary chemizmu opadów atmosferycznych i ocena depozycji zanieczyszczeń do podłoża;
7. ostrzeganie o ryzyku wystąpienia lub wystąpieniu przekroczeń alarmowych, dopuszczalnych i docelowych poziomów substancji w powietrzu, określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu;
8. ocena wielkości emisji substancji w wybranych rejonach województwa, ze szczególnym uwzględnieniem terenów położonych wzdłuż przebiegu autostrad i dróg szybkiego ruchu w województwie.

Wojewódzki system monitoringu jakości powietrza obejmuje wszystkie dostępne sposoby pomiarów z preferencją dla pomiarów ciągłych dla zanieczyszczeń gazowych oraz pomiarów manualnych, zgodnych z metodyką referencyjną dla pyłu PM10 oraz zawartych w nim metali ciężkich i WWA, a także dla pyłu PM2,5 w strefach najbardziej zagrożonych.

Podstawą lokalizacji stacji pomiarowych są ustalenia zawarte w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 r. Nr 0, poz. 1031).

Uzupełnieniem pomiarów automatycznych i manualnych są pomiary z pasywnym poborem próbek. Pomiary pasywne charakteryzują się stosunkowo niskim kosztem wdrożenia i niewielkimi potrzebami w zakresie lokalizacji punktu poboru próbek. Jest to więc dobra metoda rozpoznawania stanu emisji zanieczyszczeń powietrza na obszarach dotychczas nie objętych pomiarami oraz do celów pomiaru tła emisji na obszarach niezurbanizowanych i w małych miejscowościach.

Wadą tej metody jest możliwość określenia wyłącznie długoterminowych charakterystyk jakości powietrza (oszacowanie średniej rocznej wartości stężenia).

Na obszarach o najmniejszym zagrożeniu jakości powietrza atmosferycznego (I klasa – poniżej dolnego poziomu szacowania) pomiary pasywne będą, obok obliczeń za pomocą modeli matematycznych, jedynym sposobem oceny. Na pozostałych obszarach stref oceny pomiary pasywne posłużą ocenie zasięgów określonych poziomów emisji.

Stan powietrza atmosferycznego

Na stan powietrza na terenie Gminy Włodowice mają wpływ przede wszystkim, następujące czynniki:

- emisja zorganizowana pochodząca ze źródeł punktowych i powierzchniowych oraz niska emisja,
- emisja ze środków transportu i komunikacji,
- emisja niezorganizowana.

O wystąpieniu zanieczyszczeń powietrza decyduje ich emisja do atmosfery, natomiast o poziomie w znacznym stopniu występujące warunki meteorologiczne. Przy stałej emisji, zmiany stężeń zanieczyszczeń są głównie efektem przemieszczania, transformacji i usuwania ich z atmosfery. Stężenie zanieczyszczeń zależy również od pory roku. I tak:

- sezon zimowy, charakteryzuje się zwiększonym zanieczyszczeniem atmosfery, głównie przez niskie źródła emisji,
- sezon letni, charakteryzuje się zwiększonym zanieczyszczeniem atmosfery przez skażenia wtórne powstałe w reakcjach fotochemicznych;

Czynniki meteorologiczne wpływające na stan zanieczyszczenia atmosfery w zależności od pory roku przedstawia poniższa tabela.

Czynniki meteorologiczne wpływające na stan zanieczyszczenia atmosfery.

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022 dla Gminy Włodowice

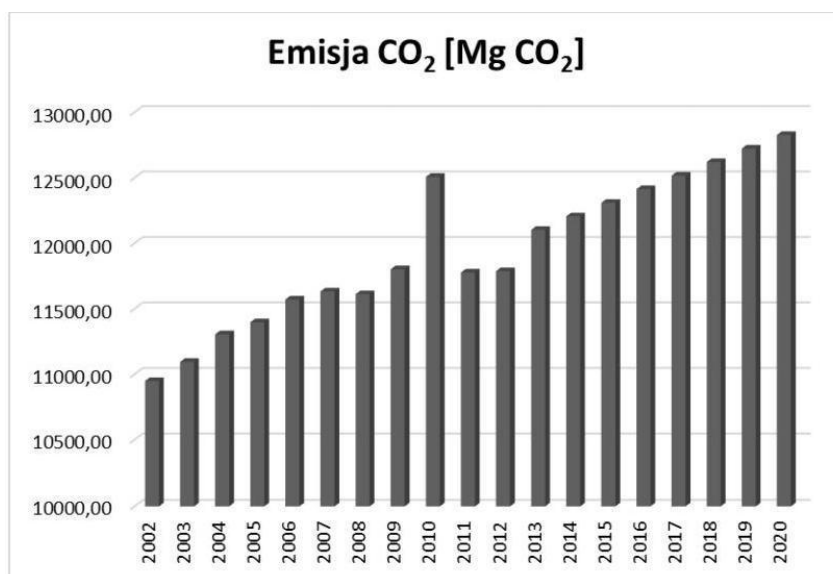
Główne zanieczyszczenia		
Zmiany stężeń zanieczyszczenia	Zimą: SO ₂ , pył zawieszony, CO	Latem: O ₃
Wzrost stężenia zanieczyszczeń	Sytuacja wyżowa: <ul style="list-style-type: none"> - wysokie ciśnienie, - spadek temperatury poniżej 0 oC, - spadek prędkości wiatru poniżej 2 m/s, - brak opadów, - inwersja termiczna, - mgła. 	Sytuacja wyżowa: <ul style="list-style-type: none"> - wysokie ciśnienie, - wzrost temperatury powyżej 25 °C, - spadek prędkości wiatru poniżej 2 m/s, - brak opadów, - promieniowanie bezpośrednie powyżej 500 W/m².
Spadek stężenia zanieczyszczeń	Sytuacja niżowa: <ul style="list-style-type: none"> - niskie ciśnienie, - wzrost temperatury powyżej 0 C, - wzrost prędkości wiatru powyżej 5m/s, - opady. 	Sytuacja niżowa: <ul style="list-style-type: none"> - niskie ciśnienie, - spadek temperatury, - wzrost prędkości wiatru powyżej 5 m/s, - opady.

Źródło: Raport o stanie środowiska w województwie śląskim

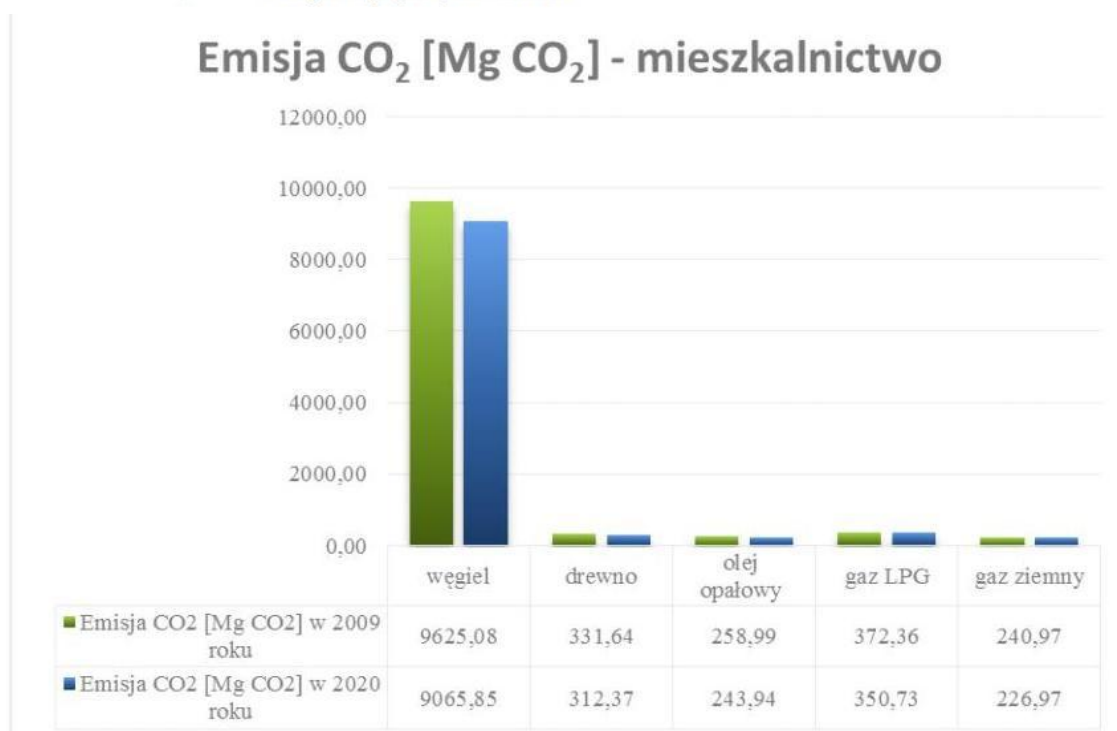
Przyjęte cele i priorytety

Na podstawie identyfikacji stanu istniejącego, zmian ustawodawstwa unijnego i krajowego podejmowane działania w zakresie ochrony powietrza na terenie Gminy Włodowice, powinny być realizowane poprzez:

- prowadzenie edukacji w zakresie ochrony powietrza:
 - podnoszenie społecznej świadomości proekologicznej w zakresie ochrony powietrza i przedstawienie szkodliwego oddziaływania zanieczyszczeń pyłowych i gazowych dla zdrowia i kosztów społeczno-ekonomicznych spowodowanych zanieczyszczeniem atmosfery,
 - śledzenie zmian prawnych w zakresie ochrony środowiska, energetyki i budownictwa,
 - popieranie i upowszechnianie budownictwa ekologicznego, energooszczędnego i pasywnego,
 - stosowania odnawialnych i niekonwencjonalnych źródeł energii dla obiektów użyteczności publicznej i budownictwa indywidualnego,
 - dążenie do likwidacji indywidualnych źródeł ciepła, a szczególnie w zabudowie jednorodzinnej,
- określenia prognozy zapotrzebowania dla Gminy Włodowice na nośniki energii w dłuższej perspektywie czasowej,
- intensyfikację działań związanych z modernizacją dróg gminnych;
 - dalszą współpracę Gminy z przedsiębiorstwami energetycznymi w zakresie modernizacji i rozbudowy systemu ciepłowniczego,
- podjęcie dalszych działań związanych z ograniczaniem niskiej emisji szczególnie ze źródeł punktowych.

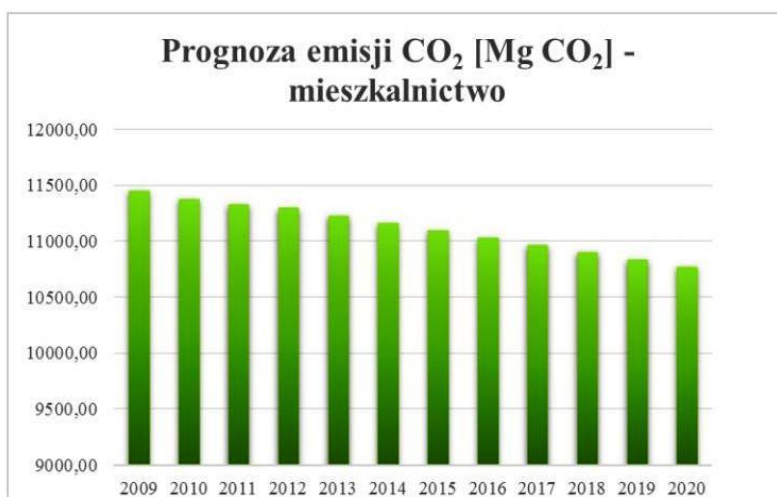
Emisja CO₂ [Mg CO₂] do roku 2020.

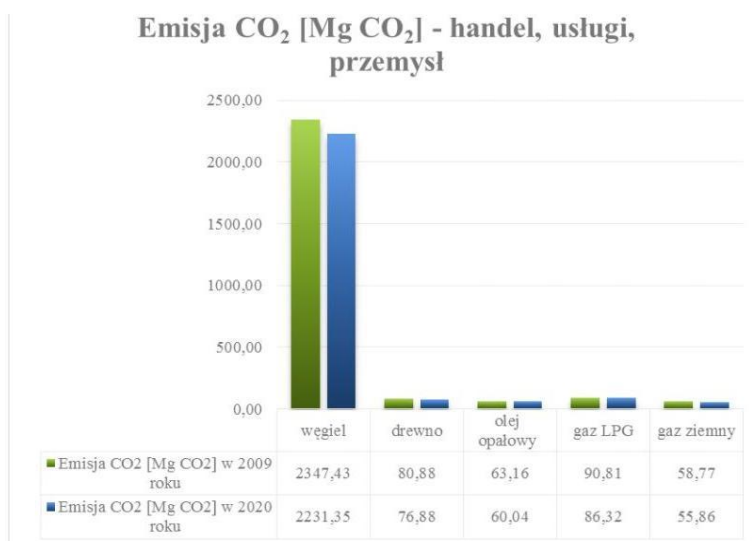
Emisja CO₂ [Mg CO₂] - mieszkalnictwo, porównanie emisji w roku 2009 i 2020.

Emisja CO₂ dla mieszkalnictwa w Gminie Włodowice, uwzględniająca strukturę zużycia paliw na cele grzewcze

Poszczególne paliwa	Struktura zużycia paliw na cele grzewcze	Potrzeby cieplne zaspakajane z danego rodzaju paliwa - mieszkalnictwo	Wskaźnik emisji t/GJ	Mieszkalnictwo emisja CO ₂ (Mg CO ₂)
Węgiel	80,7%	98215,13	0,098	9625,08
Drewno	2,5%	3042,60	0,109	331,64
Olej opałowy	2,8%	3407,71	0,076	258,99
Gaz LPG	4,9%	5963,50	0,062	372,36
Gaz ziemny	3,6%	4381,34	0,055	249,97

Proгноza emisji CO₂ [Mg CO₂] - mieszkalnictwo.

Emisja CO₂ [Mg CO₂] - handel, usługi, przemysł, w roku 2009 i 2020.

Porównując rok 2013 z latami wcześniejszymi można zaobserwować stały wzrost zużycia energii elektrycznej, ciepła oraz zużycia paliw transportowych, co przekłada się na analogiczny wzrost emisji. Liczba ludności, pojazdów oraz podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w Gminie Włodowice pozostaje równocześnie na stałym poziomie. W pesymistycznych prognozach GUS przewidywany jest nawet duży spadek liczby ludności zamieszkującej teren gminy.

Zapotrzebowanie na energię elektryczną jest zależne od poszczególnych czynników takich jak cena jednostkowa za dany nośnik energii, wielkość produkcji i usług, aktywność społeczna, czy efektywność energetyczna w gospodarstwach domowych, dlatego też prognozowane zmiany w użytkowaniu energii elektrycznej są niejednoznaczne. Jednakże wzrost liczby urządzeń na energię elektryczną będzie powodować wzrost zużycia energii w najbliższych latach.

Dla transportu zakłada się, iż ilość aut zarejestrowanych na terenie gminy utrzymać będzie się na stałym poziomie, wzrost emisji ze źródeł transportowych wynika będzie natomiast ze wzrostu ruchu tranzytowego na drodze wojewódzkiej przebiegającej przez teren gminy.

Zużycie gazu oraz z tytułu zużycia paliw opałowych powinno obniżyć się w najbliższych latach z uwagi na poprawę efektywności energetycznej i termomodernizację budynków. W stosunku do oświetlenia ulicznego ponieważ nie przewiduje się znaczącej rozbudowy infrastruktury oświetleniowej zakłada się, iż emisja utrzyma się na dotychczasowym poziomie. W przypadku wdrożenia działań niskoemisyjnych planowana redukcja emisji wyniesie 33,4

Zestawienie emisji CO₂ z podziałem na źródła emisji – stan aktualny, wielkość prognozowana w 2020 r.

Bilans emisji	Wielkość emisji CO ₂ [Mg CO ₂] w 2013 r.	Wielkość emisji CO ₂ [Mg CO ₂] w 2020 r. - scenariusz Business As Usual	Wielkość emisji CO ₂ [Mg CO ₂] w 2020 r. - scenariusz Niskoemisyjny
Energia elektryczna	12 102,99	12 827,29	14 412,68
Transport	6 505,81	6 626,69	6 626,69
Gaz	434,24	371,47	371,47
Ciepło	13 872,19	13 285,93	13 285,93
Oświetlenie uliczne	233,95	233,95	233,95
Obiekty publiczne	529,18	529,18	529,18
Planowana redukcja emisji			- 11 129,68
Suma	33 149,18	33 345,33	24 330,23

Źródło: Opracowanie : Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Włodowice, 2014 r.

6.8. Ochrona przed hałasem

Charakterystyka uciążliwości akustycznej w gminie

Hałas stanowi jedno ze źródeł zanieczyszczenia środowiska, wzrastające w ostatnich latach w związku z rozwojem, głównie komunikacji. Odczuwany jest przez mieszkańców jako jeden z najbardziej uciążliwych czynników wpływających ujemnie na środowisko i samopoczucie.

Do głównych źródeł akustycznych zaburzeń środowiska na terenie gminy Włodowice należą:

- hałas komunikacyjny pochodzący od środków transportu,
- hałas przemysłowy (związany z zakładami produkcyjnymi, usługowymi, rzemieślniczymi, terenami budowy, liniami elektroenergetycznymi)

1. Hałas komunikacyjny

O poziomie hałasu komunikacyjnego przy trasach komunikacyjnych na terenach wiejskich, decyduje bardzo wiele różnego rodzaju czynników, takich jak:

- natężenie ruchu pojazdów,
- procentowy udział pojazdów ciężarowych w strumieniu pojazdów,
- prędkość strumienia pojazdów,
- płynność ruchu pojazdów,
- położenie drogi oraz rodzaj nawierzchni,
- rodzaj i szerokość drogi,
- ukształtowanie terenu, przez który przebiega trasa komunikacyjna,
- rodzaj sąsiadującej z trasą zabudowy,
- odległość pierwszej linii zabudowy od skraju jezdni.

Hałas komunikacyjny na terenie gminy wiąże się głównie z transportem samochodowym

2. Hałas przemysłowy

Na źródła hałasu przemysłowego składają się dźwięki powstające wewnątrz i na zewnątrz budynków produkcyjnych. Źródła hałasu pochodzą przede wszystkim od maszyn i urządzeń produkcyjnych emitujących hałas przez ściany, stropy, okna i drzwi. Natomiast źródłem hałasu

na zewnątrz budynków są zainstalowane tam maszyny i urządzenia. Ponadto do potencjalnych źródeł hałasu będą należeć także prowadzone prace dorywcze jak cięcia, kucia oraz odbywający się transport kołowy na drogach wewnętrznych zakładu.

Pewną uciążliwość powodują zakłady rzemieślnicze i usługowe zlokalizowane blisko zabudowy o funkcji mieszkaniowej. Wpływ ich na ogólny klimat akustyczny gminy nie jest znaczący, jednak są one przyczyną lokalnych negatywnych skutków odczuwalnych przez okolicznych mieszkańców.

Hałas przemysłowy stanowi zagrożenie o charakterze lokalnym, punktowym występując głównie na terenach sąsiadujących z zakładami produkcyjnymi. Poziom hałasu przemysłowego jest kształtowany indywidualnie dla każdego obiektu i zależy od parku maszynowego, zastosowanej izolacji hal produkcyjnych, a także prowadzonych procesów technologicznych oraz funkcji urbanistycznej sąsiadujących z nim terenów.

Przyjęte cele i priorytety

Cele i priorytety przyjęte w zakresie ochrony przed hałasem

Zgodnie z zapisami Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2013r., poz. 1232 z późn. zm.), ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez: utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie i zmniejszanie poziomu hałasu co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

Na terenie Gminy Włodowice ochrona przed hałasem skupiać się powinna na zapobieganiu powstawania ponadnormatywnego hałasu, oraz zapobieganiu jego przenikania do środowiska.

Cel długookresowy:

Zmniejszenie uciążliwości akustycznej

Dokładne rozpoznanie stanu narażenia na hałas jest podstawą podjęcia działań zmierzających do eliminacji lub minimalizacji tego typu zagrożeń. Sukcesywnie realizowaną modernizacją układów komunikacyjnych uznaje się za dążenie do obniżenia emisji hałasu. Są to przede wszystkim działania usprawniające ruch drogowy.

W związku z tym głównymi kierunkami działań na terenie Gminy Włodowice w najbliższych latach będzie dokonywanie ciągłej oceny akustycznej wybranych miejsc, głównie przy ciągach komunikacyjnych drogowych i kolejowych. Niezależnie od przeprowadzania oceny akustycznej terenów narażonych szczególnie na hałas komunikacyjny, ważnym elementem działalności pro-środowiskowej, są przeprowadzane przez WIOŚ kontrole podmiotów prowadzących działalność gospodarczą.

Kierunki działań krótkoterminowych:

- Ograniczanie poziomu hałasu na terenach, gdzie jego natężenie odczuwane jest jako uciążliwe, szczególnie na obszarach gęstej zabudowy mieszkaniowej;
- modernizacja nawierzchni dróg,
- zwiększenie ilości izolacyjnych pasów zieleni w miejscach narażonych na ponadnormatywny hałas,
- stosowanie dźwiękochłonnych materiałów budowlanych,
- wymiana stolarki okiennej na okna o podwyższonym wskaźniku izolacyjności akustycznej;
- zintensyfikowanie działań ograniczających negatywny wpływ hałasu na mieszkańców poprzez:
 - poprawienie organizacji ruchu ułatwiającą płynność jazdy,
 - właściwą organizację robót budowlanych,
 - budowę nowych odcinków dróg i obwodnic,
 - budowę ścieżek rowerowych.
- monitoring hałasu wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych oraz w otoczeniu zakładów przemysłowych

6.9. Ochrona przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2013r., poz. 1232 z późn. zm.), definiuje pola elektromagnetyczne (PEM), jako pola elektryczne, magnetyczne oraz elektromagnetyczne o częstotliwościach od 0 Hz do 300 GHz, tworzące zakres promieniowania elektromagnetycznego niejonizującego.

Promieniowaniem elektromagnetycznym (PEM) nazywamy emisje zaburzenia energetycznego wywołanego zmianą przyspieszenia jakichkolwiek ładunków elektrycznych np. przepływem prądu elektrycznego. Promieniowanie dzieli się na dwie zasadnicze grupy:

- promieniowanie jonizujące, występuje w wyniku stosowania zarówno wzbogaconych, jak i naturalnych substancji promieniotwórczych oraz lokalnie sztucznych źródeł promieniowania w energetyce jądrowej, ochronie zdrowia, przemyśle, badaniach naukowych,
- promieniowanie niejonizujące występuje wokół linii energetycznych wysokiego napięcia, urządzeń łączności, pracujących silników elektrycznych oraz instalacji przemysłowych, domowego sprzętu elektrycznego (np. kuchenki mikrofalowe, piece indukcyjne), elektronicznego itp. Z punktu widzenia ochrony środowiska i zdrowia człowieka w zakresie promieniowania niejonizującego istotne są fale o ekstremalnie niskiej częstotliwości (ELF) i fale o bardzo niskiej (VLF), radiofale, mikrofale.

Źródła promieniowania można podzielić na naturalne - występujące w przyrodzie i sztuczne - wytwarzane przez człowieka.

Na terenie Gminy Włodowice występują następujące źródła promieniowania niejonizującego:

- elektroenergetyczne linie napowietrzne oraz stacje transformatorowe WN i SN,
- stacje przekaźnikowe telefonii komórkowej i inne tego typu,
- sprzęt elektryczny i elektroniczny stosowany w gospodarstwach domowych.

Najpoważniejszymi źródłami promieniowania elektromagnetycznego są stacje bazowe telefonii komórkowej. Promieniowanie elektromagnetyczne generowane jest przez anteny stacji podczas jej pracy. Moc promieniowania jest różna i zależy od wielkości stacji bazowej, a częstotliwość emitowanych pól wynosi max. 1800 GHz.

Zgodnie z obowiązującymi uregulowaniami prawnymi, użytkownicy instalacje emitujące pole elektromagnetyczne zobowiązani są do wykonywania pomiarów pól elektromagnetycznych w otoczeniu tych instalacji bezpośrednio po ich uruchomieniu.

Przyjęte cele i priorytety

Ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez:

- utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach,
- zmniejszanie poziomów pól elektromagnetycznych, co najmniej do dopuszczalnych;
-

Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska prowadzi, aktualizowany corocznie, rejestr zawierający informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, z wyszczególnieniem przekroczeń dotyczących:

- terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową;
- miejsc dostępnych dla ludności.

Oprócz tego prowadzący instalację oraz użytkownik urządzenia emitującego pola elektromagnetyczne, które są stacjami elektroenergetycznymi lub napowietrznymi liniami elektroenergetycznymi o napięciu znamionowym nie niższym niż 110 kV, lub instalacjami radiokomunikacyjnymi, radionawigacyjnymi lub radiolokacyjnymi, emitującymi pola

elektromagnetyczne, których równoważna moc promieniowana izotropowo wynosi nie mniej niż 15 W, emitującymi pola elektromagnetyczne o częstotliwościach od 30 kHz do 300 GHz, są obowiązani do wykonania pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku:

- bezpośrednio po rozpoczęciu użytkowania instalacji lub urządzenia,
- każdorazowo w przypadku zmiany warunków pracy instalacji lub urządzenia, w tym zmiany spowodowanej zmianami w wyposażeniu instalacji lub urządzenia, o ile zmiany te mogą mieć wpływ na zmianę poziomów pól elektromagnetycznych, których źródłem jest instalacja lub urządzenie;

Zadania na poziomie gminy obejmują:

- preferowanie mało konfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania niejonizującego,
- opracowywanie przyszłych planów zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem zagrożeń promieniowaniem niejonizującym.

Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym

Cele krótkookresowe

1. Ochrona przed oddziaływaniem oraz kontrola poziomów pól elektromagnetycznych

Kierunki działań krótkoterminowych:

- inwentaryzacja źródeł promieniowania elektromagnetycznego na terenie gminy wraz ze stworzeniem bazy danych, w której umieszczane będą wyniki inwentaryzacji,
- egzekwowanie przez organy administracji pomiarów pól elektromagnetycznych, do których inwestorzy są zobowiązani na mocy ustawy POŚ po uruchomieniu urządzeń,
- uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego aspektów związanych z zagrożeniem promieniowaniem elektromagnetycznym
- restrykcyjne przestrzeganie przepisów prawa w zakresie rozwiązań technicznych i lokalizacji obiektów emitujących promieniowanie elektromagnetyczne szczególnie na obszarach zabudowań mieszkalnych oraz na terenach, na których znajdują się żłobki, przedszkola, szkoły, internaty.

6.10. Gospodarka wodno-ściekowa, kanalizacja i oczyszczalnie ścieków

Urządzenia sieciowe na Terenie Gminy Włodowice

Wodociągi

- długość czynnej sieci rozdzielczej - 56,4 km,
- długość czynnej sieci rozdzielczej będącej w zarządzie bądź administracji gminy - 56,4 km,
- długość czynnej sieci rozdzielczej będącej w zarządzie bądź administracji gminy, eksploatowanej przez jednostki gospodarki komunalnej - 56,4 km,
- przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania 1788 szt.,
- woda dostarczona gospodarstwom domowym 118,0 dam³,
- ludność korzystająca z sieci wodociągowej 5292 osoby,
- zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca 22,2 m³.

Kanalizacja

- ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej 195 osób

Sieć gazowa

- ludność korzystająca z sieci gazowej - 506 osób

Korzystający z instalacji w % ogółu ludności

ogółem

- wodociąg - 99,9%
- kanalizacja - 3,7%
- gaz - 9,6%

Sieć rozdzielcza na 100 km²

ogółem

- sieć wodociągowa - 73,4 km

- sieć kanalizacyjna - 0,0
- sieć gazowa - 0,0

Zużycie wody, energii elektrycznej oraz gazu w gospodarstwach domowych ogółem

- woda z wodociągów
- na 1 mieszkańca 22,2 m³
- na 1 korzystającego 22,3 m³
- Gaz z sieci – brak

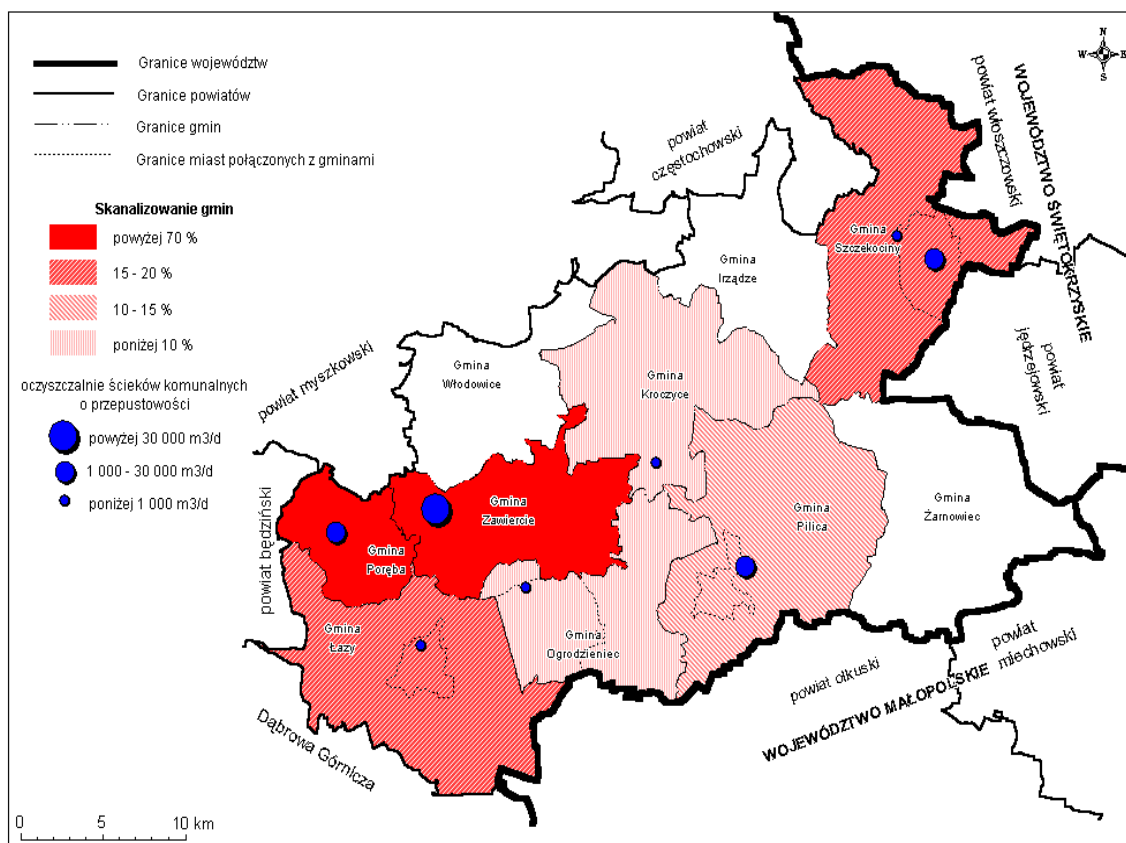
Woda dostarczona do wodociągu na terenie gminy w czasie doby w badanym roku

- woda dostarczana do wodociągu - 0,6 dam³
- woda sprzedana z wodociągu ogółem - 0,6 dam³
- woda sprzedana z wodociągu gospodarstwom domowym - 0,3 dam³

Przedsiębiorstwa świadczące usługę (dostarczające wodę) – 1

Na terenie powiatu istnieje osiem komunalnych oczyszczalni ścieków obsługujących obszary powiatu zawierciańskiego

Na terenie Gminy Włodowice nie istnieje zbiorcza gminna oczyszczalnia ścieków

Oczyszczalnie ścieków oraz skanalizowanie gmin powiatu zawierciańskiego

Źródło: Program ochrony środowiska dla powiatu zawierciańskiego

W zakresie ochrony wód powierzchniowych i podziemnych, wyznaczono cele i kierunki działań, takie jak:

- Poprawa jakości użytkowej wód powierzchniowych,
- Zapewnienie skutecznej ochrony wód podziemnych,
- Zapewnienie sprawnego systemu zaopatrzenia mieszkańców w wodę wodociągową,

W swym obecnym stanie, dla zapewnienia odpowiedniej jakości użytkowej wód uporządkowanie gospodarki ściekowej w gminie wymaga szeregu inwestycji, za które odpowiedzialne są Władze gminy.

Porządkowanie gospodarki ściekowej realizowane będzie zgodnie ze wskazaniami zawartymi w takich dokumentach jak:

- „Czysta Pilica” – międzygminny program budowy kanalizacji i oczyszczalni ścieków w gminach zlewni Pilicy, obejmujący w powiecie zawierciańskim gminy Pilica, Żarnowiec, Szczekociny, Irządze, będący w trakcie opracowywania przez Główny Instytut Górnictwa z siedzibą w Katowicach,
- Koncepcje gospodarki wodno-ściekowej opracowywane indywidualnie dla Gminy,
- „Program ekorozwoju gminy Zawiercie na lata 1999-2004”, WASKO Sp. z o.o., Gliwice 1999,
- „Strategia rozwoju powiatu zawierciańskiego”, Główny Instytut Górnictwa, Katowice 2000,
- Strategie rozwoju gminy **Włodowice**.

Istotnym elementem w zakresie gospodarowania ściekami komunalnymi będzie budowa nowych lub usprawnienie działania istniejących zbiorników bezodpływowych, a także budowa oczyszczalni przydomowych w gospodarstwach, które ze względów ekonomicznych nie zostaną objęte planami skanalizowania. Dotyczyć to będzie miejscowości o znacznym rozproszeniu zabudowy na dużych powierzchniach, dużej odległości od projektowanych oczyszczalni oraz niekorzystnych warunkach naturalnych, w tym głównie ukształtowaniu terenu. Czynniki takie ograniczą możliwości zaopatrzenia w sieć kanalizacyjną. Konieczność budowy przydomowych oczyszczalni istnieje we wszystkich gminnych miejscowościach,

W zakresie gospodarki ściekowej szczególnie istotne będzie zwrócenie uwagi na aspekt hydrograficzny.

Uporządkowanie gospodarki ściekowej przyczyni się nie tylko do poprawy jakości wód powierzchniowych, których stan decyduje o walorach krajobrazowych, rekreacyjnych, a także warunkuje bytowanie i rozwój wielu gatunków roślin i zwierząt, ale także ograniczy zanieczyszczenie wód podziemnych.

Kierunki działań:

- Zaopatrzenie gospodarstw nie objętych siecią kanalizacyjną, w zależności od uwarunkowań finansowych w oczyszczalni przydomowe lub bezodpływowe zbiorniki na ścieki,
- Bieżąca kontrola sprawności systemu odprowadzania ścieków oraz stanu technicznego szamb,
- Wspieranie i egzekwowanie programów racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej w zakładach przemysłowych;

Zapewnienie ochrony wód podziemnych przed degradacją opierać się będzie przede wszystkim na ograniczeniu infiltracji zanieczyszczeń z powierzchni ziemi do warstw wodonośnych. Duże znaczenie będzie mieć zapewnienie właściwej ochrony wód wrażliwych oraz szczególnie narażonych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych.

Dla osiągnięcia tego celu konieczne jest uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego wszelkich informacji bieżących oraz prognoz dotyczących oddziaływania na środowisko wodne projektowanej zabudowy i wszelkich obiektów, a także obszarów funkcjonalnych na terenie gminy.

Sporządzenie na ich podstawie projektów stref ochronnych, a następnie odpowiednie ich wdrożenie da możliwość sprawowania dostatecznej kontroli nad procesami migracji zanieczyszczeń, co z kolei pomoże w ograniczeniu degradacji wód.

Głównymi czynnikami, które powinny być brane pod uwagę są parametry hydrogeologiczne, takie jak, głębokość występowania zwierciadła wód podziemnych, litologia i zdolności

filtracyjne warstwy wodonośnej, rodzaj i miąższość warstwy glebowej, topografia, a także dane na temat istniejących już obiektów mogących lub zagrażających jakości wód (magazyny substancji niebezpiecznych i trasy ich przewozu, składowiska odpadów, stacje paliw, zakłady przemysłowe), urządzeń lub miejsc związanych z pozyskiwaniem wody (ujęcia) oraz zbiorników i cieków powierzchniowych.

Istotnym źródłem zanieczyszczenia zwłaszcza wód podziemnych są:

- Spływy obszarowe, wynikające głównie z prowadzenia gospodarki rolnej. Ograniczanie zanieczyszczeń pochodzących z tego źródła realizowane będzie poprzez systematyczne wdrażanie zasad prowadzenia działalności rolniczej zgodnych z założeniami ochrony środowiska. Silnym oparciem dla tego typu działań jest odpowiednia edukacja i promocja w zakresie ekologicznych praktyk rolniczych,
- Duże zagrożenie mogą stanowić zanieczyszczenia migrujące ze składowisk odpadów komunalnych i przemysłowych,
- Inne przejawy negatywnego wpływu na środowisko wodne mogą mieć charakter przypadkowy lub wybiegający poza zakres stałej kontroli. Przejawami takimi są m.in. przedostawanie się zanieczyszczeń z nieszczelnych szamb, wycieki z nieszczelnej kanalizacji, a także skutki zdarzeń incydentalnych, w tym awarii przemysłowych,

Odrębnym zagadnieniem, z punktu widzenia możliwości i sposobów prewencji jest świadome nieprzestrzeganie prawa oraz ogólnie przyjętych zasad korzystania z zasobów środowiska naturalnego jak np. nielegalne odprowadzanie nieoczyszczonych ścieków do gruntu, nielegalne składowanie odpadów itp.,

Zagrożeniem głównie dla wód podziemnych staje się także transport.

Rozbudowa sieci komunikacyjnej wraz ze wzrostem liczby pojazdów wiąże się z ingerencją w środowisko gruntowe w postaci infiltracji wymywanych z powierzchni dróg przez wody opadowe ropopochodnych (paliw, olejów).

Wraz z postępem inwestycji związanych z rozbudową i modernizacją sieci komunikacyjnej powinny powstawać systemy podczyszczania w postaci przydrożnych rowów i separatorów na substancje ropopochodne.

Kierunki działań:

- Racjonalne dawkowanie i przestrzeganie kalendarza stosowania nawozów sztucznych i środków ochrony roślin,
- Promowanie proekologicznych zasad uprawy, chowu i produkcji rolnej,
- Wprowadzanie odpowiednich zapisów do planów zagospodarowania przestrzennego chroniących obszary szczególnie wrażliwe przed ingerencją mogącą spowodować pogorszenie jakości wód,
- Wdrażanie projektów stref ochronnych ujęć wody,
- Połączenie budowy systemów podczyszczających z budową i modernizacją odcinków dróg o największym natężeniu ruchu samochodowego

Działania podejmowane w ramach kierunków wskazanych powyżej, zwłaszcza w części dotyczącej ochrony jakości wód podziemnych, będą skutkowały poprawą jakości wody ujmowanej dla celów pitnych. Istotne będzie również zapewnienie sprawnego systemu zaopatrzenia mieszkańców w wodę wodociągową.

Część istniejącej obecnie sieci wodociągowej wymaga wymiany ze względu na zły stan techniczny. Problem ten dotyczy też Gminy Włodowice

W planach związanych z usprawnieniem systemu zaopatrzenia w wodę, w celu ograniczenia strat, zapewnienia odpowiedniej jakości wody oraz bezpieczeństwa ekologicznego, uwzględnić należy również wymianę odcinków sieci wodociągowej zaopatrzonej w azbest.

Kierunki działań:

- Systematyczna rozbudowa i modernizacja wodociągów wraz z instalacją przyłączy ze szczególnym uwzględnieniem najslabiej zwodociągowanych terenów gminy oraz odcinków sieci w najgorszym stanie technicznym ,

Systematyczny i równomierny proces poprawy poszczególnych elementów gospodarki wodno-ściekowej w Gminie Włodowice powinien być poparty i umocniony proekologicznym nastawieniem mieszkańców do kwestii korzystania z zasobów środowiska wodnego oraz ingerowania w jego stan.

Nastawienie to należy wypracować na drodze kształtowania świadomości ekologicznej poprzez zapewnienie przepływu informacji zarówno o bieżącym stanie środowiska, jak też i realizowanych inwestycjach proekologicznych oraz związanych z nimi oczekiwaniach w stosunku do społeczeństwa.

Szpecially istotne w zakresie korzystania z zasobów wodnych będzie zużycie wody dla celów komunalnych. Racjonalne ograniczenie zużycia będzie podstawą ochrony ilościowej zasobów wód podziemnych, ważnej dla gminy.

Praktycznym działaniem, leżącym u podstaw racjonalizacji zużycia wody dla celów komunalnych będzie instalacja wodomierzy w gospodarstwach domowych.

W perspektywie długoterminowej, przy uwzględnieniu ogólnych tendencji w zakresie zużycia wody dla celów komunalnych, zakłada się ograniczenie zużycia jednostkowego, czyli m³/mieszkańca/rok.

Kierunki działań:

- Kontynuowanie instalacji wodomierzy w gospodarstwach domowych,
- Kształtowanie świadomości ekologicznej na temat zasad korzystania z zasobów środowiska wodnego

Ujęcie wody w Parkoszowicach w gminie Włodowice
Źródło: Program ochrony środowiska powiatu zawierciańskiego

6.11. Gospodarka odpadami

Wymagania wynikające z Aktualizacji planu gospodarki odpadami dla województwa śląskiego

Naczelną zasadą przyjętą w WPGO jest zasada zrównoważonego rozwoju, która umożliwia zharmonizowany rozwój gospodarczy i społeczny, zgodny z przyjętym Prawem ochrony środowiska. W związku z przyjętą zasadą, nadrzędnym celem Planu jest:

Stworzenie systemu gospodarki odpadami zgodnego z zasadą zrównoważonego rozwoju i opartego na hierarchii sposobów postępowania z odpadami komunalnymi

Zgodnie z Krajowym oraz Wojewódzkim Planem Gospodarki Odpadami przyjmuje się następujące główne cele w zakresie gospodarki odpadami:

Cel 1. Utrzymanie poziomu prognozowanych ilości wytwarzanych odpadów, pomimo wzrostu gospodarczego kraju wyrażonego za pomocą PKB,

Cel 2. Zwiększenie udziału odzysku, w szczególności recyklingu w odniesieniu do szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury, jak również odzysku energii z odpadów zgodnego z wymogami ochrony środowiska,

Cel 3. Zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowiska odpadów,

Cel 4. Wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów.

Realizacja celów i zadań zamierzonych w Planie gospodarki odpadami, szczególnie w zakresie selektywnej zbiórki odpadów, wymaga zaangażowania i świadomego podejścia mieszkańców (zarówno dzieci, młodzieży jak i osób dorosłych), a także działających na terenie gminy podmiotów gospodarczych – wytwórców odpadów.

Działania zmierzające do zapobiegania powstawaniu odpadów lub ograniczania ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko oraz prawidłowego postępowania z nimi, w tym ograniczenia ilości odpadów ulegających biodegradacji zawartych w odpadach komunalnych kierowanych na składowiska.

Do zadań ciągłych w zakresie gospodarki odpadami, należy poddawanie edukacji ekologicznej wytwórców odpadów w zakresie prawidłowych sposobów postępowania z odpadami oraz ich obowiązków wynikających z obowiązujących uregulowań prawnych.

Zgodnie z regulaminem utrzymania czystości i porządku w Gminie Włodowice, podmioty świadczące usługi w zakresie zbierania odpadów komunalnych mają obowiązek zorganizowania selektywnej zbiórki odpadów opakowaniowych. Zbiórka prowadzona jest w systemie workowym (zabudowa jednorodzinna i niska) oraz w systemie wielopojemnikowym (osiedle mieszkaniowe).

Zgodnie z ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, gmina jest zobowiązana wybudować punkt selektywnego zbierania odpadów komunalnych. Do realizacji tego zadania gmina przystąpi w 2016r.

Składowanie odpadów

Podstawowym sposobem unieszkodliwiania odpadów komunalnych w powiecie zawierciańskim jest ich składowanie.

Na terenie Gminy Włodowice nie funkcjonuje składowisko odpadów komunalnych.

Odpady komunalne z terenu gminy są wywożone i unieszkodliwiane na składowiskach należących do m.in. następujących podmiotów.

- Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych w Zawiercie ,ul. Podmiejska;
- Częstochowskie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. Z o.o. Sobuczyna, ul. Konwaliowa1, 42-263 Wrzosowa;

Odzysk odpadów

Na terenie Gminy Włodowice nie planuje się budowy kompostowni oraz sortowni odpadów komunalnych.

Składowisko należące do Gminy Włodowice zostało zamknięte w dniu 31.12. 2005 r.

Podstawową przyczyną podjęcia działań w celu zamknięcia składowiska było osiągnięcie efektu ekologicznego poprzez ochronę wód, gleby i powietrza atmosferycznego.

Znaczącym problemem w Gminie pozostają nadal dzikie wysypiska śmieci, na których można też spotkać wyroby zawierające azbest. Wysypiska te na bieżąco są usuwane przez odpowiednie Służby należące do Gminy i kierowane na odpowiednie wysypiska;

6.12. Zaopatrzenie w gaz

Dostawcą gazu dla gminy Włodowice jest Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo Spółka Akcyjna, Górnośląski Oddział Handlowy z siedzibą w Zabrze. Poniżej przedstawiono zużycie paliwa gazowego oraz liczbę odbiorców.

Lata	Zużycie paliwa gazowego w gminie Włodowice (tys. m ³)							Odbiorcy hurtowi
	Ogółem	Gosp. Domowe	Przemysł	Handel	Usługi	Pozostali		
Ogółem								
2007	198	79,6	55,3	70,6	0	8	39,8	0
2008	219,6	75,7	49,6	86,6	0	57,3	0	0
2009	275,4	81,9	51,9	85,9	0	47,5	60,1	0
2010	262,2	99	66,9	106,2	0	57	0	0
2011	196,5	97,7	70,1	47,3	0,5	51	0	0
2012	183,9	100,2	76,9	28,6	0,4	54,7	0	0
2013	177,4	98	74,8	19,3	0,9	59,2	0	0

Źródło: Opracowanie : Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Włodowice, 2014 r.

Ogólne zużycie paliwa gazowego w Gminie Włodowice [m³] do roku 2020.

Źródło: Opracowanie : Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Włodowice, 2014 r.

Zużycie paliwa gazowego w gminie Włodowice od roku 2007 do 2009 roku wzrosło. W porównaniu z rokiem 2008 – w roku 2009 wzrost ten przekroczył 20%. Było to spowodowane zwiększeniem się liczby użytkowników paliwa gazowego. W 2007 roku było ich 147 a w 2009 roku – już 163. Zwiększyła się tylko liczba gospodarstw domowych i przedsiębiorstw usługowych podłączonych do sieci gazowej.

Mimo wzrostu liczby użytkowników paliwa gazowego (w porównaniu do 2009 roku) o 11,5% - wielkość zużywanego paliwa gazowego zaczęła maleć – w 2010 roku wynosiło już 262.2 tys. m³ a w roku 2013 spadła o 35,5 % (w porównaniu z rokiem 2009). Odbiorcami gazu w większości są gospodarstwa domowe. W 2013 r. stanowili 95,6% wszystkich użytkowników.

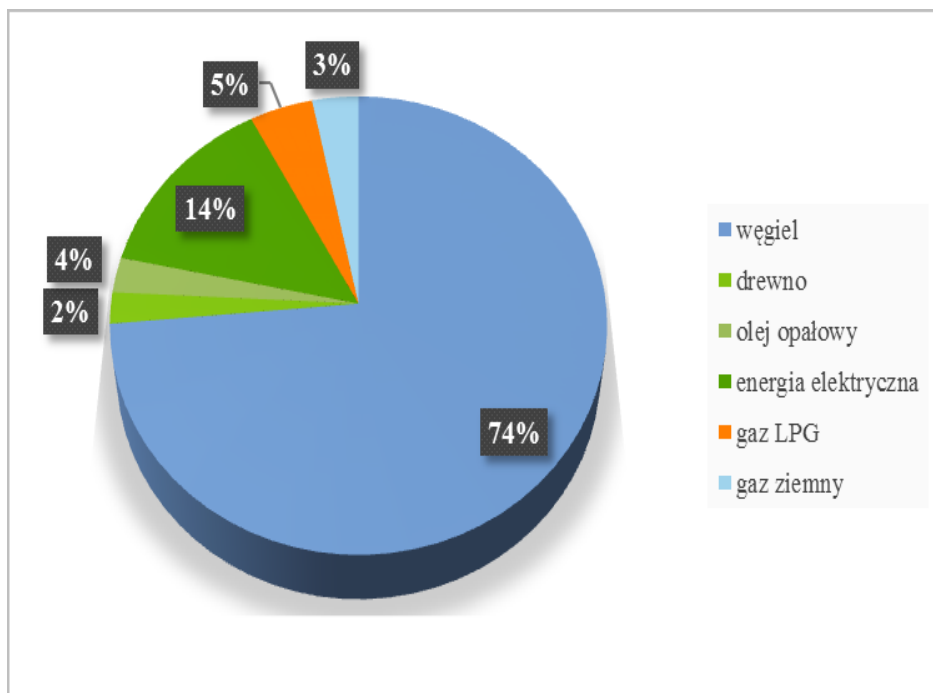
Dla wyznaczenia prognozowanego zużycia paliwa gazowego w Gminie Włodowice, wyznaczono linię trendu i na podstawie uzyskanego wzoru wyliczono zużycie do 2020 roku. Ogólne zużycie paliwa gazowego w Gminie Włodowice od 2007 – 2020 roku przedstawiono na powyższym rysunku .

6.13. Elektroenergetyka

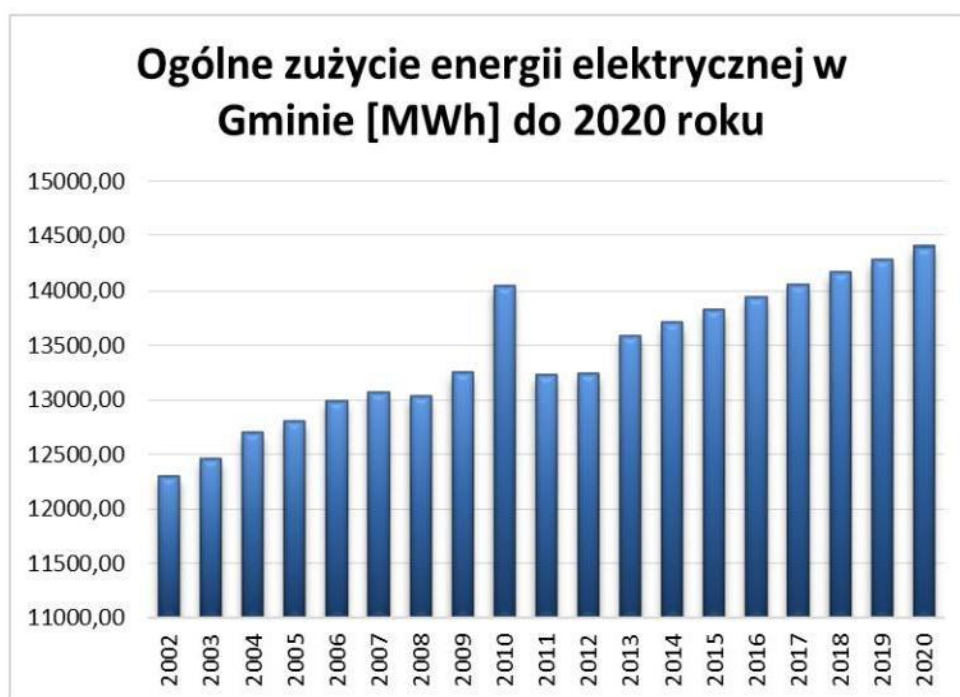
Zapotrzebowanie na energię elektryczną jest zależne od poszczególnych czynników takich jak : cena jednostkowa za dany nośnik energii, wielkość produkcji i usług, aktywność społeczna, czy efektywność energetyczna w gospodarstwach domowych, dlatego też prognozowane zmiany w użytkowaniu energii elektrycznej są niejednoznaczne.

W związku z tym, że na obecną chwilę w Gminie Włodowice, nie planuje się budowy większych obiektów publicznych, liczba lubości oraz liczba obiektów mieszkalnych również pozostaje na stałym poziomie średnie zużycie energii elektrycznej powinno pozostać na tym samym poziomie.

Równocześnie rośnie liczba urządzeń wykorzystujących energię elektryczną co powoduje wzrost użycia energii. W związku z powyższym prognozuje się wzrost zużycia energii elektrycznej co przedstawiono na poniższym wykresie

Struktura zużycia paliw i energii na rok 2009 łącznie na wszystkie cele.
Łączna emisja CO₂ [Mg CO₂] ze zużycia paliw gazowych do roku 2020.

Ogólne zużycie energii elektrycznej w Gminie Włodowice do roku 2020.

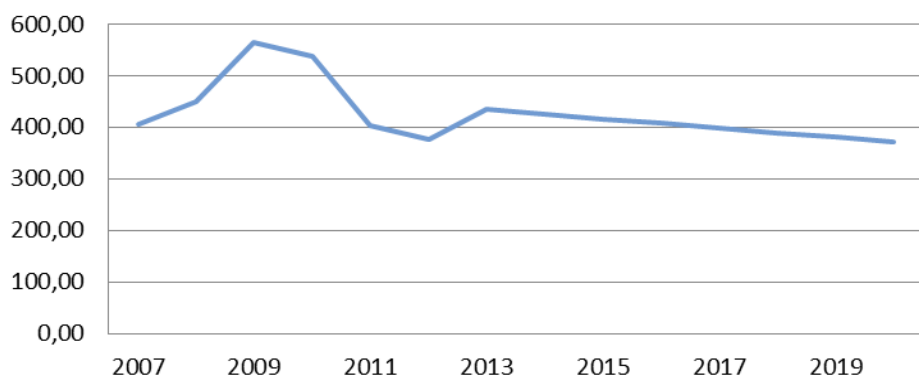
Źródło: Opracowanie : Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Włodowice, 2014 r.

Oświetlenie uliczne

Ilość zużytych kilowatów energii elektrycznej w 2013 roku na cele oświetleniowe wynosi 262,865 MWh. Dane do obliczeń efektu ekologicznego przyjęto na podstawie metodyki NFOŚiGW, gdzie 1 MWh energii elektrycznej równoważny jest emisji 0,89 Mg dwutlenku węgla.

Emisja CO₂ [Mg CO₂] w 2013 roku z oświetlenia ulicznego wynosi zatem 233,95 [Mg CO₂]. Prognozuje się utrzymanie obecnego stanu zużycia energii elektrycznej na cele oświetleniowe do roku 2020. Przyjmując powyższe założenie prognozują się, że emisja CO₂ [Mg CO₂] do roku 2020 będzie wynosiła ok. 234 [Mg CO₂].

Łączna emisja CO₂ [Mg CO₂] do roku 2020

Łączna emisja CO₂ [Mg CO₂] ze zużycia paliw gazowych do roku 2020.
Źródło: Opracowanie : Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Włodowice, 2014 r.

6.14. Zaopatrzenie w ciepło

Struktura zużycia paliw na cele grzewcze.

Źródło: Opracowanie : Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Włodowice, 2014 r.

Zużycie poszczególnych paliw na cele grzewcze - mieszkalnictwo.

Źródło: Opracowanie : Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Włodowice, 2014 r.

Emisja CO₂ dla mieszkalnictwa w Gminie Włodowice, uwzględniająca strukturę zużycia paliw na cele grzewcze

Poszczególne paliwa	Struktura zużycia paliw na cele grzewcze	Potrzeby cieplne zaspakajane z danego rodzaju paliwa - mieszkalnictwo	Wskaźnik emisji t/GJ	Mieszkalnictwo emisja CO ₂ (Mg CO ₂)
Węgiel	80,7%	98215,13	0,098	9625,08
Drewno	2,5%	3042,60	0,109	331,64
Olej opałowy	2,8%	3407,71	0,076	258,99
Gaz LPG	4,9%	5963,50	0,062	372,36
Gaz ziemny	3,6%	4381,34	0,055	249,97

Źródło: Opracowanie : Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Włodowice, 2014 r.

6.15. Wykorzystanie energii odnawialnej

Użytkowanie odnawialnych źródeł energii umożliwia osiągnięcie korzyści ekologicznych, gospodarczych i społecznych. Wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych powinien stać się integralnym elementem zrównoważonego rozwoju gminy.

Działania w zakresie zrównoważonego rozwoju przynoszące efekty ekologiczne – energetyczne powinny być kierowane na produkcję energii „ekologicznie czystej” ze źródeł odnawialnych, to jest wykorzystujących naturalne źródła, jakimi są energia promieniowania słonecznego, wód geotermalnych, biomasy i wiatru, spadku wodny.

Biomasa

Potencjał energetyczny gminy Włodowice dotyczy odnawialnych źródeł energii wykorzystujących głównie: energię chemiczną biomasy, energię bezpośredniego promieniowania słonecznego oraz energię wiatru.

Rozważając potencjał energetyczny pod kątem biomasy, należy przede wszystkim skoncentrować się na biomacie roślinnej (rośliny energetyczne, drewno, słoma, siano itp.), biomacie odpadowej (odpady produkcji rolnej, przemysłowej, gastronomii itp.) oraz odpadach hodowlanych (w szczególności gnojowicy) i komunalnych (osady ściekowe).

Wśród roślin energetycznych należy wyróżnić: rzepak, kukurydzę, buraki cukrowe, ziemniaki, drzewiaste rośliny energetyczne (wierzba krzewiasta oraz topola) oraz pozostałe rośliny energetyczne, takie jak: ślazier pensylwański, topinambur i inne. W przypadku biomasy odpadowej szacowanie potencjału energetycznego jest niezwykle trudnym zadaniem, zarówno jeśli chodzi o ilość surowca możliwego do pozyskania jak i jego kaloryczność. Odpadowa biomasa to biomasa ze składowisk odpadów i oczyszczalni ścieków, odpady gastronomiczne, odpady medyczne, czy też odpady komunalne i przemysłowe. Biomasa pochodzenia zwierzęcego traktowana jako odpady hodowlane oraz ścieki komunalne traktowane jako odpady komunalne stanowią popularny surowiec do produkcji biogazu. Szacując potencjał energetyczny obu kategorii należy zbadać potencjał gospodarstw hodowlanych oraz oczyszczalni ścieków.

W przypadku biogazowni niezbędne konieczne jest posiadanie wystarczającej ilości biomasy z własnego gospodarstwa. Oznacza to, że będzie konieczne co najmniej 1.000 ton rocznie gnojowicy lub roślin energetycznych. Alternatywą może być zapewnione pozyskanie odpadków z przemysłu przetwórczego (odpady spożywcze). Należy również dysponować wystarczającą ilością czasu do obsługi biogazowni. Korzystne jest, jeśli może być wkomponowana istniejąca zabudowa (np. zbiornik na gnojowice) a instalacja będzie pasować do koncepcji gospodarstwa w dłuższym okresie czasu.

Eksploatacja biogazowni niesie ze sobą dodatkowe korzyści w postaci wykorzystania ciepła na potrzeby gospodarstwa, sprzedaży energii elektrycznej do sieci, sprzedaży ciepła dla zewnętrznych odbiorców (suszarnia, szklarnia, pływalnia) i kooperacji z innymi operatorami biogazowni.

Energia słoneczna

Słońce jest głównym źródłem energii powstającej na Ziemi.

Energia słoneczna wykorzystywana może być do produkcji energii cieplnej, ogrzewającej budynki oraz do podniesienia temperatury wody użytkowej.

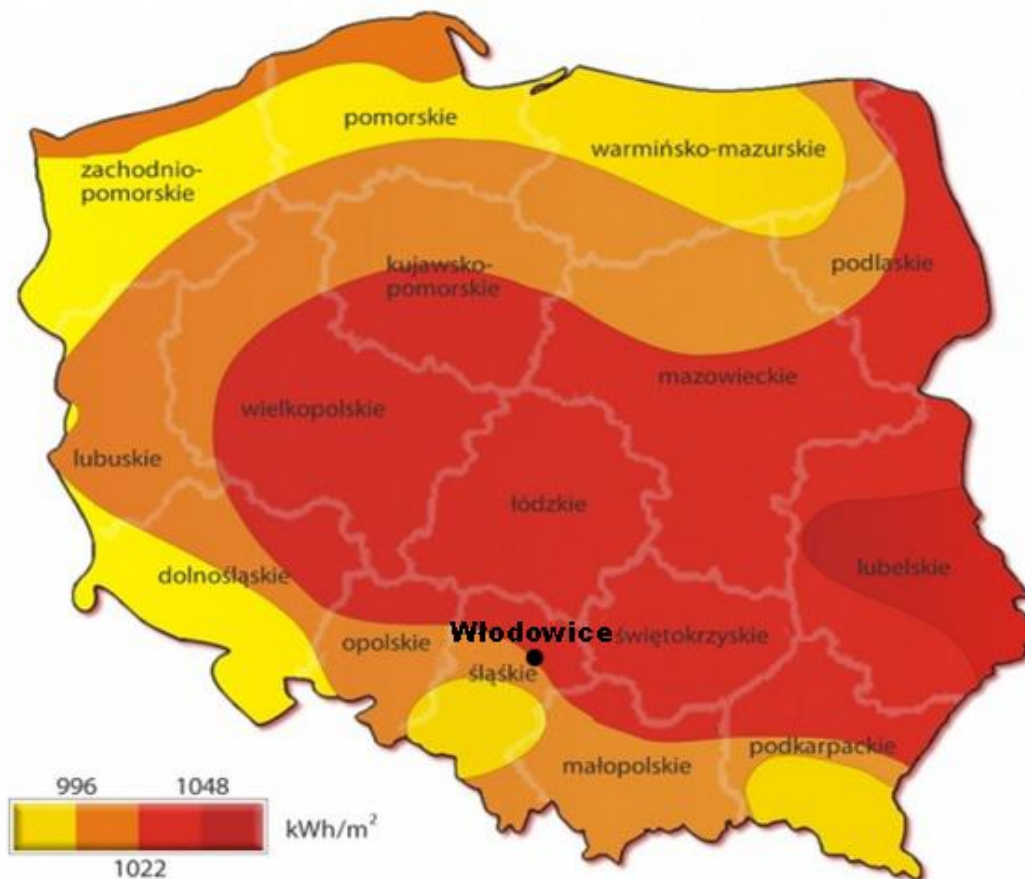
Energia bezpośredniego promieniowania słonecznego wykorzystywana jest w kolektorach słonecznych i panelach fotowoltaicznych do wytwarzania odpowiednio: energii cieplnej (c.o. i c.w.u.) oraz energii elektrycznej.

Wykorzystanie tych instalacji uzależnione jest lokalnego nasłonecznienia terenu (ilości dni słonecznych w roku), które przekłada się bezpośrednio na ilość energii możliwej do uzyskania na jednostkę powierzchni w ciągu roku.

W Polsce norma napromieniowania całkowitego wynosi 1 000 [kWh/m²*rok] ± 10%, z tego ok. 70 – 80% przypada na okres od maja do października.

Rozkład sum nasłonecznienia w Polsce na jednostkę powierzchni poziomej przedstawiono na rysunku poniżej

Mapa średniorocznego nasłonecznienia Polski

Źródło: <http://www.primaenergy.pl/wiedza.php/page=Mapa>

Źródło: <http://www.primaenergy.pl/wiedza.php/page=Mapa>

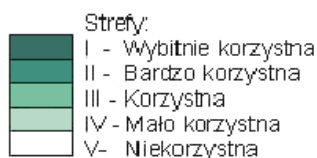
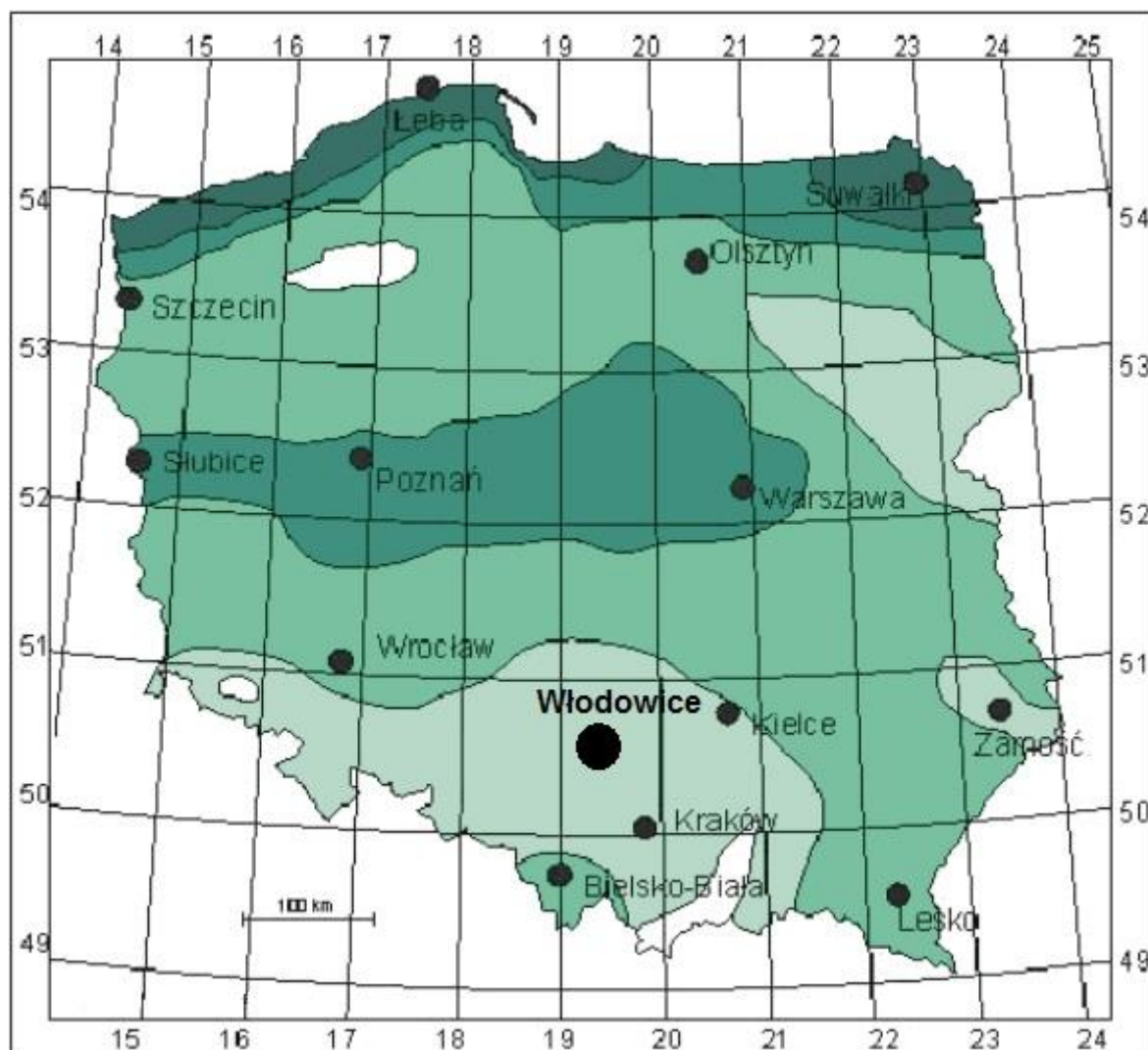
Energia wiatrowa

„Rozwój energetyki odnawialnej ma istotne znaczenie dla realizacji podstawowych celów polityki energetycznej. Promowanie wykorzystania OZE pozwala na zwiększenie stopnia dywersyfikacji nośników energii oraz stworzenie warunków do rozwoju energetyki rozproszonej opartej na lokalnie dostępnych surowcach. Wśród zasobów energetycznych poszczególnych rodzajów energii oraz możliwości ich wykorzystania zauważa się, że największe możliwości do wykorzystania i rozwoju będzie miała energetyka oparta na biomasie, następnie energetyka wiatrowa.”

Wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych, w tym przy wykorzystaniu siły wiatru, stanowi istotny element realizacji przez Polskę postanowień ustalonych w 1997 r. na konferencji w Kioto, w ramach Ramowej Konwencji Organizacji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu. Wpływ na określenie kierunków w zakresie przyszłego zużycia energii elektrycznej, wytwarzanej w odnawialnych źródłach energii, ma także konieczność realizacji zobowiązań zawartych w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych, zmieniająca i w następstwie uchylająca dyrektywy 2001/77/WE oraz 2003/30/WE.

Rozwój energetyki wiatrowej determinowany jest przez występujące w danym regionie zasoby energetyczne wiatru, które są podstawowym kryterium wyboru lokalizacji farmy wiatrowej.

Mapa terenów, opracowana w oparciu o możliwości wykorzystania zasobów wiatru na potrzeby produkcji energii elektrycznej, kształtuje się w Polsce następująco:

Źródło: Dane Ośrodka Meteorologii IMGW (mapka IMGW); Warszawa.

Podstawowym warunkiem przy ocenie ekonomicznie uzasadnionego wykorzystania elektrowni wiatrowych jest właśnie średnioroczna prędkość wiatru.

Lokalizacja budowy elektrowni wiatrowych musi być poprzedzona dokładnymi analizami i badaniami pod względem przelotu ptaków i nietoperzy. Instalacje te powinny być w dobrym stanie technicznym i najnowszej generacji i zlokalizowane w bezpiecznych odległościach od zabudowań mieszkaniowych (nie mniej niż 500,00 m).

Miejsca pod farmy wiatrowe muszą być starannie wybrane i poprzedzone szczegółowymi badaniami środowiskowymi oraz uzgodnieniami z właścicielami nieruchomości i gruntów rolnych.

Powstanie farm wiatrowych musi być poprzedzone opracowaniem Raportu środowiskowego oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko i po jego pozytywnych uzgodnieniach z odpowiednimi instytucjami środowiskowymi.

Uczestnictwo Gminy Włodowice w projektach dotyczących wykorzystania odnawialnych źródeł energii

Gmina Włodowice przystępuje do projektu pn. „Ograniczenie niskiej emisji na terenie Gminy Włodowice poprzez budowę instalacji kolektorów słonecznych” realizowanego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020, Poddziałania 4.1.1. Odnawialne źródła energii – ZIT.

Projekt polega na budowie instalacji kolektorów słonecznych, do podgrzewania ciepłej wody użytkowej, na budynkach mieszkalnych położonych na terenie Gminy Włodowice, stanowiących własność prywatną.

Plan działań na rzecz gospodarki niskoemisyjnej

W części poświęconej planowi działań przedstawiony zostanie wykaz działań przyczyniających się do redukcji emisji gazów cieplarnianych, wraz z ich efektem ekologicznym. Zadania przedstawione zostaną w kilku ujęciach:

- W podziale na działania realizowane przez samorząd oraz działania podejmowane przez inne podmioty (przedsiębiorcy, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, mieszkańcy)
- Działania bezpośrednio wpływające na redukcję emisji dwutlenku węgla (np. wymiana kotłów, rozbudowa sieci ciepłowniczej) oraz działania pośrednio wpływające na redukcję emisji dwutlenku węgla (np. działania zmierzające do obniżenia zapotrzebowania obiektów na energię elektryczną)
- Działania przyjęte do realizacji w ramach wieloletniej prognozy budżetowej, oraz działania których przyjęcie do realizacji jest rozważane, bądź odroczone z uwagi na konieczność pozyskania dodatkowych funduszy finansowych (będą to działania nie wpisane do wieloletniej prognozy budżetowej.)

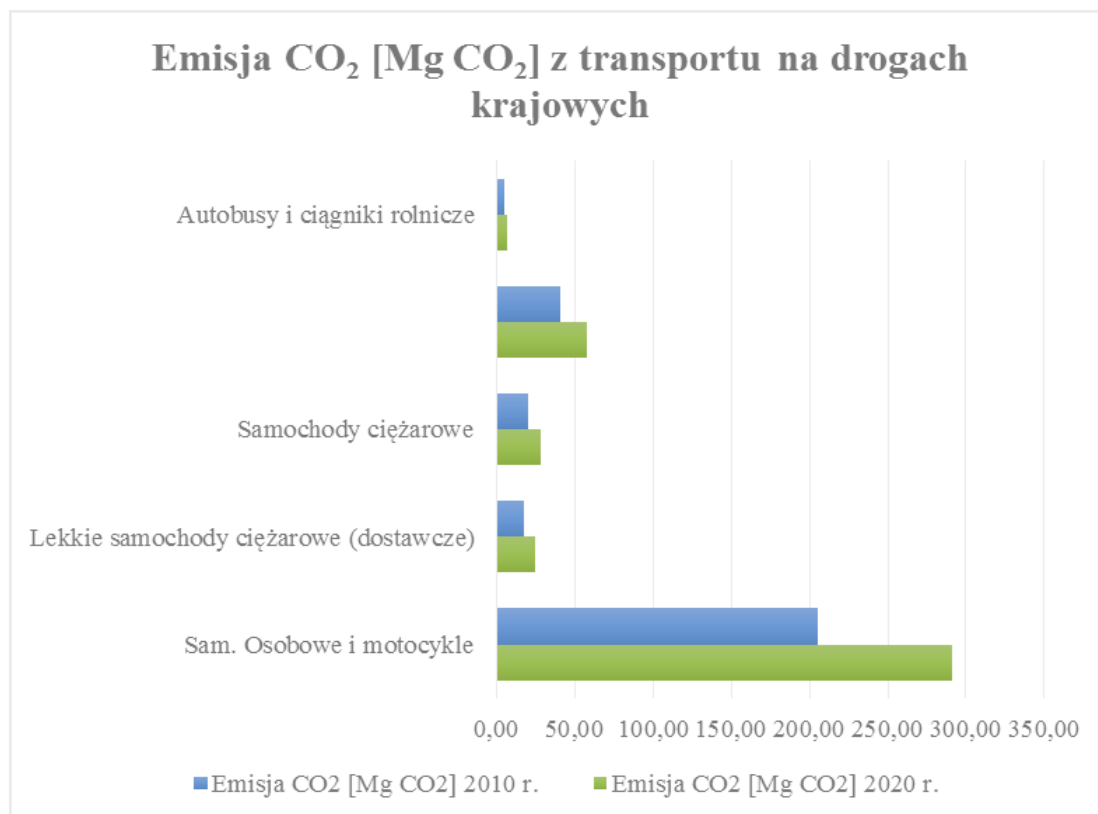
W ramach Planu zostały przeanalizowane uwarunkowania i możliwości redukcji zużycia energii, wraz z oceną ich efektywności ekologiczno-ekonomicznej. Dla wybranych działań opracowano harmonogram realizacji z określeniem odpowiedzialności określonych struktur administracyjnych. Wskazano również możliwe źródła finansowania zewnętrznego zaplanowanych działań.

Jako podstawę doboru działań Plan wykorzystuje wyniki inwentaryzacji (w zakresie potencjału ekologicznego) oraz możliwości budżetowych wynikających z wieloletniej prognozy finansowej (zakres i możliwości finansowania inwestycji).

Biorąc pod uwagę zmienność warunków otoczenia oraz fakt, że każde z podejmowanych działań niesie ze sobą określone rezultaty i doświadczenia, niniejszy plan może, a w niektórych przypadkach nawet powinien, być systematycznie korygowany. Dlatego też wykazane działania mają charakter kierunkowy i powinny zostać korygowane wraz ze zmianami w postępie technicznym oraz możliwościami finansowymi Gminy.

7.INFRASTRUKTURA DROGOWA

Przez teren Gminy Włodowice przebiega droga wojewódzka 792 o długości ok. 2,2 km. Dla prognozy emisji CO₂ [Mg CO₂] przyjęto, że liczba pojazdów na drogach krajowych w roku 2020 wzrośnie o 42% (wg. danych SISKOM). Wyniki zestawiono na poniższym wykresie.

Emisja CO₂ z transportu z podziałem na poszczególne pojazdy, na rok 2010 z prognozą na 2020.
Źródło: Opracowanie : Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Włodowice, 2014 r.

Droga w Gminie Włodowice

Rozbudowa sieci drogowej i związanego z nią zaplecza technicznego powinna być dostosowana również i do powstających lub projektowanych inwestycji wymagających odpowiednich usprawnień komunikacyjnych

Główne zagrożenia środowiska

Główne zagrożenia dla środowiska naturalnego powoduje transport drogowy (samochodowy) z uwagi na popularność i rolę jaką odgrywa w komunikacji oraz przede wszystkim z uwagi na powszechność występowania. Ułatwienie codziennego życia jakie daje możliwość korzystania z samochodu wiąże się z ingerencją w naturalne środowisko.

Szybki wzrost liczby samochodów często nie idzie w parze z usprawnianiem bazy transportowej, w tym głównie rozbudową sieci drogowej, reorganizacją ruchu w miastach, zwiększaniem liczby miejsc parkingowych. Największymi uciążliwościami dla środowiska ze strony transportu samochodowego są:

- emisja zanieczyszczeń powietrza w postaci spalin
- hałas
- zanieczyszczenie gleb i szaty roślinnej wzdłuż dróg
- skutki zdarzeń nadzwyczajnych związanych z transportem materiałów niebezpiecznych
- ingerencja w krajobraz i sferę przyrodniczą wraz z rozbudową sieci drogowej

Cel:

Stworzenie warunków dla sprawnego i bezpiecznego przemieszczania się ludzi i towarów przy jednoczesnym minimalizowaniu wpływu na środowisko naturalne.

Kierunki działań minimalizujących zagrożenia

Najważniejszymi kierunkami działań w rozwoju systemu transportowego w kontekście ograniczenia zagrożeń dla środowiska będą:

- dostosowanie gęstości oraz przepustowości sieci drogowej, a tym samym płynności ruchu do bieżących potrzeb związanych z komunikacją,
- poprawa stanu technicznego nawierzchni dróg,
- modernizacja dróg w kierunku dostosowania profilu do potrzeb użytkowników (poszerzanie jezdni, budowa poboczy, chodników),
- współpraca pomiędzy gminami oraz współpraca z sąsiednimi powiatami w celu zapewnienia ciągłości i sprawności systemu komunikacyjnego,
- zapewnienie odpowiednich oznakowań dróg i informacji o ruchu tranzytowym, a także o ewentualnych czasowych zmianach w organizacji ruchu drogowego,
- systematyczne zwiększanie miejsc parkingowych w dużych miejscowościach oraz na terenach licznie odwiedzanych przez turystów,
- konsekwentne przestrzeganie zasad kwalifikacji pojazdów do ruchu drogowego,
- kreowanie świadomości ekologicznej mieszkańców głównie w kwestii optymalizacji korzystania z samochodów,
- promocja i unowocześnienie transportu zbiorowego (opartego o ekologiczne środki transportu) łącznie z poszerzaniem oferty i przygotowaniem odpowiedniego zaplecza zachęcającego do korzystania z usług publicznych,
- ograniczenie uciążliwości akustycznych poprzez odpowiednią organizację ruchu w miastach oraz zabiegi techniczne (budowa ekranów w miejscach największych uciążliwości),
- zachęcanie do korzystania z alternatywnych środków transportu, głównie roweru, z jednoczesnym przygotowaniem zaplecza w tym zakresie (tras, miejsc parkingowych, oznakowania itp.).

8. NARZĘDZIA I INSTRUMENTY REALIZACJI PROGRAMU

8.1. Struktura zarządzania środowiskiem

„Program ochrony środowiska.....” pełni rolę instrumentu koordynacji działań na rzecz ochrony środowiska oraz intensyfikacji współpracy różnych instytucji/organizacji, opartej o dobrowolne porozumienia na rzecz efektywnego wdrażania niniejszego Programu.

Tradycyjny podział instrumentów zarządzania środowiskiem wyróżnia instrumenty o charakterze:

- prawnym,
- finansowym,

- społecznym,
- strukturalnym.

Ponadto wśród instrumentów zarządzania ochroną środowiska można wyróżnić również instrumenty o charakterze ponadregionalnym (np. Polityka Ekologiczna Państwa, Wojewódzki program ochrony środowiska).

- Instrumenty prawne, to instrumenty wynikające z obowiązującego prawodawstwa w zakresie wydawanych decyzji dotyczących korzystania ze środowiska. Są to;
 - pozwolenia/decyzje: zintegrowane, na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, wytwarzanie odpadów, wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi,
 - decyzje na prowadzenie działalności w zakresie gospodarki odpadami,
 - pozwolenia wodno-prawne na szczególne korzystanie z wód, wykonywanie urządzeń wodnych, wykonywanie innych czynności i robót, budowli, które mają znaczenie w gospodarowaniu wodami lub w korzystaniu z wód,
 - zezwolenia – koncesje wydane na podstawie Prawa geologicznego i górniczego,
 - uzgadnianie w zakresie przestrzegania standardów ekologicznych decyzji o warunkach zabudowy oraz o pozwoleniu na budowę, rozbiórkę obiektu budowlanego, decyzji o pozwoleniu na zmianę sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko,
 - cofnięcie lub ograniczenie zezwolenia lub pozwolenia na korzystanie ze środowiska,
 - decyzje naprawcze dotyczące zakresu i sposobu usunięcia przez podmiot korzystający ze środowiska przyczyn negatywnego oddziaływania na środowisko i przywrócenia środowiska do stanu właściwego oraz zobowiązujące do usunięcia uchybień,
 - decyzje zezwalające na usuwanie drzew i krzewów,
 - programy dostosowawcze dotyczące przywracania standardów jakości środowiska do stanu właściwego,
 - decyzje wstrzymujące oddanie do użytku instalacji lub obiektu, a także wstrzymujące użytkowanie instalacji lub obiektu,
 - decyzje o zakazie produkcji, importu, wprowadzania do obrotu.

Instrumentami prawnymi są również:

- kontrole przestrzegania prawa ochrony środowiska i zobowiązań wynikających z decyzji,
- oceny oddziaływania na środowisko,
- raporty oddziaływania przedsięwzięcia inwestycyjnego na środowisko,
- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego,
- przeglądy ekologiczne,
- monitoring środowiska,
- uchwały prawa miejscowego, w szczególności dotyczące ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju.
 - Do instrumentów finansowych należą:
 - opłaty za korzystanie ze środowiska – za wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza, za wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, za pobór wód, za składowanie odpadów, usuwanie drzew i krzewów,
 - administracyjne kary pieniężne w zakresie przekroczeń określonych limitów w pozwoleniach, naruszenie decyzji zatwierdzających eksploatację składowiska odpadów lub decyzji określających miejsce i sposób magazynowania odpadów,
 - odpowiedzialność cywilna w zakresie szkód spowodowanych oddziaływaniem na środowisko
 - kredyty, pożyczki i dotacje z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz innych funduszy oraz fundusze strukturalne i Fundusz Spójności,
 - pomoc publiczna w postaci preferencyjnych pożyczek, kredytów, dotacji, odroczeń rozłożenia na raty itp.,
 - opłaty produktowe i depozytowe,

- budżety samorządów i Państwa,
- środki własne przedsiębiorców i mieszkańców.
 - Do instrumentów społecznych podstawowych obowiązków organów w zakresie zapewnienia udziału społecznego należą:
- ogólnie dostępna informacja o planowanych przedsięwzięciach i możliwości udziału społeczeństwa w ich ocenie,
- przeprowadzenie konsultacji społecznych odpowiednio wcześniej, w toku procedury decyzyjnej, gdy wszystkie warianty są jeszcze możliwe, a udział społeczeństwa może być skuteczny,
- należyte uwzględnienie konsultacji społecznych przy wydawaniu decyzji administracyjnych,
- edukacja ekologiczna,
- upowszechnianie informacji o środowisku;

8.2. Narzędzia i instrumenty reglamentujące możliwości korzystania ze środowiska

Wśród instrumentów zarządzania ochroną środowiska można wyróżnić instrumenty o charakterze;

- **prawnym** – wszystkie uwarunkowania prawne i ustalenia wynikające z przepisów szeroko pojętej ochrony środowiska, pozwolenia i decyzje administracyjne
- **finansowym** – zarządzanie projektami i inwestycjami związane jest z dostępnością i zaangażowaniem środków finansowych,
- **instrumenty prawno - administracyjne** - (np. Polityka Ekologiczna Państwa, wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska),
- **społecznym** – uwarunkowania związane mieszkańcami i ich akceptacją czy sprzeciwami dotyczącymi poszczególnych inwestycji w zakresie ochrony środowiska,
- **instrumenty o charakterze strukturalnym** - (systemy zintegrowanego zarządzania środowiskiem, monitoring środowiska, system statystyki, społeczna partycypacja, działania edukacyjne, narzędzia polityki technicznej i naukowej, konwencje, umowy i porozumienia międzynarodowe).

Wszystkie przedsięwzięcia zdefiniowane w ramach Programu prowadzą do poprawy stanu istniejącego w zakresie ochrony środowiska – różnice dotyczą w zasadzie jednostek wdrażających, charakteru przedsięwzięcia i oczywiście jego kosztów. W myśl, zatem ogólnej polityki krajowej i Unii Europejskiej, podmioty odpowiedzialne za ich realizację mogą ubiegać się o wsparcie ze środków zewnętrznych na preferencyjnych zasadach.

Preferencyjne źródła finansowania przedsięwzięć środowiskowych wynikają z szeregu programów (np. finansowanych środkami UE) bądź związane są z polityką instytucji/funduszy celowych.

Generalnie źródła te można podzielić na dwie grupy: środki krajowe i środki zagraniczne.

1) Krajowe Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Fundusze Ochrony Środowiska (wojewódzkie i narodowy) mają za zadanie wspieranie realizacji inwestycji ekologicznych, a także działań nie inwestycyjnych (edukacja ekologiczna, opracowania naukowo-badawcze i ekspertyzy dotyczące zagadnień związanych z ochroną środowiska).

Przedsięwzięcia finansowane przez Fundusze (Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu) muszą spełniać następujące kryteria:

- zgodności z polityką ekologiczną państwa,
- efektywności ekologicznej,

- efektywności ekonomicznej,
- uwarunkowań technicznych i jakościowych,
- zasięgu oddziaływania,
- wymogów formalnych.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej wspiera finansowo przedsięwzięcia podejmowane dla poprawy jakości środowiska w Polsce, traktując jako priorytetowe te zadania, których realizacja wynika z konieczności wypełnienia zobowiązań Polski wobec Unii Europejskiej.

Celem działalności Narodowego Funduszu oraz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach sowe wspieranie inwestycji ekologicznych o znaczeniu i zasięgu ogólnopolskim i ponadregionalnym oraz zadań lokalnych, istotnych z punktu widzenia potrzeb środowiska.

NFOŚiGW stosuje następujące formy dofinansowania:

- oprocentowane pożyczki;
- dotacje;
- przekazywanie środków jednostkom budżetowym;
- dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów bankowych i pożyczek;
- nagrody za działalność na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej, niezwiązaną z wykonywaniem obowiązków pracowników administracji rządowej i samorządowej;
- udostępnianie środków finansowych bankom z przeznaczeniem na udzielanie kredytów na wskazane przez Narodowy Fundusz programy i przedsięwzięcia;
- poręczanie spłaty kredytów oraz zwrotu środków przyznanych przez rządy państw obcych i organizacje międzynarodowe, przeznaczonych na realizację zadań ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

2) **Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka** ma na celu wspieranie projektów o dużym znaczeniu dla gospodarki, jak również wspieranie szeroko rozumianej innowacyjności. Wspierane będą działania z zakresu innowacji: produktowej, procesowej (usługowej) oraz organizacyjnej. Wspierana i promowana będzie innowacyjność na poziomie, co najmniej krajowym i/lub międzynarodowym (określana jako innowacyjność średnia i wysoka). Program ujmuje również kontekst ochrony środowiska.

3) Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

W Polsce celem PROW 2014-2020 będzie poprawa konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich.

PROW będzie realizował 6 priorytetów Unii Europejskiej w zakresie rozwoju obszarów wiejskich, określonych w projektowanych przepisach UE. Przyczyni się także do osiągnięcia celów przekrojowych w zakresie innowacyjności, środowiska oraz przeciwdziałania i przystosowywania się do zmian klimatu.

Planuje się, w ramach poszczególnych priorytetów, realizację następujących instrumentów wsparcia.

Priorytet 1. Wspieranie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich:

- transfer wiedzy i innowacji,
- doradztwo,
- współpraca;

Priorytet 2. Zwiększanie rentowności gospodarstw i konkurencyjności wszystkich rodzajów rolnictwa we wszystkich regionach oraz promowanie innowacyjnych technologii w gospodarstwach i zrównoważonego zarządzania lasami:

- modernizacja gospodarstw rolnych,

- restrukturyzacja małych gospodarstw,
- premia dla młodych rolników;

Priorytet 3. Wspieranie organizacji łańcucha dostaw żywności, w tym przetwarzania i wprowadzania do obrotu produktów rolnych, promowanie dobrostanu zwierząt i zarządzania ryzykiem w rolnictwie:

- systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych,
- przetwórstwo i marketing produktów rolnych,
- tworzenie grup i organizacji producentów,
- podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich – targowiska,
- przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych i katastrof oraz wprowadzanie odpowiednich działań zapobiegawczych;

Priorytet 4. Odtwarzanie, ochrona i wzbogacanie ekosystemów powiązanych z rolnictwem i leśnictwem:

- działanie rolno-środowiskowo- klimatyczne,
- rolnictwo ekologiczne,
- płatności dla obszarów ONW*,
- scalanie gruntów;

* ONW – obszary o niekorzystnych warunkach gospodarowania.

Priorytet 5. Wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmiany klimatu w sektorach rolnym, spożywczym i leśnym:

- zalesianie i tworzenie terenu zalesionego;

Priorytet 6. Wspieranie włączenia społecznego, ograniczania ubóstwa i rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich:

- premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej,
- podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich,
- odbudowa i poprawa dziedzictwa kulturowego wsi, infrastruktura małej skali,
- Program LEADER

- 4) **Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 (POIiŚ 2014-2020)** to narodowy program mający na celu wspieranie gospodarki niskoemisyjnej, ochronę środowiska, powstrzymywanie lub dostosowanie się do zmian klimatu, komunikację oraz bezpieczeństwo energetyczne.

POIiŚ 2014-2020 jest przedłużeniem i kontynuacją najważniejszych kierunków inwestycji wyznaczone w edycji wcześniejszej- POIiŚ 2007-2013. Odnoszą się one w szczególności do postępu technicznego państwa w priorytetowych sektorach gospodarki.

Program POIiŚ 2014-2020 skierowany jest do podmiotów publicznych (włączając w to jednostki samorządu terytorialnego) oraz do podmiotów prywatnych (szczególnie do dużych przedsiębiorstw).

Podstawowym źródłem finansowania POIiŚ 2014-2020 będzie Fundusz Spójności, którego głównym zadaniem jest wspieranie rozwoju europejskich sieci komunikacyjnych oraz ochrony środowiska w krajach Unii Europejskiej. Ponadto planuje się dofinansowania z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR).

Program skierowany jest na inwestycje takie jak:

- a) Priorytet I (FS)- promowanie odnawialnych źródeł energii i efektywności energetycznej:
- Wytwarzanie, rozprowadzanie i wykorzystywanie OZE (poprzez budowę lub modernizację farm wiatrowych, instalacji na biomasę lub biogaz;
 - Udoskonalenie efektywności energetycznej w obszarze publicznym i mieszkaniowym,

- Rozwinięcie inteligentnych systemów dystrybucji i wdrażanie ich (np. tworzenie sieci dystrybucyjnych średniego i niskiego napięcia)
- b) Priorytet II (FS)- ochrona środowiska (włączając w to dostosowanie się do zmian klimatu):
 - Wspieranie rozwoju infrastruktury środowiskowej (modernizacja oczyszczalni ścieków, sieci kanalizacyjnych, instalacji do zagospodarowania odpadów komunalnych),
 - Protekcja i odbudowanie różnorodności biologicznej, polepszeniu stanu środowiska miejskiego (np. zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza),
 - Adaptacja do zmian klimatu (np. ochrona terenów miejskich przed niekorzystną pogodą czy? prowadzenie projektów z zakresu małej retencji).
- c) Priorytet III (FS)- modernizacja infrastruktury komunikacyjnej nastawiona na ochronę środowiska:
 - Modernizacja drogowego i kolejowego zaplecza w sieci TEN-T, poza tą siecią i w aglomeracjach,
 - Niskoemisyjna komunikacja miejska, śródlądowa, morska i intermodalna,
 - Zwiększenie bezpieczeństwa w ruchu lotniczym
- d) Priorytet IV (EFRR) - nasilenie transportowej sieci europejskiej:
 - Udoskonalenie przepustowości infrastruktury drogowej (włączając w to obwodnice i trasy wylotowe) ,
- e) Priorytet V (EFRR) - udoskonalenie infrastruktury bezpieczeństwa energetycznego:
 - Rozwinięcie inteligentnych systemów rozprowadzania, gromadzenia i przesyłu gazu? ziemnego i energii elektrycznej (np. poprzez rozbudowę sieci przesyłowych i dystrybucyjnych)
- f) Priorytet VI (EFRR)- ochrona dziedzictwa kulturowego
- g) Priorytet VII (EFRR)- pogłębienie strategicznej infrastruktury ochrony zdrowia,
- h) Priorytet VIII (EFRR)- pomoc techniczna

5) **Środki** Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (**NFOŚiGW**)

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej stanowi jedno z głównych źródeł polskiego systemu finansowania przedsięwzięć służących ochronie środowiska, wykorzystujący środki krajowe jak i zagraniczne. Na najbliższe lata przewidziane jest finansowanie działań w ramach programu ochrona atmosfery, który podzielony jest na cztery działania priorytetowe: poprawa jakości powietrza, poprawa efektywności energetycznej, wspieranie rozproszonych, odnawialnych źródeł energii oraz system zielonych inwestycji (GIS – Green Investment Scheme).

Poprawa jakości powietrza

Program poprawa jakości powietrza ma na celu zmniejszenie narażenia ludności na oddziaływanie zanieczyszczeń powietrza w tych strefach, gdzie dopuszczalne i docelowe stężenia zanieczyszczeń uległy przekroczeniu. W tym celu należy opracowywać programy ochrony powietrza oraz zmniejszać emisję zanieczyszczeń, szczególnie pyłów PM_{2,5} i PM₁₀ oraz emisji CO₂. Program dzieli się na dwie części. Pierwsza dotyczy współfinansowania opracowania programów ochrony powietrza i planów działań krótkoterminowych i jest skierowana do województw. Druga część programu finansuje działania związane z likwidacją niskiej emisji wspierającą wzrost efektywności energetycznej i rozwój rozproszonych odnawialnych źródeł energii (program KAWKA). Beneficjentami są wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Poprawa efektywności energetycznej

Program poprawa efektywności energetycznej realizowany jest w ramach zadania Inwestycje energooszczędne w małych i średnich przedsiębiorstwach. Forma wsparcia to kredyt i dotacja do 100% kosztów kwalifikowanych inwestycji. Dotacja wynosi: 10% kapitału kredytu bankowego wykorzystanego na sfinansowanie kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia; 15% kapitału kredytu bankowego (w przypadku, gdy inwestycja została poprzedzona audytem energetycznym) oraz dodatkowo do 15% kapitału kredytu bankowego na pokrycie poniesionych kosztów wdrożenia systemu zarządzania energią. Innym zadaniem w ramach programu poprawa efektywności energetycznej jest REGION – Wsparcie działań ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych przez WFOSiGW. Beneficjentami są wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, a następnie podmioty realizujące przedsięwzięcia na rzecz intensyfikacji regionalnych działań ochrony środowiska lub gospodarki wodnej. Forma finansowania to pożyczka do 100% kosztów wskazanych w koncepcji opisanej we wniosku o dofinansowanie.

Wspieranie rozproszonych, odnawialnych źródeł energii

W ramach programu wspieranie rozproszonych, odnawialnych źródeł energii finansowane są następujące działania: BOCIAN - Rozproszone, odnawialne źródła energii oraz Prosument – linia dofinansowania z przeznaczeniem na zakup i montaż mikroinstalacji odnawialnych źródeł energii.

Program BOCIAN ma na celu ograniczenie lub uniknięcie emisji CO₂ poprzez zwiększenie produkcji energii z instalacji, które wykorzystują odnawialne źródła energii. Z programu mogą skorzystać przedsiębiorcy. Forma finansowania działań w ramach programu to pożyczka w wysokości 2 – 40 mln zł.

Program PROSUMENT ma na celu promowanie nowych technologii OZE oraz postaw prosumenckich (podniesienie świadomości inwestorskiej i ekologicznej), a także rozwój rynku dostawców urządzeń i instalatorów oraz zwiększenie liczby miejsc pracy w tym sektorze. Program skierowany jest do osób fizycznych, spółdzielni mieszkaniowych, wspólnot mieszkaniowych, a także jednostek samorządu terytorialnego. Uzyskać można pożyczkę i dotację łącznie do 100% kosztów kwalifikowanych instalacji, z czego dotacja stanowi 40%.

W ramach programu System zielonych inwestycji (GIS – Green Investment Scheme) realizowany będzie program SOWA Energooszczędne oświetlenie uliczne, którego celem jest wspieranie realizacji przedsięwzięć poprawiających efektywność energetyczną systemów oświetlenia publicznego. W ramach programu możliwe będzie uzyskanie dotacja (do 45 % kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia) i pożyczki (do 55% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia). Wsparcie skierowane jest do jednostek samorządu terytorialnego.

Międzydziedzinowe

Finansowanie działań na rzecz poprawy jakości środowiska i efektywności energetycznej realizowane jest z programów międzydziedzinowych: Wsparcie przedsiębiorców w zakresie niskoemisyjnej i zasobooszczędnej gospodarki. Program został podzielony na dwie części: Audyt energetyczny/elektroenergetyczny przedsiębiorstwa i Zwiększenie efektywności energetycznej. Wsparcie finansowe skierowane jest dla przedsiębiorców realizujących inwestycje w zakresie audytów energetycznych lub zwiększenia efektywności energetycznej. Inwestycje finansowane będą w formie dotacji w wysokości do 70% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia.

Program GEKON – Generator Koncepcji Ekologicznych ma służyć efektywnemu wykorzystaniu potencjału innowacji technologicznych dla realizacji celów środowiskowych i gospodarczych, a także podnoszeniu konkurencyjności na rynku. Skierowany jest do przedsiębiorców, konsorcjów naukowych oraz grup przedsiębiorców wspólnie działających.

Działania w ramach programu obejmują fazę badawczo – rozwojową (36 mln zł) oraz fazę wdrożeniową (160 mln zł).

6) Środki Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach (WFOŚiGW)

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach w celu poprawy efektywności energetycznej i poprawy jakości powietrza przewiduje wsparcie finansowe dla osób fizycznych, przedsiębiorców i jednostek samorządu terytorialnego.

- Jednym z programów finansowania skierowanym do jednostek samorządu terytorialnego oraz przedsiębiorców jest wdrażanie programów lub projektów zwiększających efektywność energetyczną, w tym z zastosowaniem odnawialnych lub alternatywnych źródeł energii. Na realizację przedsięwzięć w tym zakresie przewidziana jest pożyczka w wysokości do 80% kosztów kwalifikowanych w zależności od: efektów ekologicznych zadania, możliwości finansowych funduszu. Dotacja wynosi 25 % (fotowoltaika), przy czym pożyczka + dotacja nie może przekroczyć 80% kosztów kwalifikowanych.
- Drugim programem jest Inwestycje z zakresu ochrony atmosfery dofinansowane ze środków zagranicznych. Możliwe jest uzyskanie na ten cel dotacji w wysokości do 80% wkładu własnego beneficjenta.
- Kolejnym programem finansowania skierowanym do jednostek samorządu terytorialnego oraz przedsiębiorstw jest wdrażanie projektów nowoczesnych, efektywnych i przyjaznych środowisku układów technologicznych oraz systemów wytwarzania, przesyłu lub użytkowania energii. Na realizację przedsięwzięć w tym zakresie przewidziana jest pożyczka do 80% kosztów kwalifikowanych w zależności od: efektów ekologicznych zadania, możliwości finansowych funduszu (Pożyczka + dotacja nie może przekroczyć 80% kosztów kwalifikowanych). Dotacji udziela się z uwzględnieniem efektów zadania i możliwości funduszu: 50% kosztów kwalifikowanych lub 80% kosztów kwalifikowanych.
- Innym programem jest budowa lub zmiana systemu ogrzewania na bardziej efektywny ekologicznie i energetycznie. Możliwe jest uzyskanie na ten cel dotacji w wysokości do 80% kosztów kwalifikowanych w zależności od: efektów ekologicznych zadania, możliwości finansowych funduszu (Pożyczka + dotacja nie może przekroczyć 80% kosztów kwalifikowanych). Dotację udziela się z uwzględnieniem efektów zadania i możliwości funduszu: 50% kosztów kwalifikowanych lub 80% kosztów kwalifikowanych

7) Środki norweskie i EOG

Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy to bezzwrotna pomoc finansowa dla Polski, bierze się z trzech krajów Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu, którzy są jednocześnie członkami Europejskiego Obszaru Gospodarczego, tj. Norwegii, Islandii i Liechtensteinu.

Polska przystępując do Unii Europejskiej, przystąpiła również do Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Na mocy Umowy o powiększeniu EOG z 14 października 2003 r. ustanowiona została pomoc finansowa dla krajów Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu, tworzących EOG.

W październiku 2004 roku polski rząd podpisując dwie umowy, upoważnił się do korzystania z innych, oprócz funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności Unii Europejskiej, źródeł bezzwrotnej pomocy zagranicznej: Memorandum of Understanding wdrażania Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Memorandum of Understanding wdrażania Norweskiego Mechanizmu Finansowego. Darczyńcami są 3 kraje EFTA: Norwegia, Islandia i Liechtenstein.

Obydwa programy obowiązują jednolite zasady i procedury oraz zależą od jednego systemu zarządzania i wdrażania w Polsce. Koordynację nad tymi Mechanizmami sprawuje Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.

Wprowadzanie tych programów na terytorium Polski ma miejsce na podstawie Regulacji ws. Wdrażania MF EOG i NMF, uwzględniając jednocześnie wytyczne, przygotowane przez państwodarzczyńców.

Program operacyjny PL04 „Oszczędzanie energii i promowanie odnawialnych źródeł energii” w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2009-2014

Celem tego planu jest ograniczenie emisji gazów cieplarnianych i zanieczyszczeń powietrza oraz zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych w bilansie zużycia energii. Programem tym objęte są projekty, w ramach Programu pn: „Zmniejszenie produkcji odpadów i emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody i ziemi” mające na celu modernizację lub odbudowę istniejących źródeł ciepła wraz z odnową procesu spalania lub korzystania z innych nośników energii

Dofinansowaniu nie podlegają projekty budowania nowych źródeł ciepła lub budowania/unowocześniania czy wymianie źródeł zastępczych czy awaryjnych a także projekty dotyczące współspalania węgla z biomasą. Pierwszeństwo natomiast mają projekty polegające na modernizacji źródeł ciepła o najwyższym wskaźniku obniżenia emisji dwutlenku węgla. Minimalna wartość ograniczenia emisji CO₂ wynosi 100 000 Mg/rok.

8.3. Działalność kontrolna gminy

Ustawa Prawo Ochrony Środowiska określa narzędzia prawne wykorzystywane dla realizacji zadań w dziedzinie ochrony środowiska, jak również nakłada na organy administracji samorządowej obowiązki w tym zakresie, takie jak:

- Wójt lub osoby przez niego upoważnione są uprawnieni do występowania w charakterze oskarżyciela publicznego w sprawach o wykroczenia przeciw przepisom o ochronie środowiska.
- Wójt występuje do wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o podjęcie odpowiednich działań będących w jego kompetencji, jeżeli w wyniku kontroli organy te stwierdzą naruszenie przez kontrolowany podmiot przepisów o ochronie środowiska lub występuje uzasadnione podejrzenie, że takie naruszenie mogło nastąpić, przekazując dokumentację sprawy,
- Wójt w drodze decyzji może nakazać osobie fizycznej, której działalność negatywnie oddziałuje na środowisko, wykonanie w określonym czasie czynności zmierzających do ograniczenia negatywnego oddziaływania na środowisko,
- Wójt okresowo przedkłada marszałkowi województwa informacje o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska.

8.4. Edukacja społeczności lokalnej

Adresatem końcowym Programu ochrony środowiska jest społeczeństwo Gminy Włodowice. Warunkiem niezbędnym dla realizacji celów i zadań zawartych w Programie ochrony środowiska jest chęć włączenia się mieszkańców do ich realizacji.

Z tego względu jednym z priorytetów Programu jest rozwój prowadzonej na terenie Gminy edukacji ekologicznej.

Wypełnienie zamierzeń dotyczących edukacji ekologicznej przez Gminę Włodowice będzie obejmować następujące przedsięwzięcia:

- kształtowanie prawidłowych wzorców zachowań oraz przekazywanie informacji o właściwych sposobach postępowania dla poszczególnych grup społeczeństwa,

- upowszechnienie i zapewnienie każdemu mieszkańcowi dostępu do informacji na temat możliwości ochrony środowiska i wynikających z tego korzyści zdrowotnych, ekologicznych i ekonomicznych,
- rozwój szkolnej edukacji w zakresie ochrony środowiska, dostępu do informacji o środowisku oraz kształtowanie zachowań zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju (akcje, szkolenia dla nauczycieli i szkół),
- włączenie tematyki ochrony środowiska do działań i projektów realizowanych przez różnego rodzaju grupy społeczne i podmioty gospodarcze,
- włączenie tematyki ochrony środowiska do artykułów prasowych i różnego rodzaju publikowanych biuletynów,
- promowanie etykiet znakujących aspekt środowiskowy produktów w celu ułatwienia konsumentom zachowań proekologicznych,
- integracja trwałych grup mieszkańców, współpracujących z samorządem lokalnym, podejmujących nowe wyzwania w zakresie edukacji ekologicznej,
- organy administracji państwowej i samorządowej są obowiązane udostępniać każdemu obywatelowi informacje o środowisku i jego ochronie znajdujące się w ich posiadaniu lub które są dla nich przeznaczone;

8.5. System zarządzania Programem ochrony środowiska dla Gminy Włodowice

System Zarządzania Środowiskowego umożliwi systematyczną kontrolę i ocenę oddziaływania organizacji na środowisko oraz podejmowanie działań dla poprawy stanu środowiska.

Program Zarządzania Środowiskowego przydziela realizację wyznaczonych celów i zadań środowiskowych konkretnym osobom lub odpowiedniemu szczeblowi organizacji, określa środki i terminy, w których cele i zadania środowiskowe są realizowane.

Zarządzanie środowiskiem opiera się na podstawowych zasadach polityki ekologicznej.

Nadrzędnym, strategicznym celem polityki ekologicznej państwa jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego kraju (mieszkańców, zasobów przyrodniczych i infrastruktury społecznej) i tworzenie podstaw do zrównoważonego rozwoju społeczno - gospodarczego.

Realizacja tego celu osiągnąta będzie poprzez niezbędne działania organizacyjne, inwestycyjne, tworzenie regulacji dotyczących zakresu korzystania ze środowiska i reglamentowania poziomu tego wykorzystania w najważniejszych obszarach ochrony środowiska.

Stąd celami realizacyjnymi Polityki ekologicznej są:

- wzmacnianie systemu zarządzania ochroną środowiska,
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody,
- zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii,
- dalsza poprawa, jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski,
- ochrona klimatu.

System zarządzania realizujący cele ekologiczne powinien opierać działania na następujących zasadach polityki ekologicznej:

- zasada prewencji (zapobiegania przyszłym problemom) i oszczędnego korzystania z zasobów naturalnych,
- zasada likwidacji aktualnych problemów i zasada "zanieczyszczający płaci",
- zasada integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi odpowiedzialność grup zadaniowych,
- zasada regionalizmu,
- zasada subsydiarności (pomocniczości),
- zasada skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej,
- zasada uspołecznienia polityki ochrony środowiska,

Zarządzanie środowiskiem nadal odbywa się poprzez zarządzanie nim na każdym szczeblu, lokalnym, regionalnym i krajowym.

Instytucje działające w ramach administracji odpowiedzialnych za wykonywanie i egzekwowanie prawa mają głównie na celu zapobieganie zanieczyszczeniu środowiska przez racjonalne planowanie przestrzenne, kontrolowanie gospodarczego korzystania ze środowiska, porządkowanie działalności związanej z gospodarczym korzystaniem ze środowiska.

Zarządzanie środowiskiem na poziomie gminy związane jest z potrzebą oddzielenia zarządzania Programem Ochrony Środowiska i wydzielenia go, jako odrębnego niezbędnego celu do realizacji.

Warunkiem prawidłowego wdrożenia programu jest stosowanie zasad:

- współdziałania,
- wzajemnej wymiany informacji,
- otwartości i przejrzystości w stosunku do współuczestniczących w realizacji program.

Dzięki partnerstwu i współdziałaniu jednostek zaangażowanych w Program zostaną pozyskane środki finansowe i osiągnięte zamierzone efekty.

Podstawową zasadą w realizacji zapisów Programu Ochrony Środowiska jest prawidłowe i właściwe wykonywanie zadań własnych przez poszczególne jednostki świadome własnej roli we wdrażaniu i odpowiedzialne za swoje uczestnictwo w Programie.

9. MONITORING POLITYKI ŚRODOWISKOWEJ

Monitoring polityki środowiskowej, obejmował będzie głównie:

- 1) Wdrażanie aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy będzie podlegało na regularnej ocenie w zakresie określenia stopnia wykonania przedsięwzięć, określenia stopnia realizacji przyjętych celów, oceny rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem, analizy przyczyn tych rozbieżności.
- 2) Rada Gminy będzie oceniała, co dwa lata stopień wdrożenia Programu, natomiast na bieżąco będzie kontrolowany postęp w zakresie wykonania przedsięwzięć zdefiniowanych w programie. Pod koniec 2015 roku nastąpi ocena realizacji przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w latach 2013 - 2014. Wyniki oceny będą stanowiły wkład dla nowej listy przedsięwzięć, obejmujących okres 2015 - 2018. Ten cykl będzie się powtarzał, co każde dwa lata, co zapewni ciągły nadzór nad wykonaniem Programu.
- 3) W cyklach czteroletnich będzie oceniany stopień realizacji celów ekologicznych (określonych w tym dokumencie dla okresu do 2022 roku). Ocena ta będzie bazą do ewentualnej korekty celów i strategii ich realizacji. Taka procedura pozwoli na spełnienie wymagań zapisanych w ustawie "Prawo ochrony środowiska", a dotyczących okresu, na jaki jest przyjmowany program ochrony środowiska i systemu raportowania o stanie realizacji programu ochrony środowiska
- 4) Podstawą właściwego systemu oceny realizacji Programu jest dobry system sprawozdawczości, oparty na wskaźnikach stanu środowiska i zmiany presji na środowisko, a także na wskaźnikach świadomości społecznej.
- 5) Dodatkowo przy ocenie skuteczności realizacji według Polityki ekologicznej państwa dla Programu ochrony środowiska będą stosowane wskaźniki stanu środowiska i presji na środowisko:
 - zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód lądowych, poprawę jakości wód płynących, stojących i wód podziemnych, a szczególnie głównych zbiorników wód podziemnych, poprawę jakości wody do picia oraz spełnienie przez wszystkie te rodzaje wód wymagań jakościowych obowiązujących w Unii Europejskiej,
 - poprawę jakości powietrza poprzez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń powietrza (zwłaszcza zanieczyszczeń szczególnie szkodliwych dla zdrowia i zanieczyszczeń wywierających najbardziej niekorzystny wpływ na ekosystemy, a więc przede wszystkim

metali ciężkich, trwałych zanieczyszczeń organicznych, substancji zakwaszających, pyłów i lotnych związków organicznych),

- zmniejszenie uciążliwości hałasu, przede wszystkim poziomu hałasu na granicy własności wokół obiektów przemysłowych, hałasu ulicznego oraz hałasu wzdłuż tras komunikacyjnych,
- zmniejszenie ilości wytwarzanych i składowanych odpadów, rozszerzenie zakresu ich gospodarczego wykorzystania oraz ograniczenie zagrożeń dla środowiska ze strony odpadów niebezpiecznych,
- ograniczenie degradacji gleb, zmniejszenie powierzchni obszarów zdegradowanych na terenach poprzemysłowych, zwiększenie skali przywracania obszarów bezpośrednio lub pośrednio zdegradowanych przez działalność gospodarczą do stanu równowagi ekologicznej i powstrzymanie procesów degradacji zabytków kultury,
- wzrost lesistości, rozszerzenie renaturalizacji obszarów leśnych oraz wzrost zapasu i przyrost masy drzewnej, a także wzrost poziomu różnorodności biologicznej ekosystemów leśnych i poprawa stanu zdrowotności lasów pod wpływem zanieczyszczeń powietrza, wody lub gleby,
- zahamowanie zaniku gatunków roślin i zwierząt oraz zaniku ich naturalnych siedlisk,
- zmniejszenie negatywnej ingerencji w krajobrazie oraz kształtowanie estetycznego krajobrazu zharmonizowanego z otaczającą przyrodą.

6) Najważniejsze działania w ramach wdrażania Aktualizacji Programu ochrony Środowiska to:

- koordynacja,
- weryfikacja celów ekologicznych,
- współpraca z różnymi jednostkami.

7) Niezbędna jest również edukacja i komunikacja ze społeczeństwem (w tym system informacji o środowisku), systemy zarządzania środowiskiem, monitoring stanu środowiska. Dla każdego zagadnienia wskazano, w poszczególnych rozdziałach niniejszego opracowania, instytucje uczestniczące w realizacji wyszczególnionych działań.

Wyniki monitoringu pozwalają na dokonanie oceny wpływu działalności człowieka na poszczególne komponenty środowiska

Monitoring spełnia ponadto następujące cele:

1. demonstruje i ocenia wdrażanie Programu ochrony środowiska w Gminie,
2. umożliwia ocenę dynamiki i kierunków zmian poszczególnych parametrów,

Proponowane wskaźniki efektywności Programu

Wskaźnik	Jednostka	Wartość na dzień 31.12.2015 r
Ogólne		
Ludność	osoba	
Ludność na km ²	osoba/km ²	
Zużycie energii elektrycznej na niskim napięciu	szt.	
Zużycie energii na 1 mieszkańca	MW*h	
Zużycie gazu	tys. m ³	
Zużycie gazu na 1 mieszkańca	m ³	
Jakość wód i stosunki wodne		
Długość czynnej sieci wodociągowej rozdzielczej	km	
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej rozdzielczej	km	
Połączenia sieci wodociągowej prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	
Połączenia sieci kanalizacyjnej prowadzące do budynków	szt.	

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022 dla Gminy Włodowice

Wskaźnik	Jednostka	Wartość na dzień 31.12.2015 ^r
mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania		
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	
Zużycie wody na 1 mieszkańca	m ³	
Liczba komunalnych oczyszczalni ścieków	szt.	
Ścieki odprowadzone do oczyszczalni systemem kanalizacyjnym	tys. m ³ /rok	
Ochrona przyrody		
Powierzchnia lasów i gruntów leśnych	ha	
Grunty nieleśne przeznaczone do zalesienia	ha	
Zalesienia	ha	
Park krajobrazowy „Orlich Gniazd”	ha	
Udział powierzchni prawnie chronionej	%	
Pomniki przyrody	szt.	
Nakłady inwestycyjne		
Nakłady inwestycyjne na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska	Tys. PLN	
Nakłady inwestycyjne na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska na 1 mieszkańca	PLN	
Nakłady inwestycyjne na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego	tys. PLN	
Nakłady inwestycyjne na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego na 1 mieszkańca	PLN	
Nakłady inwestycyjne na rolnictwo i łowiectwo	tys. PLN	
Nakłady inwestycyjne na rolnictwo i łowiectwo na 1 mieszkańca	PLN	

1) wg danych GUS

2) wg danych GUS stan na 31.12.2015r.

3. określa problemy w osiągnięciu celów założonych w Programie,

4. wykazuje wykorzystanie funduszy przeznaczonych na wdrażanie Programu,

5. reguluje działalność podmiotów gospodarczych, tj. ułatwia funkcjonowanie systemu wydawania pozwoleń, decyzji i egzekucji.

Porównanie informacji określonych na podstawie pomiarów i ocen do stanu bazowego będzie efektem realizacji założonych celów i działań o programie. Istotne znaczenie mają też mierniki świadomości społecznej (m.in. edukacja ekologiczna w zakresie ochrony środowiska na terenie Gminy).

10. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ WRAZ Z ASPEKTAMI FINANSOWYMI REALIZACJI PROGRAMU

Realizacja zamierzeń z zakresu ochrony środowiska wymaga zapewnienia źródeł finansowania inwestycji i eksploatacji systemu.

Warunkiem wdrożenia zapisów Programu... jest pozyskanie środków finansowych na realizację poszczególnych zadań. Część środków pochodzić będzie z budżetu gminy i powiatu, głównie powiatowego i gminnego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Środki finansowe na realizację programu będą pochodziły także z pozostałych funduszy ekologicznych i innych funduszy celowych. Niektóre inwestycje będą pokrywane ze środków własnych różnych podmiotów gospodarczych i inwestorów prywatnych. Pożądanym kierunkiem jest zwiększenie dofinansowania na działania związane z ochroną środowiska z funduszy Unii Europejskiej.

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022 dla Gminy Włodowice

Część działań finansowana będzie przez powiat i gminę poprzez zaciągnięcie kredytów komercyjnych i w międzynarodowych instytucjach finansujących. Dobrym rozwiązaniem jest też zawiązywanie spółek partnerskich publiczno – prywatnych z zainteresowanymi inwestorami, co nie pozbawia władz samorządowych wpływu na decyzje związane z daną inwestycją.

Ograniczone możliwości finansowe samorządu powiatowego i gminnego uniemożliwiają samodzielną realizację działań i inwestycji z zakresu ochrony środowiska. Konieczne jest wsparcie instytucji finansowych, które podejmą się finansowania projektów poprzez m.in. zobowiązania kapitałowe (kredyty, pożyczki, obligacje, leasing), udziały kapitałowe (akcje, udziały w spółkach) i dotacje.

1. Lista inwestycji celu publicznego o zasięgu lokalnym, na najbliższe lata dla Gminy Włodowice, została przyjęta Uchwałą Nr 64/IX/2015 Rady Gminy Włodowice z dnia 25.09.2015 r. ,dotyczącą budżetu Gminy Włodowice na rok 2015.

Załącznik do Uchwały Nr 64/IX/2015 Rady Gminy Włodowice z dnia 25.09.2015 r.

Planowane zadania i zakupy inwestycyjne do realizacji w 2015 r.

Lp.	Nazwa zadania	Źródła finansowania	Planowane wydatki w roku 2015	Okres realizacji
1.	Budowa ujęcia wód podziemnych w Gminie Włodowice	Środki własne UG	118 000,00	2014-2015
2.	Budowa ujęcia wód podziemnych w Rudnikach - Gmina Włodowice	Środki własne UG	38 500,00	
3.	Budowa chodnika w Skałce przy ul. Świerkowej	Środki własne UG	11 814,00	
4.	Budowa chodnika w Rudnikach przy ul. Cegielnianej	Środki własne UG	24 611,00	
5.	Budowa chodnika przy drodze gminnej nr D-221, ul. Wesoła Zdów	Środki własne UG	18 089,00	
6.	Budowa chodnika w Morsku, przy ul. Jurajskiej	Środki własne UG	12 500,00	
7.	Budowa chodnika w poboczu, przy ul. Cmentarnej we Włodowicach	Środki własne UG	22 967,86	
8.	Budowa wiaty przystankowej przy ul. Myszkowskiej w Górze Włodowskiej	Środki własne UG	8 733,00	
9.	Zakup i montaż wiaty przystankowej Hucisko, ul. Jodłowa	Środki własne UG	6 000,00	
10.	Remont drogi – Góra Włodowska – ul. Poprzeczna	Środki własne UG	6 000,00 – rok 2015 , 65 000,00 – rok 2016 Suma 71 000,00 zł	2015-2016
11.	Przebudowa drogi ul. Osada Młyńska w Rudnikach	Środki własne UG	61 000,00	
12.	Zakup i montaż bramy garażowej w budynku OSP Góra Włodowska	Środki własne UG	6 000,00	
13.	Budowa instalacji kolektorów słonecznych na terenie Gminy Włodowice	Środki własne UG	14 000,00	
14.	Budowa oświetlenia ulicznego w Rzędkowicach, przy ul. Jurajskiej	Środki własne UG	14 000,00	
15.	Zagospodarowanie terenu Rynku we	Środki własne	75 000,00	

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022 dla Gminy Włodowice

	Włodowicach	UG		
16.	Zagospodarowanie terenu przy osiedlu „Skarpa” we Włodowicach	Środki własne Środki UE Razem	- 28 953,00 - 65 047,00 - 94 000,00	2014-2015
17.	Przebudowa i termomodernizacja budynku Przedszkola we Włodowicach	Środki własne UG	9 000,00	
18.	Budowa wodociągu w Górze Włodowskiej w ul. Poprzecznej	Środki własne UG	169 162,00	2016-2017
19.	Przebudowa drogi powiatowej DP 17395 w miejscowości Morsko ,ul. Zamkowa	Środki własne UG	100 000,00	
20.	Budowa wodociągu w Rudnikach w ul. Lipowej, ul. Klonowej i ul. Kamiennej - dokumentacja projektowa	Środki własne UG	30 000,00	2015-2016
21.	Budowa wodociągu w Morsku w ul. Turystycznej, (część ul. Skalnej, ul. Skarżyckiej - dokumentacja projektowa	Środki własne UG	40 000,00	
22.	Zakup i montaż konstrukcji stalowych na działce komunalnej w Rudnikach, przy ul. Pomorskiej 8	Środki własne UG	21 000,00	
23.	Przebudowa drogi ul. Krótkiej i ul. Turystycznej w miejscowości Morsko - dokumentacja projektowa	Środki własne UG	12 000,00	
24.	Przebudowa drogi ul. Wesołej w miejscowości Zdów - dokumentacja projektowa	Środki własne UG	13 000,00	
25.	Przebudowa drogi ul. Modrzewiowej i ul. Jodłowej w miejscowości Hucisko - dokumentacja projektowa	Środki własne UG	16 000,00	
26.	Budowa instalacji CO w budynku świetlicy wiejskiej Hucisko, ul. Skalny Widok	Środki własne UG	5 933,00	
27.	Budowa chodnika w poboczu ul. Wschodniej we Włodowicach (etap I)	Środki własne UG	1 643,14	
28.	Budowa kolektorów słonecznych dla wspomagania ciepłej wody użytkowej w budynku Szkoły Podstawowej w Rudnikach	Środki własne Środki UE Razem	- 9 366,00 - 42 661,00 - 52 027,00	-
Razem		Środki własne Środki UE Razem	- 897 272,00 - 107,708,00 - 1 004 980,00	

Dodatkowo dla działań na rzecz gospodarki niskoemisyjnej:

Działanie na rzecz gospodarki niskoemisyjnej Rozdział 1.1. Zestawienie działań, pkt. 1.1.4. Społeczność lokalna, dodać Lp. 1.1.4.5. o brzmieniu:

Lp.	1.1.4.5.
-----	----------

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022 dla Gminy Włodowice

SEKTOR OBJĘTY DZIAŁANIEM	SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA, UŻYTECZNOŚĆ PUBLICZNA, PRZEMYSŁ
CHARAKTER/RODZAJ DZIAŁANIA	INWESTYCYJNY/NISKONAKŁADOWE
POLE DZIAŁANIA	WYTWARZANIE ENERGII
NAZWA DZIAŁANIA	MONTAŻ KOLEKTORÓW SŁONECZNYCH
SZACOWANY EFEKT REDUKCJI ENERGII ELEKTRYCZNEJ	10 312,50 GJ/rok
SZACOWANY EFEKT REDUKCJI CO ₂	1 010,63 MgCO ₂
SZACOWANY KOSZT	8 400 000,00 zł.

Instalacje kolektorów słonecznych to technologia umożliwiająca konwersję energii słonecznej na ciepło niezbędne do ogrzania ciepłej wody użytkowej. Dla zabudowy jednorodzinnej rekomendowane są instalacje o powierzchni czynnej wynoszącej 5 m². Instalacja w porze dziennej wykorzystywana będzie do pokrycia potrzeb gospodarstw domowych. Niestety z uwagi na brak możliwości oddania nadwyżek wytworzonego ciepła do sieci konieczne jest zbudowanie zbiorników buforowych na ogrzaną wodę. Największym plusem kolektorów słonecznych jest oszczędność. Montując na dachu kolektory słoneczne należy wiedzieć, że zaspokajają one średnio 70 proc. rocznego zapotrzebowania w energię ciepłą potrzebną do podgrzania wody użytkowej. Bardzo ważne jest to, że działanie kolektora nie jest uzależnione od mocy słońca, ale od nasświetlenia w ogóle. W polskich warunkach zestaw solarny o powierzchni 2 m² jest w stanie wytworzyć około 1500 kWh w ciągu roku. Wariantem alternatywnym dla wskazanego działania są:

- montaż instalacji grzewczej opartej o pompy ciepła.

Ponieważ realizacja działania jest uzależniona od zaangażowania kapitału pozostającego w rękach osób prywatnych, rola wskazanych jednostek Urzędu jest prowadzenie działań wspierających przeprowadzenie proponowanych inwestycji poprzez:

- działalność edukacyjną i promocyjną,
- wsparcie mieszkańców w przejściu procedury administracyjnej,
- informowanie o aktualnych możliwościach pozyskania dofinansowania na inwestycje.

Działanie to ma charakter fakultatywny – poziom wdrożenia uzależniony jest od pojawienia się podmiotów zainteresowanych działaniem oraz od wielkości i zasad dodatkowych, zewnętrznych form wsparcia finansowego.”

2. Tabela 15. Zbiorcze zestawienie działań wraz z obliczona redukcja zużycia energii i emisji CO₂ otrzymuje brzmienie:

Lp.	NAZWA DZIAŁANIA	REDUKCJA ENERGII	REDUKCJA EMISJI CO ₂	SZACOWANY KOSZT
1.1.1.1	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	175 MWh/rok	123 MgCO ₂ /rok	3.000.000 PLN
1.1.1.2	System „zielonych zamówień publicznych”	25 MWh/rok	22,25 MgCO ₂ /rok	-
1.1.1.3.	Montaż Odnawialnych Źródeł Energii dla			

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022 dla Gminy Włodowice

	budynków użyteczności publicznej	38 MWh/rok	33,82 MgCO ₂ /rok	200.000 PLN
1.1.2.1.	Wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne	105,14 MWh/rok	93,57 MgCO ₂ /rok	1.200.000 PLN
1.1.3.1.	Kampanie edukacyjno-informacyjne z zakresu zrównoważonego zużycia energii i ekologii w sektorze transportu	-	200 MgCO ₂ /rok	10.000 PLN
1.1.4.1.	Wymiana źródeł ciepła opalanych węglem na bardziej efektywne w budynkach mieszkalnych	5 925 MWh/rok	10 000 MgCO ₂ /rok	2.000.000 PLN
1.1.4.2.	Edukacja lokalnej społeczności w zakresie efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii	662,25 MWh/rok	589,4 MgCO ₂ /rok	12.000 PLN
1.1.4.3.	Montaż mikroinstalacji fotowoltaicznych o mocy 4 kW przez mieszkańców	38 MWh/rok	33,82 MgCO ₂ /rok	320.000 PLN
1.1.4.4.	Montaż instalacji fotowoltaicznych o mocy 40 kW przez przedsiębiorców	38 MWh/rok	33,82 MgCO ₂ /rok	250.000 PLN
1.1.4.5.	Montaż kolektorów słonecznych	2 864,58 MWh/rok	1 010,63 MgCO ₂ /rok	8.400 000.00 PLN
SUMA		9 870,97 MWh/rok	12 140,31 MgCO₂/rok	15.392.000 PLN

Projekt zmiany już przyjętego dokumentu zawiera niewielkie modyfikacje w swojej treści a sam dokument przewiduje podjęcie przez gminę projektów zarówno o charakterze inwestycyjnym, jak i nie inwestycyjnym, aczkolwiek stanowi element propagujący podejmowanie działań o charakterze prośrodowiskowym przez mieszkańców Włodowic (np. budowa prosumenckich źródeł energii odnawialnej, czy wymiana sprzętu AGD na energooszczędny.). Żadne z działań ujętych w dokumencie nie stanowi jednak przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, a sam dokument nie wyznacza ramy dla późniejszej realizacji innych przedsięwzięć (nieujętych w dokumencie) mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Ze względu na przewidywany rodzaj i skalę oddziaływania na środowisko dokumentu nie występuje oddziaływanie skumulowane lub transgraniczne oraz nie występuje ryzyko dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska. Celem dokumentu jest bowiem upowszechnienie działań niskonakładowych o bardzo małej skali, które mogą zostać wdrożone przez indywidualne osoby i małe podmioty gospodarcze.

2. Uchwała Nr 17/III/2014 Rady Gminy Włodowice z dnia 30.12.2014 r. w sprawie: Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Włodowice na lata 2015-2026

- 1) Przebudowa i termomodernizacja budynku Przedszkola we Włodowicach - (ZIT - Zintegrowane Inwestycje 1.1.2.3 Urząd Gminy Włodowice,
 - czas realizacji 2013-2015
 - łączne nakłady finansowe 3 242 266,00
 - limit 2015 - 3 218 791,00
- 2) Budowa wodociągu Parkoszowice – Włodowice yul. Krakowska , ul. Zamkowa i ul. Sobieskiego-
 - czas realizacji 2012-2016,
 - łączne nakłady finansowe - 1 742 980,00 , rok 2016- 1 726 980,00 zł.,
- 3) Przebudowa drogi ul. Osada Młyńska w Rudnikach
 - okres realizacji 2014- 2015
 - łączne nakłady finansowe - 67 192,90 , rok 2016- 61 000,00 zł.

W dokumentach tych, ważniejsze inwestycje zestawiono w grupy:

- budowa i modernizacja ulic i dróg gminnych i powiatowych
- rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej w gminie wraz z przyłączami,
- rozbudowa sieci wodociągowej z przyłączami,
- budowa kolektorów słonecznych,
- przebudowy i termomodernizacje obiektów użyteczności publicznej

DZIAŁANIA NA RZECZ GOSPODARKI NISKOEMISYJNEJ

Źródło: Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Włodowice, wrzesień 2014 r.

1.1. Zestawienie działań

W niniejszym rozdziale przedstawiono działania z zakresu poprawy efektywności energetycznej i wykorzystania odnawialnych źródeł energii zaplanowane do realizacji w celu osiągnięcia zakładanej redukcji emisji CO₂ o minimum 20% do 2020 roku. Realizacja tego celu jest możliwa przez podejmowanie szeregu działań w zakresie zrównoważonej energii, zarówno inwestycyjnych, edukacyjnych i administracyjnych we wszystkich sektorach, a zwłaszcza w priorytetowych obszarach działania. Działania przedstawione poniżej, w celu zachowania przejrzystości podzielono na poszczególne sektory uwzględnione w raporcie z inwentaryzacji emisji CO₂.

Sektor użyteczności publicznej

SEKTOR OBJĘTY DZIAŁANIEM	UŻYTECZNOŚĆ PUBLICZNA
CHARAKTER/RODZAJ DZIAŁANIA	Inwestycyjne/wysokonakładowe
POLE DZIAŁANIA	Budynki użyteczności publicznej należących do Gminy
NAZWA DZIAŁANIA	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej
SZACOWANY EFEKT REDUKCJI ZUŻYCIA CIEPŁA	630 (GJ/rok)
SZACOWANY EFEKT REDUKCJI CO ₂	123 (Mg CO ₂ /rok)
SZACOWANY KOSZT	3.000.000 PLN

W ciągu ostatnich lat, przy udziale funduszy unijnych przeprowadzono termomodernizację niemal 50% budynków użyteczności publicznej, m.in. wymieniając źródła ciepła z węglowych na gazowe. Docieplając przegrody budowlane czy wymieniając okna. W trakcie realizacji prowadzona jest termomodernizacja Przedszkola (również z wymianą kotła), a w przypadku pozyskanie środków zewnętrznych możliwa będzie modernizacja pozostałych budynków użyteczności publicznej. Dzięki wymianie źródeł ciepła wraz z pracami polegającymi na ociepleniu przegród, stropodachu czy wymianie okien możliwe jest zredukowanie emisji CO₂ w danym budynku o ok.35%.

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022 dla Gminy Włodowice

SEKTOR OBJĘTY DZIAŁANIEM	UŻYTECZNOŚĆ PUBLICZNA
CHARAKTER/RODZAJ DZIAŁANIA	Administracyjne/ bez nakładowe
POLE DZIAŁANIA	Podmioty zobligowane do stosowania zamówień publicznych
NAZWA DZIAŁANIA	System "zielonych zamówień publicznych"
SZACOWANY EFEKT REDUKCJI ZUŻYCIA CIEPŁA	25 (MWh/rok)
SZACOWANY EFEKT REDUKCJI CO2	22,25 (Mg CO2/rok)
SZACOWANY KOSZT	0- PLN

Zielone zamówienia publiczne (green public procurement) oznaczają politykę, w ramach której podmioty publiczne włączają kryteria i/lub wymagania ekologiczne do procesu zakupów (procedur udzielania zamówień publicznych) i poszukują rozwiązań ograniczających negatywny wpływ produktów/usług na środowisko oraz uwzględniających cały cykl życia produktów, a poprzez to wpływają na rozwój i upowszechnienie technologii środowiskowych.

Istotą zielonych zamówień jest uwzględnianie w zamówieniach publicznych także aspektów środowiskowych jako jednych z głównych kryteriów wyboru ofert. Zielone zamówienia powinny obejmować działania takie jak:

- zakup energooszczędnych urządzeń AGD, sprzętu komputerowego,
- wymiana oświetlenia wewnętrznego na energooszczędne,
- zakup energooszczędnych i ekologicznych środków transportu,
- wykorzystywanie inteligentnych systemów klimatyzacji i wentylacji w obiektach,
- wykorzystywanie energii ze źródeł odnawialnych.

SEKTOR OBJĘTY DZIAŁANIEM	UŻYTECZNOŚĆ PUBLICZNA
CHARAKTER/RODZAJ DZIAŁANIA	Inwestycyjne/wysokonakładowe
POLE DZIAŁANIA	Budynki użyteczności publicznej należących do Gminy Włodowice
NAZWA DZIAŁANIA	Montaż Odnawialnych Źródeł Energii dla budynków użyteczności publicznej
SZACOWANY EFEKT REDUKCJI ZUŻYCIA CIEPŁA	38 (MWh/rok)
SZACOWANY EFEKT REDUKCJI CO2	33,82 (Mg CO2/rok)
SZACOWANY KOSZT	200.000, 00 PLN

Montaż Odnawialnych Źródeł Energii (OZE) na budynkach użyteczności publicznej pozwala zredukować emisję CO₂, dla przykładu instalacja fotowoltaiczna o mocy 40 kW pozwala wyprodukować rocznie ok. 38.000 kWh „zielonej energii”, co prowadzi do redukcji emisji na poziomie 45,2 Mg CO₂ rocznie. Jako przykład podawana jest instalacja fotowoltaiczna, ponieważ budowa instalacji o mocy do 40 kW nie wymaga uzyskania pozwolenia na budowę, w związku z czym jej realizacja jest dużo łatwiejsza niż w przypadku innych odnawialnych źródeł energii. Działania związane z wykorzystaniem OZE są działaniami fakultatywnymi. Ich realizacja uwarunkowana jest od pozyskania zewnętrznych form wsparcia.

Oświetlenie uliczne

SEKTOR OBJĘTY DZIAŁANIEM	OŚWIETLENIE ULICZNE
CHARAKTER/RODZAJ DZIAŁANIA	Inwestycyjne/wysokonakładowe

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022 dla Gminy Włodowice

POLE DZIAŁANIA	Oświetlenie uliczne
NAZWA DZIAŁANIA	Wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne
SZACOWANY EFEKT REDUKCJI ZUŻYCIA CIEPŁA	105,14 (MWh/rok)
SZACOWANY EFEKT REDUKCJI CO2	93,57 (Mg CO2/rok)
SZACOWANY KOSZT	1 200.000, 00 PLN

Wymiana istniejących źródeł światła na źródła oparte o technologię LED-ową pozwala na obniżenie zużycia energii elektrycznej oraz emisji CO2 o ok. 45 %.

Innym rozwiązaniem redukującym zużycie energii na cele oświetlenia jest zastosowanie inteligentnego systemu sterowania oświetleniem ulicznym, którego efektywność może wynosić do 50 % redukcji.

Znaczne koszty takiej modernizacji powodują konieczność pozyskania dodatkowych, zewnętrznych funduszy na jej realizację. Jest to zatem zadanie fakultatywne.

Transport

SEKTOR OBJĘTY DZIAŁANIEM	TRANSPORT
CHARAKTER/RODZAJ DZIAŁANIA	Edukacyjne/ niskonakładowe
POLE DZIAŁANIA	Transport
NAZWA DZIAŁANIA	Kampanie edukacyjno-informacyjne z zakresu zrównoważonego zużycia energii i ekologii w sektorze transportu.
SZACOWANY EFEKT REDUKCJI ZUŻYCIA CIEPŁA	- (MWh/rok)
SZACOWANY EFEKT REDUKCJI CO2	200 (Mg CO2/rok)
SZACOWANY KOSZT	10 000.00 PLN

Korzyści wynikające z przeprowadzonych działań wpłyną na zwiększenie ekologii w sektorze transportu. Takie działania mogą zostać osiągnięte poprzez np. promocje transportu publicznego i jazdy na rowerze jako alternatywy dla indywidualnych środków transportu.

Społeczność lokalna

SEKTOR OBJĘTY DZIAŁANIEM	SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA
CHARAKTER/RODZAJ DZIAŁANIA	Edukacyjne/ niskonakładowe
POLE DZIAŁANIA	Społeczność lokalna
NAZWA DZIAŁANIA	Wymiana źródeł ciepła opalanych węglem na bardziej efektywne w budynkach mieszkalnych
SZACOWANY EFEKT REDUKCJI ZUŻYCIA CIEPŁA	21.300 (GJ/rok)
SZACOWANY EFEKT REDUKCJI CO2	10 000 (Mg CO2/rok)
SZACOWANY KOSZT	2 000 000.00 PLN

Ponad 80% mieszkań na terenie Gminy opalanych jest węglem. Celem działania jest możliwość dofinansowania jak również promowanie bardziej efektywnych źródeł ciepła - zarówno na opalane tym samym czynnikiem, ale nowocześniejsze jak również na opalane gazem, olejem opałowym czy biomasę. Działania promujące polegać będą na uświadamianiu mieszkańców w zakresie emisji CO2, pyłów oraz substancji szkodliwych, informowaniu o Programach i Konkursach finansowanych ze środków unijnych, krajowych, norweskich itd. w ramach których możliwe jest uzyskanie dofinansowania na wymianę źródła ciepła.

Zadaniem Gminy jest bieżące monitorowanie w/w Programów i Konkursów, nie tylko w celu informowania o nich społeczności lokalnej, ale również w przypadku pojawienia się Programu przeznaczonego dla Jednostek Samorządu Terytorialnego, złożenie wniosku o przyznanie dofinansowania w celu realizacji powyższego zadania. Oszacowana redukcja zakłada wymianę ok 20 % węglowych źródeł ciepła na bardziej efektywne.

SEKTOR OBJĘTY DZIAŁANIEM	SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA
CHARAKTER/RODZAJ DZIAŁANIA	Edukacyjne/ niskonakładowe
POLE DZIAŁANIA	Społeczność lokalna
NAZWA DZIAŁANIA	Edukacja lokalnej społeczności w zakresie efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii
SZACOWANY EFEKT REDUKCJI ZUŻYCIA CIEPŁA	662,25 (MWh/rok)
SZACOWANY EFEKT REDUKCJI CO2	589,4 (Mg CO2/rok)
SZACOWANY KOSZT	12 000.00 PLN

Korzyści wynikające z przeprowadzonych działań wpłyną na zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie możliwości wpływania na wysokość rachunków za energię elektryczną oraz zanieczyszczenie środowiska naturalnego, poszerzenie wiedzy na temat nowoczesnych energooszczędnych technologii oraz odnawialnych źródeł energii.

Edukacja lokalnej społeczności w zakresie efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii, która obejmuje m.in.

- promocję energooszczędnych źródeł światła i oszczędności energii wśród mieszkańców
- kampania edukacyjno-informacyjna na temat możliwości zmniejszenia zużycia energii w domu
- promocja mechanizmów finansowych dotyczących montażu kolektorów słonecznych, ogniw fotowoltaicznych i innych źródeł energii,
- utworzenie stałego działu na portalu miejskim poświęconego efektywności energetycznej i OZE.

SEKTOR OBJĘTY DZIAŁANIEM	SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA
CHARAKTER/RODZAJ DZIAŁANIA	Edukacyjne/ niskonakładowe
POLE DZIAŁANIA	Wytwarzanie energii
NAZWA DZIAŁANIA	Montaż mikroinstalacji fotowoltaicznych o mocy 4 kW przez mieszkańców
SZACOWANY EFEKT REDUKCJI ZUŻYCIA CIEPŁA	38 (MWh/rok)
SZACOWANY EFEKT REDUKCJI CO2	33,82(Mg CO2/rok)
SZACOWANY KOSZT	320 000.00 PLN

Montaż mikroinstalacji fotowoltaicznej o mocy 4 kW daje roczną produkcję energii na poziomie 3 800 kWh. Szacuje się, iż dzięki Programowi "Prosument" prowadzonym przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w ramach którego można uzyskać do 40 % dotacji na mikroinstalację dla osoby fizycznej, na terenie Gminy zostanie zamontowanych co najmniej 10 takich instalacji.

Rolą Gminy w tym działaniu będzie wielopoziomowa edukacja mieszkańców, w zakresie dostępności zewnętrznych środków finansowania inwestycji, m. in. wymienionego Programu „Prosument”, pomoc merytoryczna przy procedurze ubiegania się o środki, zachęcanie mieszkańców do ubiegania się o środki.

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022 dla Gminy Włodowice

SEKTOR OBJĘTY DZIAŁANIEM	PRZEMYSŁ
CHARAKTER/RODZAJ DZIAŁANIA	Inwestycyjny / wysokonakładowe
POLE DZIAŁANIA	Wytwarzanie energii
NAZWA DZIAŁANIA	Montaż mikroinstalacji fotowoltaicznych o mocy 40 kW przez przedsiębiorców
SZACOWANY EFEKT REDUKCJI ZUŻYCIA CIEPŁA	38 (MWh/rok)
SZACOWANY EFEKT REDUKCJI CO2	33,82(Mg CO2/rok)
SZACOWANY KOSZT	280 000.00 PLN

**Działania na rzecz gospodarki niskoemisyjnej:
Zestawienie działań,**

Lp.	1.1.4.5.
SEKTOR OBJĘTY DZIAŁANIEM	SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA, UŻYTECZNOŚĆ PUBLICZNA, PRZEMYSŁ
CHARAKTER/RODZAJ DZIAŁANIA	INWESTYCYJNY/NISKONAKŁADOWE
POLE DZIAŁANIA	WYTWARZANIE ENERGII
NAZWA DZIAŁANIA	MONTAŻ KOLEKTORÓW SŁONECZNYCH
SZACOWANY EFEKT REDUKCJI ENERGII ELEKTRYCZNEJ	10 312,50 GJ/rok
SZACOWANY EFEKT REDUKCJI CO2	1 010,63 MgCO ₂
SZACOWANY KOSZT	8 400 000,00 zł.

Instalacje kolektorów słonecznych to technologia umożliwiająca konwersję energii słonecznej na ciepło niezbędne do ogrzania ciepłej wody użytkowej. Dla zabudowy jednorodzinnej rekomendowane są instalacje o powierzchni czynnej wynoszącej 5 m². Instalacja w porze dziennej wykorzystywana będzie do pokrycia potrzeb gospodarstw domowych. Niestety z uwagi na brak możliwości oddania nadwyżek wytworzonego ciepła do sieci konieczne jest zbudowanie zbiorników buforowych na ogrzaną wodę. Największym plusem kolektorów słonecznych jest oszczędność. Montując na dachu kolektory słoneczne należy wiedzieć, że zaspokajają one średnio 70 proc. rocznego zapotrzebowania w energię ciepłą potrzebną do podgrzania wody użytkowej. Bardzo ważne jest to, że działanie kolektora nie jest uzależnione od mocy słońca, ale od naświetlenia w ogóle. W polskich warunkach zestaw solarny o powierzchni 2 m² jest w stanie wytworzyć około 1500 kWh w ciągu roku. Wariantem alternatywnym dla wskazanego działania są:

- montaż instalacji grzewczej opartej o pompy ciepła.

Ponieważ realizacja działania jest uzależniona od zaangażowania kapitału pozostającego w rękach osób prywatnych, rola wskazanych jednostek Urzędu jest prowadzenie działań wspierających przeprowadzenie proponowanych inwestycji poprzez:

- działalność edukacyjną i promocyjną,
 - wsparcie mieszkańców w przejściu procedury administracyjnej,
 - informowanie o aktualnych możliwościach pozyskania dofinansowania na inwestycje.
- Działanie to ma charakter fakultatywny – poziom wdrożenia uzależniony jest od

pojawienia się podmiotów zainteresowanych działaniem oraz od wielkości i zasad dodatkowych, zewnętrznych form wsparcia finansowego.”

Tabela. Zbiorcze zestawienie działań wraz z obliczona redukcja zużycia energii i emisji CO₂ otrzymuje brzmienie:

Lp.	NAZWA DZIAŁANIA	REDUKCJA ENERGII	REDUKCJA EMISJI CO ₂	SZACOWANY KOSZT
1.1.1.1	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	175 MWh/rok	123 MgCO ₂ /rok	3.000.000 PLN
1.1.1.2	System „zielonych zamówień publicznych”	25 MWh/rok	22,25 MgCO ₂ /rok	-
1.1.1.3.	Montaż Odnawialnych Źródeł Energii dla budynków użyteczności publicznej	38 MWh/rok	33,82 MgCO ₂ /rok	200.000 PLN
1.1.2.1.	Wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne	105,14 MWh/rok	93,57 MgCO ₂ /rok	1.200.000 PLN
1.1.3.1.	Kampanie edukacyjno-informacyjne z zakresu zrównoważonego zużycia energii i ekologii w sektorze transportu	-	200 MgCO ₂ /rok	10.000 PLN
1.1.4.1.	Wymiana źródeł ciepła opalanych węglem na bardziej efektywne w budynkach mieszkalnych	5 925 MWh/rok	10 000 MgCO ₂ /rok	2.000.000 PLN
1.1.4.2.	Edukacja lokalnej społeczności w zakresie efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii	662,25 MWh/rok	589,4 MgCO ₂ /rok	12.000 PLN
1.1.4.3.	Montaż mikroinstalacji fotowoltaicznych o mocy 4 kW przez mieszkańców	38 MWh/rok	33,82 MgCO ₂ /rok	320.000 PLN
1.1.4.4.	Montaż instalacji fotowoltaicznych o mocy 40 kW przez przedsiębiorców	38 MWh/rok	33,82 MgCO ₂ /rok	250.000 PLN
1.1.4.5.	Montaż kolektorów			

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022 dla Gminy Włodowice

	słonecznych	2 864,58 MWh/rok	1 010,63 MgCO ₂ /rok	8.400.00 PLN
SUMA		9 870,97 MWh/rok	12 140,31 MgCO₂/rok	15.392.000 PLN

Projekt zmiany już przyjętego dokumentu zawiera niewielkie modyfikacje w swojej treści a sam dokument przewiduje podjęcie przez gminę projektów zarówno o charakterze inwestycyjnym, jak i nie inwestycyjnym, aczkolwiek stanowi element propagujący podejmowanie działań o charakterze prośrodowiskowym przez mieszkańców Włodowic (np. budowa prosumenckich źródeł energii odnawialnej, czy wymiana sprzętu AGD na energooszczędny.). Żadne z działań ujętych w dokumencie nie stanowi jednak przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, a sam dokument nie wyznacza ramy dla późniejszej realizacji innych przedsięwzięć (nieujętych w dokumencie) mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Ze względu na przewidywany rodzaj i skalę oddziaływania na środowisko dokumentu nie występuje oddziaływanie skumulowane lub transgraniczne oraz nie występuje ryzyko dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska. Celem dokumentu jest bowiem upowszechnienie działań niskonakładowych o bardzo małej skali, które mogą zostać wdrożone przez indywidualne osoby i małe podmioty gospodarcze.

Instalacja o mocy 40 kW pozwala wyprodukować rocznie ok. 38 000 kWh. W ramach wojewódzkiego funduszu ochrony środowiska, przedsiębiorcy mogą uzyskać wsparcie na inwestycje w formie preferencyjnych pożyczek, dopłat do oprocentowania oraz umorzeń. Budowa instalacji o mocy 40 kW nie wymaga uzyskania pozwolenia na budowę, w związku z czym jej realizacja jest dużo łatwiejsza niż w przypadku innych odnawialnych źródeł energii.

Rolą Gminy w tym działaniu będzie edukacja przedsiębiorców, w zakresie dostępności zewnętrznych środków finansowania inwestycji, m. in. wymienionego Programu „Prosument” oraz pomoc merytoryczna przy procedurze ubiegania się o środki. Do osiągnięcia wyznaczonego efektu wystarczy postawienie jednej instalacji na terenie Gminy.

Realizacja i ewaluacja działań

Kluczowym elementem realizacji założeń planu gospodarki niskoemisyjnej jest etap wdrożenia i ewaluacji. Rozstrzyga się bowiem, czy Plan pozostanie zbiorem niezrealizowanych postulatów, czy też wywrze konkretny wpływ na życie Gminy.

W momencie podjęcia decyzji o realizacji poszczególnych zadań powinny być sporządzone szczegółowe plany realizacji zadań z wyznaczeniem osób odpowiedzialnych i harmonogramem ich realizacji.

Odpowiedzialność za całościową realizację Planu spoczywa na Wójcie Gminy Włodowice.

Poszczególne działania ogólne i zadania szczegółowe realizowane będą przez różne jednostki organizacyjne w ramach struktur urzędu miasta. W celu koordynacji całości procesu realizacji działań i kontroli osiągniętych efektów postuluje się powołanie jednostki bądź zespołu koordynującego prowadzone zadania.

Do najważniejszych zadań jednostki koordynującej należeć będzie:

- Kontrola i w razie potrzeby korekta Planu w perspektywie realizacji celów do roku 2020,
- Monitorowanie dostępności zewnętrznych środków finansowych umożliwiających realizację zadań,
- Raportowanie postępów realizacji Planu do Wójty Gminy i wobec podmiotów zewnętrznych (Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej),
- Informowanie opinii publicznej o osiągniętych rezultatach i budowanie poparcia społecznego dla realizowanych działań – kontakt ze stowarzyszeniami i organizacjami społecznymi działającymi na terenie Gminy.

Z uwagi na swój innowacyjny charakter (np. systemy wspierania ekologicznych środków transportu, wsparcie dla zastosowania Odnawialnych Źródeł Energii), część działań powinna

zostać przeprowadzona w formie pilotażowej, aby zbadać jaki odbiór społeczny i jaki efekt przyniosą. Jeżeli działania okażą się skuteczne można je wdrożyć w pełnej skali – w przeciwnym razie należy rozważyć ich modyfikację bądź wdrożenie wariantu alternatywnego. dla skutecznego wdrożenia działań konieczne jest ustalenie źródła i sposobu finansowania. Przewiduje się, że działania będą finansowane ze środków zewnętrznych i z budżetu gminy. Ze względu na znaczące koszty realizacji wielu zadań, konieczne jest pozyskanie finansowania zewnętrznego. Środki są dostępne w postaci krajowych i europejskich funduszy, oraz środków międzynarodowych, w formie preferencyjnych kredytów i bezzwrotnych pożyczek i dotacji.

Planując szczegółową realizację działań należy uwzględnić terminy, w jakich można ubiegać się o środki z zewnętrznych źródeł finansowania.

W ramach ewaluacji działań za monitoring realizacji planu odpowiada jednostka koordynująca. Monitoring działań będzie polegał na zbieraniu informacji o postępach w realizacji zadań oraz ich efektach.

Do danych zbieranych na potrzeby monitoringu należą:

- Terminy realizacji planowanych zadań, jednostki realizujące i postępy prac,
- Koszty poniesione na realizację zadań
- Osiągnięte rezultaty działań (efekty redukcji emisji i zużycia energii),
- Napotkane przeszkody w realizacji zadania
- Ocena skuteczności działań (w szczególności w jakim stopniu zrealizowano założone cele)

Efektom ewaluacji będzie ocena, czy działania są w rzeczywistości na tyle skuteczne na ile zakładano i czy nie jest wymagana modyfikacja planu. Jeżeli działania nie będą przynosiły zakładanych rezultatów konieczna będzie aktualizacja Planu Działań.

11. Harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji działań Programu dla Gminy Włodowice

Opis przedsięwzięcia	Lata realizacji	Szacunkowe koszty [PLN]	Źródła finansowania
Sporządzenie aktualizacji „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Włodowice na lata 2019-2022”	2018	5000	Środki własne
POWIETRZE ATMOSFERYCZNE			
Wdrożenie planu gospodarki niskoemisyjnej	Zadania ciągłe	Wg kosztów inwestycji	Środki własne, WFOŚiGW, fundusze unijne
Wspieranie transportu rowerowego	Zadanie ciągłe	Wg kosztów inwestycji	Środki własne, fundusze unijne
Prowadzenie kampanii edukacyjnych mających na celu wskazanie prawidłowych postaw odnośnie ochrony powietrza a także środków ostrożności odnośnie skutków złej jakości powietrza	Zadanie ciągłe	Według kosztów	Środki własne
Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	Zadanie ciągłe	Zgodnie z kosztorysami inwestycji	Środki własne, środki zewnętrzne
Kształtowanie postaw społecznych w kierunku wdrażania zasad efektywności energetycznej poprzez edukację ekologiczną a także wzorce	Zadanie ciągłe	Według kosztów	Środki własne, środki zewnętrzne

GOSPODARKA WODAMI – WODY POWIERZCHNIOWE			
Badania jakości wód powierzchniowych	Zadanie ciągłe	Według kosztów	Środki własne
Edukacja, promocja upowszechniające wiedzę o ochronie wód	Zadanie ciągłe	Według kosztów	Środki własne
Działania inwestycyjne i utrzymaniowe związane z melioracjami wodnymi szczegółowymi oraz rowami odwadniającymi tereny zurbanizowane	Zadania ciągłe	Zgodnie z kosztorysami inwestycji	Środki własne
GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA			
Budowa i modernizacja urządzeń dostarczających wodę	Zadania ciągłe	Zgodnie z kosztorysami inwestycji	Środki własne, środki zewnętrzne
Budowa, rozbudowa sieci kanalizacyjnej	2015-2018	Zgodnie z kosztorysami inwestycji	Środki własne, środki zewnętrzne
Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych na nieczystości płynne oraz przydomowych oczyszczalni ścieków	Zadanie ciągłe	Według kosztów	Środki własne
Budowa, rozbudowa i modernizacja ujęć wody	2016-2018	Zgodnie z kosztorysami inwestycji	Środki własne, środki zewnętrzne
Edukacja, promocja propagujące wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody	Zadanie ciągłe	Według kosztów	Środki własne
GOSPODARKA ODPADAMI			

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019- 2022 dla Gminy Włodowice

Budowa punktu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych	2016-2018	Według kosztów	Środki z opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi, środki zewnętrzne
Osiągnięcie celów określonych w Programie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy	2015-2018	Według kosztów	Środki własne, WFOŚiGW, NFOŚiGW, fundusze unijne
Ograniczenie składowania odpadów ulegających biodegradacji poprzez selektywną zbiórkę tych odpadów	Zadanie ciągle	Według kosztów	Środki z opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi
Osiągnięcie poziomu selektywnego zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego pochodzących z gospodarstw domowych, zmniejszenie ilości odpadów ulegających biodegradacji, przygotowanie do ponownego wykorzystania i recyklingu materiałów odpadowych wg obowiązujących wskaźników	Zadanie ciągle	Według kosztów	Środki z opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi
OCHRONA PRZYRODY			
Edukacja, promocja propagujące wiedzę przyrodniczą	Zadanie ciągle	Według kosztów	Środki własne
Zapewnienie właściwej ochrony bioróżnorodności, terenów zieleni i krajobrazu w planowaniu przestrzennym , ze szczególnym uwzględnieniem korytarzy ekologicznych poprzez adekwatne zapisy w planie zagospodarowania przestrzennego	Zadanie ciągle	W ramach własnych zadań	Środki własne

gminy			
Usuwanie roślinności inwazyjnej	Zadanie ciągle	Według kosztów	Środki własne
Zachowanie i odtwarzanie właściwego stanu siedlisk, cennych gatunków, elementów przyrody nieożywionej oraz krajobrazu na terenie obszarów chronionego krajobrazu, użytków ekologicznych, stanowisk dokumentacyjnych oraz zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, a także poza terenem obszarów chronionych	Zadanie ciągle	Według kosztów	Środki własne
OCHRONA PRZED HAŁASEM			
Budowa i modernizacja sieci dróg gminnych	2015-2018	Według kosztów	Środki własne, środki zewnętrzne
Stosowanie zapisów w planach zagospodarowania przestrzennego, umożliwiających ograniczenie emisji hałasu do środowiska	Zadanie ciągle	Charakter regulacyjny	-
Ograniczenie hałasu drogowego poprzez: - wdrażanie zasad organizacji ruchu sprzyjających obniżeniu emisji hałasu do środowiska, - wspieranie rozwoju i wdrażanie rozwiązań na rzecz transportu rowerowego jako integralnej części miejskich systemów	Zadanie ciągle	Według kosztów	Środki własne

transportowych, - rozwój zintegrowanego transportu publicznego			
RZECIWDZIAŁANIE POWAŻNYM AWAROM PRZEMYSŁOWYM (PPAP)			
Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	Zadanie ciągłe	Działania własne	Środki własne
EDUKACJA EKOLOGICZNA			
Propagowanie działań proekologicznych i zasad zrównoważonego rozwoju poprzez: - sprzątanie świata, - organizowanie tematycznych wycieczek i inne	Zadanie ciągłe	Zadania własne	Środki własne
Działania promocyjne i edukacyjne w celu podnoszenia świadomości w zakresie poszanowania energii	Zadanie ciągłe	Zadania własne	Środki własne